

ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน
ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ

นวพร รักขันแสง

คุณฉันทิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2558
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

**THE PROPOSED POLICY FOR EDUCATIONAL MANAGEMENT
OF THE MODEL EARLY CHILDHOOD SCHOOLS
DEVELOPMENT CENTER, CHAIYAPHUM PROVINCE**

NAWAPHORN RUGKHUNSAENG

A dissertation submitted in partial fulfillment of the requirements

for Doctor of Philosophy in Educational Administration

Academic Year 2015

Copyright of Bansomdejchaopraya Rajabhat University

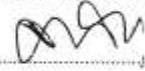
ชื่อเรื่องคุณูปนิพนธ์ ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จังหวัดชัยภูมิ

ชื่อนักศึกษา นางนพพร วิกขันแสง

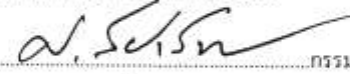
คณะกรรมการที่ปรึกษาคุณูปนิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา ผ่องพิทยา)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด ศรีอ่อนน้ำ)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถิลาสนา)

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยาอนุมัติให้คุณูปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิรวรรณ เอี่ยมสะอาด)

.....อธิการบดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลินดา เกษจรรย์มา)

คณะกรรมการสอบคุณูปนิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.สายหยุด จำปาทอง)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วิศนา หงษ์วงศ์)

.....กรรมการ

(ดร.ไพรัช ติดยาค)

.....กรรมการ

(ดร.สมภารชัยชนม์ ศิโลศรีไช)

.....กรรมการ

(ดร.ราชันย์ บุญนิมา)

.....กรรมการ ผู้แทนจากคณะกรรมการบริหาร

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา ผ่องพิทยา)

โครงการปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

ชื่อเรื่อง	ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ
ชื่อผู้วิจัย	นวพร รักขันแสง
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา ผ่องพิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด สร้อยน้ำ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถีอาสนา
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ และ 2) ตรวจสอบความสอดคล้องความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ใช้วิธีวิจัยแบบผสมขั้นตอนการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาแนวคิดการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบาย ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อย คือ การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย และกรณีศึกษาโรงเรียนปฐมวัยที่ประสบความสำเร็จทำการสังเคราะห์เนื้อหา แล้วจัดทำร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ระยะที่ 2 การตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยดำเนินการจัดประชุมสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 70 คน ระยะที่ 3 การประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบประเมินมาตรฐานค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างชนิดปลายเปิด และแบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพื้นฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการใช้และพัฒนา

หลักสูตร 3) ด้านการให้บริการ 4) ด้านคุณภาพผู้เรียน 5) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) ด้านบุคลากร และ 7) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน

2. จากผลการตรวจสอบตามเกณฑ์ความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จังหวัดชัยภูมิมีค่าอยู่ในระดับมากที่สุดจากห้าระดับการประเมินของลิเคิร์ต

คำสำคัญ : การวิจัยเชิงนโยบาย, การบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัย, โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

Title	Proposed Policy for Educational Management of the Model Early Childhood Schools Development Center, Chaiyaphum Province
Author	Nawaphorn Rugkhunsaeng
Program	Educational Administration
Major Advisor	Assistant Professor Dr.Kisda Pongpittaya
Co-advisor	Associate Professor Dr.Somkid Sroinam
Co-advisor	Associate Professor Dr.Siri Thee-asana
Academic Year	2015

ABSTRACT

The purposed of this research were 1) to study and develop a policy for management of the Model Early Childhood Center schools in Chaiyaphum Province and 2) to examine the congruity, propriety, utility, and feasibility of the propose policy developed. The research methodology was divided into three phases: Phase 1 – the study of proposed policy development through the following steps, step 1 documentary analysis and synthesis, step 2 in-depth interview with nine experts in educational management at early childhood level, and step 3 multi - case study of successful early childhood schools, then the results from the aforementioned three steps were synthesized for policy draft; phase 2 check of the propose policy draft through organizing conferences among the stakeholders the sample group of which included seventy administrators, teachers, and parents from Model Early Childhood Schools in Chaiyaphum Province and; phase 3 evaluating of the propose policy draft through focus – group the sample group of which included 15 administrators from educational service area office, educational supervisors, and early childhood school administrators and teachers. The research instruments consisted of five – point rating scale evaluation from, open – ended semi – structured interview, and observation form. Quantitatively data were analyzed using basic statistical techniques and qualitatively analyzed in content analysis.

The findings revealed as follow :

1. The proposed policy for educational management of the Model Early Childhood Schools Center in Chaiyaphum Province existed 7 issues. There were 1) management approach, 2) curriculum development and implementation, 3) service, 4) learner's quality, 5) medias and learning sources, 6) personnel, and 7 school – family – community relation.

2. Based on the evaluation of congruity, propriety, utility, and feasibility, the Proposed policy gained the highest level of the five – point Likert scale.

Keywords : Policy Research, Early Childhood Educational Management, Model School Development Center

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีจากความเมตตาและความกรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา ผ่องพิทยา อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด สร้อยน้ำ รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริ ถิอาสนา อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ได้ให้คำแนะนำ กำกับติดตาม และดูแลในการทำคุษฎีนิพนธ์เล่มนี้ให้มีคุณภาพตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้ความเมตตาต่อศิษย์ทั้งในการเสียสละเวลามาเป็นกรรมการสอบและมีคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ช่วยให้คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยทุกท่าน ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านการบริหารการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้าร่วมการประชุมสัมมนาประชาพิจารณ์ และผู้บริหารกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี รวมทั้งให้แนวคิดและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ขอขอบคุณผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้องที่ให้ข้อมูลของโรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ และโรงเรียนบอสโกพิทักษ์ ในการศึกษาพหุกรณีทุกท่านด้วย

ขอขอบคุณผู้บริหาร คณะครูเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนอนุบาลชัยภูมิ ขอขอบคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตรทุกท่านที่มุ่งมั่นอบรมสั่งสอน และให้ความอนุเคราะห์ช่วยเหลือทางวิชาการแก่ศิษย์ เพื่อนนิสิตหลักสูตรปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา รุ่นที่ 2 (จังหวัดชัยภูมิ) ทุกคนที่คอยช่วยเหลือเอื้อเฟื้อ เป็นกัลยาณมิตรตลอดมา จนสำเร็จการศึกษาในครั้งนี้

สุดท้ายขอขอบคุณสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้องของผู้อาวุโสทุกคนที่คอยให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจในการศึกษาตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณพ่อชาน คุณแม่ตา รักขันแสง บิดามารดาผู้ให้กำเนิด และทุกท่านที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในครั้งนี้

นวพร รักขันแสง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	8
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
กรอบแนวคิดในการทำวิจัย.....	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับกลยุทธ์และการวิจัยเชิงนโยบาย.....	18
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย.....	53
นโยบายและแนวโน้มการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย.....	73
ขอบข่ายการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย.....	108
ข้อมูลบริบททั่วไปของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ.....	131
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	135
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	161
ระยะที่ 1 การศึกษาแนวคิดการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบาย.....	161
ระยะที่ 2 การตรวจสอบร่างข้อเสนอ.....	163
ระยะที่ 3 การประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย.....	165

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	168
ตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิดการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบาย.....	168
ตอนที่ 2 การตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย.....	200
ตอนที่ 3 การประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย.....	245
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	283
สรุปผล.....	286
อภิปรายผล.....	310
ข้อเสนอแนะ.....	325
บรรณานุกรม.....	327
ภาคผนวก.....	343
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ/รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	344
ภาคผนวก ข หนังสือราชการ.....	352
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	361
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	431
ภาคผนวก จ สำเนาประกาศนียบัตรภาษาอังกฤษ.....	512
ภาคผนวก ฉ หนังสือตอบรับการลงบทความวิจัย.....	514
ประวัติผู้วิจัย.....	516

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ ด้านการบริหารจัดการ.....	65
2	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ ด้านหลักสูตร....	66
3	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ ด้านการให้บริการ.....	67
4	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ ด้านผู้เรียน.....	68
5	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ ด้านครูและ บุคลากร.....	69
6	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศด้านสื่อและ แหล่งเรียนรู้.....	70
7	แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ ด้านการมีส่วน ร่วมของชุมชนท้องถิ่น	71
8	การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่าง ข้อเสนอเชิงนโยบาย.....	107
9	การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่าง ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการบริหารจัดการ.....	119
10	การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่าง ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร.....	122
11	การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่าง ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการให้บริการ.....	124
12	การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่าง ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านคุณภาพผู้เรียน.....	125
13	การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่าง ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้.....	127

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
14	การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ด้านบุคลากร.....	128
15	การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน.....	130
16	แสดงรายชื่อโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่ายจังหวัดชัยภูมิ.....	134
17	ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิด้านการบริหารจัดการ.....	205
18	ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร.....	213
19	ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิด้านการให้บริการ.....	220
20	ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน.....	224
21	ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้.....	230
22	ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิด้านบุคลากร.....	234

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
23	ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน.....	240
24	ผลการประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์และ ความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในภาพรวม.....	249
25	ผลการประเมินความสอดคล้องของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในภาพรวม.....	250
26	ผลการประเมินความเหมาะสมของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในภาพรวม.....	251
27	ผลการประเมินความมีประโยชน์ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหาร จัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในภาพรวม.....	252
28	ผลการประเมินความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในภาพรวม.....	253

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	17
2	ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายกับกลยุทธ์.....	35
3	ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของจุดมุ่งหมายในการวิจัยเชิงนโยบาย.....	37
4	ขั้นตอนการวิจัยเชิงนโยบายปรับจากทัศนะของมาจซ์เชค.....	46
5	ขั้นตอนการวิจัยนโยบายของคณิ่ง สายแก้ว.....	47
6	คำนิยามในการวางแผนตามทัศนะของ Banghart & Trull.....	49
7	ขั้นตอนการวางแผนตามทัศนะของ Banghart & Trull.....	50
8	คุณลักษณะผู้เรียนและการสอนของไพฑูริย์ สีนลาร์ตันและคณะ.....	116
9	แผนที่แสดงเขตอำเภอในจังหวัดชัยภูมิ.....	133
10	ขั้นตอนในการวิจัย.....	167
11	บรรยากาศการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัย...	517
12	บรรยากาศการจัดการศึกษาของศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์.....	518
13	บรรยากาศการจัดการศึกษาของศูนย์เครือข่ายปฐมวัยต้นแบบโรงเรียน บอสโกพิทักษ์.....	519
14	บรรยากาศการประชุมสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อประชาสัมพันธ์ร่างข้อเสนอ เชิงนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ.....	520
15	บรรยากาศการสนทนากลุ่มผู้บริหารจัดการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จังหวัดชัยภูมิเพื่อประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย.....	521

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในสภาวะการณ์ของโลกที่กำลังเคลื่อนจากยุคข้อมูลข่าวสาร ผ่านยุคสารสนเทศเข้าสู่ยุคสังคมใหม่ในคลื่นของโลกาภิวัตน์ที่ไร้พรมแดน คลื่นดังกล่าวได้พัดพานุชย์จากยุคหนึ่งไปสู่ยุคหนึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ในโลกนี้ได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งโลกในยุคโลกาภิวัตน์มีพลโลกที่มีวิถีปฏิบัติเรียนรู้วัฒนธรรมและค่านิยมร่วมกันมากขึ้น โลกกำลังจะกลายเป็นมิติที่แบนราบด้วยความเจริญทางเทคโนโลยีและการสื่อสาร มีการแข่งขันกันมากขึ้น คณิตศาสตร์อยู่รอดขึ้นอยู่กับความรู้ ความสามารถและคุณภาพ โลกที่ใช้ความรู้เป็นฐานหรือการก้าวเข้าสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้และผลกระทบของประเทศไทยอีกด้านหนึ่ง คือ การรวมตัวกันของประชาชาติในอาเซียน ไทยเป็นหนึ่งในสิบประเทศภาคีสมาชิกที่ได้มีความร่วมมือกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร ประชากรจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในยุคโลกาภิวัตน์ ประชากรไทยเป็นสังคมย่อยสังคมหนึ่งย่อมได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงต้องสามารถที่จะเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างชาญฉลาดด้วยกลไกการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาหรือ สกศ., 2553, น.5) การกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพและมีมาตรฐานสากล จึงเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่ต้องตระหนักและให้ความสำคัญ ดังนั้นเพื่อให้การศึกษาของเราเป็นไปในทิศทางที่มีคุณค่าต่อตัวผู้เรียนต่อสังคมในทางสร้างสรรค์มากขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศให้ดำรงอยู่ในภาวะสังคมโลกที่แข่งขันอย่างรุนแรงในปัจจุบัน เราจึงควรจะปรับเปลี่ยนกระแสนการศึกษาใหม่ให้เป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ก่อให้เกิดรูปธรรมในการศึกษา ก่อให้เกิดผลผลิตขึ้นในวงการการศึกษา (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และคณะ, 2554, น.6)

การจัดการศึกษาจะต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งได้กำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในมาตรา 79 ระบุว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายทางสังคม การศึกษาและวัฒนธรรม พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สนับสนุนให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สร้างเสริมและปลูกฝังความรู้และจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม แนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความรู้รักสามัคคี ความมีระเบียบวินัย พัฒนาคุณภาพ

ผู้ประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา และจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างเหมาะสมและเพียงพอ รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ และปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (ราชกิจจานุเบกษา, 2550, น.23-24) และต้องปฏิบัติตามกฎหมายหลักด้านการศึกษา คือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ซึ่งมีความมุ่งหมายและหลักการตามมาตรา 6 ที่ระบุให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 7 ที่ระบุให้กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.5)

แต่จากผลการดำเนินการตามแผนนโยบายและกฎหมายที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการที่ส่งผลให้การจัดการศึกษายังไม่บรรลุเป้าหมายทั้งหมด จะเห็นได้จากผลการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถนะของประเทศไทยกับนานาชาติ โดยใช้ดัชนีของสถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการหรือ IMD (International Institute for Management Development) เป็นกรอบหลักในการวิเคราะห์ ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะด้านเศรษฐกิจ สมรรถนะด้านประสิทธิภาพของรัฐ สมรรถนะด้านประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ สมรรถนะด้านโครงสร้างพื้นฐาน สมรรถนะโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร สมรรถนะโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ จากผลการประเมินในปี พ.ศ.2552 สถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการได้จัดอันดับประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวม 57 ประเทศ โดยภาพรวมประเทศไทยอยู่อันดับที่ 26 เมื่อพิจารณาความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา ประเทศไทยอยู่อันดับ 47 ลดลงจากปี 2551 ที่อันดับ ด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษา พิจารณาจากงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ร้อยละ 4.4 อยู่อันดับที่ 52 ของโลก ภาพรวมสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากลยังอยู่ในระดับไม่เป็นที่น่าพอใจและยังล่าช้ากว่าหลายประเทศ ทั้งด้านโอกาส คุณภาพ และ

ประสิทธิภาพการจัดการศึกษา (สกศ., 2553, น.ง-ฉ) นับว่าเป็นข้อมูลสารสนเทศสำคัญจากหน่วยงานภายนอกที่ผู้บริหารการศึกษาในทุกระดับที่มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาจะต้องร่วมสร้างความตระหนักในปัญหาด้านการศึกษาของประเทศ เพื่อเป็นพัฒนาการไกลในการขับเคลื่อนนโยบายสู่การแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร่งด่วน

จากผลการติดตามผลการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา (พ.ศ.2542-2551) พบว่า หลายเรื่องประสบความสำเร็จ เช่น การปฏิรูปโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการและเขตพื้นที่การศึกษา แต่ยังมีอีกหลายเรื่องที่มีปัญหาต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงและต่อยอด โดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ด้านประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านสติปัญญาต่ำกว่าด้านอื่นๆ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ เพียงร้อยละ 11 ในด้านครู คณาจารย์ พบว่า มีปัญหาขาดแคลนครู คณาจารย์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม ไม่ได้คนเก่ง คนดี และมีใจรักมาเป็นครูอาจารย์ ในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร ด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษายังมีปัญหาในการดำเนินการเนื่องจากความไม่พร้อมของท้องถิ่นทางการจัดการศึกษาปฐมวัย การให้บริการการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสยังไม่ทั่วถึงและการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังไม่มีการที่ชัดเจน ขาดองค์ความรู้และเครื่องมือในการจัดการ (สกศ., 2553, น.4-5) และจากสภาพปัญหาที่กล่าวไว้ในนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 ที่ระบุถึงสภาพปัจจุบันที่เป็นที่น่าวิตกและถือเป็นวิกฤติของเด็กปฐมวัย เนื่องจากข้อเท็จจริงจากการประเมินสถานการณ์และทดสอบพัฒนาการตัวอย่างคัดกรองในเด็กปฐมวัย (อายุ 0-5 ปี) พบว่า โดยภาพรวมเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มพัฒนาการล่าช้าในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและจริยธรรม โดยการเลี้ยงดูทั้งที่ครอบครัวยังขาดโอกาสการเรียนรู้ การปฏิบัติต่อเด็กที่ถูกต้องเหมาะสม สถานรับเลี้ยงเด็กและสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในรูปแบบโรงเรียนอนุบาลยังด้อยคุณภาพ ในด้านการบริหารการจัดการ การจัดการเรียนรู้และในการพัฒนาเด็กนั้น ยังมีสภาพปัญหา ดังนี้

- 1) ขาดความเข้าใจเรื่องปรัชญาการพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 2) ขาดการวิจัยและองค์ความรู้เชิงสังเคราะห์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการเด็ก
- 3) ขาดวิธีบริหารจัดการที่มีคุณภาพ
- 4) ขาดการบูรณาการที่มีประสิทธิภาพ
- 5) ขาดการประสานงานของหน่วยงานจัดบริการและพัฒนา
- 6) ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชน
- 7) ขาดการทอนแผนระยะสั้นและระยะยาวไปสู่การปฏิบัติ และ
- 8) ขาดการระดมทรัพยากร (สกศ., 2550, น.11-17) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2554, น.39) ที่เสนอในประเด็นสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่คนไทยได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกช่วงวัย แต่ยังมีปัญหาด้านสติปัญญา คุณภาพการศึกษา และมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพ ซึ่งพบว่า กลุ่มวัยเด็ก

ระดับเซาว์ปัญญามีค่าเฉลี่ยลดลงจาก 91 เป็น 88 ในช่วงปี 2540-2552 ต่ำกว่า เกณฑ์ขององค์การอนามัยโลกกำหนดระดับสติปัญญาไว้ที่ 90-110 เด็กอายุ 0-5 ปี ที่มีพัฒนาการสมวัยมีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ 72.00 เหลือเพียงร้อยละ 67.00 ขณะเดียวกันยังมีภาวะโภชนาการเกินและโรคอ้วนจากพฤติกรรมบริโภคที่ไม่เหมาะสม โดยในปี 2549 เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี มีภาวะโภชนาการเกินถึงร้อยละ 10.60 และคาดว่าอีกสิบปีข้างหน้าหนึ่งในห้าของเด็กปฐมวัยจะเป็นโรคอ้วน

จากสภาพปัจจุบันที่กล่าวมาประกอบกับทิศทางการบริหารประเทศตามคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี (2554, น.26-28) ที่ได้กำหนดนโยบายสังคมและการศึกษาในการสร้างโอกาสทางการศึกษากระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม โดยส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาดาวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหน้าที่ของหน่วยงานทางการศึกษาระดับจะนำนโยบายสู่การปฏิบัติและบริหารจัดการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายต่อไป ย่อมสะท้อนให้เห็นความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องเร่งรัดพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของประเทศในภาพรวม โดยหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต้องมีเป้าหมายและมีทิศทางที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะผู้สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ซึ่งต้องให้ความสำคัญของการกำหนดกรอบแนวคิด วิสัยทัศน์ เป้าหมายและกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่เน้นการปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ.2552-2561) โดยกำหนดหนึ่งในประเด็นสำคัญที่ต้องปฏิรูปเร่งด่วน คือ 1) การพัฒนาคนไทยยุคใหม่ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ ตั้งแต่ปฐมวัย 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้อ่อนอำนวยการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และ 4) พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษายุคใหม่ที่มีมุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน (สทศ., 2553, น.14-23) และควรเป็นไปตามที่แผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2545-2559 ได้กำหนดนโยบายให้เด็กปฐมวัย อายุ 0-5 ปี ที่ทุกคนต้องได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา และกำหนดกรอบการดำเนินงานการเตรียมความพร้อมเด็กปฐมวัยในรูปแบบที่หลากหลายทั้งในระบบและนอกระบบ โดยมีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมรับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องพัฒนานโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกระดับให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและแนวโน้มที่เกิดขึ้นรวมถึงการสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนา

กลยุทธ์ที่จะนำนโยบายสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้นด้วย เพราะการศึกษาปฐมวัยเป็นข้อเหวี่ยงที่จะนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำในคุณภาพการศึกษาโดยรวม ดังจะเห็นได้จากสรุปผลการประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัยระหว่างประเทศสมาชิกขององค์การยูเนสโกกว่า 65 ประเทศร่วมกับรัฐบาลประเทศสหพันธ์รัฐรัสเซีย ณ กรุงมอสโก ที่กระตุ้นให้รัฐบาลหน่วยงานต่างๆ ให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาการทางสมองที่ดี ทั้งนี้การพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นประเด็นเป้าหมายหนึ่งในกรอบปฏิบัติการดาการ์ ว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชนของยูเนสโก ที่กำหนดเป้าหมายให้ครอบคลุมการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบในปี พ.ศ.2558 (สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ประกอบกับผลการประชุมของคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติได้เห็นชอบนโยบายสำหรับพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยมองถึงความสำคัญของเด็กปฐมวัย 5 ข้อ ประกอบด้วย 1) พัฒนาการด้านสมองและการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดในชีวิต 2) เป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในการพัฒนาเด็กปฐมวัย 3) ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในสังคม 4) สร้างรากฐานของชีวิต และ 5) ทุกคนได้รับการพัฒนารอบด้านตามวัยอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง (คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ, 2555) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งที่กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการจัดทำแผนการดูแลและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาตามนโยบายข้างต้นต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับผิดชอบการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยมีสถานศึกษาในสังกัดกระจายอยู่ทุกเขตพื้นที่การศึกษาของประเทศ แต่จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยในชนบทยังขาดแคลนเรื่องบุคลากร สื่อ อุปกรณ์ ทำให้เกิดปัญหาคุณภาพการศึกษาที่แตกต่างระหว่างสถานศึกษาในเมืองกับชนบท รัฐบาลจึงมีนโยบายพัฒนาโรงเรียนในชนบทที่มีการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพเท่าเทียมกับโรงเรียนในเมือง ซึ่งเชื่อว่าการมีแบบอย่างหรือต้นแบบที่ดีและมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือด้านวิชาการแก่โรงเรียนอื่นๆ เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ ดังนั้นในปีงบประมาณ 2548 จึงจัดให้มีโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตามเกณฑ์การคัดเลือกของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอละ 1 แห่ง รวม 943 แห่ง ต่อมาปีงบประมาณ 2550 ขยายการดำเนินงานเป็นโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่ายเพิ่มขึ้นอีก 933 แห่ง ซึ่งมีการะหน้าที่ คือ เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ มุ่งสนับสนุนเด็กทุกประเภทและเน้นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงานให้บริการด้านวิชาการ เป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลองและพัฒนาการศึกษาปฐมวัยให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน และ

สังคม โดยกำหนดให้โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดทุกแห่งเป็นต้นแบบและเป็นหลักในการดำเนินการ นับเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ดำเนินการให้สอดคล้องกับทิศทางของนโยบายนี้ ภายใต้ความหลากหลายการปฏิบัติตามความพร้อมและบริบทของแต่ละท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ คุณภาพ และมาตรฐานในระดับชาติหรือระดับสากลที่ยั่งยืน ทั้งนี้ในการพัฒนาที่จะประสบผลสำเร็จจึงต้องนำงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการเป็นฐานในการวางแผน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, น.1) สอดคล้องกับแนวทางที่สุพล วุฒิสาน (2550, น.9-10) ที่เสนอกระบวนการนำความรู้สากลไปสู่การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ระบบปฏิบัติการรูปแบบเทรนด์ส์ (TRENDS Model) บูรณาการงานวิจัยกระทำควบคู่กันไปกับการเรียนการสอนเพื่อเป้าหมายในการพัฒนาท้องถิ่นทุกระดับให้กับสังคมทำหน้าที่ชี้้นำการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ของประเทศ และตอบสนองความต้องการของสังคม (Social Demand Support) อันจะช่วยเสริมสร้างสมรรถนะการแข่งขันของคนไทยให้สูงขึ้น

แต่จากสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในภาพรวมจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการขาดแคลนครูด้านปฐมวัยตามรายงานการวิจัยของสุจินต์ นิ่มอนงค์ (2552, น.ง-จ) ที่ได้สรุปผลการตรวจราชการนโยบายเฉพาะด้าน (Agenda Based) : การจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ (นายสุเทพ ตันประเสริฐ) ตามนโยบายเฉพาะด้าน (Agenda Based) : การจัดการศึกษาปฐมวัย ในปีงบประมาณ 2551 ที่พบว่า ปัญหาครูที่สำเร็จการศึกษาในวิชาเอกปฐมวัยมีเพียงร้อยละ 30.30 ของครูที่สอนระดับปฐมวัยทั้งหมด ครูและบุคลากรที่สอนระดับปฐมวัยเปลี่ยนบ่อยเนื่องจากย้ายหรือเปลี่ยนชั้นสอนร้อยละ 36.36 และมีครูสอนไม่ครบชั้นต้องสอนคละชั้นหรือรวมชั้น เป็นต้น ในขณะที่การดำเนินการพัฒนาครูผู้สอนระดับปฐมวัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในรอบปี 2551 มีการประชุมให้ความรู้การจัดกิจกรรมคาราวานเสริมสร้างเด็กตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองของเด็กปฐมวัย (BBL) ได้เพียงร้อยละ 28.04 และอบรมการบริหารจัดการชั้นเรียนปฐมวัย ร้อยละ 19.63 เท่านั้น

สำหรับโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 เป็นต้นมานั้น การดำเนินงานที่มุ่งพัฒนาให้โรงเรียนในเครือข่ายศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในโครงการเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ มุ่งสนับสนุนเด็กทุกประเภทและเน้นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงานให้บริการด้านวิชาการ เป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลอง และพัฒนาการศึกษาปฐมวัยให้เป็นที่ยอมรับของชุมชน

และสังคม แต่จากการศึกษาสภาพและติดตามผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิที่ผ่านมา พบว่า มีข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้แก่ 1) ระบบการประกันคุณภาพภายใน และการดำเนินการที่ต่อเนื่อง 2) การใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนปรับปรุงพัฒนา 3) การจัดโครงสร้างการบริหารให้มีความคล่องตัวสูง 4) การสรรหาครูสอนปฐมวัยให้ตรงวิชาเอก และครบชั้นตามเกณฑ์ 5) การวิเคราะห์ ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจและพัฒนาเด็กให้มีอัตลักษณ์ครอบคลุมตามที่กำหนดไว้ 6) การจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สามารถตอบสนอง และกระตุ้นพัฒนาการให้เด็กได้รับการฝึกทักษะการคิดที่หลากหลาย 7) การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ และสนามเด็กเล่นให้เพียงพอ 8) การจัดกิจกรรมทางวิชาการของศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ 9) ขาด การประเมินและติดตามการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย 10) ควรจัดอบรม สัมมนาศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบโรงเรียนอนุบาล ชัยภูมิ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1, 2554, น.5) จากสภาพปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการในรูปแบบของเครือข่ายยังขาดข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสมสอดคล้องกับ นโยบายและทิศทางของแผนระยะยาวที่เกี่ยวข้อง รวมถึงยังขาดแนวทางการดำเนินงาน คู่แผนปฏิบัติการที่มีประสิทธิผลเพื่อรองรับการประเมิน โครงการ

ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจึงต้องตระหนักและให้ความสำคัญในนโยบายที่ได้รับมอบหมาย ควรมีแนวทางปฏิบัติหรือวิธีดำเนินการให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, น.123) โดยข้อเสนอเชิงนโยบายจะเป็นกรอบ ที่มีความชัดเจนเพื่อการปฏิบัติ มีทั้งแนวทางในการปฏิบัติและตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผล อันจะ ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การดำเนินการตามนโยบายของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบบรรลุ วัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เหมาะสมและเป็นไปได้ในบริบทของจังหวัด ชัยภูมิได้ รวมทั้งจะเป็นเอกภาพในการขับเคลื่อนนโยบายในภาพรวมของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ เป็นรูปธรรมและยังเป็นแนวทางเชิงรุกในการวางแผนการบริหาร จัดการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการประเมินผลด้วย

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบาย การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลสารสนเทศที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับนโยบายที่กำหนดต่อไป

คำถามการวิจัย

1. ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ควรมีองค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบายและขอบข่ายของการบริหารจัดการอะไรบ้าง
2. ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิที่มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์และมีความเป็นไปได้หรือไม่เพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์และความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 ประกอบด้วย

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ด้านการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษาปฐมวัย ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวนทั้งสิ้น 9 คน เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก
2. โรงเรียนที่ใช้เป็นพหุกรณีศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ และโรงเรียนบอสโกพิทักษ์ จังหวัดนครปฐม

ระยะที่ 2 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ จำนวนทั้งสิ้น 1,963 คน โดยเป็นผู้บริหาร จำนวน 55 คน เป็นครูผู้สอน จำนวน 145 คน และเป็นผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1,763 คน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 70 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยไม่กำหนดสัดส่วน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับมอบหมายศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาปฐมวัยและผู้อำนวยการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย จำนวน 20 คน ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย จำนวน 15 คน ครูโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย จำนวน 15

คน และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย จำนวน 20 คน เพื่อใช้เข้าร่วมในการประชุมสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ระยะที่ 3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ด้านการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้รับมอบหมายศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาปฐมวัยและผู้อำนวยการ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่ายในจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 15 คน เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาได้ตัวแปรขอบข่ายองค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบาย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางสู่การปฏิบัติ และตัวชี้วัด และตัวแปรตามขอบเขตเนื้อหาของการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จำนวน 7 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร ด้านการให้บริการ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน

3. พื้นที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ 1) ศึกษาและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ ในปีการศึกษา 2558 จำนวนทั้งสิ้น 32 โรงเรียน 2) ศึกษาโรงเรียนเครือข่ายการบริหารศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ จำนวน 2 โรงเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานโยบายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางสู่การปฏิบัติและตัวชี้วัดของโครงการ และจะนำไปสู่ประเด็นเนื้อหาการวิจัยในรายด้านต่อไป

2. โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่รับผิดชอบระดับนโยบายด้านการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยสามารถนำแนวทางของนโยบายที่ได้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์แต่ละท้องถิ่น

นิยามศัพท์เฉพาะ

ข้อเสนอเชิงนโยบาย หมายถึง ข้อเสนอที่เป็นแนวทางดำเนินการที่เป็นวิธีการปฏิบัติ (Means) เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย (End) ของนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ จากผลการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research)

วัตถุประสงค์ หมายถึง สิ่งที่ต้องการหรือความคาดหวังของการบริหารจัดการศึกษา ของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ

เป้าหมาย หมายถึง การกำหนดปริมาณและคุณภาพของความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ

แนวทางสู่การปฏิบัติ หมายถึง กระบวนการนำสิ่งที่ต้องการพัฒนาหรือเกิดขึ้น ไปสู่การกระทำเพื่อให้บรรลุผลตามที่ต้องการ ในที่นี้ หมายถึง การดำเนินงานโดยการนำนโยบาย การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสู่การปฏิบัติ

ตัวชี้วัด หมายถึง สิ่งบ่งบอกความสำเร็จในการปฏิบัติตามนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ

การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุระหว่าง 5-6 ปี ของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งมีภารกิจในการจัดการศึกษาในด้านการบริหารจัดการ ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร ด้านการให้บริการ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านบุคลากรและด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งมีขอบข่ายเกี่ยวกับ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำ สามารถบริหารงานวิชาการตามหลักสูตรการจัดการปฐมวัยและเป็นแบบอย่างที่ดี 2) จัดครูมีวุฒิ มีคุณลักษณะ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ ได้รับการพัฒนาตนเอง และมีครูเพียงพอ 3) จัดโครงสร้างและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการบริหารงาน 4) วางแผนพัฒนาคุณภาพและดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ 5) นิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน 6) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และ 7) ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีขอบข่ายเกี่ยวกับ 1) พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น 2) จัด

ประสบการณ์การเรียนรู้ โดยบูรณาการผ่านการเล่นและเด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

3) ประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัย และ 4) ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กตามบริบท และวัฒนธรรมของท้องถิ่น

ด้านการให้บริการ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการให้บริการ ซึ่งมีขอบข่ายเกี่ยวกับ 1) จัดห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม เครื่องเล่นสนาม อาหารกลางวัน อาหารเสริม การตรวจสุขภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับวัยของเด็กและบริบทของท้องถิ่น 2) ให้บริการเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ

ด้านคุณภาพผู้เรียน หมายถึง ผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งมีขอบข่ายเกี่ยวกับ 1) ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ 2) ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี 3) ผู้เรียนมีความสนใจในกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว 4) ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานตามพัฒนาการทุกด้าน 6) ผู้เรียนสนใจใฝ่รู้ รักการอ่านและพัฒนาตนเอง และ 7) ผู้เรียนเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้และชื่นชมในผลงานตนเอง

ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานที่มีขอบข่ายเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และการจัดแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

ด้านบุคลากร หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคล ซึ่งมีขอบข่ายเกี่ยวกับครู ผู้บริหาร และพี่เลี้ยงเด็ก เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลดี มีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมกับงาน เข้ามาทำงานให้ได้ผลดีที่สุด โดยหน่วยงานสามารถดึงดูด ชำรงรักษา และพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานสามารถทำภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านความรู้ความสามารถ และ 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน หมายถึง การดำเนินงานเพื่อสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดีและความร่วมมือระหว่าง โรงเรียน บ้าน ชุมชนและผู้ปกครอง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ประสบความสำเร็จ มีขอบข่ายเกี่ยวกับ 1) ผู้ปกครองและชุมชน เข้าใจถึงลักษณะที่สำคัญของเด็กปฐมวัย 2) มีการประสานงานการให้บริการ แนะนำ การขอรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน 3) ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนแก่ผู้เกี่ยวข้อง และ 4) ความพึงพอใจคุณภาพการดำเนินงานของโรงเรียนของผู้เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ หมายถึง การดำเนินการในภารกิจที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ

ให้เป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีคุณภาพ เป็นแหล่งเรียนรู้ ศูนย์วิชาการ ให้บริการวิชาการ เป็นศูนย์ประสานงาน เป็นแหล่งศึกษาวิจัย ทดลองอย่างต่อเนื่อง และมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือด้านวิชาการแก่โรงเรียนอื่น ๆ

โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ หมายถึง สถานศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการตามนโยบายการจัดตั้งโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่ายของจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 32 โรงเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารและจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบความคิดการวิจัย จากผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและแนวโน้มการพัฒนาการบริหารและจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทย ซึ่งเป็นเป้าหมายของนโยบาย (Ends) โดยร่างข้อเสนอเชิงนโยบายประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางสู่การปฏิบัติ และตัวชี้วัด ส่วนเนื้อหาการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบประกอบไปด้วย 7 ด้าน เรียงตามลำดับความถี่ตามประเด็นที่สอดคล้องหรือใกล้เคียงกันของเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร ด้านการให้บริการ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาครอบครัวและชุมชน ซึ่งทั้ง 7 ด้าน โดยศึกษาจากเอกสารอ้างอิงดังต่อไปนี้

ด้านการบริหารจัดการ ศึกษาจากเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น.1-58) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 (2545, น.3-19) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.33-73) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.2-7) มาตรฐานการศึกษาของชาติ (2547, น.84-87) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) แนวทางการดำเนินงาน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น.3-31) แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น.28-104) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, น.18-30) เกณฑ์การจัดอันดับตัวชี้วัดด้านการศึกษา (สำนักงาน

เลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.40-70) ผลการตรวจราชการนโยบายเฉพาะด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการในปีงบประมาณ 2551 (สุจินต์ นิ่มอนงค์, 2552, น.ก-จ) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.ข-ค) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) (สำนักงานสภาการศึกษา, 2552, น.13-32) เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือ สมศ., 2554, น.9-11) เกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ (2554, น.2-8) คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26-28) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.ฉ-ช, 43-46)

ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร ศึกษาจากเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น.1-58) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 (2545, น.3-19) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ.2546 (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2546, น.33-73) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.2-7) มาตรฐานการศึกษาของชาติ (2547, น.84-87) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) แนวทางการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น.3-31) แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น.28-104) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, น.18-30) เกณฑ์การจัดอันดับตัวชี้วัดด้านการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.40-70) รายงานผลการตรวจราชการนโยบายเฉพาะด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการในปีงบประมาณ 2551 (สุจินต์ นิ่มอนงค์, 2552, น.ก-จ) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) (สำนักงานสภาการศึกษา, 2552, น.13-32) เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือ สมศ., 2554, น.9-11) เกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ (2554, น.2-8) และคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26-28)

ด้านการให้บริการ ศึกษาจากเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น.1-58) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2546, น.33-73) หลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.2-7) มาตรฐานการศึกษา ของชาติ (2547, น.84-87) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) แนวทาง การดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น.3-31) แนวทางการกระจาย อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น.28-104) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, น.18-30) เกณฑ์การจัดอันดับ ตัวชี้วัดด้านการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.40-70) ข้อเสนอการปฏิรูป การศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) (สำนักงานสภาการศึกษา, 2552, น.13-32) เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (สำนัก รับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือ สมศ., 2554, น.9-11) เกณฑ์การประเมิน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ (2554, น.2-8) และคำแถลงนโยบาย ของคณะรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26-28)

ด้านคุณภาพผู้เรียน ศึกษาจากเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น.1-58) พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 (2545, น.3-19) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.2-7) มาตรฐานการศึกษาของชาติ (2547, น.84-87) แนวทางการดำเนินงาน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น.3-31) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและ มาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) เกณฑ์การจัดอันดับตัวชี้วัดด้านการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.40 -70) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.ข-ค) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) (สำนักงาน สภาการศึกษา, 2552, น.13-32) เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือ สมศ., 2554, น.9-11) เกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ (2554, น.2-8) คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26-28) และแผนพัฒนา

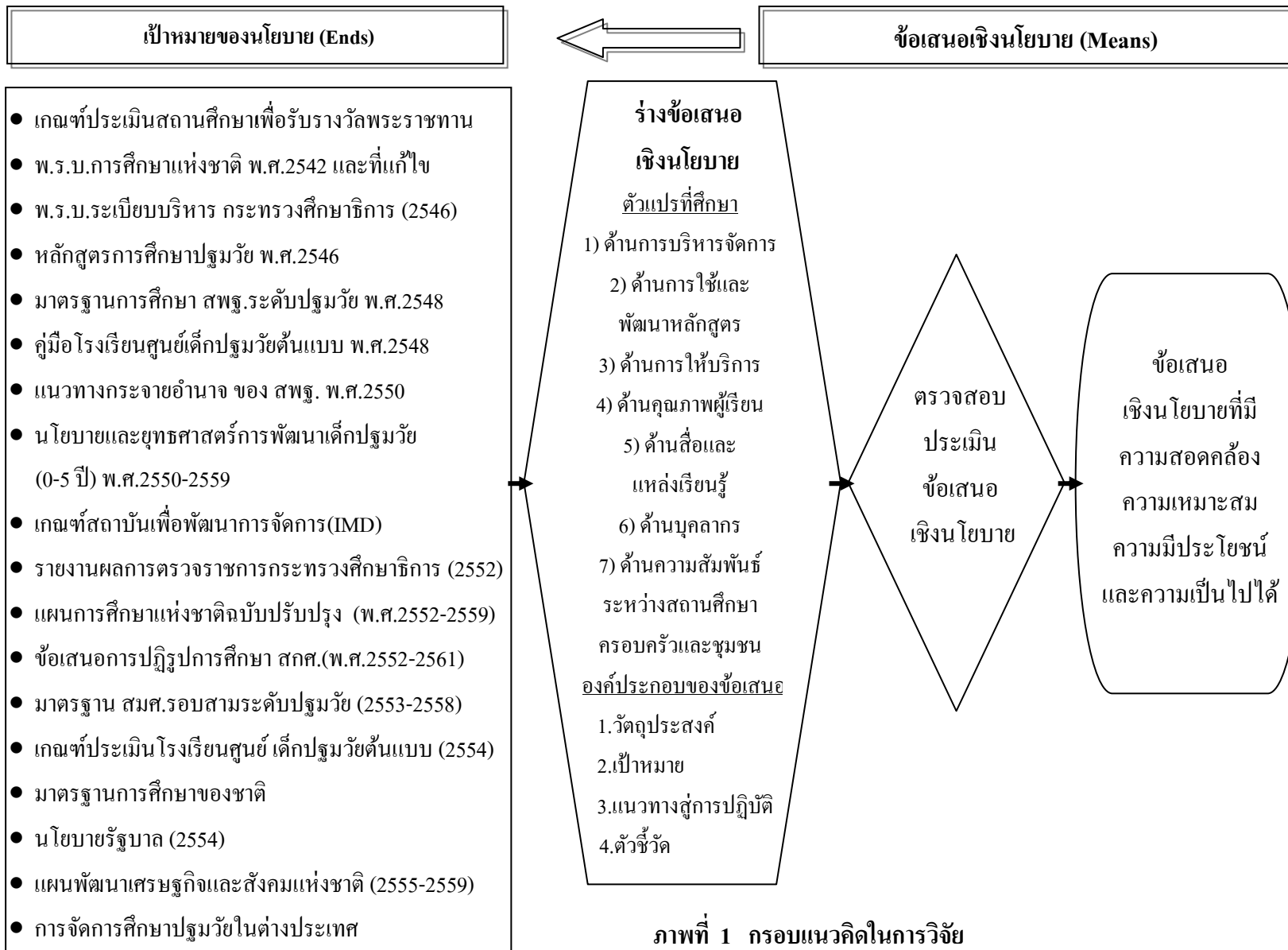
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.ฉ-ช, 43-46)

ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ศึกษาจากเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น.1-58) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.33-73) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.2-7) มาตรฐานการศึกษาของชาติ (2547, น.84-87) แนวทางการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น.3-31) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น.28-104) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, น.18-30) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.ข-ค) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) (สำนักงานสภาการศึกษา, 2552, น.13-32) เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือ สมศ., 2554, น.9-11) เกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ (2554, น.2-8) และคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26-28)

ด้านบุคลากร ศึกษาจากเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น.1-58) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 (2545, น.3-19) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.33-73) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.2-7) มาตรฐานการศึกษาของชาติ (2547, น.84-87) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น.28-104) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, น.18-30) ผลการตรวจราชการนโยบายเฉพาะด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้ตรวจราชการกระทรวง ศึกษาธิการในปีงบประมาณ 2551 (สุจินต์ นิ่มอนงค์, 2552,

น.ก-จ) แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.ข-ค) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) (สำนักงานสภาการศึกษา, 2552, น.13-32) คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26-28) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.ฉ-ช, 43-46)

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน ศึกษาจากเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น.1-58) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 (2545, น.3-19) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.33-73) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.2-7) มาตรฐานการศึกษาของชาติ (2547, น.84-87) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น.28-104) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, น.18-30) เกณฑ์การจัดอันดับตัวชี้วัดด้านการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.40-70) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.ข-ค) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) (สำนักงานสภาการศึกษา, 2552, น.13-32) คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26-28) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.ฉ-ช, 43-46)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังที่จะนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับนโยบายและการวิจัยเชิงนโยบาย
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย
3. นโยบายและแนวโน้มนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย
4. ขอบข่ายการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย
5. ข้อมูลบริบททั่วไปของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับนโยบายและการวิจัยเชิงนโยบาย

นโยบายนับเป็นแนวทางในการดำเนินงานของนักบริหารระดับสูงอย่างมีหลักมีเกณฑ์ของการบริหารกิจการทั้งภาครัฐและเอกชนในทุกๆด้าน ย่อมต้องใช้นโยบายนำการพัฒนาต่างๆ สถานศึกษาเป็นหน่วยบริการสาธารณะทางการศึกษาที่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย

1. ความหมายของนโยบาย

ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2542)ให้ความหมายว่า นโยบาย คือ หลักและวิธีปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวดำเนินการ ส่วนพจนานุกรมออกฟอร์ด (Oxford English Dictionary) (จุมพล หนิมพานิช, 2552, น.4-5) ได้ให้คำจำกัดความนโยบาย หมายถึง ความฉลาดและการใช้ดุลยพินิจที่หลักแหลมในทางการเมือง ศิลปะแห่งการดำเนินกิจการของบ้านเมือง การดำเนินการที่ฉลาดรอบคอบ แนวทางการดำเนินการของรัฐบาล หรือพรรคการเมือง เป็นต้น และความหมายของคำว่า นโยบาย (Policy) ยังมีหลากหลายทัศนะ จุมพล หนิมพานิช (2552, น.10-12) ได้เรียบเรียงว่า นโยบาย คือ หลักและวิธีการปฏิบัติซึ่งถือเป็นแนวทางดำเนินการที่ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปโดยถูกต้องและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และแจนส์สัน (Jansson, 1994) ให้ความหมายนโยบายว่า เป็นกลยุทธ์ที่เลือกสรรแล้วนำไปสู่การแก้ปัญหา นโยบายจึงเปรียบเสมือนแนวทางการแก้ปัญหา การกำหนดนโยบายจึงเป็น

ความพยายามขององค์กรเพื่อนำไปสู่กระบวนการแก้ปัญหา และตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับนิยามที่ วิโรจน์ สารรัตนะ (2548, น.142) ได้กล่าวถึงนโยบายว่า หมายถึง ข้อความที่บอกให้ทราบถึงทิศทางของการเปลี่ยนแปลงองค์กรหรือของสังคม ทิศทางดังกล่าวอาจจะอธิบายถึงเรื่องอะไร เพื่ออะไร อย่างไร และเพียงใด ของความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ ขณะเดียวกันได้จำแนกความหมายของนโยบายออกเป็น 3 กลุ่มความหมาย โดยกลุ่มแรก หมายถึง ข้อความที่บอกให้ทราบถึงกิจกรรมหรือการกระทำ (Activity or Action) อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ซึ่งในที่สุดจะแปรรูปออกมาเป็นแผนงาน โครงการที่กำหนดขึ้น ข้อความเชิงนโยบายในความหมายนี้จะบอกถึงเป้าหมายปลายทางของกิจกรรม แนวทางการปฏิบัติ และคุณประโยชน์ของกิจกรรมหรือการกระทำที่กำหนดนั้น กลุ่มความหมายที่สอง หมายถึง ข้อความที่บอกให้ทราบถึงแนวทางหรือวิธีการ (Strategy or Means) อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง เพื่อเป็นเครื่องชี้นำและกำหนดแนวทางปฏิบัติจากปัจจุบันสู่อนาคต กลุ่มความหมายที่สาม หมายถึง ข้อความที่บอกให้ทราบถึงคุณค่าและการตัดสินใจ (Value and Decision) ที่ได้เลือกสรรแล้ว ซึ่งนโยบายประเภทนี้จะบ่งบอกทางเลือกที่มีหลายทางว่าทางเลือกใดดีที่สุดหรือเหมาะสมที่สุด

นอกจากความหมายที่กล่าวมาแล้วนั้นยังสามารถมองนโยบายได้ใน 10 ทศนะ ดังนี้

- 1) นโยบายในฐานะป้ายประกาศกิจกรรมของรัฐบาล
- 2) นโยบายในฐานะเป้าหมายทั่วไปของกิจกรรมของรัฐที่พึงปรารถนา
- 3) นโยบายในฐานะข้อเสนอที่เฉพาะเจาะจง
- 4) นโยบายในฐานะที่หมายถึงการตัดสินใจของรัฐบาล
- 5) นโยบายในฐานะการให้อำนาจอย่างเป็นทางการ
- 6) นโยบายในฐานะแผนงาน
- 7) นโยบายในฐานะผลผลิต
- 8) นโยบายในฐานะผลลัพธ์ ซึ่งเป็นผลกระทบจากผลผลิตของนโยบาย
- 9) นโยบายในฐานะทฤษฎีหรือตัวแบบ ซึ่งสามารถแสดงนัยทางทฤษฎีที่หรือตัวแบบในเชิงเหตุและผลได้ และ
- 10) นโยบายในฐานะกระบวนการ ซึ่งมีขั้นตอนมีระบบ และต้องใช้เวลานานพอสมควรตามทัศนะของฮ็อกวูดและกันน์ (Hogwood & Gunn, 1991, p.13-19)

ดังนั้นนิยามนโยบายสำหรับการวิจัยนี้ จึงเป็นเครื่องมือเพื่อให้ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจหรือให้ผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวคิดหรือเป็นแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักขององค์กร โดยนโยบายอาจจะเป็นกรอบกว้างๆ หรืออาจมีความชัดเจนเพื่อการปฏิบัติที่ประกอบด้วยแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางไปสู่การปฏิบัติในแต่ละองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องนั้น นโยบาย จึงหมายถึง แนวทางดำเนินการที่เป็นวิธีการปฏิบัติ (Means) เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย (End) ของนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ

2. ความสำคัญของนโยบาย

ตามที่ทวีป ศิริรัศมี (2545, น.2-3) และไชยา ภาวะบุตร(2549, น.8-9) ได้เรียบเรียงความสำคัญของนโยบายไว้ว่า นโยบายเป็นกรอบชี้นำการปฏิบัติ (Course of Action) และเปรียบเป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายเพื่อการพัฒนาองค์การ นโยบายอาจเป็นแนวทางดำเนินงานทั้งในระดับกว้าง และในระดับองค์การ ซึ่งมีความสำคัญต่อการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ การบริหารและนโยบายมีความสัมพันธ์กัน เพราะนโยบายเป็นเครื่องบ่งชี้ทิศทางการทำงาน และเป็นข้อมูลที่ผู้บริหารพิจารณาใช้เพื่อการตัดสินใจสั่งการ ดังนั้นนโยบายมีความสำคัญต่อการบริหารในลักษณะดังนี้ คือ 1) นโยบายช่วยให้ผู้บริหารทราบว่าใครจะทำอะไร เมื่อไร อย่างไร (Who get what, When and how) และใช้ปัจจัยอะไรบ้าง นโยบายช่วยให้ผู้บริหารปฏิบัติงานต่างๆ อย่างมั่นใจ เพราะนโยบายเป็นทั้งแผนงาน เครื่องชี้ทิศทางและหลักประกันที่ผู้บริหารทุกระดับชั้นต้องยึดถือ 2) นโยบายช่วยให้บุคลากรทุกระดับชั้นในองค์การเข้าใจภารกิจของหน่วยงานที่ตนสังกัด รวมทั้งวิธีการที่จะปฏิบัติภารกิจให้ประสบผลสำเร็จ โดยไม่ซ้ำภาระหน้าที่ของหน่วยงานอื่นๆ ในองค์การเดียวกัน 3) นโยบายก่อให้เกิดเป้าหมายในการปฏิบัติงาน การบริหารงานโดยมีเป้าหมายทำให้ประหยัดเงิน เวลา บุคลากร รวมถึงความสามารถหรือศักยภาพ (Potential) ของบุคลากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายขององค์การหรือหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ 4) นโยบายที่ดีจะช่วยสนับสนุนส่งเสริมการใช้อำนาจของผู้บริหารให้เป็นไปโดยถูกต้องอย่างมีเหตุผลและมีความยุติธรรม อันนำมาซึ่งความเชื่อถือ ความจงรักภักดี และความมีน้ำใจในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา 5) นโยบายช่วยให้เกิดการพัฒนากิจการทางการบริหารเพราะนโยบายจะพัฒนาผู้บริหารให้รู้จักคิด ทำนโยบายขึ้น (Think for) แทนการคิดปฏิบัติตาม (Think by)

นอกจากนี้ประชุม รอดประเสริฐ (2543, น.16-18) และสมภาร ศิโล (2550, น.13) ได้เรียบเรียงความสำคัญของนโยบายกับการบริหารในทัศนะที่ตรงกันหลายประการดังนี้ คือ 1) นโยบายเป็นสิ่งที่กำหนดล่วงหน้า ช่วยลดการใช้ความคิดที่จะพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ มากมาย ให้ลดน้อยลง ช่วยประหยัดเวลา 2) ช่วยให้การประสานงาน การตัดสินใจของผู้บริหารในฝ่ายต่างๆ ขององค์การให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3) ช่วยให้เกิดความมั่นใจในองค์การ ลดความสับสนของสมาชิกเพราะสมาชิกเข้าใจเป้าหมายและทิศทางการทำงาน 4) ช่วยกระตุ้นให้การตัดสินใจของผู้บริหารเป็นไปอย่างมีพลัง ลดความไม่แน่ใจว่าการตัดสินใจสอดคล้องกับแนวคิดของผู้บริหารระดับสูงหรือไม่ 5) เป็นกรอบการตัดสินใจของผู้ใต้บังคับบัญชา ช่วยให้การมอบหมายอำนาจทำได้

ดีขึ้น 6) ช่วยให้เกิดความเสมอภาค ยุติธรรม เทียบธรรม ความถูกต้อง และมีความชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากมีการตัดสินใจที่สอดคล้องกัน

สามารถสรุปได้ว่า นโยบายมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการขององค์กรในการกำหนดเป้าหมายขององค์กรล่วงหน้า ฝ่ายบริหารและฝ่ายปฏิบัติมีทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจนสอดคล้องกัน ก่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรในด้านต่างๆ ช่วยส่งเสริมอำนาจของฝ่ายบริหารให้ถูกต้องเป็นธรรม และช่วยให้สามารถนำปัจจัยทางการบริหารมาใช้ได้อย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ระดับของนโยบาย

ทวีป ศิริรัศมี (2545, น.1-2) และไชยา ภาวะบุตร (2549, น.8) ได้เรียบเรียงแนวคิดของนโยบายว่ามีระดับต่างๆ กัน ซึ่งในแต่ละระดับนั้นมีขอบเขตครอบคลุมเป้าหมายปลายทาง ผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปใช้หรือปฏิบัติ ผู้ที่ได้รับผลการปฏิบัติ และความละเอียดชัดเจนของข้อความลดหลั่นแตกต่างกันไปในแต่ละระดับนั้น จะต้องมีความเกี่ยวเนื่องและสอดคล้องกัน โดยตลอด ซึ่งสามารถจำแนกเพื่อพิจารณาระดับของนโยบาย ดังนี้

สำหรับกลุ่มนโยบายในการบริหารประเทศ สามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ คือ

3.1 นโยบายหลักหรือนโยบายระดับชาติ (National Policy) เป็นนโยบายที่มีลักษณะเป็นแนวทางกว้างๆ ที่ใช้เป็นพื้นฐานหรือกรอบในการกำหนดนโยบายระดับอื่นๆ ต่อไปเป็นนโยบายที่คณะรัฐบาล คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีกำหนดขึ้น โดยแสดงถึงเจตนารมณ์ ในการดำเนินการหรือพัฒนาประเทศ เพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความเจริญก้าวหน้า และความมั่นคงหรือความมีเสถียรภาพของประเทศ

3.2 นโยบายการบริหาร (Administrative Policy) เป็นนโยบายระดับกระทรวง ทบวง กรม โดยผู้บริหารระดับกระทรวงและอธิการบดีเป็นผู้กำหนดขึ้น ตามกรอบของนโยบายหลัก หรือนโยบายระดับชาติ แต่มีขอบเขตที่แคบลง (ความครอบคลุมของนโยบาย) มีความละเอียดและจำเพาะเจาะจงมากขึ้นตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและภารกิจของหน่วยงาน โดยคำนึงถึงทรัพยากรหรือบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3.3 นโยบายเฉพาะกิจ (Specific Policy) เป็นนโยบายระดับล่างสุด ซึ่งกำหนดโดยผู้บริหารระดับกอง หรือระดับฝ่าย โดยยึดถือนโยบายหลักหรือนโยบายระดับชาติและนโยบายการบริหารที่หน่วยงานสังกัดเป็นเกณฑ์ เพื่อให้การปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานเป็นไปตามเป้าหมายและเจตนารมณ์แห่งนโยบายระดับชาติ และนโยบายการบริหารในเวลาเดียวกัน หรืออาจจะเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วนเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เมื่อปัญหาดังกล่าวได้รับ

การแก้ไขแล้ว นโยบายก็จะสิ้นสุดไปโดยปริยาย นโยบายเฉพาะกิจจะมีขอบเขตรายละเอียดที่ชัดเจน และจำเพาะเจาะจง ซึ่งแนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

3.4 กลุ่มนโยบายการบริหารองค์การ (Institutional Policy) เป็นกลุ่มนโยบายที่จำแนกตามระดับชั้นของผู้บริหารองค์การ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1) นโยบายพื้นฐาน (Basic Policy) เป็นนโยบายระดับบนหรือระดับสูง (Top executives) เพื่อใช้เป็นกรอบและฐานในการกำหนดนโยบายระดับอื่น ๆ ต่อไป

2) นโยบายทั่วไป (General Policy) เป็นนโยบายระดับกลาง ซึ่งกำหนดขึ้นโดยผู้บริหารระดับกลาง (Middle Managers) โดยใช้นโยบายพื้นฐานเป็นกรอบ แต่มีความชัดเจนมากขึ้น

3) นโยบายเฉพาะแผนกงาน (Department Policy) เป็นนโยบายระดับล่าง ซึ่งกำหนดขึ้นโดยผู้บริหารระดับล่างหรือระดับหัวหน้างาน (Supervisors) เป็นนโยบายที่มีความละเอียดเฉพาะเจาะจงเฉพาะเรื่องเฉพาะกิจกรรม โดยอาศัยนโยบายทั่วไปและนโยบายพื้นฐานเป็นกรอบและทิศทางในการกำหนด

กล่าวโดยสรุป ระดับของนโยบายแบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้ 1) นโยบายระดับชาติ 2) นโยบายระดับกระทรวง ทบวง กรม 3) นโยบายระดับ กองหรือฝ่าย 4) นโยบายระดับองค์กร สำหรับข้อเสนอเชิงนโยบายในการวิจัยนี้ถือเป็นนโยบายการบริหาร (Administrative Policy) เป็นนโยบายระดับกรมหรืออธิการบดีหรือเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้ตัดสินใจในการร่วมกำหนดขึ้น รวมถึงการนำไปสู่การเป็นนโยบายขององค์กรหรือการบังคับใช้ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามกรอบของนโยบายหลัก หรือนโยบายระดับชาติ แต่มีขอบเขตความครอบคลุมของนโยบายที่แคบลงเฉพาะด้านการพัฒนาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ซึ่งเป็นภารกิจหลักที่สำคัญอีกด้านหนึ่งของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความละเอียด และจำเพาะเจาะจงตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและภารกิจของหน่วยงาน โดยคำนึงถึงทรัพยากรหรือบริบทต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามโครงการ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ และในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จัดเป็นการวิจัยนโยบายเพราะมีกระบวนการศึกษาค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์สังเคราะห์และรายงานผลสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายอย่างเป็นระบบ

4. ประเภทของนโยบาย

ทวีป ศิริรัศมี (2545, น.6-10) และไชยา ภาวะบุตร (2549, น.11-13) ได้เรียบเรียงประเภทของการจำแนกนโยบายไว้หลายวิธี และแต่ละวิธีก็มีหลักเกณฑ์ในการจำแนกแตกต่างกันไป ในที่นี้จะกล่าวถึงวิธีจำแนกประเภทนโยบาย ดังนี้

4.1 การจำแนกตามระดับชั้นของการบริหารองค์การ (Organizational) ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 ประเภท คือ

1) นโยบายพื้นฐาน (Basic Policy) เป็นนโยบายระดับบนหรือระดับสูง (Top Executives) เพื่อชี้นำหรือใช้เป็นแนวทางหรือเป็นฐานสำหรับการกำหนดนโยบาย และการบริหารงานขององค์การในระดับรอง ๆ ลงไป นโยบายประเภทนี้มีลักษณะเป็นแนวคิดกว้าง ๆ โดยอาจจะระบุทิศทางของการบริหารและกลยุทธ์ในการบรรลุวัตถุประสงค์ไว้กว้าง ๆ และมีความยืดหยุ่นสูง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารระดับรอง ๆ ลงไปสามารถนำไปตีความ และปรับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์เฉพาะต่าง ๆ ได้ นโยบายพื้นฐานบางครั้งอาจเรียกว่า “นโยบายหลัก” หรือถ้าหากเป็นนโยบายของรัฐก็อาจเรียกนโยบายประเภทนี้ว่า “นโยบายการบริหาร” (Administrative Policy) ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี หรือรัฐบาลเป็นผู้จัดทำขึ้น โดยแสดงถึงเจตนารมณ์ในการดำเนินการเพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน เมื่อรัฐสภาเห็นชอบจึงเป็นนโยบายที่แท้จริง นำไปใช้เป็นแนวหรือเป็นหลักในการดำเนินงานได้

2) นโยบายทั่วไป (General Policy) เป็นนโยบายระดับกลาง ซึ่งกำหนดขึ้นโดยผู้บริหารระดับกลาง (Middle Managers) ซึ่งกำหนดขึ้นตามเจตนารมณ์ของนโยบายขั้นพื้นฐาน นโยบายทั่วไปมักเน้นในเรื่องวิธีการบริหารทั่วไป เช่น อาจกำหนดขึ้นเป็นระเบียบวิธีปฏิบัติงานต่าง ๆ สำหรับผู้ปฏิบัติงานเฉพาะด้านในหน่วยงานระดับล่างได้ถือปฏิบัติร่วมกัน นโยบายทั่วไปทำให้นโยบายพื้นฐานมีความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น ง่ายต่อความเข้าใจของผู้ปฏิบัติ นโยบายทั่วไปบางครั้งเรียกว่า “นโยบายการบริหาร” (Administrative Policy) เป็นนโยบายระดับหน่วยงาน เช่น กระทรวง ทบวง กรม โดยผู้บริหารระดับปลัดกระทรวงและอธิบดีเป็นผู้จัดทำขึ้น โดยจำกัดกรอบหรือปรับปรุงเสริมแต่งให้มีความละเอียดชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับหน้าที่และภารกิจความรับผิดชอบของหน่วยงานหรือผู้ปฏิบัติงาน โดยคำนึงทรัพยากรและบริบทต่าง ๆ เพื่อให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างราบรื่น เรียบร้อย บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

3) นโยบายเฉพาะแผนกงาน (Department Policy) เป็นนโยบายระดับล่าง ซึ่งกำหนดขึ้นโดยผู้บริหารระดับล่างหรือระดับหัวหน้างาน (Supervisors) ในแผนกต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติงานเฉพาะด้าน มีความละเอียดชัดเจนเฉพาะเรื่อง เฉพาะกิจการ ลักษณะของนโยบายประเภทนี้มักประกอบอยู่ในแผนงานของหน่วยงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงแนวทางและวิธีการปฏิบัติงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างชัดเจน นโยบายเฉพาะแผนกงานบางครั้งเรียกว่า นโยบายเฉพาะกิจ (Specific Policy) ซึ่งเป็นหน่วยงานระดับกอง หรือระดับแผนกเป็นผู้จัดทำขึ้นเฉพาะกิจ ตามบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานนั้น โดยยึดถือนโยบายพื้นฐานหรือนโยบายหลักและนโยบาย

ทั่วไป หรือนโยบายการบริหารเป็นกรอบในการกำหนด เพื่อให้ปฏิบัติภารกิจของหน่วยงาน เป็นไปตามเป้าหมาย นอกจากนี้ นโยบายเฉพาะกิจยังอาจจัดทำขึ้นเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งเกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน เช่น นโยบายแก้ปัญหาอุทกภัย นโยบายแก้ปัญหา การประท้วง ของชาวประมงขนาดเล็ก เป็นต้น เมื่อปัญหาดังกล่าวได้รับการแก้ไขแล้ว นโยบายก็จะสิ้นสุดไป โดยปริยาย ซึ่งโดยหลักการแล้วนโยบายทั้ง 3 ระดับดังกล่าวนี้ จะมีความสัมพันธ์สอดคล้อง สนับสนุนกันและกันโดยตลอด

ในการวิจัยครั้งนี้จัดเป็นการกำหนดนโยบายทั่วไป (General Policy) ซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อให้ ใต้ นโยบายในการดำเนินงานให้มีการพัฒนาในทิศทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหน้าที่และ ภารกิจความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงทรัพยากรและบริบทต่าง ๆ อันจะส่งผลให้การนำนโยบาย ไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

4.2 จำแนกตามลักษณะเนื้อหาของนโยบาย จำแนกออกเป็น 4 ระดับ ตามแนวคิดที่ ธีโอดอร์ ลอว์ (Lowi, 1964, p.677-715) ที่จุมพล หนีพพานิช (2552, น.14-17) ได้เรียบเรียงไว้ ดังนี้

1) นโยบายเกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ ได้แก่ นโยบายที่เป็นระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ภายในองค์กร เช่น ระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ระเบียบการลา กิจลาป่วยของผู้ปฏิบัติงาน ระเบียบการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในสถานที่ทำงาน ระเบียบว่าด้วยการ ลงโทษผู้ปฏิบัติงานที่กระทำผิดระเบียบขององค์กร เป็นต้น

2) นโยบายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร ได้แก่ นโยบายที่กำหนดลักษณะ การจัดสรรหรือการกระจายทรัพยากรขององค์กร ในระหว่างบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ เช่น งบประมาณ อัตราค่าจ้าง และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ รวมทั้งทรัพยากรที่เป็นนามธรรม เช่น ความรู้ ข่าวสาร ข้อมูล เทคโนโลยี เกียรติยศชื่อเสียง หรือสิ่งอื่นใดที่บุคคลในองค์กรถือกันว่าเป็นสิ่งที่มี คุณค่าสำหรับผู้ที่ได้ครอบครองเป็นเจ้าของ นโยบายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร หรือองค์กร โดยทั่ว ๆ ไป มักจะปรากฏออกมาในรูปของคำสั่ง หรือระเบียบที่ระบุถึงอำนาจหน้าที่ หรือ ความรับผิดชอบในการดำเนินงานขององค์กรหรือบุคคลในองค์กร การให้บุคคล หรือองค์กร สามารถจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ในการดำเนินงาน เป็นต้น ในกรณีที่มีนโยบายของรัฐหรือนโยบายสาธารณะ นโยบายการจัดสรรทรัพยากรอาจอยู่ในรูปของกฎหมาย หรือการดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ของรัฐบาลที่ส่งเสริมสนับสนุนหรือให้การยอมรับให้ความชอบธรรมในสิทธิอำนาจ ในการถือครองสิทธิ์ในทรัพย์สิน หรือวิธีการได้มาของทรัพย์สิน หรือการยอมรับ หรือส่งเสริม ประเพณีวัฒนธรรม หรือค่านิยมเกี่ยวกับการจัดสรร และการกระจายทรัพย์สินที่มีในสังคมนั้น ๆ เช่น นโยบายเกี่ยวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในทางเศรษฐกิจ การเมืองและทางสังคม

นโยบายที่จัดสรรบริการสาธารณะของรัฐในด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน นโยบายการอนุรักษ์วัฒนธรรม ค่านิยมในสังคม

3) นโยบายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรเสียใหม่ นโยบายประเภทนี้เป็นเรื่องของการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงลักษณะการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ก่อนเสียใหม่ให้เหมาะสม หรือวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น นโยบายการปรับปรุงวิธีการดำเนินงานกิจกรรมของหน่วยงาน นโยบายการขยายงานบางด้าน ในกรณีของหน่วยงานภาครัฐ เช่น นโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูปที่ดิน นโยบายการปฏิรูประบบราชการ นโยบายการปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากร นโยบายการปฏิรูปการเมือง เป็นต้น

4) นโยบายเกี่ยวกับระบบงานและโครงสร้างขององค์การ เป็นนโยบายหลักขององค์การที่แสดงถึงวัตถุประสงค์หลัก และระบบการปฏิบัติงานในระดับมหภาคขององค์การ โดยถือเป็นนโยบายต้น ที่จะชี้้นำการกำหนดนโยบายเฉพาะด้านในระดับต่าง ๆ ชี้้นำการบริหารและการปฏิบัติงานประจำ นโยบายประเภทนี้มีความสำคัญที่สุดในองค์การต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นปณิธานอุดมการณ์หรือวัตถุประสงค์หลักของการดำเนินงานขององค์การ ในกรณีขององค์การในภาครัฐ ได้แก่ นโยบายเกี่ยวกับการจัดระบบและสถาบันทางการเมืองการปกครองหรือนโยบายหลักระดับชาติที่แสดงถึงอุดมการณ์ทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจและสังคมชาติ และเป็นนโยบายต้นแบบที่กำหนดวิธีการกำหนดนโยบายทุกประเภทที่กล่าวมาข้างต้น เช่น กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายว่าด้วยพรรคการเมือง กฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้ง เป็นต้น

การจำแนกประเภทของนโยบาย ยังอาจจำแนกตามแหล่งที่มา ตามลักษณะการเกิด ตามหน้าที่ภารกิจของหน่วยงาน เป็นต้น แต่เมื่อพิจารณาโดยทั่วไปแล้ว นโยบายแต่ละประเภทจะมีภาพรวมของประเภทของนโยบายที่แตกต่างกัน คือ นโยบายหลัก นโยบายส่งเสริมหรือนโยบายสนับสนุน และนโยบายรวม

ในการวิจัยครั้งนี้ ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการบริหารโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิที่ได้ เมื่อพิจารณาโดยทั่วไปในภาพรวม จะเป็นนโยบายส่งเสริมหรือนโยบายสนับสนุน หรือเมื่อพิจารณาในส่วนของลักษณะเนื้อหาของข้อเสนอเชิงนโยบาย จะได้นโยบายที่เป็นเนื้อหา นโยบายเกี่ยวกับการจัดระเบียบกฎเกณฑ์ หรือเนื้อหาของนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร หรือรวมถึงเนื้อหาของนโยบายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรเสียใหม่ หรืออาจจะมีลักษณะเนื้อหาถึงนโยบายที่เกี่ยวกับระบบงานและโครงสร้างของโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ

5. องค์ประกอบของนโยบาย

ในการแบ่งองค์ประกอบของนโยบายออกเป็นกี่ส่วนนั้นมีหลายแนวคิดที่เสนอไว้ ซึ่งแตกต่างกันไปตามหลักเกณฑ์ที่แต่ละแนวคิดใช้ในการแบ่งส่วนที่ต่างกันนั้นส่วนใหญ่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยของแต่ละแนวคิด สำหรับการวิจัยครั้งนี้กระบวนการจะสิ้นสุดที่ข้อเสนอเชิงนโยบาย ไม่ได้ศึกษาถึงผลทางการตัดสินใจ จึงขอกล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของนโยบาย ดังนี้

ทวีป สิริรัศมี (2545, น.3-6) และสมภาร ศิโล (2550, น.17) ได้เรียบเรียงการแบ่งองค์ประกอบของนโยบายจากแนวคิดของนักวิชาการด้านนโยบาย สามารถจัดเป็น 4 องค์ประกอบ คือ 1) เหตุผลของการกำหนดนโยบาย (Rational) เป็นเหตุผลและสาเหตุที่มาของการกำหนดนโยบายในเรื่องต่างๆที่รัฐกำหนดขึ้น หากนโยบายที่กำหนดขึ้นมีเหตุผลเพียงพอ สาธารณชนก็ยอมรับได้ ดังนั้นตัวนโยบายต้องอ้างอิงถึงสาเหตุที่มาและเหตุผลในการกำหนดนโยบายด้วย 2) เป้าหมายของนโยบายหรือผลที่คาดว่าจะได้รับจากนโยบาย (Targets or Ended Result) เป็นการกำหนดเป้าหมายของนโยบายถือเป็นจุดหมายปลายทางที่รัฐบาลมุ่งไปให้ถึงแต่ข้อสำคัญเป้าหมายต้องมีความชัดเจนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติตามนโยบายมีหลักยึดถือที่ชัดเจน 3) วิธีการหรือกลวิธีที่จะทำให้นโยบายบรรลุเป้าหมาย (Means or Strategies) เป็นวิธีการปฏิบัติ (Means) เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย (End) ของนโยบายตามที่กำหนดไว้ นโยบายหนึ่งๆ อาจประกอบด้วยกลวิธีหลายกลวิธีที่ผู้ปฏิบัติต้องเลือกกลวิธีที่ดีที่เหมาะสมไปใช้ 4) ทรัพยากรหรือปัจจัยที่สนับสนุนการดำเนินนโยบาย (Resources) หมายถึง ทรัพยากรที่เป็นปัจจัยสนับสนุนให้การดำเนินนโยบายตามวิธีการที่กำหนดบรรลุผล ทรัพยากรที่เป็นองค์ประกอบของนโยบาย เช่น คน เงิน วัสดุ เครื่องมือ เครื่องจักร ฯลฯ

ประจักษ์ รอดประเสริฐ (2543, น.23-27) ได้เรียบเรียงนำเสนอองค์ประกอบของนโยบายที่อาจพิจารณาได้จากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของนโยบาย สามารถจำแนกได้ 2 ประเภท คือ 1) ปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบพื้นฐาน (Fundamental Factor) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่ผู้กำหนดนโยบายต้องคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลา หากไม่คำนึงถึง อาจทำให้นโยบายขาดความสมบูรณ์ และไม่สามารถปฏิบัติได้ เช่น ปัจจัยที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ ปัจจัยที่เกี่ยวกับผู้กำหนดนโยบาย วิธีการหรือกระบวนการในการดำเนินนโยบาย ปัจจัยที่เกี่ยวกับข้อมูลและเอกสารต่างๆ 2) ปัจจัยที่เป็นสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors) หมายถึง สิ่งแวดล้อมในสังคมที่ผู้กำหนดนโยบายต้องคำนึงถึง เพราะสิ่งแวดล้อมในสังคมมีผลกระทบต่อกรกำหนดนโยบาย เช่น ปัจจัยทางการเมืองและวัฒนธรรมการเมือง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ เป็นต้น

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของนโยบายที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ประกอบกับ แนวความคิดที่เจม แอนเดอร์สัน (Anderson, 2000) และแนวความคิดของไลน์เบอร์รี่และชาร์คันสกี (Lineburry & Sharkansky, 1971) จากการเรียบเรียงของจุมพล หนีมพานิช (2552, น.13-14) จำแนก องค์ประกอบของนโยบายที่สอดคล้องกันไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีเป้าหมาย หรือ วัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แน่นนอน 2) เป็นแนวทางการปฏิบัติงานหรือเป็นแผนลำดับขั้นตอนที่จะ นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ 3) เป็นกิจกรรมหรือหน้าที่ที่ควรกระทำและสามารถเลือกมา ปฏิบัติได้ 4) เป็นกิจกรรมการตัดสินใจที่มีลำดับขั้นตอนในการจะกระทำหรืองดเว้นการกระทำ 5) เป็นเอกสารที่มีผลทางกฎหมายจึงต้องประกาศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบโดยทั่วถึง

วิโรจน์ สารัตนะ (2550, น.26) และสมภาร ศิโล (2550, น.17) ได้ศึกษาวิเคราะห์แนวคิด เกี่ยวกับนโยบาย และแนวการวิจัยเชิงนโยบายตามทัศนะของมาร์ชเชก (Majchrzak, 1984) และ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของนโยบายไว้ ดังนี้ คือ นโยบาย (Policy) เป็นข้อความที่บอกให้ทราบถึง ทิศทางการเปลี่ยนแปลงขององค์การ หรือของสังคม ทิศทางดังกล่าวอาจจะอธิบายถึงเรื่องอะไร เพื่ออะไร อย่างไร และเพียงใด ของความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ วัตถุประสงค์ของนโยบาย (Policy Objective) และแนวทางของนโยบาย (Policy Means) นโยบายจะขาดองค์ประกอบสำคัญส่วนใดส่วนหนึ่งนี้มิได้ เช่น มีเพียงวัตถุประสงค์ไม่บอกแนวทาง สิ่งที่กำหนดนั้นก็ไม่นับเป็นนโยบาย จะมีค่าเพียงเป็นความปรารถนาเท่านั้น เป็นต้น และบางครั้ง นโยบายที่ดีอาจจำเป็นต้องมีองค์ประกอบส่วนที่ 2 คือ กลไกของนโยบาย (Policy Mechanism) กลไกของนโยบายจะช่วยให้เห็นว่า การจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดตามแนวทางที่ชี้แนะไว้จะต้อง มีกลไกอะไรบ้างเป็นเครื่องมือ กลไกนโยบายนี้หมายถึงรวมถึงตั้งแต่ระเบียบ กฎหมายที่รองรับ การปฏิบัติ หน่วยงานที่ปฏิบัติ ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้ปฏิบัติ

ส่วนในการวิจัยครั้งนี้เนื่องจากผลการวิจัย คือ ข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งไม่ได้ศึกษาถึงขั้นของ การนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหาร รวมถึงไม่ได้ศึกษาถึงผลการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ จึงจัด องค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จังหวัดชัยภูมิให้มีองค์ประกอบดังนี้ คือ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางสู่การปฏิบัติการ และ ตัวชี้วัด

6. กระบวนการกำหนดนโยบาย

การกำหนดนโยบายเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องซึ่งเริ่มตั้งแต่การนำข้อมูล สภาพปัญหา และความต้องการเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย การร่างและการพัฒนานโยบาย การให้ ความเห็นชอบหรือการอนุมัตินโยบาย การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย

เพื่อนำข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่างๆ เข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายในรอบปีต่อไป กระบวนการกำหนดนโยบายมีขั้นตอนตามที่ทวีป ศิริรัศมี (2544. น.13-19) ได้เรียบเรียงไว้ ดังนี้

6.1 ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการ

บริบทต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม สิ่งเหล่านี้มีผลต่อการกำหนดนโยบายของหน่วยงานและองค์การทั้งสิ้น ซึ่งจะต้องวิเคราะห์บริบทดังกล่าวว่ามีปัญหาอะไรบ้าง อยู่ในบทบาทหน้าที่หรือความรับผิดชอบขององค์การที่จะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการกำหนดประเด็นปัญหา และความต้อการเจ้าหน้าที่ วิเคราะห์นโยบายหรือเจ้าหน้าที่วางแผนขององค์การสามารถดำเนินการ ได้ดังนี้ 1) ศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลข่าวสาร เศรษฐกิจ การเมืองและสังคม หรือข้อมูลทั้งภายนอกและภายในองค์การให้กว้างขวางเพียงพอที่จะนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดปัญหา และความต้อการโดยวิธีการต่าง ๆ ที่จะได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าว เช่น การวิจัย การสำรวจประชามติ การสำรวจตลาด การวิเคราะห์เอกสาร ฯลฯ 2) การวิเคราะห์ แปลความหมาย หรือตีความและสรุปประเด็นปัญหาและความต้อการของสังคมและองค์การ เพื่อนำเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย 3) การคัดเลือก จัดระบบ และจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และความต้อการเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการพัฒนานโยบาย ซึ่งผู้ปฏิบัติหน้าที่นี้จะต้องพยายามระบุประเด็นปัญหาให้เป็นรูปธรรมโดยเฉพาะการวิเคราะห์แยกแยะประเภทของปัญหาอย่างเป็นเหตุเป็นผล เพื่อให้เข้าใจสภาพปัญหาและเข้าถึงสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง โดยอาจจะใช้การวิเคราะห์โครงสร้างของปัญหา ดังนี้ (1) ตรวจสอบความเบี่ยงเบนสภาพที่ควรจะเป็นกับสภาพที่แท้จริง (2) กำหนดขอบเขตของปัญหา ความเบี่ยงเบนระหว่างสภาพที่ควรจะเป็นกับสภาพที่แท้จริง เป็นสิ่งที่สะท้อนให้ปัญหาของเรื่องที่ตรวจสอบ ซึ่งนักพัฒนานโยบายจะต้องกำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน เพราะบางเรื่องเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหลายเรื่อง การพิจารณาขอบเขตของปัญหาจึงควรมองในภาพรวมให้เห็นทุกด้านของปัญหามากกว่าที่จะพิจารณาทีละปัญหา (3) การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาซึ่งอาจเริ่มจากการตั้งสมมติฐานเบื้องต้นก่อนว่าปัญหานั้นจะมาจากสาเหตุใด แล้วหาข้อมูลและเหตุผลมาสนับสนุนและยืนยันสมมติฐานนั้นๆ ซึ่งจะต้องระมัดระวัง เพราะการตั้งสมมติฐานที่ผิดพลาดก็จะนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ผิดพลาด (4) ระบุปัญหา ผลจากการตรวจสอบสมมติฐาน ซึ่งอาจดำเนินการโดยการศึกษาวิจัย การสำรวจ หรือการศึกษาข้อมูลในรูปแบบต่างๆ แล้วจะยืนยันได้ว่าอะไรคือปัญหาที่แท้จริง เพราะการระบุปัญหาถือเป็นหัวใจของการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะทำให้ันนโยบายมีความชัดเจน และสามารถนำไปดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง

หลังจากการวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ที่ได้รับรู้มาทั้งหมดดังที่กล่าวมา นักพัฒนานโยบายต้องคัดเลือกปัญหา นำปัญหาที่อยู่ในกรอบนโยบายไปจัดทำร่างนโยบายต่อไป ส่วนปัญหาที่ไม่อยู่

ในกรอบหรือเรื่องที่ไม่สำคัญเร่งด่วนเพียงพอก็อาจละไว้ก่อน

6.2 ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดเค้าโครงนโยบายเบื้องต้นและการพัฒนานโยบาย

เมื่อกำหนดนโยบายปัญหาให้มีความชัดเจนในลักษณะของปัญหา นโยบายแล้ว ขั้นตอนต่อไปนักพัฒนานโยบายจะต้องดำเนินการ คือ การกำหนดเค้าโครงนโยบายเบื้องต้นและการพัฒนานโยบาย ซึ่งมีกิจกรรมที่จะต้องดำเนินการตามลำดับ คือ 1) การกำหนดทางเลือกหรือวิธีการแก้ปัญหา โดยอาศัยความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับประสบการณ์และจินตนาการของนักพัฒนานโยบาย โดยมุ่งแก้ที่สาเหตุของปัญหา ซึ่งในบางกรณีอาจมีการสร้างแบบจำลองทางเลือกแต่ละทาง เพื่อแสดงให้เห็นว่าทางเลือกนั้นๆ จะมีส่วนช่วยแก้ปัญหาในลักษณะใด และจะส่งผลกระทบต่ออย่างไรต่อสถานการณ์ของปัญหานั้นๆ เพื่อประกอบการวิเคราะห์ในขั้นต่อไป 2) การวิเคราะห์ทางเลือก หรือวิธีการแก้ปัญหา ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทนทางเลือกการแก้ปัญหาแต่ละทาง โดยใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาซึ่งมักจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับวิธีการวัด การคำนวณค่าใช้จ่ายหรือต้นทุน ผลกระทบในทางลบ ผลตอบแทนหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ตลอดจนเงื่อนไขต่างๆ เกี่ยวข้องกับการนำทางเลือกไปปฏิบัติ เช่น เงื่อนไขด้านการเมือง การบริหาร และบริบทหรือสภาวะแวดล้อมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง นักพัฒนานโยบายจะคัดเลือกทางเลือกที่อยู่ในเกณฑ์ดีและมีความเป็นไปได้สูงจำนวนหนึ่ง เพื่อจัดทำร่างนโยบายเบื้องต้นต่อไป ส่วนทางเลือกอื่นๆ ก็จะถูกตัดทิ้งไป 3) การจัดทำเค้าโครงนโยบายเบื้องต้น เป็นการนำทางเลือกการแก้ปัญหาที่ผ่านการพิจารณาคัดเลือกแล้วมาจัดทำรายละเอียดในรูปแบบของแผนงาน โครงการและกิจกรรมต่างๆ ตามกรณี และประมวลเป็นเค้าโครงนโยบายในเรื่องนั้นๆ เพื่อเสนอขอความเห็นชอบและขอรับการจัดสรรงบประมาณจากผู้มีอำนาจอนุมัติตามลำดับต่อไป 4) การพิจารณากลับกรองและการอนุมัตินโยบาย จะมี (1) การพิจารณากลับกรองนโยบาย หน่วยงานระดับสูงขึ้นไปจะทำหน้าที่กลับกรองตามความเหมาะสมของเค้าโครงร่างนโยบายที่หน่วยงานระดับล่างเสนอขึ้นไป และทำหน้าที่ประสานแนวนโยบายของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันให้สอดคล้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้การวางนโยบายในเรื่องต่างๆ ผสมผสานกันและมีเอกภาพ (2) การพิจารณาอนุมัตินโยบาย การอนุมัตินโยบายที่ผ่านการกลับกรองและประสานแนวนโยบายแล้วนั้น จะครอบคลุมถึงการอนุมัติงบประมาณ และทรัพยากรอื่นๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินนโยบายเรื่องนั้นๆ โดยอัตโนมัติ (3) การประกาศใช้นโยบายหลังจากที่เค้าโครงหรือร่างนโยบายเรื่องใดๆ ผ่านการพิจารณาอนุมัติแล้ว ก็จะประกาศใช้นโยบายเรื่องนั้นๆ โดยทั่วไปซึ่งอาจปรากฏออกมาในลักษณะของระเบียบวิธีการดำเนินงาน ประกาศ คำสั่ง พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง แผนงานโครงการอื่นๆ ตามแต่กรณี ซึ่งสามารถกระทำได้หลายวิธีตามแต่ลักษณะของนโยบายนั้นๆ เช่น การประกาศในราชกิจจานุเบกษา การประกาศทางสถานี

วิทยุโทรทัศน์ การประกาศในหนังสือสั่งการหรือหนังสือราชการ เอกสาร แผนงบประมาณ ประจำปี เป็นต้น

6.3 ขั้นตอนที่ 3 การนำนโยบายไปปฏิบัติ

ขั้นนี้เป็นการนำนโยบายไปใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายที่กำหนดไว้ โดยองค์กร หรือหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในกรณีของนโยบายสาธารณะ ผู้ที่จะนำไปปฏิบัติ คือ ส่วนราชการต่างๆ ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม ตลอดจนหน่วยงานรัฐวิสาหกิจต่างๆ และในปัจจุบันภาคเอกชนก็ได้เข้ามามีบทบาทในการนำนโยบายไปปฏิบัติที่มีความสำคัญพอๆ กับภาครัฐ การนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องอาศัยระยะเวลา และดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการ คือ เป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องกัน ได้แก่ 1) การแปลความหมายของนโยบาย 2) การรวบรวมทรัพยากร เพื่อปฏิบัติตามนโยบาย 3) การวางแผนเพื่อปฏิบัติตามนโยบาย 4) การเตรียมการเพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น การจัดองค์กร การพัฒนาองค์กร การพัฒนาวิธีการบริหารงานขององค์กร การพัฒนาระบบการสื่อสาร การพัฒนาบุคลากร เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องสนับสนุน การดำเนินงานจากนโยบาย 5) การปฏิบัติตามนโยบาย เป็นการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการที่กำหนดไว้ เช่น การดำเนินการเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณ การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างการบริการสาธารณะแก่ประชาชน การรักษาระเบียบกฎหมายบ้านเมือง โดยตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติตามนโยบายหน่วยงานระดับสูงขึ้นไปก็จะกระตุ้นหรือผลักดันให้หน่วยงานระดับล่าง ดำเนินการตามแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่กำหนดไว้ ซึ่งเรียกลักษณะการดำเนินการดังกล่าวนี้ว่า การบริหารนโยบาย 6) การติดตามผลการปฏิบัติตามนโยบาย เพื่อให้การปฏิบัติตามนโยบาย บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องนับว่า มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งมีหลายลักษณะ เช่น การรายงานผลการปฏิบัติงาน การตรวจเยี่ยมและติดตามโดยส่วนกลาง ในรูปของผู้ตรวจราชการ

6.4 ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลนโยบาย

การประเมินนโยบายเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารนโยบายที่ผู้บริหารนโยบาย จะต้องกำหนดไว้ก่อนล่วงหน้าเพื่อการตัดสินใจว่า นโยบายที่กำลังดำเนินการอยู่นั้นยังเหมาะสมที่จะต้องใช้ต่อไป หรือต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือยกเลิก การประเมินผลนโยบาย เป็นการประเมินใน 2 ลักษณะ คือ 1) การประเมินผลระบบ หรือกระบวนการกำหนดนโยบาย เป็นการประเมินเพื่อหาข้อสรุปว่า ระบบหรือกระบวนการกำหนดนโยบายที่สร้างขึ้นนั้น มีความเป็นไปได้ มีประสิทธิผล และมีปัญหาอุปสรรคมากน้อยเพียงใด ซึ่งมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การตรวจสอบระบบของนโยบายใน 3 ส่วน คือ สิ่งป้อนเข้าหรือข้อมูลนำเข้า กระบวนการและ

ผลผลิต 2) การประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบาย ประกอบด้วย การประเมินแผนกลยุทธ์ การประเมินสัมฤทธิ์ผลของนโยบายเฉพาะด้าน

6.5 ข้อควรคำนึงในการกำหนดนโยบาย

การกำหนดนโยบายหลักเป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับสูง แล้วผู้บริหารระดับรองลงมาเป็นผู้นำนโยบายนั้นไปปฏิบัติอย่างรอบคอบและเต็มความสามารถ เพื่อให้นโยบายนั้นบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามการที่จะให้เป็นไปตามความคาดหวังดังกล่าว ผู้ที่กำหนดนโยบายจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ 1) ความรอบคอบ ครบถ้วนสมบูรณ์ ความถูกต้อง และความ เป็นปัจจุบันของข้อมูล และสารสนเทศต่างๆ ที่นำมาใช้ในการกำหนดนโยบาย 2) วิสัยทัศน์ บทบาท หน้าที่ และภารกิจ หรือพันธกิจขององค์กรหรือหน่วยงาน 3) ผลประโยชน์ขององค์กรหรือหน่วยงาน 4) ความต้องการของสังคมหรือคนส่วนใหญ่ที่จะได้รับผลกระทบจากการนำนโยบายนั้นไปใช้ 5) เหตุผลและความเป็นไปได้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งเป็นการพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ นับตั้งแต่ความรู้ความสามารถของผู้ปฏิบัติ ฐานะทางเศรษฐกิจขององค์กรหรือหน่วยงาน ระเบียบและกฎหมายของสังคม วัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านค่านิยมและความเชื่อของสังคม ตลอดจนบริบททางการเมือง การปกครองของประเทศ และสภาพปัจจุบันทางภูมิศาสตร์นับตั้งแต่ สถานที่ตั้ง พื้นที่ อาณาเขต สภาพภูมิอากาศขององค์กรหรือหน่วยงาน

กล่าวโดยสรุปกระบวนการกำหนดนโยบาย ประกอบด้วยขั้นตอนในการกำหนดประเด็นปัญหา และความต้องการ ขั้นตอนการกำหนดเค้าโครงนโยบายเบื้องต้นและการพัฒนานโยบาย ขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้มีการนำแนวคิดในส่วนที่จะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาประยุกต์ใช้กับการวิจัย คือ ขั้นตอนในการกำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการ กับขั้นตอนการกำหนดเค้าโครงนโยบายเบื้องต้น และการพัฒนานโยบาย ส่วนขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ และขั้นตอนการประเมินผลนโยบาย ยังไม่ได้นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้

7. รูปแบบการกำหนดนโยบาย

ตามที่เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2550, น.160-162) ได้กล่าวถึงผู้ที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายอยู่ 4 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

7.1 ระบบราชการ (Public bureaucracy) เป็นตัวแสดงที่สำคัญในการสร้างข้อเสนอที่เป็นรูปธรรมเพราะระบบราชการเป็นศูนย์กลางของการกำหนดนโยบาย

7.2 กลุ่มมันสมองและรัฐมนตรีเงา (Think tanks and shadow cabinets) กลุ่มคนเหล่านี้อาจอยู่ในตำแหน่งที่ปรึกษา หรืออนุกรรมการในการร่างนโยบาย จึงมีอิทธิพลค่อนข้างมาก ทั้งยังอาจมีส่วนได้เสียกับนโยบาย เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่สนับสนุนผู้นำเข้าสู่ตำแหน่ง

7.3 กลุ่มผลประโยชน์ (Interest groups) เป็นกลุ่มผู้บริโภครูปแบบต่างๆ จะเสนอปัญหาและผลักดันนโยบาย มุ่งเน้นการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงนโยบาย

7.4 สมาชิกสภา (Congressmen) ฝ่ายบริหารต้องแถลงนโยบายต่อสภา สมาชิกสภาจึงมีบทบาทในการพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือเสนอแนะนโยบายต่อฝ่ายบริหาร เป็นคณะกรรมการในการกำกับติดตามนโยบายรัฐบาลในด้านต่างๆ ด้วย

จากรูปแบบการกำหนดนโยบายต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น เมื่อพิจารณาถึงการกำหนดรูปแบบนโยบายในการวิจัยในครั้งนี้ จัดได้ว่าผู้กำหนดนโยบายเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่จะเสนอปัญหาและผลักดันนโยบาย มุ่งเน้นการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงนโยบายรูปแบบการกำหนดนโยบายในรูปแบบกลุ่ม ที่เน้นใช้หลักการมีส่วนร่วม

8. ลักษณะของนโยบายที่ดี

ประชุม รอดประเสริฐ (2543, น.18-21) ให้ทัศนะไว้ว่า นโยบายที่กำหนดออกมานั้น จะถือว่าเป็นนโยบายที่ดีในระดับใดนั้น ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และแตกต่างกันไปหลายประการของแต่ละองค์การ ดังเช่น ความสามารถของผู้กำหนดนโยบาย กระบวนการในการกำหนดนโยบาย ความเข้าใจและความสามารถของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบายที่เที่ยงตรงและน่าเชื่อถือ การจัดระบบบริหารที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงาน ตลอดจนเจตคติของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อนโยบายนั้นด้วย นโยบายที่ดี ควรมีลักษณะ ดังนี้ 1) นโยบายที่ดี ต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์การและสามารถช่วยให้การดำเนินงานบรรลุถึงเป้าประสงค์ได้ 2) นโยบายที่ดีต้องกำหนดขึ้นจากฐานข้อมูลที่เป็นจริง 3) นโยบายที่ดี ต้องได้รับการกำหนดขึ้นก่อนที่จะมีการดำเนินงานและกำหนดกลวิธีตลอดจนจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมแก่การดำเนินงาน 4) นโยบายที่ดีควรกำหนดขึ้นเพื่อสนองผลประโยชน์ต่อบุคคลโดยรวม และต้องมีการประสานงานร่วมกัน 5) นโยบายที่ดีต้องเป็นถ้อยคำที่กะทัดรัด ใช้ภาษาเข้าใจง่าย และเป็นลายลักษณ์อักษร 6) นโยบายต้องมีขอบเขตและระยะเวลาการใช้ และควรมีความยืดหยุ่นแต่มั่นคงอยู่บนหลักการและสอดคล้องกับระเบียบที่ถูกต้อง 7) นโยบายที่ดี ต้องครอบคลุมถึงสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต 8) นโยบายที่ดีต้องสอดคล้องกับปัจจัยภายนอกองค์การ 9) นโยบายต้องสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความจำเป็นและอย่างมีเหตุผล 10) นโยบายต้องเป็นเหตุเป็นผล สามารถนำไปปฏิบัติได้และต้องได้รับการตรวจสอบและทบทวนเป็นระยะๆ

ขณะที่ทวีป สิริธรรม (2545, น.10-11) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของนโยบายที่ดีไว้ ดังนี้

- 1) จะต้องกำเนิดขึ้นจากข้อมูลที่เป็นจริง มิใช่ความคิดเห็นส่วนตัวของผู้กำหนดนโยบาย แต่ทั้งนี้ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือปฏิกิริยาต่างๆ จากภายนอกก็ควรนำมาพิจารณาในการกำหนดนโยบายด้วยเช่นกัน
- 2) จะต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยงานและสามารถที่จะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าประสงค์ได้
- 3) จะต้องได้รับการกำหนดขึ้นก่อนที่จะมีการดำเนินงาน โดยการกำหนดกลวิธีไว้กว้างๆ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถพิจารณาตีความแล้วนำไปปฏิบัติตามความสามารถสอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น และเหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่
- 4) จะต้องมุ่งสนองประโยชน์ให้กับบุคคลโดยส่วนรวม จัดลำดับตามความสำคัญ และความจำเป็นก่อนหลังในการปฏิบัติ
- 5) จะต้องเป็นถ้อยคำหรือข้อความที่กะทัดรัด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย แดงไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สมาชิกทุกคน และทุกระดับชั้นในหน่วยงานสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน
- 6) จะต้องอยู่ภายในขอบเขตของวัตถุประสงค์ และมีความยืดหยุ่น สามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อเหตุการณ์ใหม่ๆ เสมอ
- 7) จะต้องเป็นจุดรวม หรือศูนย์ประสานสัมพันธ์ของหน่วยงาน สามารถใช้นโยบายเป็นหลักการในการปฏิบัติภารกิจของตน และใช้เป็นแนวทางในการประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น ซึ่งมีภารกิจที่แตกต่างกันออกไปได้
- 8) จะต้องครอบคลุมไปถึงสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย โดยอาศัยข้อมูลที่ผ่านการวิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบแล้ว การกำหนดนโยบายในลักษณะดังกล่าว จะช่วยให้การดำเนินงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและงานที่จะดำเนินการในอนาคตอันใกล้กับงานที่จะต้องดำเนินการในอนาคตมีความสอดคล้องและต่อเนื่องกัน
- 9) จะต้องสอดคล้องกับปัจจัยภายนอกองค์การ กล่าวคือต้องสอดคล้องกับระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ ของสังคมโดยส่วนรวม ตลอดจนความสนใจหรือความคิดเห็นของสาธารณชน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า นโยบายที่ดีจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติ ตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ ไม่จำเป็นต้องรอการวินิจฉัยสั่งการจากผู้บังคับบัญชาอยู่ตลอดไป ทั้งนี้เพราะเข้าใจในนโยบาย เข้าถึงการนำไปสู่การปฏิบัติ และครอบคลุมถึงการแก้ปัญหาในอนาคตที่จะเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้าแล้ว นโยบายที่ดีจึงต้องมีความชัดเจน กำหนดขึ้นจากข้อมูลที่เป็นจริง ใช้ภาษาง่ายๆ ที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน มีการกำหนดระยะเวลาการใช้ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและสังคมโดยรวม สอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

9. การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ

สำหรับการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพนั้น วิโรจน์ สารรัตนะ (2546,

น.75) ได้ให้ข้อเสนอยุทธศาสตร์ในการนำนโยบายทางการศึกษาไปปฏิบัติให้บรรลุผล โดยได้กำหนดข้อเสนอเป็น 13 ยุทธศาสตร์ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนี้ 1) วิเคราะห์และส่งต่อ นโยบาย 2) เรียนรู้ปัญหาเพื่อแก้ไขและป้องกัน 3) ใช้ผลการวิจัยให้เป็นประโยชน์ 4) นำทฤษฎี มาประยุกต์ใช้ 5) พัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อนโยบาย 6) ติดตาม ประเมินและวิจัยเพื่อพัฒนา 7) มุ่งชนะสิ่งต่อต้านการเปลี่ยนแปลง 8) มุ่งเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 9) ศึกษาอนาคตเพื่อ วิสัยทัศน์ ริเริ่มและสร้างสรรค์ 10) ทบทวนข้อวิจารณ์ต่อการศึกษา 11) ทบทวนข้อเสนอเพื่อ ปฏิรูปการศึกษา 12) ทบทวนเพื่อเข้าใจในนโยบาย 13) พัฒนาตัวแบบกระบวนการนโยบายของ หน่วยงาน ในขณะที่วีเลน และฮังเกอร์ (Wheelen & Hunger) ได้กำหนดแนวทางที่มีประสิทธิภาพ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) การระบุภารกิจหลัก 2) การกำหนด วัตถุประสงค์ 3) การพัฒนายุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ 4) การกำหนดนโยบาย ส่วนกล้า ทองขาว (2548, น.78) กล่าวถึงองค์ประกอบของการนำกลยุทธ์ไปสู่ความสำเร็จ ในการปฏิบัตินั้น ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) พันธกิจ 3) เป้าหมาย 4) ยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ 5) มาตรการ ดำเนินการ และ 6) การประเมินผล

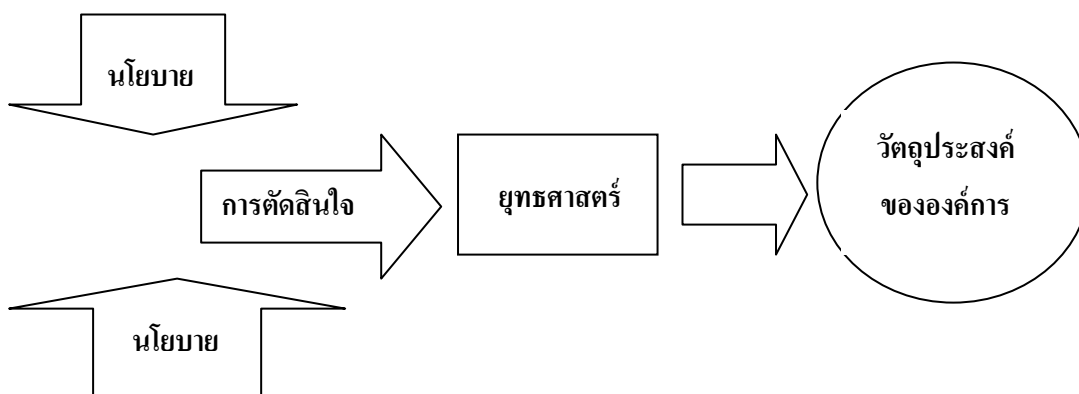
สรุปสาระในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพในภาพรวมจึงประกอบด้วย การวิเคราะห์นโยบายหรือการกำหนดวัตถุประสงค์หรือสร้างวิสัยทัศน์ การระบุภารกิจหลักหรือ ทบทวนพันธกิจ การพัฒนายุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์การปฏิบัติการ การส่งต่อนโยบายหรือมาตรการ ดำเนินการ และการประเมินผลหรือตัวชี้วัดความสำเร็จ

10. ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายกับยุทธศาสตร์

จากการศึกษาองค์ประกอบของนโยบายอาจกล่าวได้ว่านโยบายและยุทธศาสตร์ ต่างเป็นประเภทของแผนงาน (Types of Plan) อันเป็นผลที่ได้จากกระบวนการวางแผน (Planning) ดังที่กึ่งพร ทองใบ (2547, น.86) กล่าวว่า การวางแผนเป็นหน้าที่ทางการบริหาร (Managerial Functions) หมายถึง กระบวนการในการกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในอนาคตขององค์การ เพื่อให้เป็นแนวทางในการหาวิธีดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) จะต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับอนาคต 2) จะต้องเป็น การกระทำ และ 3) จะต้องเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องจนสำเร็จตามเป้าหมาย ดังนั้นการวางแผน จึงเป็นกระบวนการวิเคราะห์เพื่อเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันเข้ากับอนาคตด้วยการพิจารณาคำหนด วัตถุประสงค์ และการเลือกแนวทางการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เรียกว่า ยุทธศาสตร์ ส่วนแนวทางในการตัดสินใจดำเนินงานระหว่างทางเลือกทั้งหลาย เรียกว่า นโยบาย ดังนั้น

ยุทธศาสตร์และนโยบายจึงเป็นแผนระยะยาวขององค์กรที่กำหนดขึ้นเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ความสัมพันธ์ของยุทธศาสตร์และนโยบายแสดงได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายกับยุทธศาสตร์

(คณิ่ง สายแก้ว, 2549, น.16)

จากภาพที่ 2 จะเห็นว่านโยบายเป็นกรอบที่กำหนดแนวทางสำหรับการดำเนินยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์เพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และนโยบายจะมีความชัดเจนมากขึ้นเรื่อยๆ ตามลำดับการบริหารของผู้บริหาร ดังที่ เดวิด (David, 2000) กล่าวว่า การบริหารเชิงยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของการกำหนดยุทธศาสตร์ การนำยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ไปปฏิบัติและการประเมินยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการบูรณาการหน้าที่ทางการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์กร การนำและการควบคุมประเมินผล จึงต้องมีการพัฒนาแผนระยะยาวขององค์กรบนพื้นฐานการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคจากการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกและประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน การตัดสินใจวางแผนยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ที่ติดตั้งมองระยะยาว 5-10 ปี และเป็นแผนที่มุ่งการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

11. แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการวิจัยเชิงนโยบาย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอถึงแนวคิดในการจัดประเภทของการวิจัยเชิงนโยบาย และลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงนโยบายจากแนวคิด และบทวิเคราะห์ของนักวิชาการในเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

11.1 ประเภทของการวิจัยเชิงนโยบาย

โอคส์ (Oaks, 2003) และคณิง สายแก้ว (2549, น.24) ได้แบ่งประเภทของการวิจัยเชิงนโยบาย ออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) การวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) เป็นการออกแบบเพื่อสำรวจความรู้ใหม่ๆ อาจจะมีผลหรือไม่มีผลกระทบต่อปัญหาสังคมในทันทีทันใด 2) การวิจัยทางเทคนิค (Technical Research) เป็นการออกแบบเพื่อการแก้ปัญหาเฉพาะ 3) การวิเคราะห์นโยบาย (Policy Analysis) เป็นการปฏิบัติเพื่อศึกษาถึงการนำมาใช้และผลของกระบวนการในการสร้างนโยบาย 4) การวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวโน้มการปฏิบัติเพื่อการแก้ปัญหาสังคมพื้นฐาน

มาจซ์เชค (Majchrzak, 1984) จากการเรียบเรียงของคณิง สายแก้ว (2549, น.24) ได้แบ่งประเภทของการวิจัยเชิงนโยบายที่ผันแปรตามแหล่งข้อมูล ดังนี้ 1) การวิจัยเชิงนโยบายถูกกำหนดด้วยแหล่ง ข้อมูลที่แตกต่างกัน เช่น จากหน่วยงานราชการ ความสนใจของกลุ่ม เขตเลือกตั้ง หรือองค์การการกุศล 2) การวิจัยอาจผันแปรตามจุดสนใจซึ่งเป็นการนิยามปัญหาหรือเป็นการแก้ปัญหา 3) การวิจัยอาจผันแปรตามสภาพแวดล้อม อาจดำเนินการในสภาพแวดล้อมขององค์การที่มีความหลากหลาย เช่น สำนักงานจัดทำกรวางแผน การวิเคราะห์นโยบายการวัดผลประเมินผล การวิจัยหรือพัฒนา 4) การวิจัยอาจผันแปรตามข้อกำหนดทางวิชาการของผู้วิจัย เช่น ทางจิตวิทยา สังคมศาสตร์ กฎหมาย สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์และการบริหารระบบราชการ

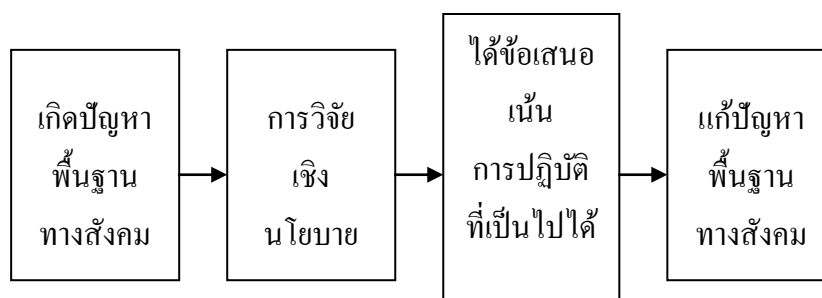
สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ จัดเป็นประเภทการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research)

11.2 แนวคิดและลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงนโยบาย

นโยบาย (Policy) เป็นข้อความที่บอกให้ทราบถึงทิศทาง การเปลี่ยนแปลงขององค์การ หรือของสังคม ทิศทางดังกล่าวอาจจะอธิบายถึงเรื่องอะไร เพื่ออะไร อย่างไร และเพียงใด ของความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ วัตถุประสงค์ของนโยบาย (Policy Objective) และแนวทางของนโยบาย (Policy Means) นโยบายจะขาดองค์ประกอบสำคัญส่วนใดส่วนหนึ่งนี้ไม่ได้ เช่น มีเพียงวัตถุประสงค์ไม่บอกแนวทาง สิ่งที่กำหนดนั้นก็ไม่นับเป็นนโยบาย จะมีค่าเพียงเป็นความปรารถนาเท่านั้น เป็นต้น และบางครั้งนโยบายที่ดี อาจจำเป็นต้องมีองค์ประกอบส่วนที่ 2 คือ กลไกของนโยบาย (Policy Mechanism) อีกด้วย กลไกของนโยบายจะช่วยให้เห็นว่า การจะบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดตามแนวทางที่ชี้แนะไว้จะต้องมีกลไกอะไรบ้างเป็นเครื่องมือ กลไกนโยบายนี้หมายถึงรวมถึงตั้งแต่ระเบียบ กฎหมาย ที่รองรับการปฏิบัติ หน่วยงานที่ปฏิบัติ ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้ปฏิบัติ

การวิจัยเชิงนโยบายสามารถกระทำได้ด้วยระเบียบวิธีวิจัยที่หลากหลาย อาจเป็นการวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) การวิจัยประยุกต์ (Applied Research) หรือการวิจัยผสม (Mixed)

อย่างไรก็ตามจุดมุ่งหมายในการวิจัยจะเป็นสิ่งเดียวกัน นั่นคือ การให้ได้มาซึ่งข้อเสนอที่เน้นการปฏิบัติที่เป็นไปได้ เพื่อการแก้ปัญหาพื้นฐานทางสังคมที่นำมาเป็นประเด็นในการศึกษาวิจัย คุณค่าความสัมพัทธ์เชิงเหตุผล ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลของจุดมุ่งหมายในการวิจัยเชิงนโยบาย
(วิโรจน์ สารรัตนะ, 2550, น.27)

การวิจัยเชิงนโยบายมีข้อควรตระหนักหลายประการ เช่น ผลจากการวิจัยเป็นเพียงส่วนหนึ่งของบรรดาปัจจัยป้อนเข้า (Inputs) ที่จะนำเข้าสู่การตัดสินใจเชิงนโยบาย (Policy Decision) ยังมีปัจจัยป้อนเข้าอื่นๆ ที่จะต้องนำมาประกอบการตัดสินใจอื่นๆ อีก เช่น นโยบายที่มีอยู่เดิม ทศนะ ความปรารถนาหรือความเห็นของผู้เกี่ยวข้องหรือของสถาบัน หรือแม้แต่ทัศนคติของผู้คนที่มีมาก่อนหน้า เป็นต้น นอกจากนี้ในกระบวนการตัดสินใจนโยบาย ยังต้องอาศัยความเห็นพ้องต้องกัน และการประนีประนอมด้วย ดังนั้น “ความจริงอาจจะไม่ได้หมายถึงความดีที่จะได้รับการยอมรับ” หากความปรารถนาของสถาบันขัดแย้งกับข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ยิ่งกว่านั้นยังมีสินค้าที่จะเป็นตัวเลือกให้กับผู้ตัดสินใจนโยบายอีกหลายตัวเพื่อนำมาจัดลำดับความสำคัญ จึงเป็นบทบาทของผู้วิจัยที่จะต้องชี้ให้เห็นได้ว่า ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยจะให้ผลประโยชน์ดีกว่าสินค้าที่เป็นตัวเลือกอื่นๆ อีกประการหนึ่งก็คือ การวิจัยเชิงนโยบายเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคมที่มีความซับซ้อนและยากจะแก้ไข ต้องอาศัยกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การประเมิน และการมีข้อมูลป้อนกลับ และต้องคำนึงถึงบริบทที่เป็นจริงประกอบอีกด้วย ดังนั้นผู้วิจัยและผู้ตัดสินใจนโยบายจะต้องตระหนักว่า การวิจัยเชิงนโยบายไม่ใช่เป็นยาครอบจักรวาลที่จะรักษาได้ทุกโรคในการแก้ปัญหาสังคมนั้น สิ่งที่สามารถกระทำได้ก็คือ การแสวงหาข้อมูลสารสนเทศที่มีคุณค่าเพื่อประกอบการตัดสินใจ โดยคาดหวังว่าจะช่วยให้การแก้ปัญหาเป็นไปด้วยดี และคาดหวังว่า สิ่งนั้นอาจจะช่วยแก้ไขหรือป้องกันการเกิดขึ้นของปัญหาบางปัญหาได้ และประการสุดท้าย คือ กระบวนการนโยบายจะมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น หากปัญหาที่ศึกษานั้นมีความซับซ้อน ผู้วิจัยจึงจะต้องเข้าใจในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ที่มีอย่างมากมาย ตลอดจนกลไกสนับสนุนต่างๆ ให้ดี มิฉะนั้นก็อาจจะไม่สามารถนำเสนอให้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบายได้อย่างที่คาดหวัง

ถึงแม้การวิจัยเชิงนโยบายจะผันแปรแตกต่างกันไปตามประเด็นต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น แต่ก็มีผู้กำหนดลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงนโยบายไว้ดังนี้คือ 1) เป็นพหุมิติ (Multidimension) มองปัญหาที่ศึกษาด้วยหลากหลายแง่มุม 2) เฉพาะกรณีและเชิงประจักษ์ (Empirico - inductive Approach) ในลักษณะเป็นทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) ไม่กำหนดเหตุและผลของปัญหาตามทฤษฎีไว้ล่วงหน้าเพื่อทดสอบสมมุติฐาน 3) ให้ความสำคัญทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ไม่กำหนดกรอบตัวแปรไว้อย่างตายตัว แต่เปิดกว้างต่ออิทธิพลและตัวแปรแทรกซ้อนต่างๆ 4) ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ผลงานวิจัยหรือแหล่งทุนสนับสนุน 5) แสดงค่านิยม หรือแนวคิดให้เห็นชัดเจนในนิยามของปัญหา ปัญหาการวิจัย การพัฒนาข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย และการเผยแพร่ผลการวิจัย

11.3 ขั้นตอนการวิจัยเชิงนโยบาย

มาจซ์เชค (Majchrzak) ได้เสนอขั้นตอนการวิจัยเชิงนโยบาย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) การเตรียมการ (Preparation) เป็นการศึกษาสภาพในอดีตและในปัจจุบันของบริบทนโยบายในปัญหาที่ศึกษา เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการที่จะกำหนดทิศทาง การวิจัยที่จะทำ ให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ โดยทั่วไปจะให้ความสำคัญในประเด็นต่างๆ ดังนี้ คือ 1) บริบทการกำหนดนโยบายในปัญหาที่ศึกษาทั้งในอดีต ปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต รวมถึงกลไกสนับสนุน (Supportive Mechanism) ความหมายเดียวกับคำว่า กลไกของนโยบาย (Policy Mechanism) ที่กล่าวถึงข้างต้น ที่นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุผล การระบุนกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่สำคัญ (Key Stakeholders) ในกระบวนการกำหนดนโยบายหรือที่จะได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจในปัญหาที่ศึกษา และการทำความเข้าใจโครงสร้างอำนาจ (Power Structure) ในกระบวนการกำหนดนโยบายด้วยว่าใครเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจหลัก ใครเป็นผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และใครที่ไม่มีอิทธิพล 2) นิยาม ข้อตกลงเบื้องต้น และค่านิยมของผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อปัญหาที่ศึกษาว่าเป็นอย่างไร เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เห็นว่าเป็นปัญหาหรือไม่เป็นปัญหา เห็นตรงกันหรือแตกต่างกัน ความเชื่อในสาเหตุหรือทางแก้ไขเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อให้การกำหนดค่านิยมหรือแนวคิด ตลอดจนข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัยมีความชัดเจน 3) ประเภทของข้อเสนอแนะที่เป็นไปได้เกี่ยวกับปัญหาที่ศึกษาอย่างไรที่จะเป็นที่ยอมรับ อย่างไรก็ตามที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงนี้ มีประเด็นที่เป็นข้อชี้แนะการให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในลักษณะที่เป็นเส้นต่อเนื่อง (Continuum) ระหว่างข้อเสนอแนะเพื่อการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปจากที่มีอยู่เดิม (Incremental Change)

ในประเด็นเล็กๆ และใช้ระยะเวลาสั้น ไปถึงข้อเสนอแนะเพื่อการเปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ (Fundamental Change) ที่ต้องใช้เวลาและความพยายามสูง และข้อเสนอแนะแบบผสม (Mixed Scanning) ที่ให้ข้อเสนอแนะให้เกิดสิ่งใหม่จากการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่มีอยู่เดิม 4) ทฤษฎีการที่ต้องการและจำเป็นสำหรับการวิจัย ไม่เฉพาะด้านการเงิน แต่รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวก บุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ด้วย เพื่อให้การศึกษาในขั้นตอนนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อเสนอแนะขั้นตอนการดำเนินงานไว้เป็นแนวทาง ดังนี้ (1) เลือกและกำหนดปัญหาที่จะศึกษาวิจัย (2) กำหนดประเด็นนโยบายที่สำคัญ (3) วิเคราะห์ความเป็นมาของประเด็นนโยบาย (4) สืบค้นงานวิจัยที่มีมาก่อนหน้าและผลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง (5) จัดหาแผนภูมิองค์การและผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ (6) กำหนดรูปแบบกระบวนการตัดสินใจ (7) สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสีย และ (8) สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับโดยพยายามตอบคำถามว่าใครคือผู้ใช้ผลวิจัย ในบรรดาผู้ใช้ผลการวิจัยนั้น ใครเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ เขามีอำนาจในการตัดสินใจอย่างเพียงพอหรือไม่ เขามีความผูกพันและมีความคาดหวังที่จะนำผลการวิจัยไปสู่การปฏิบัติเพื่อบรรลุผลมากน้อยเพียงใด บริบททางวัฒนธรรมสังคมได้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และทฤษฎีที่จำเป็นต้องใช้มีอะไรบ้างสามารถหามาได้เพียงพอหรือไม่ เป็นต้น ซึ่งจากผลการสังเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว จะนำไปสู่การตัดสินใจว่าจะทำการวิจัยต่อไปหรือไม่ หากสามารถตอบได้ว่า ผู้ใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยที่กำหนด บริบททางวัฒนธรรมสังคมและทฤษฎีที่จัดหามาได้ มีความเป็นไปได้ที่จะทำการวิจัยที่มีคุณค่า และตนเองมีความเหมาะสมที่จะทำวิจัย ก็ตัดสินใจที่จะทำวิจัยนั้นได้

2) ขั้นกำหนดกรอบแนวคิด (Conceptualizing) เป็นขั้นตอนดำเนินงานใน 3 กิจกรรมหลัก คือ (1) พัฒนาตัวแบบเบื้องต้นของปัญหาที่ศึกษา (Developing a Preliminary Model of the Social) ในอดีตมักนิยมวิพากษ์วิจารณ์ถึงการขาดความชัดเจนและขาดความเข้าใจในประเด็นที่ศึกษา มีการวิเคราะห์อย่างง่าย แคลบ และกำหนดจุดเน้นที่ไม่ชัดเจน ในปัจจุบันเป็นการวิเคราะห์ถึงนิยามของปัญหา สาเหตุของปัญหา สร้างตัวแบบ กำหนดค่านิยมและข้อตกลงเบื้องต้นที่จะนำไปสู่การกำหนดคำถามการวิจัย (Research Questions) ซึ่งการพัฒนาตัวแบบเบื้องต้นของปัญหานี้จะอาศัยข้อมูลที่ศึกษาได้ในระยะเตรียมการ และจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Literature Review) มีข้อเตือนใจว่าตัวแบบเบื้องต้นที่แตกต่างกัน จะนำไปสู่คำถามการวิจัยที่แตกต่างกัน ดังนั้นจะต้องพัฒนาขึ้นด้วยความรอบคอบ มีข้อมูลประกอบการพิจารณาอย่างเพียงพอ (2) คำถามการวิจัย (Formulating Specific Research Questions) กำหนดขึ้นหลังการพัฒนาตัวแบบเบื้องต้น ซึ่งเนื่องจากคำถามการวิจัยจะนำไปสู่การวางแผนระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้ และการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนั้นจะต้องกำหนดขึ้นอย่าง

รอบคอบและระมัดระวังคำถามการวิจัยควรคำนึงถึงขั้นตอนดังนี้ (1) กำหนดว่าผลที่คาดหวังจากการวิจัยคืออะไร เป็นไปในรูปแบบใด แบบค่อยเป็นค่อยไป หรือแบบสิ่งใหม่ๆ หรือแบบผสม (Incremental/ Fundamental/Mixed) (2) กำหนดประเด็นของปัญหาที่ศึกษา ควรคำนึงถึงความเป็นพหุมิติ (Multi-dimension) ซึ่งจะทำได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมและมีความหมาย แต่ก็ควรมีแนวหรือเกณฑ์ในการเลือกประเด็นที่จะศึกษาด้วย (3) กำหนดตัวแปรที่สามารถจัดกระทำเพื่อการเปลี่ยนแปลงได้ (Malleable Variables) โดยพิจารณาจากผลที่คาดหวังและประเด็นของปัญหาที่กำหนด (4) กำหนดคำถามการวิจัยขึ้นจากตัวแปรที่กำหนดที่จะนำไปสู่ผลที่คาดหวังจากประเด็นปัญหาที่กำหนดคำถามการวิจัยมีเกณฑ์ที่ควรคำนึงถึง ดังนี้ (1) ควรสะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของปัญหา (2) สามารถศึกษาหาคำตอบได้ (3) เหมาะสมกับเวลาที่จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจนโยบาย ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต (4) เป็นผลจากการสังเคราะห์หลากหลายมุมมอง สะท้อนให้เห็นถึงผลการวิจัยที่เป็นไปอย่างครอบคลุมและบูรณาการ (5) ควรแสดงถึงนโยบาย โดยกำหนดประเด็นในลักษณะที่จะช่วยให้ผู้ตัดสินใจใช้ในการแก้ปัญหาได้ 3) การเลือกผู้ดำเนินการวิจัย (Selecting Research Investigators) มีประเด็นการตัดสินใจใน 3 กรณี ดังนี้ (1) การศึกษาเป็นทีมหรือเดี่ยว หากเรื่องที่วิจัยไม่ใหญ่โตมากนักก็ควรศึกษาเดี่ยว แต่หากเป็นเรื่องใหญ่ มีผลกระทบมาก ควรศึกษาเป็นทีม และควรคำนึงถึงหลักการสหวิทยาการ (Interdisciplinary) (2) การเลือกภูมิหลังของผู้วิจัย โดยเฉพาะภูมิหลังในเชิงวิชาการและ (3) ที่ปรึกษาในการวิจัย ซึ่งอาจเป็นทีมที่ปรึกษาหรือเป็นคณะกรรมการอำนวยการ

3) ขั้นการวิเคราะห์เชิงเทคนิค (Technical Analysis) เป็นการตรวจสอบถึงปัจจัย (Factors) ที่อาจเป็นสาเหตุของปัญหา โดยมีขั้นตอนหลักเช่นเดียวกับการวิจัยโดยทั่วไป ดังนี้ 1) การนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการของตัวแปร (Operationalization of Variables) เป็นการกำหนดนิยามตัวแปรที่สามารถจัดกระทำเพื่อการเปลี่ยนแปลงได้ (Malleable Variables) ที่กำหนดในขั้นตอนกำหนดคำถามการวิจัย ให้อยู่ในรูปของดัชนีชี้วัด (Indicators) ที่มีความเฉพาะเจาะจง และสามารถวัดได้ 2) การออกแบบระเบียบวิธีวิจัย (Design of Study Methodology) ซึ่งเนื่องจากการวิจัยเชิงนโยบายมุ่งเน้นหาข้อเสนอเพื่อการตัดสินใจนโยบายมากกว่าเหตุผลในเชิงวิชาการ ดังนั้นระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบายจึงสามารถจะดัดแปลง (Adapting) ผสม (Combining) หรือปรับปรุง (Improvising) ให้มีความเหมาะสมได้ ส่วนมากแล้วจะไม่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเดี่ยว แต่จะเป็นแบบผสม จากระเบียบวิธีวิจัยประเภทต่างๆ ซึ่งจะเป็นประเภทใดบ้างนั้นขึ้นอยู่กับคำถามการวิจัย (ไม่ใช่กำหนดคำถามการวิจัยให้สอดคล้องกับระเบียบวิธีวิจัย) เช่น (1) การสังเคราะห์ประเด็น (Focused Synthesis) จากข้อมูลหลากหลายแหล่ง อาจจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญหรือ

ผู้มีส่วนได้เสีย จากการประชาพิจารณ์ จากผู้วิจัยที่มีประสบการณ์มาก่อน และสิ่งพิมพ์ต่างๆ (2) การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Analysis) จากฐานข้อมูลแหล่งต่างๆ เพื่อสร้างฐานข้อมูลใหม่ขึ้นมาในประเด็นที่ศึกษา (3) การทดลองภาคสนาม (Field Experiments) ซึ่งอาจเป็นการทดลองโดยใช้หลักการสุ่ม (Randomized Field Experiment) หรือแบบกึ่งทดลอง (Quasi - experiment) (4) วิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) อาจเป็นการสนทนากลุ่ม (Focused Group Discussion) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) (5) การสำรวจ (Survey) จากกลุ่มตัวอย่างของประชากร (6) กรณีศึกษา (Case Study) ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (7) การวิเคราะห์ต้นทุน-กำไร และต้นทุน-ประสิทธิผล (Cost Benefit and Cost - effectiveness Analysis) 3) การวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (Results and Conclusion) ซึ่งควรคำนึงถึงความเหมาะสมของข้อมูล ความสามารถตอบคำถามการวิจัย โดยอาจเป็นการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบพหุคูณ การวิเคราะห์โครงสร้างสัมพัทธ์เชิงเหตุผล เป็นต้น และการสรุปผลการวิจัยควรนำเสนออย่างง่ายที่คนทั่วไปสามารถจะเข้าใจได้ และเน้นผลการวิจัยที่สำคัญ 4) การพัฒนาร่างข้อเสนอแนะ (Developing Tentative Policy Recommendations) ซึ่งนอกจากจะพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สรุปผลไว้แล้วควรพิจารณาความรู้เกี่ยวกับบริบททางสังคมการเมือง (Sociopolitical Context) จากผลการศึกษาในระยะเตรียมการด้วยการให้ข้อเสนอแนะควรหลากหลายทางเลือก ไม่ควรเน้นเฉพาะทางเลือกเดียว ควรคำนึงถึงทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และข้อเสนอแนะนั้นอาจจะเกี่ยวกับกลไกสนับสนุน (Supportive Mechanisms) ที่จะช่วยสนับสนุนการนำข้อเสนอเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่มีประสิทธิผลได้ด้วย

4) **ขั้นวิเคราะห์ข้อเสนอแนะ (Analysis of Recommendations)** งานวิจัยส่วนใหญ่จะจบลงตรงที่การสรุปผลและการให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย แต่การวิจัยเชิงนโยบายจะไม่หยุดลงเพียงข้อเสนอแนะที่ได้มาเท่านั้น แต่จะศึกษาต่อเนื่องเพื่อคาดคะเนถึงโอกาสในการปฏิบัติ (Estimating the Probability of Implementation) ของข้อเสนอแนะนั้นอีกด้วย โดยมีกิจกรรม คือ 1) การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย (Analysis of Stakeholders) ที่จะมีผลต่อการตัดสินใจนโยบาย โดยวิเคราะห์จากผู้มีส่วนได้เสียที่กำหนดไว้ในขั้นตอนการเตรียมการที่อาจกำหนดลดลงหรือเพิ่มเติมได้โดยจำแนกผู้มีส่วนได้เสียเหล่านั้นออกเป็นกลุ่มผู้ตัดสินใจนโยบาย (Decision Makers) ต่อการนำข้อเสนอไปสู่การปฏิบัติ และกลุ่มผู้มีอิทธิพล (Influencers) ต่อการตัดสินใจนโยบาย เพื่อวิเคราะห์อำนาจของผู้มีส่วนได้เสียที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายในสามมิติ คือ (1) ปริมาณของทรัพยากรที่จะสามารถจัดหามาได้ เช่น เงิน อาสาสมัคร การประสานงานข้อมูล

สารสนเทศ เป็นต้น (2) คุณลักษณะที่จะช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความสามารถในการระดมทรัพยากรมาใช้ เช่น ความเกาะเกี่ยวกันเป็นกลุ่ม ความเห็นพ้องต้องกัน และภาวะความเป็นผู้นำ เป็นต้น (3) ความสามารถของผู้มีส่วนได้เสียที่จะเข้าถึงกลุ่มผู้ตัดสินใจนโยบายได้ ซึ่งยิ่งกลุ่มผู้ตัดสินใจนโยบายรับฟังข้อคิดเห็นของกลุ่มผู้ได้เสียมากเพียงใด ก็แสดงว่า กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียมีอิทธิพลที่จะช่วยผลักดันให้ข้อเสนอเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติได้มากเท่านั้น และหลังจากนั้นจึงเป็นการศึกษาความเห็น (Opinion) ของผู้มีส่วนได้เสียเหล่านั้นแต่ละราย ว่าสนับสนุนหรือคัดค้านข้อเสนอแนะนั้น ด้วยเหตุผลใด ซึ่งหากสนับสนุนมากการนำเสนอข้อเสนอแนะนั้น ก็มีความเป็นไปได้สูง 2) การวิเคราะห์องค์การ (Analysis of Organization) เฉพาะการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียอาจไม่เพียงพอ อาจจำเป็นต้องวิเคราะห์องค์การที่จะเป็นผู้นำเอาแต่ละข้อเสนอแนะไปปฏิบัติด้วย ในประเด็นต่างๆ ดังนี้ เช่น (1) โครงสร้างองค์การเพื่อการปฏิบัติ (2) ทรัพยากรที่จะใช้ และ (3) กลไกเชิงนโยบายที่จะสนับสนุนการปฏิบัติ 3) การคาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น (Predict Potential Consequences of Recommendations) การคาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากข้อเสนอแนะในแต่ละประเด็นนั้น ซึ่งแหล่งข้อมูลอาจได้มาจากหลายแหล่ง เช่น จากการสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนได้เสีย การใช้เทคนิคเดลฟาย หรือเทคนิคการวิเคราะห์ความเสี่ยง เป็นต้น อาจพิจารณาในสามกรณีดังนี้ คือ (1) ผลกระทบที่คาดหวังและไม่ได้คาดหวัง (2) ผลกระทบโดยรวมที่มีต่อนโยบายอื่นหรือแผนงานอื่น (3) สิ่งที่จะเกิดขึ้น หากข้อเสนอแนะนั้นไม่ได้นำไปปฏิบัติ 4) การคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติ (Estimating the Probability of Implementation) จากผลการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้มีส่วนได้เสีย ศักยภาพขององค์การ และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นพอที่จะทำให้ผู้วิจัยคาดคะเนได้ถึงโอกาสในการปฏิบัติ ทั้งในแง่ของความเป็นไปได้ (Feasible) และการยอมรับ (Acceptable) ในลักษณะคาดคะเน (Subjective) จากการแปลผลข้อมูลของผู้วิจัย ซึ่งหากข้อเสนอแนะมีโอกาที่จะเป็นไปได้ประมาณ 20-40 % ก็ถือว่าเป็นเพียงพอแล้ว อย่างไรก็ตาม ดังกล่าวในตอนต้นว่า ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยควรมีหลากหลายทางเลือก ดังนั้นอาจจะแสดงค่าเฉลี่ยเพื่อเปรียบเทียบข้อเสนอทางเลือก (Alternative Recommendations) แต่ละทางเลือกเหล่านั้นด้วยได้ 5) การจัดเตรียมให้ข้อเสนอแนะสุดท้าย (Preparation of Final Recommendations) เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจะตั้งคำถามว่าข้อเสนอแนะนั้นจะมีผลต่อปัญหาที่ศึกษามากน้อยเพียงใด ซึ่งหากประเมินได้ต่ำกว่า 60% ก็มีข้อเสนอแนะในสามกรณีดังนี้ (1) ยอมรับในความเป็นไปได้ที่ต่ำนั้น (2) เปลี่ยนแปลงเป้าหมายของข้อเสนอแนะ (3) ปรับแก้ข้อเสนอแนะใหม่ โดยพิจารณาประเด็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปกับการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานดังกล่าวในตอนต้น และอาจมีการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย และหรือวิเคราะห์องค์การประกอบด้วย

5) สื่อสารผลการวิจัยต่อผู้ตัดสินใจนโยบาย (Communicating Policy Research to Policymakers) การวิจัยเชิงนโยบายหากไม่มีการสื่อสารผลงานวิจัยนั้นต่อผู้ตัดสินใจนโยบาย ถือว่ายังไม่สิ้นสุด ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการขั้นต่อไปเพื่อให้มั่นใจว่าผลงานวิจัยนั้นได้รับการพิจารณา และมีโอกาสที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ โดยการสื่อสารนั้นควรเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) และควรเลือกใช้วิธีการและสื่อที่เหมาะสม ที่จะทำให้ผู้ตัดสินใจนโยบายได้รับรู้ เข้าใจ และเกิดการยอมรับในผลการวิจัยนั้น อย่างไรก็ตามมีข้อเสนอแนะว่าการสื่อสารด้วยการพูด (Oral Communication) จะให้ผลดีกว่าการสื่อสารด้วยการเขียน (Written Communication)

อย่างไรก็ตามในการวิจัยเชิงนโยบาย นักวิจัยนิยมเรียกข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยว่า ข้อเสนอเชิงนโยบาย (Proposed Policy) หรือ ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ (Proposed Strategy) ดังนั้น จึงอาจเรียกขั้นตอนแรกเป็นขั้นตอนการกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย และขั้นตอนที่สองเป็นขั้นตอนการคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติของข้อเสนอเชิงนโยบาย สำหรับเอกสารที่แสดงถึงส่วนประกอบของการวิจัยคงประกอบด้วย 5 บท เหมือนกับการวิจัยทั่วไป คือ

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย การศึกษาวิเคราะห์ความเป็นมาของปัญหาการวิจัย การกำหนดคำถามการวิจัย การกำหนดขอบเขตการวิจัย การนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติ และการกำหนดประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

บทที่ 2 การศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Related Literature) ควรเป็นการวิเคราะห์สังเคราะห์ทฤษฎี แผน/นโยบาย และผลงานวิจัยในองค์ประกอบของนโยบายที่ศึกษา 2 ส่วน คือ วัตถุประสงค์ของนโยบาย (Policy Objective) และแนวทางของนโยบาย (Policy means) (อาจวิเคราะห์ สังเคราะห์กลไกนโยบายด้วยก็ได้) เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุป และเพื่อให้เกิดความไวเชิงทฤษฎี (Theoretical Sensitivity) ที่จะนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อการกำหนดสาระ การอ้างอิง หรือการอภิปรายผล ในหัวข้อต่างๆ ในทุกบท

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย อาจจำแนกออกเป็นสองขั้นตอน คือ ขั้นตอนการกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย และขั้นตอนการคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติของข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยในขั้นตอนแรกนั้น ควรออกแบบเป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) เพื่อให้ได้ข้อมูลจากหลากหลายแหล่งตามหลักการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งในทัศนะของผู้เขียนเห็นว่าน่าจะมีมาจากสามแหล่ง คือ 1) ข้อมูลจากการศึกษาบริบท (Contextual Study) อาจเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อให้ทราบสภาพอดีต ปัจจุบัน ปัญหา และข้อเสนอแนะ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เช่น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์กลุ่ม แบบสังเกต แบบวิเคราะห์เอกสาร เป็นต้น 2) ข้อมูลจากการศึกษากรณีตัวอย่าง

ที่ประสบผลสำเร็จ (Outstanding/Best Practice) อาจเป็นการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) เพื่อหาข้อสรุปรูปแบบการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จนั้นว่ามีวัตถุประสงค์ของนโยบาย (Policy Objective) และแนวทางของนโยบาย (Policy Means) อะไรและอย่างไร ซึ่งหากจะให้มีความหลากหลาย ควรเป็นการศึกษาพหุกรณี (Multi - case Study) 3) ข้อมูลเชิงวิชาการจากผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ทฤษฎี นโยบาย/แผน และผลงานวิจัย จากบทที่ 2 ซึ่งจะทำได้แหล่งข้อมูลจากทั้งบริบทที่เป็นจริง จากกรณีตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จ และจากเชิงวิชาการ แต่หากจะเพิ่มแหล่งข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ/ทางปฏิบัติประกอบด้วยอีกก็ได้ ซึ่งอาจได้มาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ข้อมูลจาก 3-4 แหล่งดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำมาสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายมุ่งตอบคำถาม 2 คำถาม คือ วัตถุประสงค์ของนโยบายที่คาดหวังให้เกิดขึ้นคืออะไร และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้นควรทำอะไรและอย่างไร ซึ่งหากมีเทคนิคเชิงปริมาณใดๆ ที่สามารถนำมาใช้เพื่อการสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ได้ดี และน่าเชื่อถือก็อาจใช้เทคนิควิธีนั้นได้ แต่ในการกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายนั้นมีค่านิยม (Value) หรือแนวคิด (Concept) ของบุคคลมาเกี่ยวข้องด้วย ประกอบกับหลักการบริหารปัจจุบันที่เน้นการตัดสินใจร่วม (Shared Decision Making) เห็นว่า หากจะจัดให้มีกิจกรรมใดๆ ที่จะเป็นการระดมสมองของผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียที่หลากหลายมาร่วมกันกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายโดยอาศัยข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เหล่านั้น น่าจะทำให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้รับการยอมรับและเป็นไปได้เป็นเบื้องต้น

สำหรับขั้นตอนที่สอง คือ ขั้นตอนการคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติของข้อเสนอเชิงนโยบาย ทั้งในแง่ของการยอมรับ (Acceptable) และความเป็นไปได้ (Feasible) หากพิจารณาจากทัศนemarks (Majchrzak) ที่นำมากล่าวข้างต้น ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้ 1) การวิเคราะห์อำนาจของผู้มีส่วนได้เสียที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายเกี่ยวกับปริมาณของทรัพยากรที่จะสามารถจัดหาได้ คุณลักษณะที่จะช่วยให้ผู้มีส่วนได้เสียมีความสามารถในการระดมทรัพยากรมาใช้ และความสามารถของผู้มีส่วนได้เสียที่จะเข้าถึงกลุ่มผู้ตัดสินใจนโยบาย รวมทั้งวิเคราะห์ทำที่สนับสนุนหรือการคัดค้าน 2) การวิเคราะห์ศักยภาพขององค์กรในประเด็นเกี่ยวกับโครงสร้างองค์กรเพื่อปฏิบัติ ทรัพยากรที่จะใช้ และกลไกเชิงนโยบายอื่นๆ ที่จะสนับสนุนการปฏิบัติ 3) การคาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ทั้งผลกระทบที่คาดหวังและไม่ได้คาดหวัง ผลกระทบโดยรวมที่มีต่อนโยบายอื่นหรือแผนงานอื่น และสิ่งที่จะเกิดขึ้นหากข้อเสนอแนะนั้นไม่ได้นำไปปฏิบัติ

จากผลการวิเคราะห์ทั้งสามประเด็นดังกล่าว พอที่จะทำให้ผู้วิจัยคาดคะเนได้ถึงโอกาสในการปฏิบัติของข้อเสนอเชิงนโยบายทั้งในแง่ของการยอมรับ (Acceptable) และความเป็นไปได้

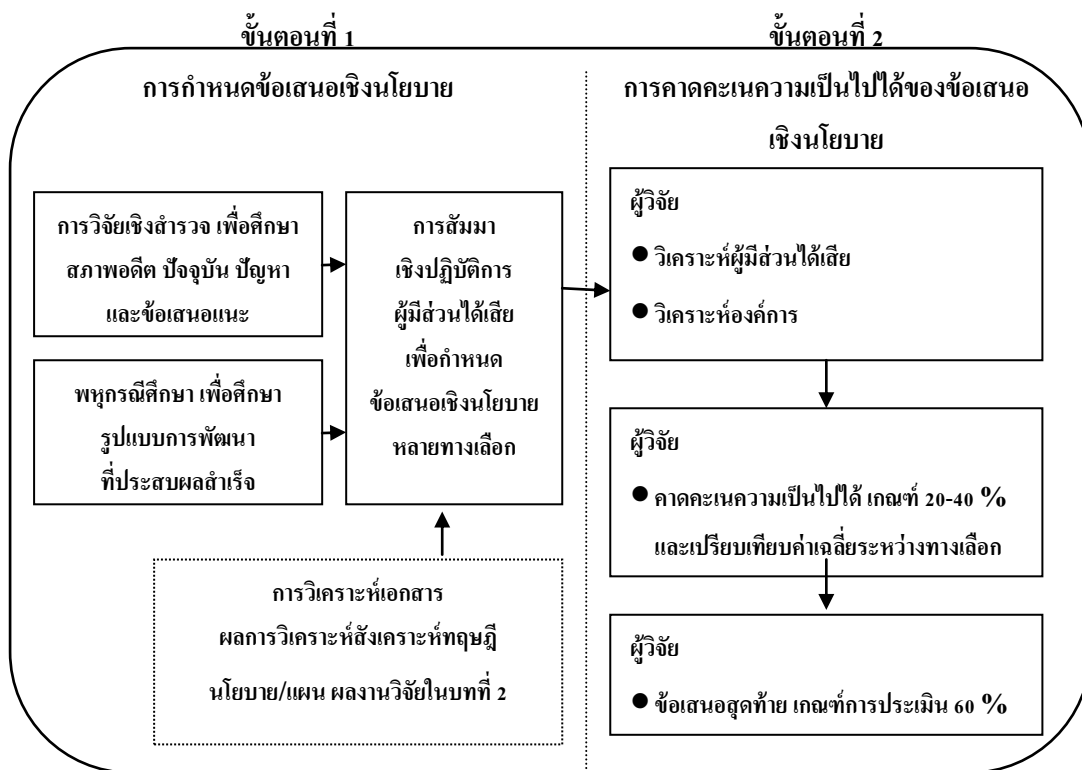
(Feasible) ในลักษณะคาดคะเน (Subjective) จากการแปลผลข้อมูลของผู้วิจัย ซึ่งหากข้อเสนอแนะมีโอกาสในการปฏิบัติมีประมาณ 20-40% ก็ถือว่าเพียงพอแล้ว อย่างไรก็ตามดังกล่าวในตอนต้นว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายจากผลการวิจัยควรมีหลากหลายทางเลือก ดังนั้นอาจจะแสดงค่าเฉลี่ยเพื่อเปรียบเทียบข้อเสนอทางเลือกแต่ละทางเลือกเหล่านั้นด้วย

ในขั้นตอนสุดท้าย เป็นการจัดเตรียมให้ข้อเสนอแนะสุดท้าย เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยจะตั้งคำถามว่าข้อเสนอแนะนั้นจะมีผลต่อปัญหาที่ศึกษามากน้อยเพียงใด ซึ่งหากประเมินได้ต่ำกว่า 60 % ก็มีข้อเสนอแนะในสามกรณี ดังนี้ 1) ยอมรับในความเป็นไปได้ที่ต่ำนั้น 2) เปลี่ยนแปลงเป้าหมายของข้อเสนอแนะนั้น 3) ปรับแก้ข้อเสนอแนะใหม่ โดยอาจทบทวนการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสียและหรือวิเคราะห์องค์การประกอบด้วย

บทที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจากที่กล่าวในบทที่ 3 จำแนกการวิจัยออกเป็นสองขั้นตอน ดังนั้นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะนำเสนอตามลำดับขั้นตอนนั้น โดยในขั้นตอนแรก จะนำเสนอผลการศึกษาริบท (ข้อมูลจากหลากหลายแหล่ง) ผลการศึกษาเฉพาะกรณีหรือพหุกรณี และผลการศึกษาผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ (ถ้ามี) ส่วนผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ทฤษฎีนโยบาย/แผน ผลงานวิจัยปรากฏในบทที่ 2 แล้ว และผลการสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย ในขั้นตอนที่สอง นำเสนอผลการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้เสีย ผลการวิเคราะห์องค์การ ผลการคาดคะเนผลกระทบที่จะเกิดขึ้น และผลการคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติของข้อเสนอ นโยบาย และสุดท้าย คือ ข้อเสนอแนะสุดท้ายของข้อเสนอเชิงนโยบาย

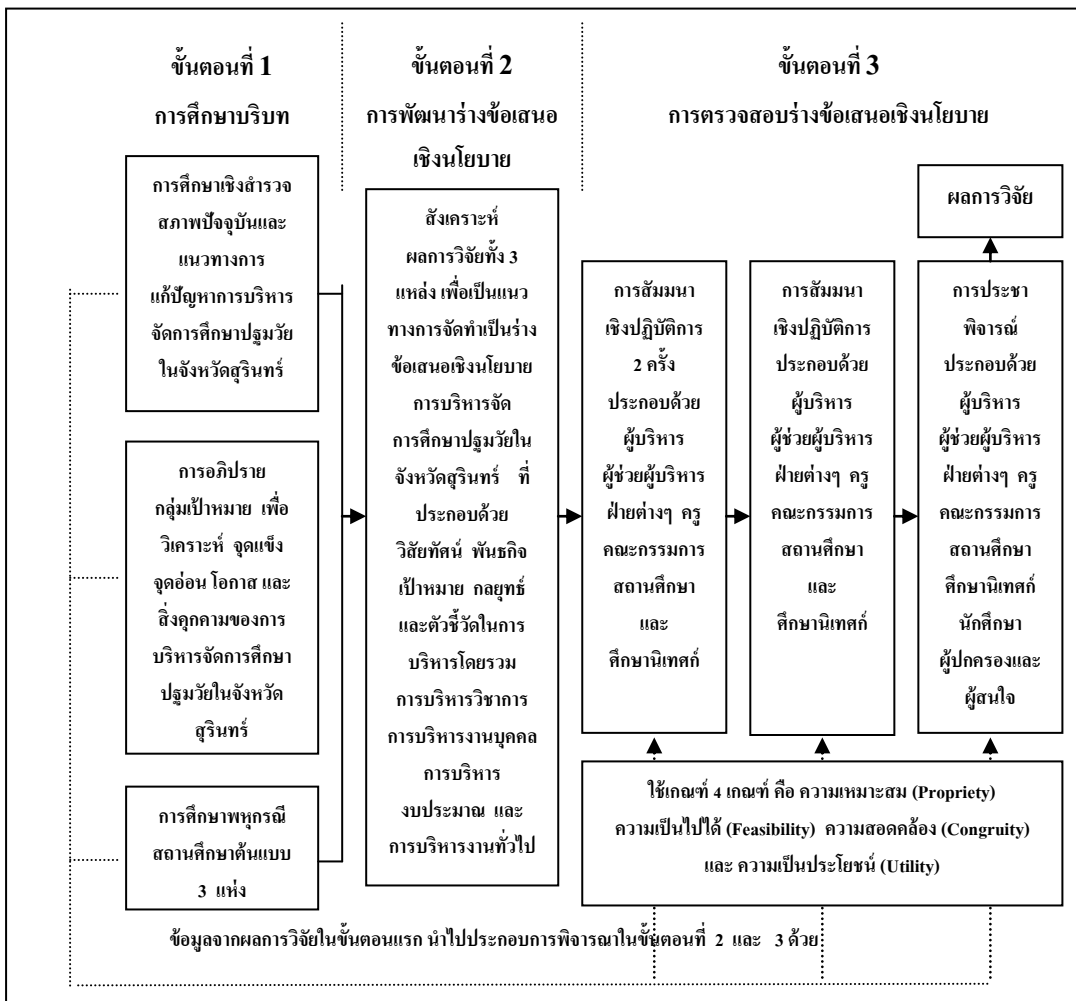
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย เป็นการสรุปผลสุดท้ายของข้อเสนอเชิงนโยบาย การอภิปรายผลโดยเทียบเคียงกับทฤษฎี นโยบาย/แผน และผลงานวิจัยที่วิเคราะห์ สังเคราะห์ไว้ในบทที่ 2 และการให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย และเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากที่กล่าวมาในการวิจัยเชิงนโยบายมีขั้นตอนที่แตกต่างจากการวิจัยโดยทั่วไปในขั้นตอนที่สอง คือ มีขั้นตอนการคาดคะเนโอกาสในการปฏิบัติของข้อเสนอเชิงนโยบายที่วิจัยต่อเนื่องจากขั้นตอนแรก ในขณะที่การวิจัยทั่วไปจะจบลงที่การได้ข้อเสนอแนะจากขั้นตอนแรกเท่านั้น ซึ่งขั้นตอนการวิจัยเชิงนโยบายที่ปรับจากทัศนะของมาจซ์เชค (Majchrzak) ข้างต้น ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการวิจัยนโยบาย ปรับจากทัศนะของมาจซ์เชค (Majchrzak) (วิโรจน์ สารรัตน์, 2550, น.36)

จากขั้นตอนการวิจัยเชิงนโยบาย ที่ปรับจากทัศนะของมาจซ์เชค (Majchrzak) ดังกล่าว มีนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ได้นำไปปรับอีกในขั้นตอนที่สอง โดยปรับจากที่ผู้วิจัยเป็นผู้วิเคราะห์ในองค์ประกอบด้านต่างๆ ด้วยตนเองไปเป็นให้หลักการมีส่วนร่วม โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียมาร่วมกันคิดร่วมกันวิเคราะห์ และร่วมกันให้ข้อเสนอแนะแทน โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในขั้นตอนแรกมาใช้ประกอบการพิจารณาในขั้นตอนหลังๆ ด้วย เสมือนเป็นการศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลและท่าทีการให้การสนับสนุนของผู้มีส่วนได้เสียไปด้วยในตัว ขณะเดียวกันก็พิจารณาถึงความเป็นไปได้ไปด้วย จากเกณฑ์ที่กำหนดใช้ประกอบการพิจารณา ดังงานวิจัยเรื่อง “ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดสุรินทร์” ของหญิง สายแก้ว (2549) มีการกำหนดขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน มีการให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมในกิจกรรมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการประชาพิจารณ์ และมีการใช้เกณฑ์ 4 เกณฑ์ ประกอบการพิจารณาในการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย คือ เกณฑ์ความเหมาะสม (Propriety) ความเป็นไปได้ (Feasibility) ความสอดคล้อง (Congruity) และความเป็นประโยชน์ (Utility) ดังภาพที่ 5

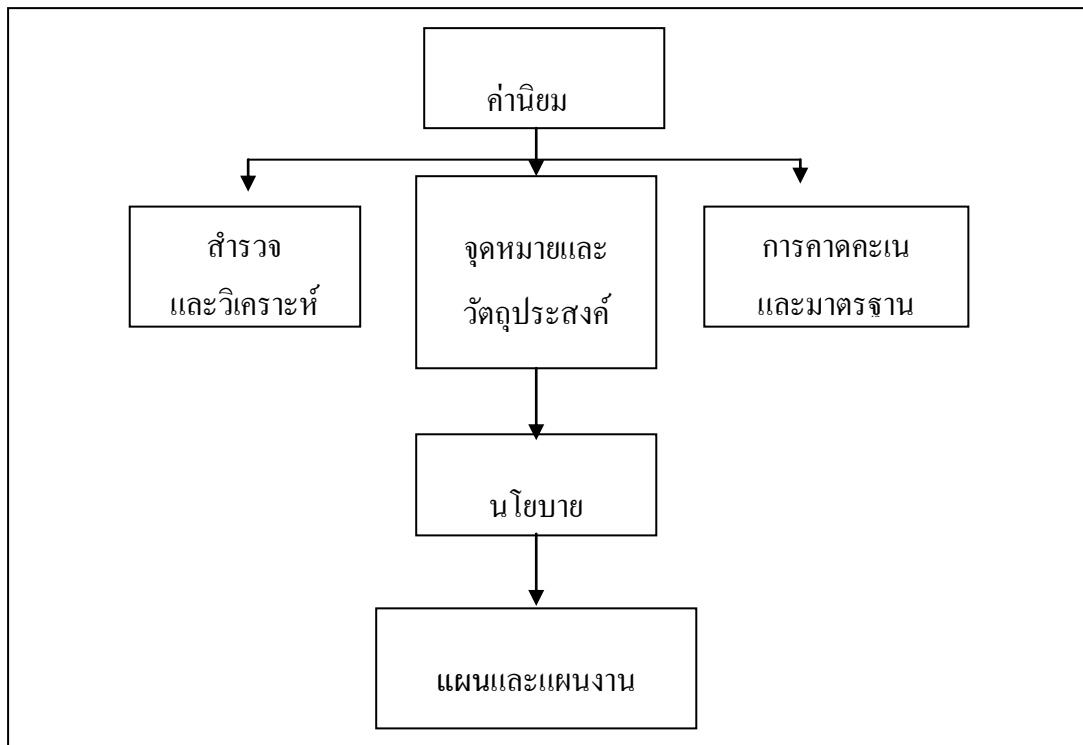

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการวิจัยเชิงนโยบาย ของคณิ่ง สายแก้ว (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2550, น.37)

จากบทศึกษาวิเคราะห์ของวิโรจน์ สารรัตนะ (2550, น.37-38) ดังที่นำมากล่าวถึงข้างต้น จะเห็นได้ว่างานวิจัยส่วนใหญ่จะจบลงตรงที่การสรุปผลและการให้ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย แต่การวิจัยเชิงนโยบายจะไม่หยุดลงเพียงข้อเสนอแนะที่ได้มาเท่านั้น จะศึกษาต่อเนื่องเพื่อคาดคะเนถึงโอกาสในการปฏิบัติของข้อเสนอแนะนั้นอีกด้วย และกระบวนการนโยบายจะมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น หากปัญหาที่ศึกษานั้นมีความซับซ้อน ผู้วิจัยจึงจะต้องเข้าใจในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีอย่างมากมาย ตลอดจนกลไกสนับสนุนต่างๆ ให้ดี มิฉะนั้นก็อาจจะไม่สามารถนำเสนอให้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบายได้อย่างที่คาดหวัง นอกจากนี้แนวการวิจัยเชิงนโยบายสามารถปรับเปลี่ยนได้ โดยยึดหลักการที่ว่าแนวคิดทางสังคมศาสตร์และการวิจัยเชิงประยุกต์ไม่ได้เป็นสูตรสำเร็จรูปตายตัวแน่นอน อาจปรับเปลี่ยนผันแปรไปตามระบบคิด

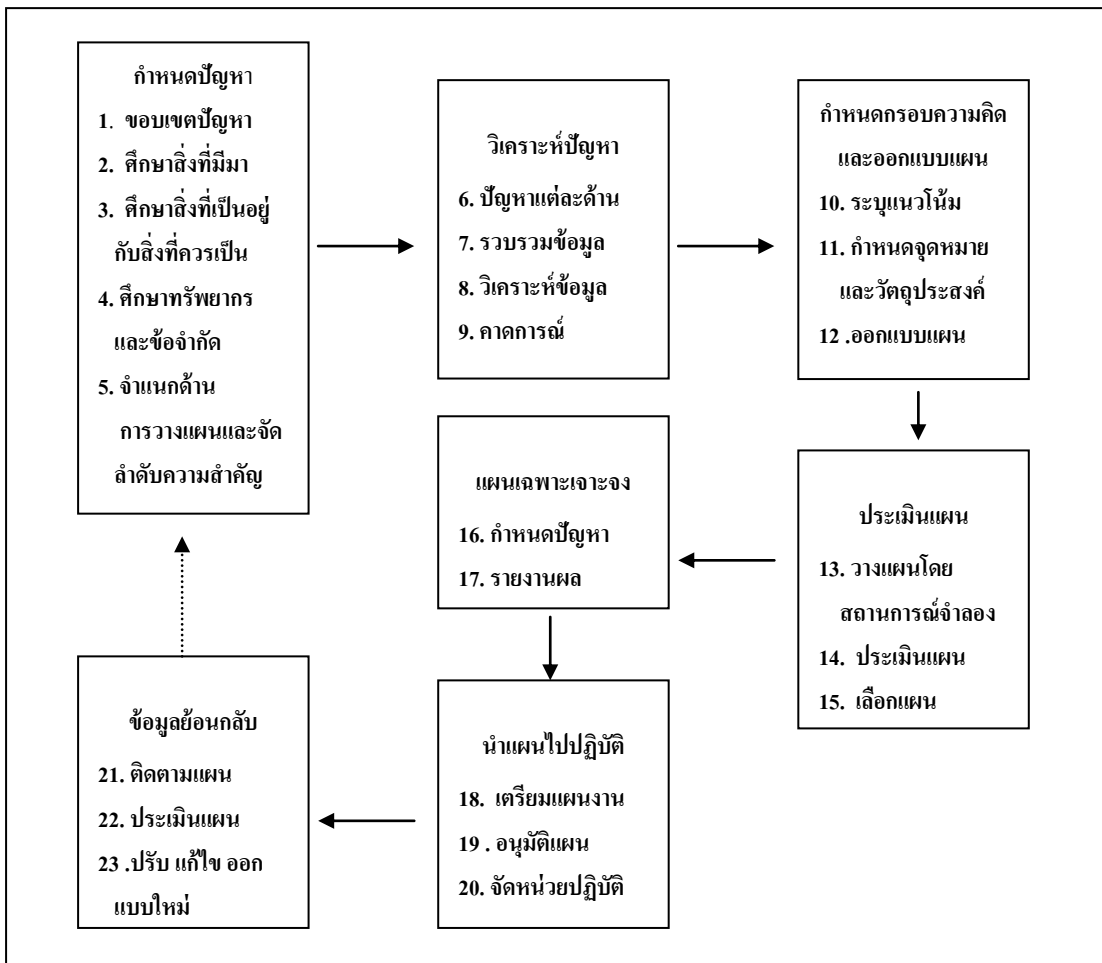
ของผู้วิจัยในอีกระบบสังคมหนึ่งหรือระบบองค์การหนึ่งได้ ดังกรณีการนำไปประยุกต์ของคณิงสายแก้ว ดังนั้นเพื่อให้การออกแบบแนวการวิจัยเชิงนโยบายของผู้วิจัยมีความสมบูรณ์ขึ้น จึงขอแนะนำแนวคิดรูปแบบการวางแผนทางการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่ามิมีขั้นตอนและมีแนวคิดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์เข้ากับรูปแบบการวิจัยเชิงนโยบายดังกล่าวข้างต้นได้ จึงขอนำมากล่าวถึงดังต่อไปนี้

คาฟแมน (Kaufman) จากผลการเรียบเรียงของวิโรจน์ สารรัตนะ (2550, น.38) ได้พัฒนารูปแบบการวางแผนทางการศึกษา โดยเน้นการกำหนดจุดหมายหรือวัตถุประสงค์ (End) ก่อนการกำหนดวิธีการ (Means) เพื่อให้บรรลุจุดหมายหรือวัตถุประสงค์นั้น เป็นการกำหนด “สิ่งที่จะทำ” (What to do?) ก่อนการกำหนด “วิธีการที่จะทำ” (How to do?) โดยมีขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) การกำหนดปัญหา 2) การกำหนดแนวทางแก้ปัญหา 3) การเลือกแนวทางแก้ปัญหา 4) การนำแนวทางแก้ปัญหาไปปฏิบัติ 5) การตรวจสอบประสิทธิผลการปฏิบัติ 6) การปรับปรุงแก้ไขผลการปฏิบัติ และแบงฮาร์ทและทรูลล์ (Banghart & Trull, 1973) จากการเรียบเรียงของวิโรจน์ สารรัตนะ, 2550, น.26-40) กล่าวถึงนิยามการวางแผนทางการศึกษาสี่แง่มุม ดังนี้ 1) นิยามทั่วไป หมายถึง การวิจัย การพัฒนาทฤษฎีและเทคนิค การจัดทำแผนของรัฐ ของภูมิภาคและสถานศึกษา ในเชิงปริมาณ 2) นิยามเชิงกายภาพ หมายถึง การจัดทำแผนระยะปานกลางและระยะยาว (5-, 10- 15- หรือ 20 ปี) เกี่ยวกับการจัดตั้งสถานศึกษา อาคารสถานที่ อาคารประกอบและอื่นๆ เกณฑ์เกี่ยวกับกิจกรรม การเรียนรู้และการวิจัยทางเทคโนโลยี 3) นิยามเชิงสังคม หมายถึง การสำรวจความต้องการของประชาชน การวางแผนหลักสูตร ยุทธศาสตร์การสอน การสำรวจความต้องการกำลังคนและสังคม การออกแบบทางกายภาพเพื่อสร้างควมมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสังคม 4) นิยามเชิงบริหาร หมายถึง การควบคุมเชิงพัฒนา การตัดสินใจ การบริหารและการปฏิบัติการ การควบคุมรายการสิ่งของการวางแผนระบบการขนส่ง และการสำรวจอาคารสถานที่ สถานศึกษา และแบงฮาร์ทและทรูลล์ (Banghart & Trull, 1973) ให้ข้อคิดว่า นักวางแผนที่ฉลาดจะเริ่มต้นคำถามว่า “ทำไมฉันจึงต้องวางแผน ?” ก่อนที่จะถามต่อไปว่า “ฉันจะวางแผนอะไร ?” นอกจากนั้นยังให้ทัศนะว่าการวางแผนมิได้เป็นวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ที่มุ่งจะยึดถือแต่ข้อมูลสารสนเทศเท่านั้น แต่การวางแผนเป็นกระบวนการทางสังคม โครงสร้างและพฤติกรรมทางสังคม มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ดังนั้น ค่านิยม (Values) จะมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อการวางแผนด้วย ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ค่านิยมในการวางแผนตามทัศนะของแบงฮาร์ทและทรัลล์ (Banghart & Trull)
(วิโรจน์ สารรัตนะ, 2550, น.38)

นอกจากนั้นแบงฮาร์ทและทรัลล์ (Banghart & Trull, 1973) ยังกล่าวถึงการวางแผน (Planning) และแผน (Plan) ว่าการวางแผนเป็นการเตรียมการเพื่อที่จะทำ (Preparing to do) ส่วนแผนเป็นการสื่อสารถึงสิ่งที่จะทำ (Communicating what is to be done) โดยมีขั้นตอนการวางแผนที่ประกอบด้วยกิจกรรมหลักต่อเนื่องกัน 7 กิจกรรม แต่ละกิจกรรมประกอบด้วยกิจกรรมย่อยอีกจำนวนหนึ่ง กรณีกิจกรรมหลัก 7 กิจกรรมนั้น ประกอบด้วยการกำหนดปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดกรอบความคิดและออกแบบแผน การประเมินแผน การจัดทำแผนให้มีความเฉพาะเจาะจง การนำแผนไปปฏิบัติ และการมีข้อมูลย้อนกลับ ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 ขั้นตอนการวางแผนตามทัศนะของแบงฮาร์ทและทรูลล์ (Banghart & Trull)
(วิโรจน์ สารรัตนะ, 2550, น.39)

การวิจัยเชิงนโยบายมีลักษณะผันแปรตามแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันไปตามประเด็นต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว แต่ก็จะมีลักษณะที่สำคัญ ดังที่วิโรจน์ สารรัตนะ (2550, น.28) ได้แสดงทัศนะไว้ 5 ประการ คือ 1) เป็นพหุมิติ (Multidimension) มองปัญหาและศึกษาที่หลากหลายแง่มุม 2) เฉพาะกรณีและเชิงประจักษ์ (Empirico – inductive Approach) ในลักษณะการวิจัยฐานราก (Grounded Theory) ไม่กำหนดเหตุและผลของปัญหาตามทฤษฎีไว้ล่วงหน้าเพื่อทดสอบสมมุติฐาน 3) ให้ความสำคัญทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ไม่กำหนดกรอบตัวแปรไว้อย่างตายตัวแต่เปิดกว้างต่ออิทธิพลและตัวแปรแทรกซ้อนต่างๆ 4) ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ผลงานวิจัยหรือแหล่งทุนสนับสนุน และ 5) แสดงค่านิยมหรือแนวคิด ให้เห็นชัดในนิยามของปัญหาการวิจัย การพัฒนาข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย และการเผยแพร่ผลการวิจัย ส่วนมาจซ์เซค (Majchrzak)

กล่าวว่าคุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงนโยบายมีลักษณะดังนี้ 1) การวิจัยเชิงนโยบายเป็นมิติที่หลากหลาย แนวนโยบายของรัฐโดยพื้นฐานพยายามที่จะแก้ปัญหาของสังคมที่ซับซ้อน จึงประกอบด้วยจำนวนของมิติปัญหา ปัจจัย ผลกระทบสาเหตุ การวิจัยเชิงนโยบายจะต้องศึกษามิติความหลากหลายในธรรมชาติของปัญหาทั้งหมด 2) การวิจัยเชิงนโยบายใช้ประสบการณ์เป็นตัวชี้นำ (Empirico-inductive Approach) โดยเริ่มจากปัญหาสังคมและความพยายามในการกำหนดแนวคิดจากประสบการณ์ ทฤษฎีที่เป็นมูลเหตุของปัญหาสังคม 3) การวิจัยเชิงนโยบายให้ความสำคัญกับตัวแปรที่เปลี่ยนแปลง (Malleable) 4) การวิจัยเชิงนโยบายเป็นการตอบสนองผู้ศึกษาวิจัย เพราะลักษณะ เฉพาะของการวิจัย คือ การวินิจฉัยของผู้ทำการวิจัย ถือเป็นกระบวนการแรกในกระบวนการวิจัยเชิงนโยบาย 5) การวิจัยเชิงนโยบาย เป็นกระบวนการรวบรวมการตัดสินใจที่มีคุณค่าทางการศึกษาความพยายามของผู้วิจัย คุณค่าของการศึกษาจะเข้าสู่กระบวนการอธิบายปัญหาสังคม การกำหนดคำถามการวิจัย การพัฒนาข้อเสนอแนะและการเผยแพร่ผลการวิจัยต่อผู้สนใจ

จากแนวคิดการวิจัยเชิงนโยบายดังกล่าว สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงนโยบายมี 4 ประเภท คือ การวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) การวิจัยทางเทคนิค (Technical Research) การวิเคราะห์นโยบาย (Policy Analysis) และการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) โดยการวิจัยเชิงนโยบายมีลักษณะสำคัญ คือ เป็นพหุมิติ มองปัญหาที่ศึกษาด้วยหลากหลายแง่มุม เป็นเฉพาะกรณีและเชิงฐานราก ไม่กำหนดเหตุและผลของปัญหาตามทฤษฎีไว้ล่วงหน้าเพื่อทดสอบสมมุติฐาน ให้ความสำคัญทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ไม่กำหนดกรอบตัวแปรไว้อย่างตายตัว แต่เปิดกว้างต่ออิทธิพลและตัวแปรแทรกซ้อนต่างๆ เป็นการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ผลงานวิจัยหรือแหล่งทุนสนับสนุน และแสดงค่านิยมหรือแนวคิด สำหรับขั้นตอนการวิจัยเชิงนโยบาย ประกอบด้วยขั้นการกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย และขั้นการคาดคะเนความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบาย

สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ จัดเป็นประเภทการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) ทั้งนี้เพื่อเสนอแนวทางให้โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิสามารถบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายได้ ซึ่งให้ความสำคัญทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ไม่กำหนดกรอบตัวแปรไว้อย่างคงตัว จึงสามารถเพิ่มหรือตัดลดตัวแปรแทรกซ้อนต่างๆ ได้ในแต่ละขั้นของการวิจัย

12. องค์ประกอบของข้อเสนอจากงานวิจัยเชิงนโยบาย

องค์ประกอบของข้อเสนอจากงานวิจัยเชิงนโยบาย ที่ได้จากการศึกษาผลงานวิจัย ซึ่งมีการนำเสนอในองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปบ้างตามแนวคิดและองค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบายของแต่ละหน่วยงานที่กำหนดนโยบาย ซึ่งมีองค์ประกอบที่คล้ายกันในภาพรวม ดังนี้

สำหรับองค์ประกอบของข้อเสนอจากงานวิจัยเชิงนโยบายที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายหรือยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์เป็นองค์ประกอบแรกนั้น จากการศึกษาผลงานวิจัยที่นำเสนอวัตถุประสงค์ เป็นองค์ประกอบ คือ การศึกษาของไชยา ภาวะบุตร (2549) ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ได้เสนอผลการวิจัยใน 7 ด้าน แต่ละด้านประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย และแนวทางปฏิบัติ ส่วนคุณิต สมศรี (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวแบบการบริหารแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในบริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษา ได้เสนอผลการวิจัยที่เป็นตัวแบบยุทธศาสตร์การบริหารแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา ใน 3 ส่วน โดยในส่วนที่ 1 ว่าด้วยส่วนนำ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของตัวแบบ ลักษณะการกระจายอำนาจทางการศึกษา แนวคิดและหลักการที่นำมาใช้ในการออกแบบ และสมภาร ศิโล (2552) ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ พบว่า ได้นำเสนอผลการวิจัยที่เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงาน

สำหรับองค์ประกอบของข้อเสนอจากงานวิจัยเชิงนโยบายที่กำหนดเป้าหมายของนโยบายหรือยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์เป็นองค์ประกอบด้วยนั้น จากการศึกษาผลงานวิจัยที่นำเสนอเป้าหมายเป็นองค์ประกอบที่ 3 ของข้อเสนอ คือ ผลการศึกษาของพิธาน พื้นทอง (2548) ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกันกับคณิง สายแก้ว (2549) ที่ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดสุรินทร์ และผลการศึกษาของพงษ์ศักดิ์ ภูากบขาว (2553) ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาของสมภาร ศิโล (2552) ที่ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ผลการวิจัย พบว่า ได้นำเสนอผลการวิจัยที่เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเป็นเป้าหมายในองค์ประกอบที่ 2 ด้วย

สำหรับองค์ประกอบของข้อเสนอจากงานวิจัยเชิงนโยบายที่กำหนดแนวทางสู่การปฏิบัติหรือกลยุทธ์หรือมาตรการของนโยบายหรือยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์เป็นองค์ประกอบด้วยนั้น จากการศึกษาผลงานวิจัยที่นำเสนอแนวทางสู่การปฏิบัติเป็นองค์ประกอบของข้อเสนอ ได้แก่ ผลการศึกษาของพิธาน พื้นทอง (2548) ที่ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการศึกษาของคณิง สายแก้ว (2549) ที่ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดสุรินทร์

สำหรับองค์ประกอบของข้อเสนอจากงานวิจัยเชิงนโยบายที่กำหนดตัวชี้วัดของนโยบายหรือยุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์เป็นองค์ประกอบเพื่อการประเมินผลด้วยนั้น จากการศึกษาผลงานวิจัย

ที่นำเสนอตัวชี้วัดเป็นองค์ประกอบสุดท้ายของข้อเสนอ คือ ผลการศึกษาของพินิจ พันทอง (2548) ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้เสนอผลการวิจัยที่เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายใน 5 องค์ประกอบ มีตัวชี้วัดเป็นองค์ประกอบสุดท้าย สอดคล้องกับผลการศึกษาของคณิง สายแก้ว (2549) ที่ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งสอดคล้องกับพงษ์ศักดิ์ ภูกาบขาว (2553) ที่ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วมจังหวัดขอนแก่น และพัชรกฤษฎ์ พวงนิล (2553) ที่ได้ศึกษากลยุทธ์การระดมทรัพยากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐในจังหวัดมหาสารคาม โดยได้นำเสนอผลการวิจัยที่เป็นประเด็นตัวชี้วัด เช่นเดียวกันกับนภดล พูลสวัสดิ์ (2551) ได้ศึกษายุทธศาสตร์ กลไกสู่การปฏิบัติและการประเมินผล การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ สุรินทร์ ได้เสนอผลการวิจัยที่เป็นตัวชี้วัดด้วย

ดังนั้นในการกำหนดองค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นเครือข่ายการจัดการศึกษาปฐมวัยต้นแบบตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของการบริหารจัดการศึกษา โดยมีแนวทางสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน สามารถวัดและประเมินผลของนโยบายได้ ในการวิจัยครั้งนี้จึงกำหนดองค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบายที่ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางสู่การปฏิบัติ และตัวชี้วัด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนามนุษย์ การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยมีชื่อเรียกและแนวคิด ทฤษฎีที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ แนวคิดเชิงหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย แนวคิดเชิงนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยและ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ในการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามลำดับดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของแนวคิดทฤษฎีการจัดการศึกษาปฐมวัย

สำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยได้รับอิทธิพลแนวคิด ทฤษฎีจากทางตะวันตก และนักการศึกษาต่างประเทศ มาเป็นแนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษาซึ่งแต่ละสถานศึกษาจะมีวิธีการบริหารจัดการภายใต้แนวคิดของนักการศึกษาเหล่านั้นมาเป็นกรอบในการพัฒนาและบริหารจัดการศึกษาตามทฤษฎี ความเชื่อ สำหรับนักการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดในการจัดการศึกษาปฐมวัยในแต่ละยุคสมัยดังนี้ (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2545)

ในปี ค.ศ.384 – 322 ก่อนคริสต์ศักราช พลาโตและอริสโตเติล (Plato & Aristotle) มีแนวคิดที่ว่า มนุษย์มีพื้นฐานของการเป็นคนดี การศึกษาควรให้ความสำคัญของการพัฒนาร่างกาย และจิตใจ สังคม ประกอบด้วยคนดีที่ปฏิบัติตามกฎที่ดี และเด็กอายุก่อน 7 ขวบ ควรได้รับการเลี้ยงดูจากบ้านโดยมารดา หรือพยาบาล

ปี ค.ศ.1483 – 1546 ลูเธอร์ (Luther) ให้ทัศนะว่า ครอบครัวเป็นสถาบันการศึกษาที่สำคัญ เป็นอันดับแรกของเด็ก และผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัย

ปี ค.ศ.1592-1670 คัมมินิอุส (Comenius) กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่ง่ายต่อการป้อน เด็กควรได้เรียนโดยการกระทำ และเรียนโดยการเล่นเป็นกระบวนการตั้งแต่แรกเกิด จนถึงตลอดชีวิต และเด็กทุกคนควรได้รับการศึกษาในโรงเรียนแม่ (Mother School) นอกจากนี้การจัดการศึกษา ควรเน้นเป็นรูปธรรมให้มากที่สุด และเห็นว่าสุขภาพที่สมบูรณ์ของเด็กจะเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนา ทางด้านสติปัญญา และอารมณ์ สำหรับการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัยต้องเป็นไปโดยธรรมชาติ ตามความสนใจของผู้เรียน โดยไม่มีการบังคับ

ปี ค.ศ.1694 ล็อก (Locke) ให้ทัศนะว่า เด็กเปรียบเสมือนผ้าขาว และมีความเชื่อว่า สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กมากกว่าทางด้านพันธุกรรม ดังนั้นพื้นฐานทางครอบครัว การศึกษา และประสบการณ์ที่เด็กได้รับในวัยเด็กจะมีผลต่อความสามารถด้านสติปัญญา และจิตใจ ในวัยต่อมา

ปี ค.ศ.1632 - 1704 รูสโซ (Rousseau) กล่าวว่า เด็กมิใช่ผู้ใหญ่ย่อส่วน เด็กเป็นเด็ก โดยธรรมชาติ การศึกษาโดยธรรมชาติ (Naturalism) จะเกิดขึ้นจากสามแหล่ง คือ ธรรมชาติ ผู้คน และสิ่งของ เด็กจะเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และจากการสำรวจสิ่งแวดล้อม การจัดการศึกษา และการพัฒนาเด็กต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก การศึกษาไม่เน้นการจำ แต่เห็นคุณค่าของการเล่นเพื่อการพัฒนาเด็ก

ปี ค.ศ.1746 - 1827 เปสตาลอซซี (Pestalozzi) กล่าวว่า ความรักเป็นพื้นฐานที่สำคัญและ จำเป็นต่อการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา และพัฒนาศกยภาพของเด็ก การเรียนรู้ของเด็ก ต้องใช้เวลาและประสบการณ์แก่เด็กในการทำความเข้าใจ และไม่บังคับให้เด็กเรียนโดยการท่องจำ

ปี ค.ศ.1782 - 1852 ฟร็อบเอล (Froebel) บิดาแห่งการศึกษาปฐมวัย กล่าวว่า ครูควรส่งเสริม พัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กปฐมวัยให้เจริญขึ้นด้วยการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างเสรี จากการเล่น และตั้งสถาบันการศึกษาอนุบาลและโรงเรียนอนุบาลเรียกว่า Kindergarten

ปี ค.ศ.1859 - 1952 ดิวอี้ (Dewey) กล่าวว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์จริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการจัดการศึกษาต้องคำนึงถึงการให้เด็กมีเสรีภาพในการคิดและการแสดงออก การให้การศึกษามุ่งต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by doing)

ปี ค.ศ.1870 - 1952 มอนเตสซอรี (Montessori) มีแนวคิดที่ว่า สติปัญญาของคนเรา จะไม่หยุด
 อยู่คงที่ แต่จะพัฒนาขึ้นได้ถ้าได้รับอบรมเลี้ยงดูและจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัส
 โดยตรงกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว

2. แนวคิดในการจัดการศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิด ทฤษฎีจากทางตะวันตก
 และนักการศึกษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ในลักษณะที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 ซึ่งแนวคิดทางการเรียนรู้และทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้สามารถประมวลได้
 เป็น 4 กลุ่มแนวคิด ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2548, ทิศนา แจมณี, 2551)

2.1 กลุ่มแนวคิดวุฒิภาวะนิยม (Maturationalist View) กลุ่มแนวคิดนี้มองกายเป็นหลัก
 โดยเน้นความสำคัญของวุฒิภาวะทางกาย จึงเชื่อว่าพัฒนาการกับการเรียนรู้แยกกัน คือ พัฒนาการ
 เกิดก่อนการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการภายนอกที่ไม่เกี่ยวกับพัฒนาการ พัฒนาการเป็นผล
 มาจากโครงสร้างวุฒิภาวะของแต่ละคน ซึ่งส่วนใหญ่กำหนดโดยพันธุกรรม ในขณะที่พันธุกรรม
 เป็นตัวกำหนดกระบวนการตามวุฒิภาวะ การสอนเป็นการให้ประสบการณ์เรียนรู้เมื่อเด็กแสดง
 ความสนใจหรือพร้อม โดยนำเอาความรู้ของผู้ใหญ่มาแยกย่อยกำหนดขอบเขต ลำดับขั้นความยาก
 ของเนื้อหาให้เหมาะกับเด็ก จะเห็นได้ว่าแนวคิดเรื่องการสอนของนักทฤษฎีบางคนในกลุ่มนี้ได้รับ
 อิทธิพลแนวคิดของทฤษฎีจิตวิทยาของกลุ่มเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Associationism) เกี่ยวกับการเชื่อมโยง
 ความรู้ย่อยๆ เป็นความรู้ที่ซับซ้อน ดังแนวคิดของนักการศึกษาที่สะท้อนแนวคิดวุฒิภาวะนิยม
 ดังจะได้กล่าวต่อไปนี้

รูสโซ (Rousseau) เชื่อว่าเด็กจะเกิดแรงจูงใจที่จะเรียน เมื่อมีความพร้อมด้านวุฒิภาวะ
 เด็กควรเรียนจากประสบการณ์ตรงที่ได้สัมผัสกับธรรมชาติ บุคคลและสิ่งของรอบตัว ครูและ
 ผู้ปกครองควรสังเกตวุฒิภาวะของเด็กแล้วจัดเตรียมประสบการณ์ให้ในเวลาที่เหมาะสม

เปสตาลอซซี (Pestalozzi) เห็นด้วยกับรูสโซว่า ไม่ควรบังคับให้เด็กเรียน ในเรื่องที่เขาไม่มี
 พัฒนาการมาก่อน โดยการท่องจำแต่ควรให้เด็กเรียนประสบการณ์ตรงตามความสนใจความต้องการ
 และอัตราการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน นับว่าเปสตาลอซซีเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมของเด็ก

ฟร็อบเอล (Froebel) ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นบิดาแห่งการศึกษาปฐมวัย มีความเชื่อว่
 การเรียนรู้ของเด็กควรเป็นไปตามธรรมชาติ นั่นคือเด็กเปรียบเสมือนเมล็ดพืชที่ถูกกำหนดไว้แล้ว
 ว่าเมื่อใดจะเจริญเติบโตไปเท่าใด เพียงแต่เมล็ดพืชนั้นได้ดินดี ใช้น้ำ ได้แสงแดดเพียงพอ
 ก็จะเจริญเติบโตตามปกติ บทบาทของครูก็เปรียบเสมือนชาวสวนที่ต้องคอยรดน้ำพรวนดินให้
 เมล็ดพืชนั้นเจริญงอกงาม

สไตเนอร์ (Stiener) ผู้ก่อตั้งแนวการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ที่มีชื่อว่า “Waldorf Education” เชื่อว่านอกเหนือจากการเรียนรู้ผ่านทางประสาทสัมผัส คนเรา ควรเรียนรู้จากการสร้างสรรค์แตกต่างกันไป ในช่วง 7 ปีแรกสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อเด็กมาก การเป็นแบบอย่างที่ดีและมีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม สำหรับการเลียนแบบเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะในกระบวนการเลียนแบบเด็กจะเข้าใจสิ่งรอบตัว อย่างไรก็ตามเด็กควรมีโอกาสได้เลียนแบบ ในสิ่งที่มีคุณค่าและได้ค้นคว้าสร้างสรรค์การเล่นสิ่งของจากธรรมชาติ และการเล่นท่ามกลาง ธรรมชาติช่วยให้เด็กได้ใช้เวลาพัฒนาการในช่วง 7 ปีแรกอย่างสมบูรณ์และมีพลังมากที่สุด

มอนเตสซอรี (Montessori) เชื่อว่าเด็กมีแรงจูงใจในการเรียนรู้เมื่อมีวุฒิภาวะ เด็กจะเรียนรู้ อย่างแท้จริงเมื่อมีอิสระที่จะลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการเชื่อมโยงความรู้ ง่ายๆ ให้เป็นความรู้ที่ซับซ้อน อุปกรณ์การเรียนเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ ครูเป็นผู้สังเกตการณ์ อยู่ห่างๆ เพื่อคอยชี้ทางให้แก่เด็กที่พร้อมที่จะใช้อุปกรณ์ที่ยากขึ้น

กิเซลล์ (Gesell) เชื่อว่าวุฒิภาวะเท่านั้นเป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาการทางกาย วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมเป็นเพียงองค์ประกอบอันดับที่สองที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการ แต่ไม่ใช่ เป็นตัวทำให้เกิดพัฒนาการนั้นๆ ถ้าวุฒิภาวะยังไม่เกิดขึ้นสภาพแวดล้อมจะไม่มีอิทธิพลอะไร ต่อพัฒนาการของเด็ก วุฒิภาวะถูกกำหนดโดยพันธุกรรม ซึ่งมีอยู่ในเด็กแต่ละคนมาแต่กำเนิด การสอนมีบทบาทเพียงเพื่อจัดประสบการณ์ให้เด็กพร้อมที่จะเรียนเท่านั้น

2.2 แนวคิดกลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral Environment View) กลุ่มแนวคิดนี้ มองกายเป็นหลัก โดยเน้นความสำคัญของพฤติกรรมซึ่งเป็นการตอบสนองทางกาย จึงเชื่อว่าการเรียนรู้กับพัฒนาการสัมพันธ์กันและเกิดขึ้นพร้อมๆ กันไป การเรียนรู้เป็นการสะสม มวลพฤติกรรมที่ซับซ้อนกว่าเดิมหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นแทนพฤติกรรมสัญชาตญาณพัฒนาการ เป็นการเปลี่ยนแปลงการตอบสนองตามสัญชาตญาณให้เป็นการตอบสนองที่ควบคุมได้ ด้วยจิตสำนึก เนื่องจากลำดับขั้นตอนของพัฒนาการเด็กมีขั้นสูงสุดเทียบเท่าพัฒนาการของผู้ใหญ่ ลักษณะของกระบวนการเรียนรู้เป็นการเลียนแบบ ซึ่งเกิดจากการเสริมแรงและการลงโทษ ความรู้ ต่างๆ จะถูกถ่ายทอดเข้าสู่ตัวเด็กทีละน้อยๆ ดังนั้นการสอนจึงต้องแบ่งความรู้ออกเป็นประสบการณ์ ง่ายๆ จัดลำดับขั้นตอนให้มีโครงสร้างชัดเจนเพื่อให้เกิดโครงสร้างความรู้ในตัวของนักเรียน นักทฤษฎีเจ้าของแนวคิดพฤติกรรมนิยมที่นำมาใช้ในการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ ธอร์นได (Thorndike) วัตสัน (Watson) สกินเนอร์ (Skinner) และบานดูรา (Bandura) ซึ่งได้รับอิทธิพลทฤษฎีจิตวิทยา กลุ่มเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Associationism) ในแง่การเชื่อมโยงการเรียนรู้ ดังนี้

ธอร์นได (Thorndike) ผู้บุกเบิกทฤษฎีพฤติกรรมนิยม มีแนวคิดที่คนเราประกอบด้วย ร่างกายและจิตใจ ภาคร่างกาย คือสิ่งเร้าและการตอบสนอง ส่วนภาคจิตใจคือการรับรู้ การเรียนรู้

เกิดจากการเชื่อมโยงระหว่างภาคและภายในภาค เด็กเรียนรู้ได้โดยเริ่มจากส่วนย่อยไปหาส่วนรวม คือจากสิ่งง่ายไปสู่สิ่งที่ซับซ้อน

วัตสัน (Watson) ผู้ก่อตั้งทฤษฎีพฤติกรรมนิยมรุ่นใหม่ เชื่อว่าการเรียนรู้มีขอบเขตอยู่เฉพาะ พฤติกรรมที่สังเกตได้เท่านั้น และการเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงเหตุการณ์หนึ่งเข้ากับอีกเหตุการณ์หนึ่ง โดยเหตุการณ์หลังมักเป็นผลของเหตุการณ์แรก การเรียนรู้สามารถทำให้เกิดพฤติกรรม หรือหยุดยั้งพฤติกรรมได้ พฤติกรรมมักไม่เกิดขึ้นอีกเมื่อมีผลทางลบตามมา

สกินเนอร์ (Skinner) ให้ความสำคัญแก่การเสริมแรงหลังการเรียนรู้ โดยถือว่าแรงเสริมเป็นตัวแปรสำคัญของการเรียนรู้ พฤติกรรมใดได้รับแรงเสริม บุคคลก็จะกระทำต่อไป พฤติกรรมใดไม่ได้รับแรงเสริมก็จะคงอยู่ได้ไม่นาน การใช้การเสริมแรงจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการช่วยให้เด็กเรียนรู้ที่จะกระทำหรือไม่กระทำอะไร

บานดูรา (Bandura) ผู้ได้พัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน พฤติกรรมของคนเราส่วนมากเป็นการเรียนรู้ โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) ซึ่งตัวแบบนั้นไม่จำเป็นจะต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจจะเป็นตัวแบบสัญลักษณ์ เช่น หนังสือภาพก็ได้

2.3 กลุ่มแนวคิดปฏิสัมพันธ์นิยม (Comprehensive Interactional View) กลุ่มแนวคิดนี้ มองกายและจิตสัมพันธ์กัน โดยให้ความสำคัญแก่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกายและจิต จึงเชื่อว่าการเรียนรู้สัมพันธ์กับพัฒนาการวุฒิภาวะและการเรียนรู้กระตุ้นให้พัฒนาการก้าวหน้าต่อไป ลำดับขั้นตอนของการพัฒนาการเป็นไปตามลักษณะและโครงสร้างพัฒนาการที่ระบุไว้ในทฤษฎีกลุ่มแนวปฏิสัมพันธ์นิยม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มทฤษฎี ดังนี้

1) กลุ่มทฤษฎีพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ สังคมและบุคลิกภาพ เชื่อว่าพัฒนาการเกิดจากแรงผลักดันในตัวเด็กที่จะปรับตัวให้ได้รับการยอมรับจากสังคม ทฤษฎีในกลุ่มนี้ บางทฤษฎีก็ศึกษาการปรับตัวของคนคล้ายกับทฤษฎีจิตวิทยากลุ่มปฏิบัตินิยม (Functionalism) และ/หรือใช้วิธีการเชื่อมโยงปัจจัยต่างๆ ซึ่งคล้ายกับบางส่วนของวิธีการศึกษาของทฤษฎีจิตวิทยากลุ่มเชื่อมโยงสัมพันธ์ (Associationism) ซึ่งนักจิตวิทยาในกลุ่มนี้ ได้แก่

ออซูเบล (Ausubel) ได้จำแนกประเภทของอารมณ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ อารมณ์ดีและอารมณ์ไม่ดี โดยเด็กจะเริ่มพัฒนาอารมณ์รักตั้งแต่วัยแรกเกิดจากการรักตัวเองมาสู่คนใกล้ชิดที่สุดและขยายกว้างออกไป ส่วนอารมณ์ไม่ดีเกิดขึ้นจากความคับข้องใจในสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลจากความไม่มั่นใจของตนเอง อารมณ์ถูกทอดทิ้งหากเกิดขึ้นในวัยเด็กจะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา

ฟรอยด์ (Freud) ได้ย้ำถึงความสำคัญของวัย 5 ขวบแรกของชีวิตว่าเป็นวัยที่สำคัญที่สุดของชีวิต เขาเชื่อว่าวัยนี้เป็นรากฐานของการพัฒนาบุคลิกภาพและบุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเด็กที่สุดคือ แม่ ซึ่งจะมีอิทธิพลอย่างสูงต่อบุคลิกภาพและสุขภาพจิตของเด็ก ทฤษฎีพัฒนาการทางเพศของฟรอยด์ (Freud) เชื่อว่าพัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคนจะขึ้นอยู่กับ การเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพของร่างกาย โดยร่างกายจะเปลี่ยนแปลงบริเวณแห่งความพึงพอใจเป็นระยะๆ ในช่วงอายุต่างๆ กัน และถ้าบริเวณแห่งความพึงพอใจต่างๆ นี้ ได้รับการตอบสนองเต็มที่เด็กก็จะมีพัฒนาการที่ดีและสมบูรณ์ แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าไม่ได้รับการตอบสนองเต็มที่ก็จะทำให้เกิดการสะสมปัญหาและไปแสดงออกเมื่อเด็กโตขึ้น

อีริกสัน (Erikson) สนับสนุนแนวคิดในทฤษฎีของฟรอยด์ ที่ว่าประสบการณ์วัยเด็กมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้ใหญ่ เขาเชื่อว่าคนเราพยายามตอบคำถามว่า “ฉันคือใคร” ซ้ำแล้วซ้ำอีกในช่วงเวลาต่างๆ ของชีวิตและประสบการณ์รอบตัวในแต่ละวัยมักทำให้คนเราได้คำตอบเปลี่ยนไป ความรู้สึกและพฤติกรรมของคนจะสะท้อนให้เห็นว่าเขาเข้าใจและยอมรับตนเองในฐานะสมาชิกของสังคมได้เพียงใด เช่น ในวัยทารกหากประสบการณ์รอบตัวทำให้เด็กมีความสุข มองโลกในแง่ดี เด็กก็จะเชื่อมั่นในตนเองและไว้วางใจผู้อื่น แต่หากประสบการณ์รอบตัวทำให้เด็กขาดความสุขเด็กก็จะมองโลกในแง่ร้ายและขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ประสบการณ์รอบตัวตอบสนองต่อความพึงพอใจในช่วงอายุนั้นๆ เด็กก็จะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพที่ดี

ดิวอี้ (Dewey) นักจิตวิทยา นักการศึกษาและนักปรัชญา เชื่อว่า การศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์คือการที่ทำให้ทุกคนมีจิตสำนึกทางสังคม จิตสำนึกทางสังคมนี้เริ่มต้นตั้งแต่การเกิด โดยที่เราไม่รู้ตัว เด็กก็จะถูกสถานการณ์ทางสังคมกระตุ้นให้ค่อยๆ ลดการกระทำและความรู้สึกที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางและเพิ่มการกระทำและความรู้สึกเพื่อสังคมที่เขาอยู่ การศึกษาเป็นกระบวนการทางสังคมที่ปลูกเร้าความรู้สึกนึกคิดของเด็กทำให้เขาตระหนักถึงขอบเขตการกระทำของตน และมีนิสัยที่เหมาะสมแก่การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ด้วยเหตุนี้ ดิวอี้ (Dewey) จึงถือว่าโรงเรียนคือชีวิตในชุมชนที่ทำให้เด็กได้มีโอกาสแบ่งปัน เสียสละสิ่งที่ดีตนมีเพื่อสร้างสรรค์ส่วนรวม

2) กลุ่มทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาและจริยธรรม เชื่อว่าพัฒนาการเกิดจากปฏิสัมพันธ์ทางกายและทางความคิดกับสิ่งต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมการปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ต่าง ๆ การปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นในตัวเด็กและในสิ่งแวดล้อมสามารถจดจำ ทบทวน เน้นให้ชัดเจนขยายและถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับรู้ได้ ทฤษฎีเหล่านี้ได้รับอิทธิพลแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างคนกับสิ่งแวดล้อมจากทฤษฎีจิตวิทยากลุ่มปฏิบัตินิยม (Functionalism) เนื่องจากแนวคิดของนักทฤษฎีใน

แนวปฏิบัตินิยมมีหลายแนวคิด จึงขอนำเสนอเป็น 2 กลุ่มพัฒนาการคือ กลุ่มพัฒนาการด้านจิตใจ อารมณ์ บุคลิกภาพ และสังคม และกลุ่มพัฒนาการด้านสติปัญญาและจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจท์ (Piaget) มีความเชื่อพื้นฐานว่า พฤติกรรม เกิดจากวุฒิภาวะประสบการณ์สะสม การถ่ายทอดจากสังคมและกฎของ ความสมดุลการเรียนรู้ เกิดจากการปรับโครงสร้างความคิดความเข้าใจให้เกิดความสมดุลกับสภาพแวดล้อม

ไวโกสกี (Vygotsky) เชื่อว่าการสื่อสารเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ เพราะประสบการณ์หลายอย่างเกิดขึ้นได้โดยไม่ได้ปราศจากการสื่อสาร การสื่อสารช่วยให้เด็กปฐมวัยขยายการเรียนรู้จากที่จำกัดเฉพาะ จากการรับรู้ทางกายในสิ่งที่เป็นรูปธรรมในปัจจุบันไปสู่ การเรียนรู้จากกระบวนการคิดในสิ่งที่เป็นนามธรรม และเป็นอดีตหรืออนาคต ในการสื่อสารเด็ก จะต้องคิดคำพูด ท่าทางภาพและสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย ในขณะเดียวกันเด็กก็ต้องแปล ความหมายของคำพูด ท่าทาง ภาพ และสัญลักษณ์ของผู้อื่น ในกระบวนการสื่อสารนี้เองที่เด็ก ได้กลั่นกรองความคิดของผู้อื่นเป็นความคิดของตน

บลูเนอร์ (Bruner) เชื่อว่าพัฒนาการทางความคิดจะเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ และเกิดขึ้น กับสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมมากกว่าเกิดจากการพัฒนาภายในของอินทรีย์เขาสนับสนุนไวโกสกี ว่ากระบวนการในการคิดของเด็กต้องอาศัยทักษะภาษาในบริบทวัฒนธรรมของเด็กเป็นสื่อกลาง บลูเนอร์ (Bruner) สรุปว่าพัฒนาการด้านการคิดของเด็กนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบในการรับรู้ ซึ่งหมายถึงระบบของข้อมูลที่เด็กรับไปใช้ในกระบวนการคิด และองค์ประกอบในการบูรณาการ ซึ่งหมายถึงกระบวนการคิดแก้ปัญหาโดยข้อมูลที่รับรู้ซึ่งส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน

โคลเบ็ก (Kholberg) เจ้าของทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมได้แบ่งขั้นพัฒนาการ ทางจริยธรรมของมนุษย์ออกเป็น 3 ระดับโดยเทียบเคียงกับระดับพัฒนาการทางสติปัญญาในทฤษฎี ของเพียเจท์ (Piaget) เด็กจะพัฒนาจริยธรรมไปตามลำดับขั้นในการพัฒนาไปสู่ขั้นจริยธรรม ที่สูงขึ้นนั้นจะต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูพัฒนาการทางสติปัญญา บุคลิกภาพและอื่นๆ บางคนแม้เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่แต่พัฒนาการจริยธรรมยังอาจอยู่ในขั้นต้นๆ เท่านั้นก็ได้

2.4 กลุ่มแนวคิดมนุษยนิยม (Humanism Interactinal View) กลุ่มนี้คำนึงถึงความเป็น คนที่มีอิสระสามารถที่จะนำตนเองและพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะทำประโยชน์ ให้สังคม มีอิสระภาพในการเลือกทำสิ่งต่างๆ ที่จะไม่ทำให้ผู้อื่นหรือตนเองเดือดร้อน ในการจัด การเรียนการสอนกลุ่มนี้ เสนอแนะว่าควรให้เด็กมีสมรรถภาพทั้ง 3 ด้านไปพร้อมๆ กัน คือ ด้านความรู้ (Cognitive) ด้านเจตคติ (Affective) และด้านทักษะ (Psychomotor) นั่น คือ ครูควรฝึก

ให้ผู้เรียนรู้จักคิดรู้จักใช้เหตุผล มีความชื่นชมหรือมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งที่เรียนและให้ผู้เรียนได้ลงมือทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งนักทฤษฎีในกลุ่มนี้ ได้แก่

มาสโลว์ (Maslow) มีความเชื่อว่าหากเราให้อิสระภาพแก่เด็ก เด็กจะเลือกสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเอง พ่อแม่และครูควรให้ความไว้วางใจในตัวเด็ก เปิดโอกาสและช่วยให้เด็กได้เจริญเติบโตต่อไป ไม่ควรควบคุมหรือบงการชีวิตเด็กให้เป็นไปตามที่ต้องการ

โรเจอร์ (Rogers) ได้นำหลักการของการเป็นศูนย์กลาง (Client-centered) มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ให้ “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” และได้กล่าวถึงลักษณะของครูผู้สอนว่าครูจะต้องเชื่อและศรัทธาในความเป็นมนุษย์ ความเชื่อและความไว้วางใจจะช่วยให้บุคคลพัฒนาศักยภาพของตน ครูต้องจริงใจ ไม่เสแสร้ง และต้องพยายามสื่อให้ผู้เรียนทราบถึงความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดด้านดีที่ครูมีให้เขา รวมทั้งการให้เกียรติผู้เรียนทั้งในแง่ความรู้สึกลึกซึ้งและความเห็น

คอมบัส (Combs) มีความคิดว่าหลักการสำคัญของการจัดการเรียนการสอน คือ การช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึกลึกซึ้งเกี่ยวกับตนเองในทางบวก งานของครูคือการอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนกระตุ้นให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ เป็นผู้ร่วมคิดและเป็นเพื่อนกับผู้เรียน

จากประวัติการจัดการศึกษาปฐมวัยที่กล่าวมา สรุปได้ว่า เริ่มต้นแนวคิดตั้งแต่ยุคก่อนคริสตกาลแต่ยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน ต่อมาฟร็อบเอล (Froebel) ซึ่งถือเป็นบิดาแห่งการศึกษาปฐมวัย และได้ก่อตั้งสถาบันการฝึกครูอนุบาลและโรงเรียนอนุบาล ที่เรียกว่า Kindergarten ขึ้น มีแนวคิดทางการเรียนรู้และทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้อีกมากมายที่เกิดขึ้นสามารถประมวลได้เป็น 4 กลุ่มแนวคิด คือ กลุ่มแนวคิดวุฒิภาวะนิยม กลุ่มแนวคิดพฤติกรรมนิยม กลุ่มแนวคิดปฏิสัมพันธ์นิยม และกลุ่มแนวคิดมนุษยนิยม ซึ่งแนวคิดจากตะวันตกเหล่านี้มีผลอย่างมากต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย

3. ความหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่มีเริ่มตั้งแต่แรกเกิด 0-5 ปี เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม จัดได้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543, น.13) โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 กรมวิชาการ (2546, น.13) เรียบเรียงไว้ว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรม เลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่

ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม ในขณะที่แผนการศึกษาแห่งชาติ 2545-2559 มีนโยบายที่กล่าวถึงการจัดการศึกษาปฐมวัยไว้ว่า เป็นการพัฒนาค้นตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตให้มีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ ได้ตั้งเป้าไว้ให้เด็กปฐมวัยอายุ 0-5 ปี ทุกคนได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมทุกด้านก่อนเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและการเตรียมความพร้อมในทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความรู้ในการเลี้ยงดูดูแลพ่อแม่ ผู้ปกครองและสนับสนุนการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2546) ส่วนกู๊ด (Good, 1945) จากการเรียบเรียงของสุปราณี รื่นพิทักษ์ (2545, น.6) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยหมายถึง โครงการหรือหลักสูตรที่จัดสำหรับเด็กในโรงเรียนเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาลหรือชั้นประถมปีที่ 1-3 ส่วนไฮม์ส (Hymes) กล่าวว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยหมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าวมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากระดับอื่นๆ ทั้งนี้เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่สำคัญต่อการวางรากฐานบุคลิกภาพ และการพัฒนาทางสมอง และวูดคิลล์ (Woodill, 1992) จากการเรียบเรียงของกุลยา ตันติผลาชีวะ (2547, น.2) กล่าวว่า การศึกษาปฐมวัยจะครอบคลุมถึงการดูแลเด็กทารก การดูแลเด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาล โดยให้การศึกษาแก่เด็กตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 8 ปี โดยจัดเป็นระบบบูรณาการระหว่างการดูแลและการให้การศึกษาแก่เด็กเข้าด้วยกัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและเตรียมความพร้อมทุกด้าน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับจัดการศึกษาปฐมวัย ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้อง เพื่อให้การจัดการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น สำหรับในการวิจัยครั้งนี้กำหนดอายุของเด็กปฐมวัยที่เข้าเตรียมความพร้อมในระบบโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ ซึ่งหมายถึง การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุระหว่าง 5 - 6 ปี

4. วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาปฐมวัย

สำหรับอุดมการณ์ของการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรกเพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาบนพื้นฐานความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยใช้กิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาการของสมองอย่างเต็มที่ รวมทั้งเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับที่สูงขึ้น อันจะนำไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศชาติต่อไปการศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละบุคคลภายใต้

บริบททางวัฒนธรรม อารยธรรมและวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างกัน ส่วนหลักการของการจัดการศึกษาปฐมวัยนั้น ยึดหลักการดังต่อไปนี้ (คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ, 2555)

4.1 หลักการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม เริ่มจากการพัฒนาด้านร่างกายให้แข็งแรง สมบูรณ์ กระตุ้นให้สมองได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ พัฒนาด้านจิตใจและอารมณ์ให้เป็นผู้มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองเชื่อมั่นในตนเอง ไร่ริงแจ่มใส สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ พัฒนาด้านสังคมโดยให้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งพัฒนาสติปัญญา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ บนวิถีชีวิตของเด็กตามสภาพครอบครัว บริบทของชุมชนสังคม และวัฒนธรรมไทย

4.2 หลักการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นสำคัญ โดยจัดการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรัก ความเอาใจใส่ และจัดการเรียนรู้ผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เน้นเรียนให้สนุก เล่นให้มีความรู้ และเกิดพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล

4.3 หลักการสร้างเสริมความเป็นไทย โดยการปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นคนไทย ความเป็นชาติไทยที่มีวัฒนธรรมอันดีงาม เคารพนับถือ และกตัญญูทวดเวที่ต่อบิดามารดา มีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ ทำให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศไทย

4.4 หลักความร่วมมือ โดยครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษาร่วมมือในการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และมีความสุข ตลอดจนพร้อมที่จะเรียนรู้ในการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

4.5 หลักแห่งความสอดคล้องอุดมการณ์และมาตรฐานในการจัดการศึกษาปฐมวัย ต้องสอดคล้องกับสารบัญญัตินิรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำหรับแนวการจัดการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทยในปัจจุบัน แต่ละสถานศึกษา จะกำหนดเกณฑ์และรูปแบบแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแต่ละสถานศึกษาจะยึดหลักการ แนวคิด รูปแบบ และหลักสูตรแบบใด อาจมีความหลากหลาย อาทิเน้นการเตรียมความพร้อมทางพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน แนวคิดการนำนวัตกรรมการสอนจากตะวันตกมาใช้ในการพัฒนารูปแบบ การจัดการสถานศึกษา เช่น แบบวอลดอร์ฟ แบบมอนเตสเซอร์รี หรือแบบมุ่งประสบการณ์ ภาษารธรรมชาติ เป็นต้น บางแห่งเน้นการจัดโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง (A child - centered Approach)

ทั้งนี้การจัดต้องมีความเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคลเพราะเด็กแต่ละคนมีลักษณะพิเศษเฉพาะตน การศึกษาปฐมวัยต้องจัดให้เหมาะสมกับระดับอายุ คือ ตั้งแต่เด็กเล็ก เด็กอายุ 3 - 5 ขวบ และเด็กอายุ 6 - 8 ขวบ หลักการดังกล่าวนี้แต่ละสถานศึกษาจะบริหารจัดการต่างกันและมีผลต่อการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัยในแต่ละช่วงวัย เพื่อส่งเสริมเด็กให้มีการพัฒนาการในทุกด้าน ซึ่งโดยภาพรวมหลักการและแนวคิดในการจัดการศึกษาปฐมวัยจะเน้นลักษณะ ดังนี้ 1) หลักการจัดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) หลักการจัดที่เน้นพัฒนาการและธรรมชาติของเด็กปฐมวัย 3) หลักการจัดที่เน้นการเรียนปนเล่นซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้การบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอนต้องส่งเสริมพัฒนาการครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาและพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่น ไม่มุ่งเน้นเนื้อหาวิชา แต่พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับพัฒนาการและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงและปฏิบัติด้วยตนเอง การจัดกิจกรรมและประสบการณ์สามารถบูรณาการพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน และส่งเสริมช่วยเหลือเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า นอกจากนี้สถานศึกษาควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อพัฒนาการของเด็ก โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางการพัฒนาและมีครูเป็นผู้ควบคุมกิจกรรมอำนวยความสะดวกแก่เด็กเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมอย่างเต็มที่ จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาปฐมวัย จึงไม่ได้เป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ระบบในชั้นประถมศึกษาเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการเตรียมความพร้อมเด็กที่จะเรียนรู้ เริ่มต้นจากการเรียนรู้ที่มีความสุข ที่มีรูปแบบและจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพความต้องการของแต่ละแห่ง

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง วัตถุประสงค์ของการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ โดยมีเป้าหมายคือ 1) เด็กปฐมวัยทุกประเภทได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ 2) ครูผู้สอนมีความชำนาญในการจัดประสบการณ์พัฒนาเด็ก เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรักและความเข้าใจเด็กทุกประเภท 3) ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นแหล่งรวมความรู้และเป็นศูนย์ประสานงานการศึกษาปฐมวัย จัดสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก 4) ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

5. การบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ

จากการศึกษาการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในต่างประเทศที่เรียบเรียงโดยนิตยา ศรีมกุฎพันธ์ (2548, น.37-66) แต่เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษา ผู้วิจัยจึงสรุปข้อมูลลงในตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ ด้านการบริหารจัดการ

อิสลาเอล	ญี่ปุ่น	อังกฤษ	สหรัฐอเมริกา	อัลเบอร์ต้า แคนาดา	เม็กซิโก
<p>-เด็กที่อายุถึง 5 ขวบ จะได้รับการศึกษาอนุบาลซึ่งบังคับและให้เปล่า</p> <p>-เด็กอายุต่ำกว่า 5 ขวบ รัฐบาลจะให้เงินอุดหนุนค่าเล่าเรียนโดยพิจารณาตามความจำเป็นของครอบครัวเป็นรายๆ ไป</p>	<p>-พระราชบัญญัติโรงเรียน ค.ศ. 1947 ระบุให้มีการจัดสถานศึกษาทั้งที่เป็นโรงเรียนเทศบาลและโรงเรียนเอกชน</p> <p>รับรองโดยรัฐบาลและเทศบาลท้องถิ่น จึงจะเปิดกิจการได้</p> <p>-วัตถุประสงค์หลักคือดูแลเด็กเล็กอายุยังไม่ถึงเกณฑ์เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาในลักษณะสถานเลี้ยงเด็กกลางวัน</p>	<p>-กรมการศึกษาและวิทยาศาสตร์บริหารโรงเรียนบริบาล และการเรียนสำหรับเด็กอายุ 3-5 ขวบ</p> <p>-กรมอนามัยและสวัสดิการสังคมดูแลสถานบริบาลกลางวันสำหรับเด็ก(0-5 ขวบ)</p> <p>-โรงเรียนบริบาลเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาระดับประถมศึกษา</p> <p>-มีครูใหญ่บริหาร และครูประจำชั้นมีคุณวุฒิ</p> <p>-ไม่มีครูผู้ช่วยสอน</p>	<p>-การบริหารโครงการการศึกษาประกอบด้วย</p> <p>1) การวางแผนหลักสูตร การสอนประจำวัน 2) การดำเนินการ การจ้าง การฝึกอบรมครู การจัดหาอาหารต่อเด็ก 3) การนิเทศการสอน 4) การประเมินโครงการ งานของครู พฤติกรรมเด็ก ประเมินสิ่งแวดล้อม</p> <p>-สถาบันรับเลี้ยงเด็กทุกแห่งจะมีคณะกรรมการอำนาจการ มีวาระ 1 ปี</p>	<p>-ส่วนกลางมีกรมศึกษาพัฒนาสาธารณสุขชุมชนและบริการสังคมเป็นหน่วยจัดการศึกษาปฐมวัย และประสานกับองค์กรสถาบันและหน่วยชุมชนที่เกี่ยวข้อง</p> <p>-ส่วนภูมิภาคมีสภาที่ปรึกษา นโยบาย</p> <p>-ในท้องถิ่นจัดโดยโรงเรียนหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง มีองค์คณะกรรมการที่ปรึกษาท้องถิ่นสนับสนุนงาน</p>	<p>-สำนักงานอำนวยการทั่วไปเป็นหน่วยงานกลางของกระทรวงศึกษาธิการจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3-6 ขวบ ทั้งเด็กปกติและเด็กพิเศษ</p> <p>-รัฐท้องถิ่นดูแลเด็กในเขต แต่รัฐบาลกลางยังเป็นหน่วยประสาน</p> <p>-รัฐบาลกลางเป็นผู้กำหนดเวลาเรียนทุกแห่งให้ตรงกัน</p> <p>-โรงเรียนบริบาลอยู่ในสังกัดกรมศึกษา</p>

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ ด้านหลักสูตร

อิสลาเอล	ญี่ปุ่น	อังกฤษ	สหรัฐอเมริกา	อัลเบอร์ต้า แคนาดา	เม็กซิโก
<p>-หลักสูตรสอนตามแนวทฤษฎีมอนเตสเซอร์รีและดิวอี้</p> <p>-เน้นพัฒนาการทางอารมณ์ สังคมโดยใช้การเล่นเป็นเครื่องมือ</p>	<p>-กำหนดตามมาตรฐาน</p> <p>-ให้มีแผนการสอน</p> <p>-กำหนดกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างวัยเด็ก เวลาการสอนและท้องถิ่น</p> <p>-จัดเนื้อหา 6 วิชา คือ</p> <p>1.พลานามัย 2. สังคมศึกษา 3. ธรรมชาติศึกษา 4. ภาษา 5. ดนตรีและ 6. วาดภาพและงานฝีมือ</p> <p>-มีกิจกรรมแข่งขันกีฬา ปิกนิก สำรองชุมชน งานพิธี ฯลฯ</p>	<p>-ยืดหยุ่นไม่มีบทเรียนตายตัว มีลักษณะเป็นการเล่นและทำกิจกรรมต่างๆเพื่อพัฒนาทักษะต่างๆ</p> <p>-สอนทักษะ“3 R” คือ การอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์</p> <p>-มีกิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมพัฒนาทางสังคม อารมณ์ และสติปัญญา</p>	<p>-มีหลักสูตรหลากหลาย</p> <p>-มีกิจกรรมที่จำเป็น คือ ดนตรี การอ่าน เล่นทรายกับน้ำ เกมต่างๆ และกิจกรรมที่บ้าน</p> <p>-รวมเอาทฤษฎีของเพียเจท์ ดิวอี้ และระบบของอังกฤษเข้าไว้ด้วยกัน</p> <p>-แต่ละวันจะมีช่วงเวลาให้เด็กไปสังเกตหรือศึกษาสิ่งที่ตนสนใจได้ทำกิจกรรมพลศึกษา</p> <p>- ให้เด็กเรียนรู้โดยใช้เกมและการเล่นต่างๆ</p>	<p>-เน้นตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก</p> <p>-เนื้อหามุ่งพัฒนาการทางกายและสุขภาพ</p> <p>อนามัย สังคม อารมณ์ เจตคติ สติปัญญา คิดริเริ่มสร้างสรรค์</p> <p>-กิจกรรมในอาคาร เช่น ศิลปะ ดนตรี ละคร การฝึกใช้มือ ฝึกเคลื่อนไหว งานไม้ ทำอาหาร คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ใช้ภาษา</p> <p>-กิจกรรมกลางแจ้ง บริเวณสงบ/ธรรมชาติ</p>	<p>-เนื้อหาหลักสูตรจัดประสบการณ์กลางใช้ร่วมกันทั้งประเทศ</p> <p>-เน้นครูจะรู้จักเด็กทุกคน และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการอยู่ร่วมกัน</p> <p>เป็นกลุ่ม</p> <p>-การสอนเน้นพัฒนาศักยภาพความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พัฒนา สติปัญญา เจตคติ และทักษะสัมพันธ์</p> <p>-ความสนใจของเด็กเป็นศูนย์กลาง</p>

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ ด้านการให้บริการ

อิสลาเอล	ญี่ปุ่น	อังกฤษ	สหรัฐอเมริกา	อัลเบร์ตา แคนาดา	เม็กซิโก
<p>-เด็กที่อายุถึง 5 ขวบ จะได้รับการศึกษาอนุบาลซึ่งบังคับและให้เปล่า แบ่งกว้างๆ คือ 1) สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน 2) ศูนย์รับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนของรัฐ 3) สถานรับเลี้ยงเด็กในคิบบูทซ์</p> <p>-เครื่องเล่นก่อสร้างมูมออกกำลังกาย และมูมทำสวนได้จริง</p>	<p>-การศึกษาปฐมวัยได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาล โรงเรียนเทศบาลได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐบาลท้องถิ่นหรือเทศบาล และโรงเรียนราษฎร์ก็มีเงินอุดหนุนจากเจ้าของสถาบัน</p> <p>- ผู้ปกครองต้องจ่ายค่าเล่าเรียนซึ่งมีอัตราแตกต่างกันออกไปตามประเภทของโรงเรียน</p>	<p>-การจัดสรรเงินระบบการศึกษาเป็นภาษีอากรที่ได้รับอนุมัติจากสภา</p> <p>-รัฐจะสนับสนุน 65 เปอร์เซ็นต์ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยผ่านทางคณะกรรมการการศึกษาส่วนท้องถิ่น และยังได้รับเงินสนับสนุนจากภาษีท้องถิ่นเงินบริจาคของคณะบุคคลที่สมัครลงบริหารท้องถิ่น</p>	<p>-การศึกษาปฐมวัยมี 3 รูปแบบ คือ แบบเลี้ยงดูในบ้านแบบครอบครัว และศูนย์ดูแลเด็ก</p> <p>-การอำนวยความสะดวกต่างๆ จะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแต่ละโครงการ</p>	<p>-โปรแกรมการบริการการศึกษาปฐมวัย แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ โปรแกรมสำหรับเด็ก ผู้ใหญ่ คณะทำงาน และชุมชน</p> <p>-โปรแกรมบริการสำหรับเด็ก 3 ประเภท คือ ประเภท ก เด็กพิเศษ ประเภท ข เด็กด้อยโอกาส ประเภท ค เด็กปกติ</p> <p>-มีการจัดเงินอุดหนุนของภูมิภาคที่จัดให้</p>	<p>- โรงเรียนนริบาลจะรับเด็กตั้งแต่ 3 ขวบถึง 6 ขวบ</p> <p>-วัตถุประสงค์จะเน้นหนักไปทางดูแลเลี้ยงดู และส่งเสริมทางด้านอนามัยมากกว่า</p> <p>ส่วนมากเป็นบุตรของมารดาที่ต้องออกไปทำงาน และมาจากครอบครัวที่ยากจนโดยเมื่ออายุถึง 6 ขวบเด็กก็จะเข้าโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป</p>

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศ ต่างประเทศ ด้านผู้เรียน

อิสลาเอล	ญี่ปุ่น	อังกฤษ	สหรัฐอเมริกา	อัลเบอร์ตา แคนาดา	เม็กซิโก
<p>-เด็ก 100% จะเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล</p> <p>-เน้นดูแลสุขภาพอนามัยโภชนาการและความแข็งแรงของทางร่างกาย ทั้งมารดาและเด็ก</p>	<p>นักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้กระตือรือร้นและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ</p> <p>ภาคภูมิใจที่มีต่อความสำเร็จ และมีความสนใจอย่างลึกซึ้งในศิลปวัฒนธรรมของชาติตน</p>	<p>-เด็กแต่ละคนได้พัฒนาทุกด้านตามศักยภาพของเขาอย่างเต็มที่</p> <p>-เด็กๆ รู้ว่าหนังสือคือแหล่งที่จะค้นคว้าหาความรู้และความเพลิดเพลินได้</p> <p>-เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับคณิตศาสตร์พื้นฐาน -</p> <p>เด็กใช้ภาษาในการแสดงออกทั้งการพูดและการเขียนได้อย่างคล่องแคล่ว</p>	<p>เด็กมีพัฒนาการทุกด้านทั้งในด้านอารมณ์ สังคมสติปัญญา และร่างกาย</p> <p>-มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น</p> <p>-พัฒนาและเรียนรู้ที่จะเคารพตนเองและผู้อื่น</p> <p>-รู้จักควบคุมตัวเอง</p>	<p>-เด็กมีการพัฒนาการทางด้านร่างกาย สติปัญญา และสังคม และมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง มีความภาคภูมิใจและตระหนักในคุณค่าของตน สามารถที่จะติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นได้</p> <p>สามารถตัดสินใจและควบคุม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเคารพสิทธิของผู้อื่น</p> <p>รู้จักชื่นชมในความงามของสิ่งต่าง ๆ</p>	<p>-รับเด็กที่อายุ 4-5 และ 6 ขวบก่อนจะไปเข้าโรงเรียนประถมศึกษา</p> <p>-เด็กได้เรียนรู้ตามความสามารถของตน มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมอย่างดี</p> <p>ได้รับการพัฒนาทักษะต่างๆ ที่จำเป็น</p> <p>-เด็กมีพัฒนาการที่ดี</p>

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ ด้านครูและบุคลากร

อิสลาเอล	ญี่ปุ่น	อังกฤษ	สหรัฐอเมริกา	อัลเบอร์ต้า แคนาดา	เม็กซิโก
<p>-ครูอนุบาลจะต้องมีคุณวุฒิทางอนุบาล</p> <p>-ครูจะมีผู้ช่วยที่คัดเลือกจากแม่บ้าน</p> <p>-จะมีครูพิเศษที่สอนกิจกรรมเข้าจังหวะ</p> <p>-มีพยาบาล แพทย์ ทันตแพทย์ นักจิตวิทยา มาให้บริการ</p>	<p>-มีผู้อำนวยการ เป็นผู้บังคับบัญชา ได้รับประกาศนียบัตรครูระดับชั้นเยี่ยมและมีประสบการณ์ในด้านการจัดการศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี</p> <p>-มีครูประจำการ มีวุฒิปริญญา/อนุปริญญา</p> <p>-อาจมีครูผู้ช่วยทำงานเต็มเวลา และบุคลากรอื่นๆ อีก</p> <p>-เกณฑ์ครูอย่างน้อย 1 คน ต่อนักเรียน 40 คน</p>	<p>-ครูใหญ่มีอำนาจอิสระในการบริหารโรงเรียน</p> <p>-ครูมีเงินเดือนประจำจากรัฐ</p> <p>- อัตราส่วนครูต่อเด็กคือ 1: 13</p> <p>-มีพยาบาลประจำ ซึ่งเป็นผู้ช่วยครูที่ได้รับ การฝึก 2 ปี ในสาขาการศึกษาต่อเนื่อง โดยได้รับประกาศนียบัตรของเอ็นเอ็นอีบี</p> <p>-มีครูใหญ่มีคุณวุฒิที่เหมาะสมบริหารงาน</p>	<p>-ครูผู้ดูแลเด็ก จะจบหลักสูตร 4 ปี และ 2 ปี ซึ่งเทียบเท่าหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย</p> <p>-พี่เลี้ยง ผู้ดูแลเด็ก มีวุฒิทางการศึกษาหรือมีประสบการณ์การสอน การพัฒนาเด็กเล็ก อย่างน้อย 1 คน</p> <p>-อัตราส่วนของพี่เลี้ยง ผู้ดูแลเด็ก คือ 1 คนต่อเด็ก 0-3 ขวบ 3 คน หรือต่อเด็กวัย 4-5 ขวบ 13 คน</p>	<p>-ครูผู้สอนต้องได้รับการประกาศนียบัตรทางการสอน วิชาเอกทางการศึกษาปฐมวัย และประกาศนียบัตรการให้บริการทางการศึกษาปฐมวัย</p> <p>- โปรแกรมที่รับเด็กพิเศษต้องมีครูพิเศษ</p> <p>-สัดส่วนครูต่อเด็กพิเศษจะเป็น 1:18</p> <p>ในกลุ่มเด็กปกติ 1:22</p> <p>-ครูยังต้องเข้ารับการอบรมเฉพาะด้านเป็นพิเศษ</p>	<p>-ครูอนุบาลจบปริญญาตรี มีผลการเรียนดีเยี่ยมซึ่งเรียนครูเพิ่ม 1 ปี และมีคุณสมบัติที่เหมาะสม</p> <p>-มีประสบการณ์อบรมด้านใดด้านหนึ่ง เช่น การศึกษาพิเศษ คนตรี ศิลปะ ละคร แสดงหุ่น</p> <p>-ผู้บริหาร ต้องสอนมาแล้วอย่างน้อย 10 ปี</p> <p>ผ่านการฝึกอบรมผู้บริหารเฉพาะทาง 5 ปี</p> <p>-ครูภาครัฐจะจ้าง 12 เดือนเต็ม หยุด 1 เดือน</p>

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้

อิสลาเอล	ญี่ปุ่น	อังกฤษ	สหรัฐอเมริกา	อัลเบอร์ตา แคนาดา	เม็กซิโก
<p>-มีอาคารสร้างสำหรับอนุบาล โดยเฉพาะ มีห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ ห้องครัว อยู่ร่วมกัน</p> <p>-มีครุภัณฑ์ต่างๆ สำหรับเด็กเล็ก</p> <p>-มีสื่อประจำห้อง</p> <p>-มีอุปกรณ์กลางแจ้ง</p> <p>มีสนามเด็กเล่น ขนาดกว้างขวาง และล้อมรั้วไว้</p> <p>-มีที่ออกกำลังกาย และทำสวนจริง</p>	<p>-สื่อการตรวจสอบภาพประจำวัน อุณหภูมิ ของร่างกาย การนอน พักผ่อนกลางวัน</p> <p>ตรวจความสะอาด</p> <p>-สื่อการเล่นอิสระ</p> <p>ดนตรี กิจกรรมเข้าจังหวะ การวาดภาพ</p> <p>ศึกษาธรรมชาติ</p> <p>สังคมศึกษา ฯลฯ</p>	<p>-มีเครื่องเล่นต่าง ๆ</p> <p>-มีอุปกรณ์หลายอย่าง จัดไว้สำหรับเด็ก</p> <p>-มีหนังสือส่งเสริมจินตนาการและภาษา</p> <p>-มีตุ๊กตา เครื่องเรือนจำลองและของเล่น เพื่อสร้างทักษะทางสังคมและครอบครัว</p> <p>-มีของเล่นที่เป็นรูปต่อ</p> <p>-ปริศนาคำทายใช้ในการเพิ่มประสบการณ์ และการค้นพบใหม่ๆ ของเด็ก</p>	<p>-มีสถานที่ต่างๆไว้สำหรับกิจกรรมที่จำเป็นในหลักสูตร ได้แก่ ห้องสมุด พื้นที่ศิลปะ พื้นที่สำหรับเล่นบ้าน พื้นที่สำหรับเล่นไม้บล็อก พื้นที่เล่นเกม พื้นที่เล่นน้ำ พื้นที่เล่นทราย พื้นที่สำหรับพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ มุมดนตรี มุมภาษา ตัวเลข และสังคมศึกษา พื้นที่เล่นกลางแจ้ง</p>	<p>-มีสื่อกิจกรรมในร่ม เช่น เล่นบ้าน ศิลปะ ดนตรี แสดงละคร เล่นต่อแท่งไม้ ฝึกใช้มือ ฝึกเคลื่อนไหว ฝึกเตรียมอาหาร งานไม้ เล่นทรายและน้ำ ฝึกตัวเลข วิทยาศาสตร์ ทักษะใช้ภาษา ฯลฯ</p> <p>-แหล่งเรียนรู้กลางแจ้ง เช่น ภูเขา อุปกรณ์ปั้น ป้าย ทราย น้ำ ชิงช้า บ้านเด็กเล่น บล็อกไม้ สวนครัว สัตว์เลี้ยง บริเวณสงบ ฯลฯ</p>	<p>-จัดใช้สิ่งแวดล้อมภายนอกโรงเรียนให้ได้ประโยชน์มากที่สุด ซึ่งทำให้โรงเรียนอนุบาลสามารถรับนักเรียนได้ถึงโรงเรียนละ 900 คน</p>

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลเปรียบเทียบการจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

อิสลาเอล	ญี่ปุ่น	อังกฤษ	สหรัฐอเมริกา	อัลเบอร์ตา แคนาดา	เม็กซิโก
<p>-มีองค์กรอาสาสมัครจำนวนมากที่จัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน และดูแลเด็ก อายุตั้งแต่ 6 เดือนถึง 4 ขวบ</p> <p>-มีสถาบันศาสนา สถาบันการเมือง องค์กรเอกชนเป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน</p>	<p>-ทั้งท้องถิ่นและเอกชน มีสิทธิในการจัดการศึกษาปฐมวัย</p> <p>-กระทรวงสาธารณสุข และสวัสดิการจัดให้มี การฝึกพยาบาลเพื่อให้ บริการในสถานเลี้ยงเด็กกลางวัน</p>	<p>-มีสมาคมกลุ่มเพื่อนเล่นของเด็กปฐมวัย เพื่อช่วยเหลือ โรงเรียน เนื่องจากรัฐไม่สามารถจะให้การสนับสนุนได้เพียงพอ องค์กรเหล่านี้สามารถ จัดบริการทางการศึกษาปฐมวัยได้</p>	<p>-ได้รับการสนับสนุนในรูปแบบของเงินทุนต่างๆ จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เทศบาล ชุมชนต่างๆ รวมทั้งภาคเอกชน</p> <p>-การบริจาคเงินมีทั้งรายย่อยและแบบกลุ่ม</p>	<p>-ประสานการบริการ การศึกษาปฐมวัยในระดับท้องถิ่นกับ โรงเรียนหรือโดยความร่วมมือของ องค์กรที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>-การบริหารร่วมศูนย์ กลาง การมีส่วนร่วม มีน้อย</p>

การจัดการศึกษาปฐมวัยในท้องถิ่น กรณีรัฐเพนซิลเวเนีย (Pennsylvania) ของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเรนเดล (Rendell, 2003) ได้เสนอผลการวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการปฏิรูปการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของรัฐเพนซิลเวเนีย (Governor's Education Reform Early Childhood Education Proposed, Pennsylvania Partnerships for Children) โดยนโยบายการศึกษาของรัฐเพนซิลเวเนีย (Pennsylvania) เพื่อปฏิรูปการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเรนเดล (Edward G. Rendell) ได้เสนอแนวนโยบายให้การจัดการศึกษาปฐมวัยควรผ่านความเห็นชอบรับรองจากสภานิติบัญญัติของรัฐให้มีการจัดการศึกษาปฐมวัยในหลายรูปแบบทั้งแบบเต็มวัน ศูนย์พัฒนาเด็ก และโรงเรียนอนุบาล และกำหนดให้มีการจัดห้องเรียนขนาดเล็กรวมนักเรียนประมาณ 17 คนต่อห้องเรียน เสนอให้รัฐบาลจัดสรรเงินลงทุนเพื่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในระยะต่างๆ ให้มีการวางแผนงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็ก ให้สมาชิกรัฐบัญญัติกำหนดแผนการพัฒนาและแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ให้มีการกำหนดนโยบายโดยหน่วยงานทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อเด็ก เสนอให้โรงเรียนที่จัดการศึกษาปฐมวัยต้องคัดเลือกเด็กอย่างน้อย 35 เปอร์เซ็นต์ให้เรียนฟรี ให้มีการจัดโครงการอาหารกลางวันให้กับโรงเรียนใน 501 เขต ให้มีการพัฒนาคุณภาพและจัดโปรแกรมการเรียน โดยให้เด็กสนุกกับการเรียนรู้

และจากแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาเด็กตามนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยของสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติสหรัฐอเมริกา (National Association for the Education of Young Children : NAEYC, 1997, Bredlkanys & Copple, 1997) ได้เสนอแนะแนวทางสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยกำหนดให้มีระบบการพัฒนาที่มโนคติทางการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ มีกระบวนการเตรียมนักศึกษาปฐมวัยในระดับมหาวิทยาลัยให้ได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ครูปฐมวัยได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีความรู้ใหม่ ความสามารถและความชำนาญด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ มีการจัดเตรียมนักการศึกษาพิเศษเพื่อช่วยเหลือและให้คำปรึกษา แก่เด็กที่ต้องการพิเศษในสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาปฐมวัยมีทักษะในการบริหารจัดการและการนิเทศ มีคุณวุฒิที่เหมาะสม และได้รับการอบรมทางการศึกษาปฐมวัย ตลอดจนให้เวลาและโอกาสสำหรับครูในการทำงานร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง สถานศึกษามีเงินทุนเพียงพอต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย และมีค่าตอบแทนบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า มีการจัดบุคลากรและกลุ่มเด็กแบบคละอายุ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ มีแหล่งข้อมูลเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ที่หลากหลาย ปลอดภัย และเพียงพอ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

มีแหล่งข้อมูลชุมชนที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มีเกณฑ์ และตัวบ่งชี้ที่หลากหลายเพื่อประเมินความก้าวหน้าทางพัฒนาการของผู้เรียน

จากการศึกษาจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในต่างประเทศ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและนำเสนอ บางส่วนที่กล่าวมาข้างต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษารูปแบบต่างๆ ของการจัดการศึกษา ในต่างประเทศ ซึ่งจะได้นำมาใช้พิจารณาเปรียบเทียบกับจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ในประเทศไทย บางประเทศได้จัดการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นการศึกษาภาคบังคับ แต่ยังมีอีกหลาย ประเทศแม้จะมีได้กำหนดการศึกษาระดับปฐมวัยไว้ในการศึกษาภาคบังคับ แต่ก็ให้ความสำคัญ ในการศึกษาระดับปฐมวัยเป็นอย่างมาก ในการจัดครูเข้าสอน ครูส่วนใหญ่จะต้องสำเร็จการศึกษา ด้านปฐมวัย หรือผ่านการอบรมมาอย่างดี สำหรับหลักสูตรส่วนใหญ่จะเป็นการเตรียมความพร้อม ของเด็ก คือ การให้เด็กได้ช่วยเหลือตนเองและเตรียมตัวเพื่อศึกษาต่อในชั้นประถมศึกษา ซึ่งการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทยก็จะคล้ายกับต่างประเทศ โดยเน้นการเตรียมพร้อม และ ครูที่ทำการสอนจะได้รับการศึกษาด้านปฐมวัยหรือได้รับการอบรมเรื่องการดูแลเด็กปฐมวัย มาเป็นอย่างดีเช่นกัน จากแนวคิด และแนวโน้มในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่กล่าวมาจะวิเคราะห์ สังเคราะห์ไปสู่แนวทางในสร้างองค์ความรู้เพื่อเป็นแนวโน้มในการศึกษาและพัฒนาข้อเสนอ เิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบต่อไป

นโยบายและแนวโน้มการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ผู้วิจัยได้นำเสนอ ผลการวิเคราะห์ในประเด็นสำคัญ ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือกนักเรียนและสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2550, น.1-58) ซึ่งมีการดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2506 ตามพระราชปราชญ์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา โดยทรงมี พระราชประสงค์ที่จะพระราชทานรางวัลให้แก่เด็กที่มีความประพฤติดีและมีความมานะ พยายามศึกษาเล่าเรียนจนได้ผลดี รวมทั้งโรงเรียนที่จัดการศึกษาดิจนนักเรียนได้รับผลการเรียนดี เป็นส่วนรวม การคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานนี้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันแบ่งการคัดเลือกสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับ ประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา โดยใช้เกณฑ์ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขึ้นพื้นฐานจัดทำขึ้น ทั้งนี้เป็นไปตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขึ้นพื้นฐาน และประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับการประเมินสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีขอบเขต ดังนี้ 1) คุณสมบัติของสถานศึกษา สถานศึกษาต้องเป็นโรงเรียน/ศูนย์พัฒนาเด็ก หรือที่

เรียกชื่อเป็นอย่างอื่น ทั้งของภาครัฐและเอกชน ที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี ตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2541 หรือหลักสูตรอื่นที่สอดคล้องกับหลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จัดการศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพและ

2) ขอบเขตในการประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษา มีขอบเขตการประเมินครอบคลุมด้านผลผลิต กระบวนการ และปัจจัย ซึ่งแต่ละด้านมีรายการประเมิน ดังนี้

ด้านที่ 1 ผลการพัฒนาเด็ก รายการประเมิน มีดังนี้ 1) พัฒนาการด้านร่างกาย 2) พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ 3) พัฒนาการด้านสังคม 4) พัฒนาการด้านสติปัญญา ด้านที่ 2 การบริหารงานวิชาการ รายการประเมิน มีดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ 3) การประเมินพัฒนาการของเด็ก 4) การจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ 5) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านที่ 3 การบริหารการจัดการ รายการประเมิน มีดังนี้ 1) การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา 2) การบริหารงานธุรการ การเงิน และพัสดุ 3) การบริหารงานอาคารสถานที่ 4) การให้บริการเด็ก ด้านที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน รายการประเมินมีดังนี้ 1) การให้บริการแก่ผู้ปกครองและชุมชน 2) ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับผู้ปกครองและชุมชน ด้านที่ 5 บุคลากรและการบริหารบุคลากร รายการประเมิน มีดังนี้ 1) คุณลักษณะของผู้บริหาร 2) คุณลักษณะของครู/ผู้ดูแลเด็ก 3) คุณลักษณะของบุคลากรอื่นๆ และ 4) การบริหารงานบุคลากร

จากการวิเคราะห์นโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยที่ปรากฏในสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และรวมถึงที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 พบว่า ในบทบัญญัติต่างๆ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยในหลายหมวด ดังนี้ คือ สาระในหมวดที่ 1 มาตรา 6, 8 และ 9 กำหนดให้ การศึกษาปฐมวัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต และทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย สาระในหมวดที่ 1 มาตรา 4 และหมวดที่ 2 มาตรา 10,12,13 และ 14 กำหนดให้รัฐจัดให้มีการจัดทำนโยบายและแผนการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย (0 - 5 ปี) การจัดการศึกษาปฐมวัยเริ่มตั้งแต่แรกเกิด - 5 ปี เป็นการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง บุคคลและสถาบันสังคมต่างๆ มีสิทธิที่จะได้รับความรู้ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐ และได้รับการยกเว้นภาษีตามที่กฎหมายกำหนด สาระในหมวดที่ 3 มาตรา 15, 17, 18 เด็กปฐมวัยตามนัยมติคณะรัฐมนตรี 16 มีนาคม พ.ศ.2542 ให้หมายถึง เด็กอายุ 0 - 5 ปี และให้จัดการศึกษาปฐมวัยเริ่มตั้งแต่แรกเกิดถึงอายุ 5 ปี โดยจัดได้ทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการศึกษาปฐมวัยสามารถจัดได้ในสถานศึกษาเช่นเดียวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ จัดใน

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน หรือศูนย์การเรียนรู้ สาระในหมวดที่ 4 มาตรา 22, 24 และมาตรา 26 กำหนดให้การจัดการศึกษาปฐมวัยต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้จัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน การประเมินผู้เรียนให้พิจารณาจากพัฒนาการ ความประพฤติ การร่วมกิจกรรม และจากการทดสอบ สาระในหมวดที่ 5 มาตรา 41, 43, 44, 45 และมาตรา 46 กำหนดให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาเอกชนสามารถจัดการศึกษาปฐมวัยได้ สถานศึกษาเอกชนได้รับการสนับสนุนเงินอุดหนุนลดหย่อนภาษีตามความเหมาะสม สถานศึกษาเอกชนตามมาตรา 18(2) ซึ่งได้แก่ โรงเรียนเอกชน ต้องเป็นนิติบุคคล สาระในหมวดที่ 6 มาตรา 48 กำหนดให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ที่จัดการศึกษาปฐมวัยต้องมีระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา สาระในหมวดที่ 7 มาตรา 53 กำหนดให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ สาระในหมวดที่ 8 มาตรา 58, 60 และ 61 กำหนดให้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย บุคคล สถาบัน องค์กรต่างๆ ในสังคมที่ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยการเป็นผู้จัดหรือผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาการบริจาคทรัพย์สิน รวมทั้งการมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาจะได้รับการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีจากรัฐตามความเหมาะสม เพื่อเป็นแรงจูงใจในการระดมทรัพยากร นอกจากนี้ผู้จัดหรือผู้ร่วมจัดจะได้รับการขานรับจากภาครัฐใน 2 ลักษณะ คือ เงินอุดหนุนทั่วไปเป็นค่าใช้จ่ายรายบุคคลและเงินอุดหนุนการศึกษา และสาระหมวดที่ 9 มาตรา 63 และ 66 ในการจัดการศึกษาปฐมวัยสามารถให้ความรู้แก่พ่อแม่หรือผู้ปกครองตลอดจนเด็กปฐมวัยได้ด้วยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2545, น.3-19)

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น.5-15) ได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546 ซึ่งหลักสูตรนี้ได้บ่งชี้ถึงแนวโน้มและทิศทางในการบริหารจัดการ โดยมีปรัชญาการศึกษาปฐมวัย คือ การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรักความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม มีหลักการ คือ เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาดังกล่าว เพื่อให้เด็กมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดหลักการ ดังนี้ 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกประเภท 2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาคือเน้น

เด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย 3) พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข และ 5) ประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพัฒนาเด็ก

สำหรับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี นั้น เป็นการจัดการศึกษา ในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษ เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล โดยมีจุดหมายของหลักสูตร ที่มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ ดังนี้ 1) ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี 2) กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อ เล็กแข็งแรง ใช้ได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน 3) มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข 4) มี คุณธรรมจริยธรรมและมีจิตใจที่ดีงาม 5) ชื่นชมและแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย 6) ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย 7) รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย 8) อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดี ของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 9) ใช้ภาษาสื่อสารได้ เหมาะสมกับวัย 10) มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย 11) มี จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ และ 12) มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหา ความรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.6)

ส่วนคุณลักษณะตามวัย เป็นความสามารถตามวัยหรือพัฒนาการตามธรรมชาติ เมื่อเด็ก มีอายุถึงวัยนั้นๆ ผู้สอนจำเป็นต้องทำความเข้าใจคุณลักษณะตามวัยของเด็กอายุ 3 - 5 ปี เพื่อนำไป พิจารณาจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ขณะเดียวกันจะต้องสังเกตเด็ก แต่ละคน ซึ่งมีความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำข้อมูลไปช่วยในการพัฒนาเด็ก ให้เต็มตามความสามารถและศักยภาพ พัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงอายุอาจเร็วหรือช้ากว่าเกณฑ์ ที่กำหนดไว้และการพัฒนาจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ถ้าสังเกตพบว่า เด็กไม่มีความก้าวหน้า อย่างชัดเจน ต้องพาเด็กไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญหรือแพทย์เพื่อช่วยเหลือและแก้ไขได้ทันเวลาที่ สำหรับระยะเวลาเรียน ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1 - 3 ปีการศึกษาโดยประมาณ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยมีสาระการเรียนรู้ ที่ใช้เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งจำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สาระ การเรียนรู้ประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม

จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี จะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก บุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็กที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ในชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่เน้นเนื้อหาการท่องจำ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะการคิด ทักษะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ขณะเดียวกันควรปลูกฝังให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี มีค่านิยมที่พึงประสงค์ เช่น ความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น รักการเรียนรู้ รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และมีคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย เป็นต้น ผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษา อาจนำสาระการเรียนรู้มาจัดในลักษณะหน่วยการสอนแบบบูรณาการหรือเลือกใช้วิธีการที่สอดคล้องกับปรัชญาและหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2548, น.2 - 7) ซึ่งได้กล่าวถึงปรัชญาการศึกษาและหลักการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ไว้ว่า ปรัชญาการศึกษาปฐมวัยของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีอยู่ว่า “การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคม วัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรักความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม” ส่วนหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยนั้น ยึดหลักการดังนี้ คือ 1) การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม 2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 3) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 4) การบูรณาการการเรียนรู้ 5) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

จากการศึกษามาตรฐานการศึกษาของชาติ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2547, น.84-87) ซึ่งเป็นสาระเกี่ยวกับอุดมการณ์ เป้าหมายและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของชาติที่พึงประสงค์มีไว้เป็นหลักสำหรับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการอาชีวศึกษา และคณะกรรมการอุดมศึกษา นำไปใช้กำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการศึกษา เพื่อประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเต็มตามศักยภาพและตรงตามความต้องการอย่างคุ้มค่า เสมอภาคและเป็นธรรม สภาการศึกษาได้เสนอมาตรฐานการศึกษาของชาติต่อกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์ของการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อ 1) เป็นเป้าหมายและแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาของชาติระดับมหภาค ซึ่งมีเป้าหมายสำคัญที่การพัฒนาผู้เรียน 2) เป็นหลักและเป็นแนวทาง สำหรับการกำหนดนโยบาย แผนการพัฒนาและจัดการศึกษา รวมทั้งมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอาชีวศึกษาและระดับอุดมศึกษา 3) เป็นพื้นฐานสำหรับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติในช่วงเวลาต่อไป 4) เป็นเครื่องมือกำกับ

การตรวจราชการ การนิเทศ การติดตามและประเมินผล และการประกันคุณภาพ เพื่อให้ทราบสถานภาพและความก้าวหน้าในการจัดการศึกษาของชาติระดับมหภาค 5) เป็นมาตรฐานสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยมาตรฐานการศึกษาของชาติ ประกอบด้วยสาระสำคัญ 4 ประเด็น คือ 1) อุดมการณ์ หลักการในการจัดการศึกษาของชาติ 2) คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก 3) การจัดการศึกษา 4) แนวนำสู่การปฏิบัติ สภาการศึกษาจึงได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ไว้ 3 มาตรฐาน และ 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก “คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข” มี 5 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ คนไทยมีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและพัฒนาสังคม 1) คนไทยได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง 2) คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์ให้สังคม ตัวบ่งชี้ที่ 3 ทักษะการเรียนรู้และปรับตัว 1) คนไทยสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม 2) คนไทยสามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดีและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ตัวบ่งชี้ที่ 4 ทักษะทางสังคม 1) คนไทยเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข 2) คนไทยมีความรับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรม ที่แตกต่างกัน สามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมโลกโดยสันติวิธี ตัวบ่งชี้ที่ 5 คุณธรรม จิตสาธารณะและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก 1) คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจสุจริต และมโนสุจริต 2) คนไทยมีความรับผิดชอบทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความ เป็นคนไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดินไทย และปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเป็นแบบอย่างที่ดี ได้ฝึกการคิด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่หลากหลายตรงตามความต้องการ และมีความสุขในการเรียนรู้ ครู ณาจารย์ รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เตรียมการสอนและสื่อที่ผสมผสานความรู้สากลกับภูมิปัญญาไทย จัดบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และพัฒนาความคิดของผู้เรียนอย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา “จัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน” ความสำเร็จของการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน

เป็นสำคัญขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ผู้เรียน ครู คณาจารย์ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และสมาชิกชุมชน และปัจจัยด้านการบริหาร ได้แก่ หลักการบริหารจัดการและหลักธรรมาภิบาล มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ พัฒนาคตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ 1) มีการจัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความเหมาะสมของกลุ่มผู้เรียนทุกระบบสอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น 2) สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาส/สามารถเข้าถึงหลักสูตรต่างๆ ที่จัดไว้อย่างทั่วถึง 3) องค์กรที่ให้บริการทางการศึกษามีสภาพแวดล้อมที่ต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย 4) มีการพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้และการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ 1) ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพ 2) ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม มีความพึงพอใจในการทำงานและผูกพันกับงานมีอัตราการออกจากงานและอัตราความทำผิดวินัยลดลง 3) มีแนวโน้มในการรวมตัวจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะกลุ่ม และติดตามการดำเนินการดำเนินงานของบุคลากรและสถานศึกษา ตลอดจนการส่งสมองค์ความรู้ที่หลากหลาย

ตัวบ่งชี้ที่ 3 มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน 1) องค์กร ชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสภาพท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน 2) ผู้รับบริการ/ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการจัดบริการทางการศึกษาของสถานศึกษา 3) มีการกำหนดระบบประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และสามารถรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกได้ การเรียนรู้ ความรู้ นวัตกรรม สื่อและเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนาสู่สังคม แห่งความรู้ การส่งเสริมและสร้างกลไกเพื่อให้คนไทยทุกคนมีโอกาสและทางเลือกที่จะเข้าถึงปัจจัยและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยการได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม จะนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพประสิทธิภาพและขีดความสามารถของคนไทยในการพัฒนาประเทศรวมทั้งการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2547, น.85)

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ “การสร้างวิถีการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ให้เข้มแข็ง” มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 การบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ 1) สถานศึกษาร่วมมือกับบุคลากรและองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ ร่วมจัดปัจจัย

และกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน และให้บริการวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่การพัฒนาคนในชุมชน เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และคนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต 2) ชุมชนเป็นที่ตั้งขององค์กรที่มีบริการทางการศึกษามีสถานภาพเป็นสังคม แห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ มีความปลอดภัย ลดความขัดแย้ง มีสันติสุข และมีการพัฒนาก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การศึกษาวิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้และกลไกการเรียนรู้ 1) ศึกษาวิจัยสำรวจ จัดทำ และจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ 2) ระดมทรัพยากร (บุคลากรงบประมาณ อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาและอื่นๆ) และความร่วมมือจากภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการสร้างกลไกการเรียนรู้ทุกประเภท เพื่อให้คนไทยสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง 3) ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และการพัฒนาประเทศ

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การสร้างและจัดการความรู้ในทุกระดับทุกมิติของสังคม 1) ครอบคลุม ชุมชน องค์กรทุกระดับ และองค์กรที่จัดการศึกษามีการสร้างและใช้ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ (สภาการศึกษา, 2547, น.86)

ตามที่ได้มีประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับสถานศึกษาหน่วยงานในสังกัด และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาส่งเสริมสนับสนุน กำกับ ดูแล และติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาปฐมวัย โดยกระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน รวม 18 มาตรฐาน ได้แก่ 1) มาตรฐานด้านคุณภาพเด็ก ประกอบด้วยมาตรฐานที่ 1 เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์มี 6 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 2 เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มี 2 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 3 เด็กสามารถทำงานจนสำเร็จทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต มี 4 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 4 เด็กสามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มี 3 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 5 เด็กมีความรู้และทักษะเบื้องต้น มี 7 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 6 เด็กมีความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่าน และพัฒนาตนเอง มี 2 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 7 เด็กมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 8 เด็กมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว มี 3 ตัวบ่งชี้ 2) มาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 9 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง มี 7 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเน้นเด็กเป็นสำคัญ 7 ตัวบ่งชี้ 3) มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรม มีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง

ระบบการบริหารงานและพัฒนางานอย่างเป็นระบบครบวงจร มี 5 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษา โดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน มี 5 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ มี 7 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพเด็กอย่างหลากหลาย มี 6 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ มี 5 ตัวบ่งชี้ และ 4) มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น มี 2 ตัวบ่งชี้และมาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางวิชาการและองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน มี 2 ตัวบ่งชี้

จากการที่กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ ซึ่งศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ มุ่งสนับสนุนเด็กทุกประเภทและเน้นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงานให้บริการทางวิชาการ เป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลอง และพัฒนาการศึกษาปฐมวัยให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม มีเป้าหมายคือ 1) เด็กปฐมวัยทุกระดับประเภทได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ 2) ครูผู้สอนมีความชำนาญในการจัดประสบการณ์พัฒนาเด็กเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรักและเข้าใจเด็กทุกประเภท 3) ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นแหล่งความรู้และศูนย์ประสานงานด้านการศึกษาปฐมวัย จัดสิ่งแวดล้อมแหล่งเรียนรู้และสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก 4) ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก และเพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการตามโครงสร้างใหม่ทางการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จึงจัดขอบข่ายการบริหารตามแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล โดยมีขอบข่ายแนวดำเนินการสรุปเป็น 4 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น.3 -31)

1. การบริหารวิชาการ งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ซึ่งส่งผลโดยตรงถึงคุณภาพเด็กอย่างชัดเจน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบมีความเข้มแข็งทางวิชาการ สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดประสบการณ์ ตลอดจนการประเมินพัฒนาการเด็กได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ มีภารกิจ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การใช้หลักสูตรสถานศึกษา 3) การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตร 4) การช่วยเหลือเด็กที่มี

ความต้องการพิเศษ 5) การเป็นแหล่งศึกษาวิจัย ทดลองและพัฒนาด้านวิชาการ และ 6) การเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ

2. การบริหารงบประมาณ เป็นพันธกิจหนึ่งของสถานศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายการให้บริการและผลิตผลที่จะต้องดำเนินการให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูงสุดตามที่ได้กำหนดไว้ โดยกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นจากการศึกษาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบครอบคลุมทุกด้าน และจัดทำแผนการดำเนินงานและงบประมาณของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ มีภารกิจ คือ 1) การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และ 2) การบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ

3. การบริหารงานบุคคล ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบต้องพิจารณาขอบข่ายภาระงานการจัดคนให้เหมาะสมกับงาน การพัฒนาบุคลากร การสร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อให้การทำงานบรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็กเป็นสำคัญ มีภารกิจคือ 1) การจัดอัตราส่วนระหว่างบุคลากรกับเด็ก 2) คุณสมบัติครูผู้สอนระดับปฐมวัย 3) การพัฒนาครูผู้สอนระดับปฐมวัยในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 4) การสร้างเครือข่ายการศึกษาปฐมวัย 5) การจัดสวัสดิการและขวัญกำลังใจ และ 6) การติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานการบริหารงานบุคคล

4. การบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่การบริหารงานอื่นๆ เพื่อให้บรรลุตามคุณภาพที่กำหนด โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารจัดการศึกษาของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบตามหลักการบริหารงานที่เน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพ มีภารกิจ ดังนี้ 1) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ 2) การส่งเสริมสนับสนุนด้านการบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และบริหารทั่วไป 3) การบริหารจัดการอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และ 4) การประชาสัมพันธ์ บริการ และความร่วมมือ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, น.126-130) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนานโยบายและการวางแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยนโยบายและแผนเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้การบริหารและการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีทิศทางและบรรลุเป้าหมายที่กำหนด รวมทั้งส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน การกำหนดนโยบายและการวางแผนในสถานศึกษา จึงจำเป็นต้องนำแนวคิดและวิธีการวางแผนกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์มาใช้เพื่อให้การบริหารจัดการตามแนวทางการกระจายอำนาจบังเกิดผลดี ดังนี้ 1) จัดให้มีการวิเคราะห์สารสนเทศการบริหารของสถานศึกษา ดัชนีความต้องการ (SIN) ของสถานศึกษาและ

สภาพแวดล้อมอื่น เพื่อประมวลเป็นสารสนเทศการบริหารการศึกษา 2) กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาและแผนเฉพาะกิจอื่นๆที่ได้รับมอบหมายที่เป็นแผนเชิงยุทธศาสตร์ที่ สอดคล้องกับแผนของเขตพื้นที่การศึกษา นโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงศึกษาธิการ และความต้องการจำเป็นทางการศึกษาในเขตบริการตามขั้นตอน เช่นเดียวกับการวางแผนกลยุทธ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3) จัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนา คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาทั้งแผนระยะกลางและแผนประจำปี รวมทั้งส่งเสริมการนำ นโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติจริงและการขอตั้งงบประมาณ อนึ่งเพื่อให้สถานศึกษามีเครื่องมือ ในการบริหารและการจัดการศึกษาที่เน้นองค์รวม ทำให้เกิดประสิทธิภาพสู่ความสำเร็จ ตามเป้าหมาย สถานศึกษาควรกำหนดแผนงานหลักที่จะใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ สถานศึกษาอย่างน้อยควรมี 7 แผนงาน โดยสถานศึกษาอาจนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพ บริบทของสถานศึกษา ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550, น.126-130)

1. แผนงานการจัดการเรียนการสอน มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงาน ด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น 2) เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ได้มาตรฐานและมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเอง และ การประเมินจากหน่วยงานภายนอก 3) เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองความต้องการของนักเรียน ชุมชนและ ท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ 4) เพื่อให้สถานศึกษา ได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและของบุคคล ครอบครั วองค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นๆ อย่างกว้างขวาง ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรม เช่น การพัฒนา หลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาระบบการวัดประเมินผลและการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ การพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษา การจัดระบบแนะแนว การพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และการจัดหาและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี ทางการศึกษา

2. แผนงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อให้ผู้เรียนทำวิจัย ใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ 2) เพื่อให้ผู้สอนสามารถทำวิจัยพัฒนาการเรียนรู้ 3) เพื่อให้ผู้บริหารทำการวิจัยและนำผลการวิจัยมาประกอบการตัดสินใจ จัดทำนโยบายและ วางแผนบริหารจัดการศึกษาตัวอย่างโครงการ/กิจกรรม เช่น การใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. แผนงานส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 2) เพื่อประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถาบันการศึกษาและองค์กรอื่น 3) เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรม เช่น การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถาบันการศึกษาและองค์กรอื่น ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

4. แผนงานการเงินและงบประมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ 2) เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ 3) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้ อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรม เช่น การพัฒนาระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา การพัฒนาระบบจีเอฟเอ็มไอเอฟ (GFMS) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

5. แผนงานบริหารบุคคล มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็ว เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล 2) เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 3) เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพ โดยมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณอย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ 4) เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้มาตรฐานวิชาชีพ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรม เช่น การพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล การพัฒนาและสร้างจิตสำนึกให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักสมรรถนะและมาตรฐานวิชาชีพ

6. แผนงานบริหารทั่วไป มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงาน และอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดี เลื่อมใสศรัทธาและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา ตัวอย่างโครงการ/กิจกรรม เช่น การพัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศ การพัฒนาระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร การพัฒนาระบบการควบคุมภายใน การพัฒนาระบบการรับนักเรียน

7. แผนงานการประเมินผลการดำเนินงาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลที่เน้นความสำเร็จและสัมฤทธิ์ผลของงาน ตัวอย่าง โครงการ/กิจกรรม เช่น การพัฒนาระบบการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลที่เน้นความสำเร็จ และสัมฤทธิ์ผลของงาน

แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 มาตรา 35 บัญญัติให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตาม มาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ และมีความเข้มแข็ง และได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาไว้ 4 ด้าน ซึ่งมีทั้งงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยตรงและงานที่สนับสนุนให้งานหลักบรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณการบริหาร งานบุคคล และการบริหารทั่วไป สรุปได้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น.28-104)

1. การบริหารวิชาการ งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ให้สถานศึกษาดำเนินงานโดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและจัดการ สามารถพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานและมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการประกันคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเองและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ รวมทั้งการประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นๆ อย่างกว้างขวาง มีขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 6) การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ 7) การนิเทศการศึกษา 8) การแนะแนวการศึกษา 9) การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 10) การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

และ 12) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงบประมาณ สถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน มีขอบข่ายและภารกิจ

- 1) การจัดทำ และเสนอของบประมาณ
- 2) การจัดสรรงบประมาณ
- 3) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงาน
- 4) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- 5) การบริหารการเงิน
- 6) การบริหารการบัญชี
- 7) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

3. การบริหารงานบุคคล การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎหมาย เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา ให้มีความรู้ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง และก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้

- 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
- 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
- 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ
- 4) วินัยและการรักษาวินัย และ
- 5) งานออกจากราชการ

4. การบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบการบริหารองค์กรให้บริการ การบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวก ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลักโดยเน้นความ โปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้

- 1) การดำเนินงานธุรการ
- 2) งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) การพัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศ
- 4) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
- 6) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
- 7) การสนับสนุนส่งเสริมด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป
- 8) การบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
- 9) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
- 10) การรับนักเรียน
- 11) การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
- 12) การส่งเสริมกิจการนักเรียน

13) การประชาสัมพันธ์ 14) การส่งเสริมสนับสนุนและประสาน จัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร และหน่วยงานอื่น 15) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน 16) งานบริการสาธารณะ 17) งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 (สกศ., 2550, น.18-30) ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2550 เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเด็กและเยาวชน และเป็นกรอบสำหรับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอันเป็นวัยเริ่มต้นของเยาวชนของชาติ ซึ่งถือว่าเป็นครั้งแรกและเป็นประวัติศาสตร์ที่ประเทศไทยได้มีการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะ โดยมีวิสัยทัศน์ว่าในปี 2559 เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับและมีการพัฒนาที่ดีและเหมาะสมอย่างรอบด้าน สมดุล เต็มศักยภาพ พร้อมทั้งเรียนรู้อย่างมีความสุข เติบโตตามวัยอย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กในระยะต่อไป และมีวัตถุประสงค์ 4 ข้อ คือ 1) เพื่อให้มีแนวคิดและแนวทางร่วมกันทั้งระดับชาติและทุกระดับในการส่งเสริมสนับสนุนเด็กปฐมวัยทุกคน ให้มีพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพของตน 2) เพื่อให้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนานโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย ไปดำเนินการจัดทำเป็นยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ 3) เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูลข้อเสนอแนะ การวิจัย การติดตามและประเมินผล และ 4) เพื่อให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นส่วนสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และมีนโยบายพัฒนาเด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 0 - 5 ปี ทุกคนอย่างมีคุณภาพ เต็มศักยภาพ มีครอบครัวเป็นแกนหลัก และผู้มีหน้าที่ดูแลเด็กและทุกภาคส่วนของสังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดบริการและสิ่งแวดล้อมที่ดี เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและการพัฒนาเด็กตามวัย โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กอายุ 0 - 5 ปีทุกคน พ่อแม่สมาชิกในครอบครัว ผู้เตรียมตัวเป็นพ่อแม่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรง ได้แก่ ผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้เลี้ยงดูเด็ก พี่เลี้ยงเด็ก ผู้สูงอายุที่ดูแลเด็ก แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ฯลฯ ชุมชนได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนต่างๆ ผู้นำทางศาสนา อาสาสมัครในรูปแบบต่างๆ กลุ่มอาชีพ นักเรียนและเยาวชน ฯลฯ สังคม ได้แก่ สถาบันทางสังคม สื่อมวลชน สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา นักวิชาชีพและองค์กรวิชาชีพต่าง ๆ องค์กรของรัฐ องค์กรเอกชน องค์กรธุรกิจ องค์กรระหว่างประเทศ ฯลฯ สำหรับยุทธศาสตร์หลักในการดำเนินงานมี 3 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย 2) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมพ่อแม่ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยและ 3) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

สถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการ (International Institute for Management Development) หรือ IMD ได้รายงานผลการจัดอันดับตัวชี้วัดด้านการศึกษา ตามสมรรถนะ 3 ด้าน จำนวน 17 ตัวชี้วัด ได้แก่ (สกศ., 2552, น.40-70)

1. ด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาจำนวน 2 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย 1) อัตราการเข้าเรียนสุทธิ ระดับมัธยมศึกษา และ 2) การไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่ด้านคุณภาพการศึกษา จำนวน 7 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย (1) วิศวกรที่มีคุณวุฒิตามความต้องการของตลาดแรงงาน (2) ทักษะด้านภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ (3) อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ระดับประถมศึกษา (4) อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับมัธยมศึกษา (5) ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา (6) ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (7) การประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านการศึกษา

2. ด้านประสิทธิภาพการจัดการศึกษา จำนวน 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) การถ่ายโอนความรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยกับบริษัทธุรกิจ 2) การจัดการด้านการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจ 3) การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของระบบการศึกษา 4) การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย 5) ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษา 6) งบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษาต่อหัว 7) สัดส่วนนักศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศ และ 8) สัดส่วนของนักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนในประเทศ

สุจินต์ นิมอนงค์ (2552, น.ก-จ) ได้สรุปผลการตรวจราชการนโยบายเฉพาะด้าน (Agenda Based) : การจัดการศึกษาปฐมวัย การตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ (นาย สุเทพ ตันประเสริฐ) ตามนโยบายเฉพาะด้าน (Agenda Based) : การจัดการศึกษาปฐมวัย ในปีงบประมาณ 2551 โดยมีผลการตรวจราชการ : การจัดการศึกษาปฐมวัย ดังนี้ 1) สถานศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในเขตพื้นที่การศึกษาต่างๆ มีส่วนการเป็นเครือข่ายของโรงเรียนต้นแบบมากที่สุด 3 อันดับ คือ เขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 (สัดส่วน 1 : 71) เขตพื้นที่การศึกษาดุรธานี เขต 1 (สัดส่วน 1 : 70) เขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 (สัดส่วน 1 : 51) และสัดส่วนการเป็นเครือข่ายของโรงเรียนต้นแบบที่น้อยที่สุด 3 อันดับ ดังนี้ เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 และเขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1 สัดส่วนของโรงเรียนต้นแบบกับโรงเรียนเครือข่ายบ่งบอกถึงความรับผิดชอบที่จะต้องรับภารกิจในการดูแลช่วยเหลือแนะนำเป็นพี่เลี้ยงโรงเรียนเครือข่าย ถ้าสัดส่วนมาก ความครอบคลุมและทั่วถึงจะน้อยลง 2) การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัยมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งดำเนินการด้านพัฒนาครูผู้สอนระดับปฐมวัย (ร้อยละ

100.00) ให้การนิเทศแนะนำการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย (ร้อยละ 99.11) จัดบริการให้เอกสารทางวิชาการ (ร้อยละ 81.00) ให้สื่ออุปกรณ์พัฒนาการเรียนรู้ (ร้อยละ 62.50) และให้บริการอื่นๆ เช่น ให้ความรู้ผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณลักษณะตามวัยของเด็กปฐมวัย (ร้อยละ 32.14) 3) การพัฒนาครูผู้สอนระดับปฐมวัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในรอบปีที่ผ่านมาได้ดำเนินการอบรมครูและพัฒนาครู หลากหลายด้าน 5 อันดับแรก คือ การอบรมครูและบุคลากรแกนนำโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ เรื่องการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองของเด็กปฐมวัย (BBL) มากที่สุด (ร้อยละ 71.91) รองลงมาพาคครูศึกษาดูงานโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเข้มแข็ง (ร้อยละ 70.09) นิเทศ ติดตามผลโรงเรียนศูนย์เด็กต้นแบบและเครือข่าย (ร้อยละ 44.86) ประชุมให้ความรู้การจัดกิจกรรมการวางเสริมสร้างเด็กตามแนวทาง BBL (ร้อยละ 28.04) อบรมการบริหารจัดการชั้นเรียนปฐมวัย (ร้อยละ 19.63) 4) อุปสรรคต่อการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่เกิดจากกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ มีหลายประการ 5 อันดับแรกที่เป็นอุปสรรค คือ เงินงบประมาณโครงการการวางเสริมสร้างเด็กต้องเบิกจ่ายภายในเดือนกันยายน ไม่สามารถนำไปใช้ในงวดปิดเทอมได้ (ตุลาคม- พฤศจิกายน) มากที่สุด ร้อยละ 63.75 รองลงมาคือ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย ไม่สามารถใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรรเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ไม่สามารถเลือกซื้ออุปกรณ์ตามบริบทของโรงเรียนได้ร้อยละ 47.50 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กำหนดรายการงบประมาณและแนวทางการใช้จ่ายมาให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) และสถานศึกษา ทำให้ไม่คล่องตัวในการบริหารงบประมาณและบางรายการไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่ต้องดำเนินการ ร้อยละ 47.50 ครูที่เกษียณอายุ และครูที่ขอเกษียณอายุก่อนกำหนดถูกตัดตำแหน่งทำให้โรงเรียนขาดแคลนครู โดยเฉพาะในระดับปฐมวัย ร้อยละ 37.50 กฎ ก.ค. กำหนดอัตรากำลังครูตามจำนวนเด็กเป็นเกณฑ์แต่ไม่ได้คำนึงถึงจำนวนโรงเรียน ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กขาดแคลนครูที่จะสอนในแต่ละระดับเกิดปัญหาครูไม่ครบชั้น ร้อยละ 22.50 5) ปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาปฐมวัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหลายประการที่สำนักงานเขตพื้นที่มีปัญหาเหมือนกัน 5 อันดับแรก ได้แก่ งบประมาณที่จัดสรรให้กับการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยน้อยมาก ค่าเช่า การจัดสรรงบประมาณไม่ชัดเจน (ร้อยละ 39.39) ครูและบุคลากรที่สอนระดับปฐมวัยเปลี่ยนบ่อยเนื่องมาจากย้ายหรือเปลี่ยนชั้นสอน (ร้อยละ 36.36) ครูวิชาเอกปฐมวัยมีน้อยไม่เพียงพอ (ร้อยละ 30.30) ครูสอนไม่ครบชั้นต้องสอนคณะชั้นหรือรวมชั้น และศึกษานิเทศก์รับผิดชอบระดับปฐมวัยมีน้อย รับผิดชอบงานมากจึงทำให้การนิเทศติดตามการจัดการศึกษาปฐมวัยไม่ทั่วถึง (ร้อยละ 27.27) งบประมาณในการอบรมครู ผู้สอนระดับปฐมวัยทุกคนไม่เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐานให้การสนับสนุนส่งเสริมและพัฒนากิจการศึกษาศึกษาปฐมวัยเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย คือ ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทำให้โรงเรียนอื่นๆ ขาดโอกาสการได้รับการพัฒนา (ร้อยละ 22.25)

6) สภาพการศึกษาศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในภาพรวมจัดการศึกษาศึกษาปฐมวัยอยู่ในระดับปานกลาง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552, น.ช-ค) ได้เสนอบทสรุปสาระสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ ประกอบกับการคำนึงถึงทิศทางการพัฒนาประเทศในอนาคตที่เน้นการใช้ความรู้เป็นฐานของการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ประชากร สิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนี้ 1) พัฒนาคอนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา ประกอบด้วย (1) พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับการศึกษา (2) ปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และรังเกียจการทุจริตต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง (3) เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต ได้มีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ ยากจน อยู่ในท้องถิ่นห่างไกลทุรกันดาร (4) ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน และร่วมมือกับนานาประเทศ (5) พัฒนามาตรฐานและระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งระบบประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก (6) ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน มีคุณธรรม และคุณภาพชีวิตที่ดี 2) เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) ส่งเสริมการจัดการศึกษา อบรม และเรียนรู้ของสถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2) ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายภูมิปัญญา และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา กีฬา เป็นวิถีชีวิตอย่างมีคุณภาพ และตลอดชีวิต (3) ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และสร้างกลไกการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ 3) เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคน และสร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ประกอบด้วย (1) พัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพเพิ่มโอกาสทางการศึกษา และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (2) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยเร่งรัดกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม

และทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษา และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา (4) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (5) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษาพัฒนาความเป็นสากลของการศึกษาเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ขณะเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552, น.19-13) ได้จัดทำข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) โดยเสนอกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา เพื่อปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยกำหนดประเด็นสำคัญของระบบการศึกษาและเรียนรู้ที่ต้องการปฏิรูปอย่างเร่งด่วนได้สี่ประการด้วยกัน ดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพคนไทยสมัยใหม่ ที่มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตั้งแต่ปฐมวัย สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่มได้อย่างเป็นกัลยาณมิตร มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทยยึดมั่นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รังเกียจการทุจริตและซื้อสิทธิ์ ขายเสียง สามารถก้าวทันโลก มีสุขภาพกาย สุขภาพใจที่สมบูรณ์ แข็งแรง เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพ มีทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น มีสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีโอกาสเรียนรู้อย่างเท่าเทียม เสมอภาค จึงกำหนดแนวทางปฏิรูป ดังนี้ (สกศ., 2552, น.14-18)

1.1 พัฒนาคุณภาพการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับ/ประเภทการศึกษาที่ได้มาตรฐานตามเกณฑ์จึงควรเร่งดำเนินการดังนี้ มีมาตรการหลัก ดังนี้ 1) จัดให้มีระบบการศึกษาการเรียนรู้และการวัดประเมินผลการศึกษาเรียนรู้ของผู้เรียนที่ได้มาตรฐาน สามารถเทียบเคียงกันโดยให้มีการวัดผลระดับชาติในชั้นปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น และนำผลมาใช้ในการเรียนการสอน ส่วนชั้นปีที่เหลือให้เป็นการวัดผลระดับเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนในระดับอุดมศึกษาและการอาชีวศึกษาให้มีการวัดผลระดับชาติเมื่อมีการจบหลักสูตร 2) แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาที่ด้อยคุณภาพให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพมาตรฐานตามเกณฑ์อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ส่งเสริมบทบาทของครอบครัว และสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุตรหลานในทุกระดับ/ประเภทการศึกษา 4) พัฒนาและเตรียมความพร้อมของเด็กปฐมวัยก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาโดยเฉพาะการให้ความรู้แก่พ่อแม่ผู้ปกครอง รวมทั้งผู้เตรียมตัว

เป็นพ่อแม่ เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการตามวัยอย่างมีคุณภาพและมีความพร้อมในการศึกษาและเรียนรู้ในระดับสูงขึ้น 5) จัดหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน กิจกรรมในการวัด และประเมินผลทุกระดับและประเภทการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อเอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ให้สามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น รวมทั้งจัดบริการการศึกษา และเรียนรู้ด้วยรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับบุคคลที่มีความสามารถและศักยภาพพิเศษด้านต่างๆ 6) พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาทุกระดับ/ประเภทและสนับสนุน การประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อนำผลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา 7) พัฒนาคุณภาพมาตรฐานอาชีวศึกษา ให้สามารถผลิตกำลังคนที่มีความรู้ ความสามารถทั้งเชิงวิชาการและวิชาชีพ มีความรู้ ทักษะและสมรรถนะในการประกอบอาชีพ เป็นกำลังคนฐานความรู้ช่างเทคนิค ที่มีฝีมือ และนักเทคโนโลยีที่เชี่ยวชาญ มีคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนลักษณะนิสัยการทำงาน สอดคล้องต่อความต้องการของผู้ใช้ 8) ปฏิรูปอุดมศึกษาโดยเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้ความเป็นเลิศ สนับสนุนการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษาตามพันธกิจที่เป็นจุดเน้นตามความเชี่ยวชาญ และสร้าง เครือข่ายระหว่างกัน รวมทั้งเชื่อมโยงกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานการศึกษาและสังคมการเรียนรู้ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมตลอดจนพัฒนาการศึกษา ศิลปศาสตร์ (Liberal Arts Education) ในฐานะโครงสร้างพื้นฐานการเรียนรู้ กำจัดการปลอมแปลง คุณวุฒิและการซื้อปริญญาบัตร โดยมีมาตรการลงโทษทั้งบุคคลและสถาบันที่เกี่ยวข้อง 9) ส่งเสริม การอนุรักษ์และใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาที่สองตั้งแต่ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาที่สาม เช่น ภาษาเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน ภาษา ที่สนใจ เป็นต้น และ 10) พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งเนื้อหา และวิธีการที่เหมาะสม เพื่อช่วยในการศึกษาเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนที่มีครูแนะนำและด้วยตนเอง

1.2 ผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะและความรู้ความสามารถ โดยมี มาตรการหลัก ดังนี้ 1) พัฒนากอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualification Framework) เพื่อการรับรองสมรรถนะ ความรู้ความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาในทุกระดับ/ประเภทการศึกษา โดยเฉพาะคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualification) เพื่อการรับรองสมรรถนะความรู้ความสามารถ ในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพและตามความต้องการของผู้จ้างงาน และพัฒนาหลักสูตรฐาน สมรรถนะระบบการจ้างงานและกำหนดเงินเดือน/ค่าตอบแทนตามสมรรถนะ เพื่อจูงใจผู้เรียน อาชีวศึกษามากขึ้น 2) จัดการศึกษาและการเรียนรู้อาชีวศึกษา โดยเน้นการปฏิบัติในสัดส่วน มากกว่าทฤษฎีและการเรียนรู้งานอาชีพ ขยายการศึกษาระบบทวิภาคี สหกิจศึกษา และการฝึกงาน ให้มากขึ้น ส่งเสริมการทำงานระหว่างเรียน การพัฒนาระบบสะสมหน่วย การเรียน ทำนองธนาคาร

หน่วยกิต เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน 3) พัฒนาระบบเตรียมความพร้อม และการแนะแนวการศึกษาและอาชีพ ให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและสาขาอาชีพต่างๆ ตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และความต้องการ 4) พัฒนาหลักสูตรฐานวิชาชีพต่อยอดจากการศึกษาภาคบังคับ เพื่อให้ผู้จบมีทักษะความรู้ด้านอาชีพ สามารถออกไปประกอบวิชาชีพหากไม่ศึกษาต่อ รวมทั้งสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้เพื่อประกอบอาชีพอิสระ 5) จัดตั้งสถาบันอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาภูมิภาคจังหวัด และจัดหลักสูตรอาชีวะระดับต้น (ปวช. 3 ปี) ระดับกลาง (ปวส. 2 ปี) และระดับเทคโนโลยีเฉพาะทาง (ปริญญาตรี 2-3 ปี) ให้มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน เพื่อผลิตกำลังคนตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเน้นความร่วมมือกับสถานประกอบการ 6) สร้างกลไกการวิจัยและถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีระหว่างภาคธุรกิจเอกชน สถานประกอบการกับสถาบันอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา และ 7) กำหนดทิศทางความต้องการกำลังคน และสร้างระบบเครือข่ายความร่วมมือในการผลิตและพัฒนากำลังคนจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งสมาคมวิชาชีพ สถานประกอบการ/ องค์กรผู้ใช้กำลังคน สถาบันการศึกษา/ ผู้ผลิต

2. พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า มีระบบกระบวนการผลิต และพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานเหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง สามารถดึงผู้คนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู คณาจารย์ มีปริมาณครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาเพียงพอตามเกณฑ์ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มาตรฐาน ขณะเดียวกันสามารถพัฒนาตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง มีสภานักวิชาชีพที่เข้มแข็ง บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในอาชีพ มีขวัญกำลังใจ อยู่ได้อย่างยั่งยืน จึงกำหนดแนวทางการปฏิรูป ดังนี้ (สทศ., 2552, น.18-21)

2.1 การพัฒนาระบบผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีมาตรการหลักดังนี้ 1) ปรับระบบการผลิต การคัดสรร ค่าตอบแทนและสวัสดิการให้สามารถดึงผู้คนเก่งและดี มีใจรักในวิชาชีพมาเป็นครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เช่นมีระบบการให้ทุนการศึกษาแก่ผู้เรียนดี มีใจรักมาเรียนครูและรับประกันบรรจุเป็นข้าราชการครูเมื่อสำเร็จการศึกษาหรือจัดให้นิสิต/นักศึกษาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ฝึกประสบการณ์การสอนในสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 1 ปี และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานวิชาชีพครู เป็นต้น 2) ให้มีสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นความเป็นเลิศด้านการผลิตครู วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับวิชาชีพครู รวมทั้งมีระบบประกันและรับรองคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพและสถาบันผลิตครู 3) วางแผน การผลิต การพัฒนา และการใช้ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับความต้องการ ทั้งระดับพื้นฐาน

อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ และการศึกษาในระบบ 4) จัดระบบเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาอื่นที่มีใจรักในวิชาชีพมาเป็นครู โดยศึกษาครูเพิ่มเติมตามเกณฑ์ที่กำหนด รวมทั้งส่งเสริมให้สถานศึกษาระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้านและผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน/ท้องถิ่น เพื่อเป็นผู้สอนและพัฒนาการเรียนรู้ 5) พัฒนาระบบการผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา เชื่อมโยงความสามารถในการสอน และประสบการณ์ในสถานประกอบการ รวมถึงการวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม ผลผลิตเชิงพาณิชย์

2.2 การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มีมาตรการหลัก ดังนี้

1) ปรับปรุง และพัฒนาระบบ และเกณฑ์การประเมินสมรรถนะวิชาชีพครู ให้เชื่อมโยงกับความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) เร่งจัดตั้งกองทุนพัฒนาและกองทุนส่งเสริมครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา 3) พัฒนาครู คณาจารย์ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการพัฒนาครูประจำการสอนไม่ตรงวิชาเอกให้สามารถจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ รวมทั้งให้มีระบบและมาตรการจูงใจให้ครู คณาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา ได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 4) พัฒนาคณาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรด้านอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนการสอน วิจัย และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี

2.3 การใช้ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มีมาตรการหลักดังนี้ 1) คัดครูให้แก่ผู้เรียน โดยลดภาระงานอื่นที่ไม่จำเป็นและจัดให้มีบุคลากรสายสนับสนุนให้เพียงพอเพื่อให้ครูได้ทำหน้าที่พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มและมีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง 2) ปรับปรุงเกณฑ์กำหนดอัตราครู โดยพิจารณาจากภาระงานที่ชัดเจนร่วมด้วยและจัดให้มีจำนวนครูเพียงพอตามเกณฑ์และวุฒิตรงตามวิชาที่สอน 3) แยกบัญชีเงินเดือนและวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรออกจากกัน

3. พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับ/ประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่นๆ สำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและเรียนรู้ทั้งในระบบ นอกกระบบ และศึกษาตามอัธยาศัย เช่น ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และศูนย์การกีฬาและนันทนาการ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและมีคุณภาพจึงกำหนดแนวทางการปฏิรูป ดังนี้ คือ มาตรการหลัก ดังนี้ 1) รมรณรงค์ให้คนไทยมีนิสัยรักการอ่านเป็นวาระแห่งชาติ และส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อที่มีคุณภาพและราคาเหมาะสม 2) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้ 3) พัฒนาห้องสมุดชุมชนให้กระจายอย่างทั่วถึงในลักษณะห้องสมุดที่มีชีวิต 4) พัฒนาแหล่งเรียนรู้

ในรูปแบบอื่นๆที่หลากหลายมีคุณภาพและกระจายอย่างทั่วถึง เช่น ศูนย์เรียนรู้ชุมชน ศูนย์การศึกษาตลอดชีวิต พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์ ฯลฯ เพื่อเปิดโอกาส การศึกษาและเรียนรู้อย่างมีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต 5) ส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อม ของชุมชนท้องถิ่น สังคม เพื่อเอื้อต่อการศึกษาและเรียนรู้ ระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรัชญาชาวบ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน (สกศ., 2552, น.21-22)

4. พัฒนาคูณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลมีความโปร่งใส เป็นธรรม ตรวจสอบได้ มีการนำระบบและวิธีการบริหารจัดการแนวใหม่มาใช้ควบคู่กับการสร้าง ผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีการบริหารจัดการการเงินและงบประมาณที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ(Demand side) โดยให้ผู้เรียนเลือกรับบริการ จึงกำหนดแนวทางการปฏิรูป ดังนี้ (สกศ., 2552, น.23-32)

4.1 กระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีมาตรการหลัก ดังนี้ 1) ให้มีกลไกขับเคลื่อนการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษาอย่างเป็น ระบบตามศักยภาพความพร้อม 2) ให้มีการกระจายอำนาจตามความพร้อมโดยมีแผนขับเคลื่อนใน การกระจายอำนาจแบบขั้นบันไดตามศักยภาพความพร้อม รวมทั้งมีแผนส่งเสริมเขตพื้นที่และ สถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งและความพร้อม โดยมีเกณฑ์ในการประเมินเพื่อจัดกลุ่มตามศักยภาพ ความพร้อม 3) สร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรม การบริหารเชิงคุณภาพ และสนับสนุน สถานศึกษาที่มีความพร้อมให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างอิสระ และในระดับอุดมศึกษาให้ พัฒนาสู่การเป็นสถาบันของรัฐในกำกับ 4) พัฒนาภาวะผู้นำผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาและ สถานศึกษา โดยให้มีแผนการพัฒนาภาวะผู้นำตามช่องทางพิเศษ มีการกำหนดคุณสมบัติ การเข้าสู่ตำแหน่ง เส้นทางความก้าวหน้า และระบบแรงจูงใจ 5) ปรับและพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษารูปแบบใหม่ ที่เน้นยุทธศาสตร์เชิงวิชาการ โดยการลดภาระงานเชิงธุรการและการสั่งการ แต่เน้นการให้คำปรึกษา ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น สร้าง กลไกป้องกันการดำเนินการเข้าสู่ตำแหน่งโดยไม่ชอบธรรม

4.2 พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม และมีระบบตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ มีมาตรการหลัก ดังนี้ 1) ทบทวนระบบการบริหาร โดยองค์กรคณะบุคคลในทุกระดับ/ประเภท สถานศึกษา ทั้งวิธีการได้มาของผู้บริหารและ คณะกรรมการต่างๆ องค์กรประกอบ และอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล 2) ปรับระบบ บริหารงานบุคคลของข้าราชการครู ให้สามารถบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและสามารถ ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาครู และวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงที่มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับนับถือ

ในสังคม สร้างกลไกการเข้าสู่ตำแหน่ง โดยยึดหลักธรรมาภิบาล 3) เสริมสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งในการจัดการบริหารจัดการโดยองค์คณะบุคคลในระดับ/ประเภทต่างๆ ทั้งกรรมการสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรรมการสภาสถาบันอุดมศึกษาและอื่นๆ ให้มีบทบาทในการบริหารจัดการศึกษามากขึ้นตามหลักธรรมาภิบาลมีความรับผิดชอบ โปร่งใส เป็นธรรม และตรวจสอบได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุดต่อการศึกษา

4.3 พัฒนาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัย ผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก ผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา และชนต่างวัฒนธรรม กำลังแรงงานและผู้สูงอายุมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้ที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงกำหนดแนวทางการปฏิรูปดังนี้ คือ มาตรการหลัก ดังนี้ 1) พัฒนาระบบการศึกษาและเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นหลากหลายเข้าถึงได้ง่าย มีระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เพื่อให้ประชาชนทุกคนทุกเพศทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต กำลังแรงงานและผู้สูงอายุ มีโอกาสศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมตามความต้องการ 2) จัดให้ประชาชนทุกคนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยมีเป้าหมายไม่ต่ำกว่า 15 ปี ในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมโดยเฉพาะกลุ่มประชาชนกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผู้ยากไร้ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในภาวะ ยากลำบากผู้บกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา ชนต่างวัฒนธรรมและระหว่างหญิงและชาย 3) ส่งเสริมศึกษานอกระบบและศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส เช่น โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เป็นต้น รวมทั้งการศึกษาของคณะสงฆ์สามัญเพิ่มขึ้น เพื่อให้เด็กด้อยโอกาสรวมทั้งพระและสามเณรได้รับการศึกษามากขึ้น 5) ส่งเสริมจัดวิทยาลัยชุมชน เพื่อให้สามารถเป็นกลไกสนับสนุนการพัฒนา เสริมสร้างความเข้มแข็งและตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่น 6) พัฒนาระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาให้เชื่อมโยงกับการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 7) ปรับการวัดประเมินผลผู้เรียน การจัดการกระบวนการเรียนและระบบเข้าสู่การศึกษาต่อให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาทางเลือกและระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น หลากหลายโดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.4 พัฒนาระบบบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วม

จัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษามากขึ้นจึงกำหนดแนวทางปฏิรูป ดังนี้ 1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาให้มากขึ้น ซึ่งมีมาตรการหลัก ดังนี้ (1) สนับสนุนและมีมาตรการจูงใจทั้งด้านภาษีและสิทธิประโยชน์ต่างๆ เพื่อให้เอกชนเข้าจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาและเรียนรู้ในทุกระดับ/ประเภทให้มากขึ้นควบคู่กับการสนับสนุนด้านวิชาการ การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรและ/หรือการอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวที่เป็นธรรม เพื่อให้มีคุณภาพมาตรฐาน และเป็นการประกันความเป็นธรรมให้แก่ผู้เรียน รวมถึงการกำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานเดียวกับรัฐ (2) ลดบทบาทของรัฐในการจัดการศึกษาเป็นหลักมาเป็นผู้กำกับนโยบาย แผน มาตรฐานการศึกษานิเทศ และติดตาม ประเมินผลการบริหารจัดการศึกษารวมทั้งการพัฒนาต้นแบบที่ดีและส่งเสริมสนับสนุนยกย่องและขยายผล เพื่อให้การจัดการศึกษาและเรียนรู้มีคุณภาพมาตรฐานและสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐ (3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาการศึกษาทั้งในระดับชาติท้องถิ่น (4) สนับสนุนการศึกษาทางเลือก และการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ โดยบุคคล ครอบครัว สถานประกอบการ องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน ตามความต้องการที่แตกต่างหลากหลาย โดยให้มีคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนเชิงนโยบายและการปฏิบัติ (5) เสริมสร้างความเข้มแข็งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้การส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาเอกชนและศึกษาทางเลือก (6) ส่งเสริมสนับสนุนสถาบันครอบครัวสถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาร่วมพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนมากขึ้นในรูปแบบหลากหลาย โดยปรับปรุงกลไกรองรับการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้ยืดหยุ่นและมีความคล่องตัว (7) ส่งเสริมการจัดการศึกษาและเรียนรู้ของสถาบันศาสนาและสถาบันทางสังคมทั้งที่เป็นการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในทุกระดับและทุกประเภทการศึกษาร่วมจัดการศึกษาและการเรียนรู้ พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียนในรูปแบบหลากหลาย (8) พัฒนาระบบการวัดผล การเข้ารับการศึกษาคือ การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการศึกษาทางเลือก และการศึกษาอกระบบโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (9) ส่งเสริมสนับสนุนสถาบันครอบครัว สถาบันทางศาสนา และสถาบันการศึกษา ภาคเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สภาหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสถาบันสังคมอื่นร่วมจัดการศึกษาและการเรียนรู้การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์แก่ผู้เรียนมากขึ้นในรูปแบบหลากหลาย 2) ส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้เข้ามาร่วมจัดและสนับสนุนการศึกษา

มากขึ้น เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาจัดการศึกษาและสนับสนุนการศึกษาตามความเหมาะสมและความต้องการในท้องถิ่นทุกระดับ/ประเภทการศึกษามากขึ้น โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ จึงกำหนดแนวทางปฏิรูปดังนี้ คือ มาตรการหลัก ดังนี้ (1) ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทมากขึ้น ทั้งในการจัดการศึกษาและเรียนรู้สนับสนุนการศึกษาและการเรียนรู้ตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญา ทรัพยากร วัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเข้มแข็งของชุมชน (2) เตรียมความพร้อม และพัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนาสมรรถนะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นมืออาชีพ โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นแกนกลางในการสนับสนุนด้านวิชาการ และกำกับดูแลด้านคุณภาพ มาตรฐานทางวิชาการ (3) จัดทำแผนบูรณาการเพื่อใช้เป็นแผนแม่บทในการบริหารในการบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนที่ตั้งสถานศึกษาและกำหนดเป้าหมายผู้เรียนแต่ละระดับ/ประเภท/สังกัดในพื้นที่ (4) ให้มีคณะกรรมการพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับพื้นที่ เพื่อกำหนดนโยบาย แผนและทิศทาง การพัฒนาการศึกษาและคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาขององค์กรส่วนท้องถิ่น (5) พัฒนาระบบกลไกการบริหารจัดการศึกษาของท้องถิ่น ให้เอื้อต่อการสนับสนุนการจัดการศึกษาและความเป็นอิสระในการบริหารจัดการของสถานศึกษาและท้องถิ่นจัดกลุ่มสถานศึกษาตามความพร้อม (6) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถาบันอุดมศึกษา สถาบัน/หน่วยงานอื่นในพื้นที่ รวมทั้งสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างภาคีเครือข่ายด้วยตนเอง

4.5 พัฒนาระบบบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยมี มาตรการหลัก ดังนี้ (1) ปรับปรุงบริหารจัดการการเงินและงบประมาณโดยเน้นอุปสงค์หรือผู้เรียนเป็นสำคัญ (Demand Side) โดยให้ผู้เรียนเลือกรับบริการ (2) วางแผนเป็นขั้นตอนและจัดระบบบริหารจัดการเพื่อรองรับการยุบ เลิก หรือควมรวมสถานศึกษาขนาดเล็ก เพื่อให้ใช้ทรัพยากรการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับอัตราการขยายตัวของประชากรที่มีแนวโน้มลดลง โดยมีมาตรการช่วยเหลือเพื่อไม่ให้ผู้เรียนและครูได้รับผลกระทบ (3) จัดสรรงบประมาณ โดยคำนึงถึงความต้องการและความจำเป็นที่แตกต่างกัน/กลุ่ม โดยแยกงบประมาณเพื่อพัฒนาคุณภาพและส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารจัดการ หรือเพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาตามความจำเป็นเฉพาะพื้นที่ งบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวสำหรับผู้เรียนกลุ่มพิเศษ เช่น ผู้พิการ ผู้มีความสามารถพิเศษ ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น จากงบประมาณปกติ (4) พัฒนาระบบจัดสรร

งบประมาณระหว่างรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การใช้งานงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาและเรียนรู้มากขึ้น (5) พัฒนาระบบกลไกการจัดสรรทุนการศึกษาทั้งทุนให้เปล่าและทุนกู้ยืม เพื่อเป็นกลไกเพิ่มโอกาสทางการศึกษา การผลิตและพัฒนากำลังคนตามความต้องการของประเทศ (6) ส่งเสริมการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ อย่างหลากหลายจากทุกภาคส่วนโดยปรับกลไกของรัฐให้เอื้อและรองรับ และ (7) พัฒนาระบบตรวจสอบติดตาม ประเมินผลประสิทธิภาพ และประสิทธิผลการใช้ทรัพยากรเพื่อการศึกษา

การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554 - 2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2 - 5 ปี) ได้มีการพัฒนาตัวบ่งชี้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้เอกลักษณ์ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริมให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อ 38 ซึ่งกำหนดให้สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาแต่ละแห่งตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและครอบคลุมหลักเกณฑ์ในเรื่องต่อไปนี้ คือ ในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554 - 2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2 - 5 ปี) ฉบับสถานศึกษา พ.ศ.2554 คุณภาพภายนอกกรอบสาม ประเมินมาตรฐานนี้ด้วยตัวบ่งชี้พื้นฐาน 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายสมวัย 2) เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจสมวัย 3) เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมสมวัย 4) เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาสมวัย 5) เด็กมีความพร้อมศึกษาต่อในขั้นต่อไป ตัวบ่งชี้เอกลักษณ์ 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) ผลการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษาและ 2) ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษาและตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม 1 ตัวบ่งชี้ คือ ผลการดำเนินการโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554, น.9-11)

โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและโรงเรียนเครือข่าย มีพันธกิจในการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ เป็นแหล่งเรียนรู้ ศูนย์วิชาการ ให้บริการวิชาการ เป็นศูนย์ประสานงาน เป็นแหล่งศึกษาวิจัย ทดลองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทางโครงการมีขอบเขตในการประเมิน แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ 19 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ คือ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการ ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำ สามารถบริหารงานวิชาการตามหลักการจัดการปฐมวัยศึกษา และเป็นแบบอย่างที่ดี ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดครูมีวุฒิ มีคุณลักษณะ ความสามารถ ตรงกับงานที่รับผิดชอบ ได้รับการพัฒนาตนเองและมีครูเพียงพอ ตัวบ่งชี้ที่ 3 จัดโครงสร้างและ

ข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการบริหารงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตัวบ่งชี้ที่ 4 วางแผนพัฒนาคุณภาพโรงเรียนศูนย์เด็กฯและการดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ ตัวบ่งชี้ที่ 5 นิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตัวบ่งชี้ที่ 6 ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตัวบ่งชี้ที่ 7 ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ องค์ประกอบที่ 2 การใช้และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติธรรมชาติเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยบูรณาการผ่านการเล่นและเด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ตัวบ่งชี้ที่ 3 ประเมินผลพัฒนาการเด็กครบถ้วนตามสภาพจริง ตัวบ่งชี้ที่ 4 ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจตามบริบทและวัฒนธรรมท้องถิ่น องค์ประกอบที่ 3 การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เหมาะสมกับเด็ก ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็ก องค์ประกอบที่ 4 การให้บริการ ประกอบด้วย 4 ตัวบ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1 บริหารจัดการให้มีห้องเรียน ห้องน้ำ ห้องส้วม อาหารกลางวัน อาหารเสริม การตรวจสุขภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับวัยของเด็ก ตัวบ่งชี้ที่ 2 ให้บริการเป็นแหล่งศึกษา ค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคล หรือองค์กรต่างๆ ตัวบ่งชี้ที่ 3 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กแก่ผู้เกี่ยวข้อง ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจคุณภาพการดำเนินงานโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ องค์ประกอบที่ 5 การพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างสมดุลตามศักยภาพ ประกอบด้วย 2 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้ที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสองของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน ตัวบ่งชี้ที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ด้านคุณภาพเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554, น.2-8)

จากคำแถลงคณะรัฐมนตรีด้านการศึกษารัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ที่ได้แถลงนโยบายไว้ต่อรัฐสภา ดังนี้ (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26 - 28)

นโยบายเร่งด่วนจัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์แท็บเล็ตให้แก่โรงเรียนโดยเริ่มทดลองดำเนินการในโรงเรียนนำร่องสำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2555 ควบคู่กับการเร่งพัฒนาเนื้อหาที่เหมาะสมตามหลักสูตรบรรจุลงในคอมพิวเตอร์แท็บเล็ต รวมทั้งจัดทำระบบอินเทอร์เน็ตไร้สายตามมาตรฐานการให้บริการในสถานศึกษาที่กำหนดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต

1. นโยบายการศึกษา

1.1 เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการปฏิรูประบบความรู้ของสังคมไทย อันประกอบด้วยการยกระดับองค์ความรู้ให้ได้มาตรฐานสากล จัดให้มีโครงการตำราแห่งชาติ ที่บรรจุความรู้ที่ก้าวหน้าและได้มาตรฐานทั้งความรู้ที่เป็นสากลและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการอ่านพร้อมทั้งส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศและภาษาถิ่น จัดให้มีระบบการจัดการความรู้ ปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาทุกระดับให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกและทัดเทียมกับมาตรฐานสากลบนความเป็นท้องถิ่นและความเป็นไทย เพิ่มผลสัมฤทธิ์ของการศึกษาทุกระดับชั้นโดยวัดผลจากการผ่านการทดสอบมาตรฐานในระดับชาติและนานาชาติ จัดความไม่รู้นหนังสือให้สิ้นไปจากสังคมไทย จัดให้มีครูดีเพียงพอในทุกห้องเรียน ให้มีโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษาคุณภาพสูงในทุกพื้นที่ พัฒนามหาวิทยาลัยเข้าสู่ระดับโลก พัฒนาระบบการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรม มุ่งการสร้างจริยธรรมในระดับปัจเจกรวมทั้งสร้างความตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความเสมอภาคและดำเนินการให้การศึกษากลายเป็นพื้นฐานของสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริง ปรับปรุงโครงสร้างระบบบริหารการศึกษา โดยการกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์ โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อม

1.2 สร้างโอกาสทางการศึกษากระจายโอกาสทางการศึกษาในสังคมไทย โดยคำนึงถึงการสร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่ประชากรทุกกลุ่ม ซึ่งรวมถึงผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการ ผู้บกพร่องทางกายและการเรียนรู้ รวมทั้งชนกลุ่มน้อย โดยส่งเสริมการให้ความรู้ตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาถึงแรกเกิดให้ได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพทั้งแม่และเด็ก สนับสนุนการจัดการศึกษาตามวัยและพัฒนาการอย่างมีคุณภาพตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดให้ มีการเทียบ โอนวุฒิการศึกษาสำหรับกลุ่มที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น กลุ่มแม่บ้านจัดให้มีระบบสะสมผลการศึกษาและการเทียบ โอน เพื่อขยายโอกาสให้กว้างขวางและลดปัญหาคนออกจากระบบการศึกษา นอกจากนี้จะดำเนินการลดข้อจำกัดของการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาชั้นสูง โดยจัดให้มี “โครงการเงินกู้เพื่อการศึกษาที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต” โดยให้ผู้กู้เริ่มใช้คืนต่อเมื่อมีรายได้เพียงพอที่จะเลี้ยงตัวได้ พักชำระหนี้แก่ผู้เป็นหนี้ กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา โดยปรับเปลี่ยนการชำระหนี้เป็นระบบที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต ปรับปรุงระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อทุกระดับให้เอื้อต่อการกระจายโอกาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะจัดให้มีระบบคัดเลือกกลาง เพื่อเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ดำเนิน “โครงการ 1 อำเภอ 1 ทุน” เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กไทยได้ไปเรียนต่อต่างประเทศ จัดการศึกษาชุมชนเพื่อมุ่งให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และการศึกษาตลอดชีวิต

1.3 ปฏิรูปครูยกฐานะครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง โดยปฏิรูประบบการผลิตครูให้มีคุณภาพทัดเทียมกับนานาชาติ สร้างแรงจูงใจให้คนเรียนดีและมีคุณธรรมเข้าสู่วิชาชีพครู ปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู พัฒนาระบบความก้าวหน้าของครู โดยใช้การประเมินเชิงประจักษ์ที่อิงขีดความสามารถและวัดสัมฤทธิ์ผลของการจัดการศึกษาเป็นหลักจัดระบบการศึกษาและฝึกอบรม เพื่อพัฒนาคุณภาพครูอย่างต่อเนื่อง แก้ปัญหาหนี้สินครูโดยการพักชำระหนี้ และการปรับโครงสร้างหนี้ตามนโยบายแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนของรัฐบาล พัฒนาระบบภูมิสารสนเทศ เพื่อใช้ในการกระจายครู ขจัดปัญหาการขาดแคลนครูในสาระวิชาหลัก เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษา

1.4 จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสม และสนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียนและสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันที โดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษา เพื่อให้ นักเรียนนักศึกษาและประชาชนสามารถเรียนรู้หาประสบการณ์ก่อนไปประกอบอาชีพ โดยให้สถาบันอาชีวศึกษาคำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละอาชีพ รวมทั้งจัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชน เพื่อฝึกฝนช่างฝีมือและการสร้างทักษะในการให้บริการแก่ประชาชน ทั้งนี้ จะดำเนินการร่วมกับภาคเอกชนอย่างจริงจัง เพื่อส่งเสริมการศึกษาในสายอาชีวศึกษาให้เป็นที่ยอมรับและสามารถมีรายได้สูงตามความสามารถ

1.5 เร่งพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้ทัดเทียมกับนานาชาติ โดยใช้เป็นเครื่องมือในการเร่งยกระดับคุณภาพและการกระจายโอกาสทางการศึกษา จัดให้มีระบบการเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติเพื่อเป็นกลไกในการเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาเครือข่ายสารสนเทศเพื่อการศึกษาพัฒนาระบบ “ไอซ์เบอร์โฮม” ที่สามารถส่งความรู้มายังผู้เรียน โดยระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ส่งเสริมให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้ใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์แท็บเล็ตเพื่อการศึกษา ขยายระบบโทรทัศน์เพื่อการศึกษาให้กว้างขวาง ปรับปรุงห้องเรียนนำร่องให้ได้มาตรฐานห้องเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเร่งดำเนินการให้ “กองทุนเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา” สามารถดำเนินการตามภารกิจได้

1.6 สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ พัฒนามหาวิทยาลัยให้มุ่งสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก ระดมสรรพกำลังเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติเพื่อสร้างทุนทางปัญญาและนวัตกรรม ผลักดันให้ประเทศสามารถพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่การสร้างรากฐานใหม่ของเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม จัดตั้ง

ศูนย์ความเป็นเลิศเพื่อการวิจัยสำหรับสาขาวิชาที่จำเป็น พัฒนาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของชาติ โดยเน้นความสัมพันธ์อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพระหว่างองค์กรบริหารงานวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษา

1.7 เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ สอดคล้องตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ เร่งรัดการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ รับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพ และการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ครบทุกอุตสาหกรรม

จากการศึกษาทิศทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555 - 2559) พบว่า ในการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 มีแนวคิดที่มีความต่อเนื่องจากแนวคิดของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” รวมทั้ง “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ และขับเคลื่อนให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้นในทุกระดับ เพื่อให้การพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปบนทางสายกลาง เชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ ทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและการเมือง โดยมีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างมิติทางวัตถุกับจิตใจของคนในชาติ ความสมดุลระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับการแข่งขันในเวทีโลก ความสมดุลระหว่างสังคมชนบทกับเมือง การสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่างๆ ให้แก่ปัจเจก ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ โดยใช้แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พร้อมทั้งขยายการนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพจากสามทุน ทั้งทุนสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหกทุน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทุนทางวัฒนธรรมมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการ และเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะการสร้างฐานทางปัญญาเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันให้กับคนและสังคมไทยเป็นสังคมที่มีคุณภาพ ก้าวสู่สังคมและเศรษฐกิจสีเขียวที่มีแบบแผนการผลิตและบริการอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยนำความรู้และจุดแข็งของอัตลักษณ์ไทยมาปรับโครงสร้างเศรษฐกิจบนฐานนวัตกรรมที่เข้มแข็ง เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจในภูมิภาคอย่างรู้เท่าทัน สร้างความยั่งยืนของภาคเกษตรและความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน รวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างระบบธรรมาภิบาลและความสมานฉันท์ในทุกภาคส่วนและทุกระดับ เป็นฐานการพัฒนาประเทศที่มั่นคงและสมดุล

มุ่งสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและเป็นธรรม โดยมีวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ดังนี้
 วัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาคุณภาพคนไทยทุกกลุ่มวัยให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกวัฒนธรรมที่ดีงามและรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ 2) เพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยให้ได้มาตรฐานสากล และเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย 3) เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มั่นคงและเอื้อต่อการพัฒนาคนอย่างสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต เป้าหมายการพัฒนา 1) คนไทยทุกคนมีคุณภาพเพิ่มขึ้นทั้งทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญา รวมทั้งมีอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสมในทุกช่วงวัย 3) คุณภาพการศึกษาได้รับการยกระดับสู่มาตรฐานสากล ต่อยอดองค์ความรู้สู่นวัตกรรม และโอกาสการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น 4) โอกาสในการเข้าถึงระบบสุขภาพที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น และปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพลดลงอย่างเป็นองค์รวม 5) สถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันชุมชน มีบทบาทในการบ่มเพาะและหล่อหลอมเด็ก เยาวชนและคนไทยให้เป็นคนดี มีคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเข้มแข็งมากขึ้น

ตัวชี้วัด 1 คุณภาพของประชากร ได้แก่ 1) อัตราเจริญพันธุ์รวมของประชากรไทยไม่ต่ำกว่า 1.60 2) ระดับค่าเฉลี่ยเซาว์ปัญญาของเด็กไม่ต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากลที่ระดับ 100

ตัวชี้วัด 2 คุณภาพคนโดยรวม ได้แก่ 1) ปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเพิ่มขึ้นเป็น 12 ปี 2) ผู้เรียนทุกระดับการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และมีความเป็นพลเมือง 3) เพิ่มสัดส่วนประชากรที่สามารถเข้าถึงโครงข่ายคมนาคมและอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ได้ร้อยละ 80.00 ของประชากรทั่วประเทศ 4) จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้นเป็น 15 คน ต่อประชากร 10,000 คน 5) อัตราเพิ่มของผลิตภาพแรงงานเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3.00 ต่อปี 6) อัตราเพิ่มของการเจ็บป่วยด้วยโรคหัวใจ เบาหวาน หลอดเลือดสมอง ความดันโลหิตสูง และมะเร็งลดลง 7) อัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยาสูบ และการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยลดลง

ตัวชี้วัด 3 สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็ง ได้แก่ 1) ศีลนียบครอบครัวอบอุ่นอยู่ในระดับดีขึ้น และจำนวนผู้ถูกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวได้รับความช่วยเหลือคุ้มครองเพิ่มขึ้น 2) การเรียนรู้ของคนในชุมชนเพิ่มขึ้น 3) คนในครัวเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้านและชุมชนเพิ่มขึ้น

แนวทางการพัฒนา : จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มในอนาคต สะท้อนให้เห็นความเสี่ยงที่อาจเกิดทั้งการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง สถาบันทางสังคม และปัจเจกบุคคล

จำเป็นต้องเตรียมคนให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับโลกและภูมิภาค โดยเฉพาะในประชาคมอาเซียน ดังนั้นช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 จึงมุ่งเน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการนำหลักคิดหลักปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเสริมสร้างศักยภาพของคนในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีสติปัญญาที่รอบรู้ และมีจิตใจที่สำนึกในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความเพียร มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมในสังคม และหนุนเสริมสถาบันทางสังคมให้แข็งแกร่งและเอื้อต่อการพัฒนาคน ดังนี้ 1) การปรับโครงสร้างและการกระจายตัวประชากรให้เหมาะสม ส่งเสริมให้คนไทยมีบุตรที่มีคุณภาพและมีการกระจายตัวประชากรที่สอดคล้องกับศักยภาพและโอกาสของพื้นที่ 2) ส่งเสริมคู่สมรสที่มีความพร้อมให้มีบุตรเพิ่มขึ้นและรักษาระดับอัตราเจริญพันธุ์ไม่ให้ต่ำกว่าระดับที่เป็นอยู่ปัจจุบัน โดย (1) ส่งเสริมอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เหมาะสมในทุกช่วงวัยอย่างทั่วถึง ได้มาตรฐานและมีคุณภาพ รวมทั้งกำหนดมาตรการที่เอื้อต่อการมีบุตรเพิ่มขึ้นอย่างมีคุณภาพ ทั้งในด้านภาษีและสวัสดิการในการเลี้ยงดูบุตร (2) ส่งเสริมให้มีระบบการจัดการความรู้ในเรื่องครอบครัวศึกษา อาหารศึกษา พฤติกรรมอนามัยการเจริญพันธุ์ และสุขภาพทางเพศที่เหมาะสมปลอดภัย รวมถึงการเตรียมความพร้อมพ่อแม่ก่อนตั้งครรภ์ ระหว่างตั้งครรภ์ ระยะเวลาคลอด และหลังคลอด 3) สนับสนุนการกระจายตัวและส่งเสริมการตั้งถิ่นฐานของประชากรให้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพ โอกาส และทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่ โดย (1) เพิ่มโอกาสการจ้างงาน และการมีงานทำในภูมิภาค เพื่อลดการย้ายถิ่นออกและจูงใจให้มีการย้ายถิ่นกลับภูมิลานาเดิม (2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน บริการทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้เพียงพอและมีคุณภาพมาตรฐานเท่าเทียมกันระหว่างเขตเมืองและชนบท เพื่อดึงดูดให้ประชาชนอยู่ในพื้นที่

การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง : มีการเรียนรู้สู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีการตั้งสมทุนทางปัญญา เชื่อมโยงการค้นคว้าวิจัยและพัฒนาสู่การเสริมสร้างขีดความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพ และการดำรงชีวิตที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย ได้แก่

1. พัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ คุณธรรม และจริยธรรม โดย
  - 1) เตรียมความพร้อมของพ่อแม่และผู้ดูแลในการเลี้ยงดูเด็กที่เหมาะสมกับพัฒนาการทางสมอง สติปัญญา ร่างกาย และจิตใจ ผลักดันให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขด้วยการกระตุ้นให้ได้คิดและลงมือทำด้วยตนเอง เชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้เข้ากับชีวิตจริง และปฏิบัติตนเป็นต้นแบบที่ดีด้านคุณธรรม และจริยธรรม
  - 2) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพศูนย์เด็กเล็กทั้งในชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานภาครัฐให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับภูมิสังคม โดยให้ความสำคัญกับคุณภาพของผู้ดูแลเด็ก และการสนับสนุนให้ผู้สูงอายุที่มีศักยภาพมีส่วนร่วมในการเสริมสร้าง

พัฒนาการของเด็กเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างคนสามวัย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2554, น.ฉ-ช, น.43-46)

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยในข้างต้น ทั้งในเรื่องของนโยบายและแนวโน้มการจัดการศึกษาปฐมวัย ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนยุทธศาสตร์ แนวคิด หลักการ หลักสูตร เกณฑ์มาตรฐานในระดับต่างๆ สามารถนำมาสังเคราะห์หาองค์ประกอบเพื่อกำหนดเป็นกรอบนโยบายในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ดังแสดงในตารางที่ 8 โดยใช้ลำดับหมายเลขในตารางแทนเอกสารที่ได้ศึกษา ดังนี้

- 1 แทน เกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษา พ.ศ.2506
- 2 แทน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม 2545 และ 2553
- 3 แทน พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546
- 4 แทน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2546
- 5 แทน มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2547
- 6 แทน แนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ พ.ศ.2548
- 7 แทน มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับปฐมวัย พ.ศ.2549
- 8 แทน แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550
- 9 แทน นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ.2550-2559
- 10 แทน เกณฑ์สถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการ (IMD) (พ.ศ.2552)
- 11 แทน รายงานวิจัยผลการตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ระดับปฐมวัย พ.ศ.2552
- 12 แทน แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)
- 13 แทน ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สำนักงานสภาการศึกษา (พ.ศ. 2552-2561)
- 14 แทน มาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอกระดับปฐมวัยรอบสาม (พ.ศ.2553-2558)
- 15 แทน เกณฑ์การประเมิน โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ พ.ศ.2554
- 16 แทน นโยบายรัฐบาล พ.ศ.2554
- 17 แทน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)
- 18 แทน การจัดการศึกษาปฐมวัยในต่างประเทศ

ตารางที่ 8 การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอ
เชิงนโยบาย

แหล่ง ข้อมูล	ข้อค้นพบที่สำคัญ							ด้านอื่น ๆ
	1. ด้านคุณภาพผู้เรียน	2. ด้านการบริหารจัดการ	3. ด้านการใช้และพัฒนา หลักสูตร	4. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้	5. ด้านการให้บริการ	6. ด้านบุคลากร	7. ด้านความสัมพันธ์ ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน	
1	✓	*✓	✓	*✓	✓	✓	✓	
2	✓	✓	✓	-	-	✓	✓	
3	-	*✓	*✓	*✓	*✓	✓	*✓	
4	✓	✓	✓	*✓	✓	✓	✓	-เสริมสร้างความเป็นไทย
5	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
6	*✓	✓	✓	✓	✓	-	-	
7	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
8	-	*✓	*✓	*✓	*✓	✓	*✓	
9	-	✓	✓	*✓	✓	✓	✓	
10	*✓	*✓	*✓	-	*✓	-	*✓	-โอกาสทางการศึกษา
11	-	*✓	*✓	-	-	*✓	-	
12	*✓	*✓	-	*✓	-	*✓	*✓	-การมีส่วนร่วม
13	✓	✓	*✓	✓	*✓	✓	*✓	-คุณภาพการเรียนรู้
14	*✓	✓	*✓	*✓	*✓	-	-	-ประกันคุณภาพภายใน
15	*✓	✓	✓	✓	✓	-	-	
16	*✓	*✓	*✓	*✓	*✓	*✓	*✓	-โอกาสทางการศึกษา
17	*✓	*✓	-	-	-	*✓	*✓	-สร้างโอกาสการเรียนรู้
18	*✓	*✓	*✓	*✓	*✓	*✓	*✓	
รวม	14	18	16	14	15	14	14	

✓ ประเด็นที่ตรงหรือสอดคล้องกัน

*✓ ประเด็นที่ใกล้เคียงหรือเกี่ยวข้องกัน

จากการศึกษาเอกสารเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหาร และจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ได้ผลการวิเคราะห์ตามข้อมูลในตาราง 8 พบว่า นโยบายและแนวโน้มการพัฒนาการบริหารและจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในประเทศไทยประกอบไปด้วย 7 ด้านหลัก เรียงตามลำดับความถี่ตามประเด็นที่สอดคล้อง หรือใกล้เคียงกันของเอกสารด้านนโยบายทั้ง 18 เอกสาร ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการมีความถี่สูงสุด($f=18$) รองลงมา คือ ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร($f=16$) และด้านการให้บริการ($f=15$) ส่วนด้านคุณภาพผู้เรียน($f=14$) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้($f=14$) ด้านบุคลากร($f=14$) และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาผู้ปกครองและชุมชน($f=14$) ได้ค่าความถี่ต่ำที่สุดและมีค่าความถี่เท่ากันทั้ง 4 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยจะใช้เป็นกรอบเนื้อหาารายด้านในการร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ในลำดับต่อไป

ขอบข่ายการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ขอบข่าย ส่วนประกอบ ภาระงาน หรือตัวชี้วัดของการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจากเอกสารเชิงนโยบายที่ใช้วิเคราะห์ในตาราง 8 เอกสาร ที่เป็นผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษาและแนวคิดของนักวิชาการ หลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยทั้ง 7 ด้านเพิ่มเติมจากเอกสารที่นำมาใช้วิเคราะห์ในตาราง 8 ดังต่อไปนี้

ตามมาตรฐานการเลี้ยงดูเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ของสำนักงานพัฒนาการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษาได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพเด็กตามมาตรฐานการเลี้ยงดูเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สนับสนุนส่งเสริมให้สถานรับเลี้ยงเด็กมีการพัฒนาเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปีไปในทิศทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของเด็ก 2) เพื่อเฝ้าระวังปัญหาด้านสุขภาพ การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ในสถานรับเลี้ยงเด็กอันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขหรือฟื้นฟูสภาพได้อย่างทันการ 3) เพื่อติดตามผลการอบรมเลี้ยงดูเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ของสถานรับเลี้ยงเด็กเป็นไปอย่างเหมาะสม มีคุณภาพเพียงพอที่จะส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ศักยภาพตนเองในการเรียนรู้และพัฒนาความสามารถในด้านต่างๆ อย่างสมดุล 4) เพื่อยกระดับคุณภาพการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ให้ดียิ่งขึ้นและเป็นไปอย่างต่อเนื่องและกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญเพื่อการประเมินการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก 3 ด้าน คือ 1) ด้านปัจจัยแวดล้อมตัวเด็ก หมายถึง สภาพและสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็กและมีอิทธิพลต่อเด็ก ทั้งทางกายภาพและสังคม ซึ่งได้แก่ คุณลักษณะของสภาพแวดล้อมครอบครัว สถานรับเลี้ยงเด็ก

สถานสงเคราะห์ ชุมชนและสื่อมวลชน และคุณลักษณะของบุคคลที่เลี้ยงดูเด็ก ครอบคลุมพ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเด็กในบ้านหรือสถานรับเลี้ยง 2) กระบวนการเลี้ยงดูและการพัฒนาเด็ก หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติต่อเด็กของพ่อแม่ผู้ปกครอง ผู้เลี้ยงดูเด็กในการตอบสนองความต้องการ และส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้ของเด็ก ครอบคลุมการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กในบ้าน โดยครอบครัวและโดยสถานรับเลี้ยงเด็ก 3) คุณภาพของเด็ก หมายถึง สภาพหรือคุณลักษณะของเด็กในแต่ละช่วงวัย ซึ่งเป็นผลรวมของตัวเด็ก ครอบคลุมการเจริญเติบโตและภาวะสุขภาพและพัฒนาการทุกด้านตามวัยทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาและภาษา ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้ (สำนักงานพัฒนาการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษา, มปป.)

1. ปัจจัยแวดล้อมตัวเด็ก มี 2 ด้าน 17 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 53 ตัวบ่งชี้ ด้านที่ 1 คุณลักษณะของสภาพแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 1 มีทำเลที่ตั้งและอาคารสถานที่ที่เป็นไปตามมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2 มีการบริหารจัดการถูกต้องตามกฎหมายและเป็นระบบ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 มีบุคลากรมีคุณสมบัติเหมาะสมกับลักษณะงานตามมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 มีการจัดบริการที่จำเป็นต่อการพัฒนาเด็กตามวัย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 มีมาตรการป้องกันภัยอันตรายในสถานรับเลี้ยงเด็กอย่างเป็นระบบ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 6 มีอนามัยสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกอาคารสถานรับเลี้ยงเด็กตามมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 7 มีมาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในเด็กอย่างเป็นระบบ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 มีการแสวงหาแหล่งข้อมูลความรู้และสร้างเครือข่ายการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็ก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 9 มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของผู้เลี้ยงดูเด็กและสถานรับเลี้ยงเด็ก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 10 มีแหล่งสนับสนุนในชุมชนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้เลี้ยงดูเด็ก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 11 มีกลุ่มคน องค์กรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือบริการรูปแบบต่างๆ ร่วมกับสถานรับเลี้ยงเด็ก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 12 มีภาคเอกชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการพัฒนาเด็ก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 13 มีสื่อมวลชนที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก ด้านที่ 2 คุณลักษณะของผู้ที่เลี้ยงดูเด็ก ประกอบด้วย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 14 มีพื้นฐานการศึกษาดี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 15 มีความรู้และประสบการณ์ในการเลี้ยงดูเด็ก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 16 มีสุขภาพแข็งแรงและสุขภาพจิตดี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 17 มีความเป็นระเบียบและสะอาด

2. กระบวนการเลี้ยงดูและการพัฒนาเด็ก มี 8 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 20 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 1 มีการดูแลตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานตามวัย และสิทธิเด็กอย่างเหมาะสม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2 มีการส่งเสริมการเจริญเติบโตและสุขภาพ

อนามัยของเด็กอย่างเหมาะสม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 มีการส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ทุกด้านของเด็กตามวัยอย่างสมดุลในลักษณะบูรณาการ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 มีการเฝ้าระวังประเมินและติดตามการเจริญเติบโต และพัฒนาการทุกด้านของเด็กตามวัยอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 5 จัดสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กตามวัย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 6 มีผู้เลี้ยงดูเด็กที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 7 มีการปลูกฝังระเบียบวินัยและมารยาทความเป็นไทยให้กับเด็กในทางสร้างสรรค์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 8 มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับพ่อแม่ผู้ปกครองของเด็ก

3. คุณภาพของเด็ก มี 2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 11 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 1 มีการเจริญเติบโตและภาวะสุขภาพอยู่ในเกณฑ์ปกติตามวัย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2 มีพัฒนาการทุกด้านอยู่ในเกณฑ์ปกติตามวัย

สำหรับการบริหารจัดการภายใต้ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา ตามหลักการจัดการศึกษา โดยปรัชญา เวสารัชช์ (2545, น.6-12) ได้ให้ข้อบ่งชี้ในการบริหารจัดการศึกษาที่ใช้โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน เป็นรูปแบบการบริหารที่เน้นการกระจายอำนาจ การตัดสินใจและการปฏิบัติงานไปยังโรงเรียน และเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้มีความคล่องตัวและมีอำนาจอิสระในการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามแนวปฏิรูปการศึกษา ทั้งนี้โดยมีดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของงานและการประกันคุณภาพเป็นตัวกำกับในการบริหารจัดการศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานยึดหลักการสำคัญ คือ การกระจายอำนาจ การใช้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง การมีส่วนร่วม การพึ่งตนเอง การประสานงาน ความต่อเนื่องและความหลากหลาย การพัฒนาตนเอง การตรวจสอบและถ่วงดุล โดยคำนึงถึงหลักกรรมรัฐ 6 ประการ คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า ส่วนรูปแบบของการบริหารมีอยู่ด้วยกัน 4 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นหลัก รูปแบบที่ครูเป็นหลัก รูปแบบที่ชุมชนมีบทบาทหลัก และรูปแบบที่ครูและชุมชนมีบทบาทหลัก ด้านยุทธศาสตร์ที่จะนำมาซึ่งความสำเร็จในการบริหาร คือ สถานศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจ เป้าหมายและวิธีการดำเนินงานที่ชัดเจน มีทีมงานที่มีคุณภาพหลากหลาย มีการพัฒนาบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ พัฒนาระบบข่าวสารข้อมูล ให้เกียรติและยกย่องครู ยกย่องผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพ และมีการประชาสัมพันธ์ที่ดี ส่วนการบริหารจัดการที่ใช้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐานนั้น มีเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานในสังกัดเป็นหน่วยดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายและเกณฑ์มาตรฐานที่ทางส่วนกลางกำหนด มีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารงาน ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ตั้งแต่ระดับพื้นฐานจนถึงระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนงานและองค์กรทางศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมในเขตพื้นที่การศึกษา การบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษา ให้บรรลุผลนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ ภารกิจ เป้าหมาย และวิธีดำเนินงานอย่างชัดเจน มีการพัฒนาระบบข้อมูล และสารสนเทศ พัฒนาบุคลากร ให้เป็นมืออาชีพ มีภาวะผู้นำสูงและมีการประชาสัมพันธ์ที่ดี

ขอบข่ายในการบริหารจัดการศึกษาที่ใช้โรงเรียนและเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐานมี 4 ด้าน ดังนี้ (ปรัชญา เวสารัชช์, 2545, น.6-12)

1. การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษา การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอน เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การบริหารงานวิชาการเป็นเรื่องที่ สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาต้องรับผิดชอบโดยตรง ดังนั้นผู้บริหารหน่วยงานจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อนำการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน ไปสู่ผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหลักสูตร แกนกลางที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดขึ้นเป็นหลักในการจัดการศึกษา และ สถานศึกษาจะต้องพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษานั้น เพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องและ ตอบสนองกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยสถานศึกษาจะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือกเป็นรายปีและรายภาค จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และกำหนดคุณลักษณะ อันพึงประสงค์จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปัจจุบันความสำเร็จของหลักสูตรสถานศึกษา อยู่ที่การบริหารหลักสูตรอย่างเป็นระบบ การพัฒนาบุคลากร และการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย ขั้นตอนการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย การตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับท้องถิ่น การเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การเขียนเอกสารหลักสูตร การแนะนำบุคลากรที่เกี่ยวข้อง การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร ส่วนการเทียบโอนผลการเรียนเป็นกระบวนการ เปลี่ยนแปลงแนวการศึกษาจากหลักสูตรหนึ่งไปยังอีกหลักสูตรหนึ่งในระดับเดียวกัน โดยนำ จำนวนหน่วยกิตการเรียนหรือหน่วยกิตที่ผ่านการประเมินแล้วมาทดแทน และนับต่อเนื่อกับ หน่วยการเรียนหรือหน่วยกิตอื่นที่ประสงค์จะเรียน เป็นการเทียบระดับการศึกษา เพื่อจบการศึกษา ซึ่งมี 3 ลักษณะ คือ 1) เทียบวุฒิจากหลักสูตรต่างประเทศเข้าสู่หลักสูตร ในประเทศ 2) เทียบระหว่างหลักสูตรหรือเทียบต่างรูปแบบ เช่น หลักสูตรการศึกษาในระบบและ

นอกระบบกับการเรียนรู้ตามอัธยาศัย 3) เทียบโอนผลการเรียนรู้ในระดับเดียวกันหรือต่างรูปแบบกัน

นอกเหนือจากการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาดังกล่าวแล้ว การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่เพียงพอและเหมาะสม ล้วนเป็นภารกิจด้านการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องดำเนินการหรือประสานส่งเสริมสนับสนุน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพบรรลุเป้าหมายตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด

2. การบริหารงานบุคคล การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา อยู่ภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรกลางบริหารงานบุคคล ซึ่งการบริหารงานบุคคลจะยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลสู่สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา การบริหารงานบุคคลตามแนวปฏิรูปการศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีกระบวนการต่อเนื่อง ตั้งแต่วางแผนกำลังคน การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การธำรงรักษาและพัฒนา การจัดระบบค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ตลอดจนการออกจากราชการ จุดเน้นของการบริหารจะอยู่ที่การพัฒนาและการส่งเสริมขวัญและกำลังใจ แนวทางการบริหารงานบุคคลจะต้องยึดหลักการตามระบบคุณธรรม (Merit system) และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีหรือธรรมรัฐหรือธรรมภิบาลนั่นเอง

3. การบริหารงบประมาณ การเงิน และระบบบัญชี ลักษณะงานงบประมาณและการเงินในสถานศึกษา และเขตพื้นที่ศึกษานั้น กำหนดให้เขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงบประมาณ และหน่วยบริหารการเงิน โดยสถานศึกษาเป็นหน่วยบริหารการเงินที่สามารถกำหนดความต้องการและเสนอของบประมาณผ่านเขตพื้นที่การศึกษา งบประมาณที่ได้รับจะอยู่ในรูปเงินก้อนที่สถานศึกษามีอำนาจอิสระในการบริหารตามกรอบงบประมาณที่ได้รับ ขณะเดียวกันก็สามารถดำเนินการจัดหารายได้ และบริหารเงินรายได้ของตนภายใต้ระบบการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการใช้ทรัพยากร เพื่อให้บรรลุผลและมีความโปร่งใส การบริหารงานตามระบบใหม่จะเน้นการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์หรือมุ่งเน้นผลงาน ส่วนระบบงบประมาณก็จะเป็นแบบมุ่งเน้นผลงานที่ลดการควบคุมรายละเอียดจากส่วนกลาง เพื่อให้หน่วยงานมีความคล่องตัวในการบริหารงบประมาณ ให้บรรลุผลตามแผนงานที่กำหนด สำหรับการประยุกต์การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานนั้น สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาต้องเตรียมการตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ด้าน ด้านการบริหารงานจะต้องเน้นการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่มีการวางแผนกลยุทธ์และกำหนดการดำเนินงานเป็นขั้นตอนชัดเจน ส่วนระบบบัญชีที่ใช้ควรเป็นระบบบัญชีพึงรับพึงจ่ายที่มีข้อมูล

และรายงานที่สะท้อนภาพการบริหารทรัพยากรบุคคลและทรัพยากรทั้งหมด รวมทั้งภาระผูกพันที่มี การเปรียบเทียบรายได้ และรายจ่ายที่แท้จริงในแต่ละงวดบัญชี

ในการบริหารงบประมาณและการเงินดังกล่าว ผู้บริหารจะต้องวางแผนและดำเนินงาน บริหารอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการเป็นขั้นตอนอย่างครบวงจร ตั้งแต่การวางแผน การจัดทำ งบประมาณ การดำเนินงาน การกำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล โดยมีคณะกรรมการ สถานศึกษา หรือเขตพื้นที่การศึกษาร่วมรับผิดชอบและดำเนินการด้วย

4. การบริหารทั่วไป เป็นกิจกรรมสนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา และ หน่วยงานให้เกิดความคล่องตัว สามารถดำเนินกิจกรรมไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานบริหารทั่วไปของสถานศึกษา ประกอบด้วย งานธุรการ งานอาคารสถานที่ และ งานความสัมพันธ์กับชุมชน ส่วนงานบริหารทั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อาจจะ ประกอบด้วย งานธุรการ งานระบบฐานข้อมูลและสารสนเทศ งานประสานงาน งานประชาสัมพันธ์ งานส่งเสริมสนับสนุน งานประกันโอกาสในการศึกษา งานอำนวยความสะดวกและการติดตามตรวจสอบ งานนโยบาย แผนและการจัดทำงบประมาณ งานสนับสนุนการประชุม งานพัฒนาการบริหาร งานพัฒนาโครงการ เป็นต้น การบริหารทั่วไปให้ประสบผลสำเร็จผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มี ภาวะผู้นำสูง มีการจัดวางบุคลากรให้ปฏิบัติงานตรงกับความสามารถและความถนัด มีการจัด สำนักงานที่ดี มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ประหยัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการประเมิน ตรวจสอบผลการดำเนินงานเป็นระยะและอย่างต่อเนื่อง มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุง กระบวนการบริหารทั่วไป สำหรับเทคนิคการบริหารสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา ไปสู่องค์กรสมัยใหม่นั้นมีฐานการพัฒนา 5 ประการ คือ การเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน การเชื่อมโยงและ พัฒนารอบแห่งภูมิปัญญา การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมและการคิดเป็นระบบ

สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี (2554) ได้นำเสนอสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย (5-6 ปี) โครงการหนังสือเล่มแรก (Bookstart Thailand Early Childhood Behavioral Competency) มุลินธิ หนังสือเพื่อเด็กร่วมกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ นับแต่ปี พ.ศ. 2546 ที่มุลินธิหนังสือเพื่อเด็กได้ศึกษาแนวความคิดเรื่องหนังสือเล่มแรก (Bookstart) จากประเทศอังกฤษ ที่เริ่มใช้หนังสือกับเด็กตั้งแต่ยังเป็นทารก แล้วนำมาทดลองใช้ในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2547 ด้วยการจัดทำชุดหนังสือเล่มแรกมอบให้พ่อแม่ จำนวน 106 ครอบครัว นำไปใช้กับลูกอายุ 6-9 เดือน โดยมีกระบวนการง่ายๆ คือ ให้อุ้มลูกนั่งตัก แล้วถือรักด้วยหนังสือ พ่อแม่จะอ่านเมื่อไรก็ได้ และอ่าน ที่ไหนก็ได้ ที่สำคัญที่สุด คือต้องอ่านทุกวันวันละ 5-15 นาที พบการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ในพฤติกรรมการเล่นดู ได้แก่ พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูหลักใช้เวลากับเด็กมากขึ้นกว่าก่อนเข้าโครงการ

กล่าวคือ ร้องเพลง เล่านิทาน และอ่านหนังสือกับเด็กอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกพื้นที่ อีกทั้งพบการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนในพฤติกรรมการเล่นของเด็ก คือ พ่อแม่และผู้เลี้ยงดูเด็ก ใช้เวลากับเด็ก ร้องเพลง เล่านิทาน และอ่านหนังสือกับเด็กมากขึ้น โดยทางโครงการเฝ้าดูพฤติกรรมของเด็กกลุ่มนี้มาโดยตลอด 6 ปี ในช่วง 0-3 ปีแรก พ่อแม่ใช้หนังสือกับลูกอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จนลูกอายุ 3-6 ปี ครบวัยเข้าเรียน พบว่า การที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้เด็กฟังอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลต่อเด็กเป็นอย่างมาก เห็นได้ชัดจากการทดสอบตามแบบทดสอบสมรรถนะของเด็กปฐมวัย ในการพัฒนาตามวัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ทางโครงการนำมาวัดสมรรถนะในการพัฒนาตามวัยของเด็กกลุ่มเป้าหมาย เทียบเคียงกับภาพรวมของเด็กปฐมวัยในประเทศไทย ได้ข้อมูลการทดสอบสมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัยตลอดระยะเวลา 6 ปี ของการเฝ้าดูพฤติกรรมและพัฒนาการของเด็กกลุ่มนี้พบทั้งพฤติกรรม และพัฒนาการที่ดีในทุกด้าน เมื่อเทียบกับกลุ่มเด็กในพื้นที่เดียวกันที่พ่อแม่ไม่ได้อ่านหนังสือให้ฟังตั้งแต่ยังอยู่ในวัยทารก (6-9 เดือน) โดยประเมินจากสมรรถนะใน 38 ด้าน ดังนี้ 1) ความสามารถในการเคลื่อนไหวและสุขภาพร่างกาย การเคลื่อนไหวและการทรงตัวโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ : เด็กสามารถแสดงความแข็งแรงและประสานการทำงานของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ 2) การเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก : เด็กสามารถแสดงความแข็งแรงและประสานการทำงานของกล้ามเนื้อมัดเล็ก 3) ประสาทสัมผัสกับการเคลื่อนไหว : เด็กสามารถใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ (เช่น การเห็น ได้ยิน กายสัมผัส และอริยาบถในการเคลื่อนไหว) 4) สุขภาพร่างกาย โภชนาการ : เด็กรับประทานอาหารหลายๆ ชนิดที่มีประโยชน์และปลอดภัย 5) สมรรถภาพทางกาย : เด็กแสดงความแข็งแรงและความทนทานทางร่างกาย 6) ความปลอดภัย : เด็กแสดงออกว่ามีความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัย 7) การช่วยเหลือและดูแลตัวเอง : เด็กสามารถช่วยและพึ่งตัวเองได้ในกิจวัตรของตน 8) พัฒนาการด้านสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ : เด็กแสดงทักษะในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ เช่น พ่อแม่ ครู และผู้ใหญ่ 9) การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนเด็ก : เด็กแสดงทักษะทางสังคมเชิงบวกกับเพื่อนเด็กด้วยกัน 10) พฤติกรรมการปรับตัวทางสังคม : เด็กแสดงความตระหนักรู้ว่าพฤติกรรมมีผลกระทบต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม 11) เห็นคุณค่าของความแตกต่าง : เด็กตระหนักรู้ เห็นคุณค่า และยอมรับนับถือในความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล 12) พัฒนาการด้านอารมณ์ ความคิดเกี่ยวกับตนเอง : เด็กสามารถรับรู้เกี่ยวกับตนเอง 13) การควบคุมอารมณ์ตนเอง : เด็กเข้าใจและปฏิบัติตามกฎระเบียบและกิจวัตรได้ 14) สมรรถนะของตนเอง : เด็กเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง 15) พัฒนาการด้านการคิดและสติปัญญา ความจำ : เด็กสามารถแสดงการจำเบื้องต้น 16) การสร้างหรือพัฒนาความคิด (ที่เป็นการคิดเบื้องต้น) : เด็กสามารถแสดงความคิดพื้นฐานในเรื่องเกี่ยวกับเวลา ช่องว่าง จำนวน ความคงที่ของมวล ฯลฯ รวมทั้งการจัดกลุ่มสิ่งต่างๆ ที่อยู่แวดล้อม 17) ตรรกวิทยา

และความมีเหตุผล : เด็กแสดงความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุและผล 18) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ : เด็กสามารถเปรียบเทียบแยกแยะความเหมือนความแตกต่าง และประเมินสถานภาพ สามารถแก้ปัญหาได้ 19) ความตั้งใจ จดจ่อ : เด็กสามารถจดจ่อกับการทำกิจกรรมด้วยความตั้งใจ 20) การคิดด้านคณิตศาสตร์ : เด็กสามารถอ่านตัวเลข นับเลขและรู้จำนวน 21) ความเข้าใจปรากฏการณ์ และวิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต : เด็กแสดงพฤติกรรมอยากรู้ อยากลอง โดยการมอง การฟัง การถาม จับต้องและลงมือทำเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีชีวิตต่างๆ 22) สิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตในธรรมชาติ : เด็กแสดงพฤติกรรมอยากรู้ อยากลอง โดยการมอง การฟัง การถาม จับต้อง และลงมือทำเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิตต่างๆ 23) ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมรอบตัว ครอบครัว : เด็กแสดงออกถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของ ครอบครัว และบทบาทของครอบครัว 24) ชุมชนและสังคม : เด็กแสดงออกถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับชุมชนของตน การพึ่งพาซึ่งกันและกันและบทบาททางสังคมของคนต่างๆ 25) มลภาวะและการรักษาสิ่งแวดล้อม : เด็กแสดงพฤติกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมและหลีกเลี่ยงมลภาวะ 26) ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าเชิงเศรษฐกิจ : เด็กแสดงออกถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับคุณค่าเชิงเศรษฐกิจของสิ่งต่างๆ 27) พัฒนาการด้านภาษา การเข้าใจและการใช้ภาษา คำศัพท์ : เด็กสามารถรับรู้ เข้าใจ และใช้คำศัพท์ได้ 28) การเรียงคำให้เป็นประโยค : เด็กแสดงพัฒนาการการใช้ไวยากรณ์ และการเรียงคำให้เป็นประโยค 29) ความเข้าใจภาษา : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรม เข้าใจความหมายและจับใจความได้จากการฟัง ภาษาพูด 30) การสื่อความหมาย การสื่อความหมายด้วยภาษาพูด : เด็กสามารถรับรู้และใช้ภาษาพูดสื่อความหมายได้ตรงตามความต้องการของตน 31) การสื่อความหมายด้วยท่าทาง และสัญลักษณ์ : เด็กสามารถ สื่อความหมายอย่างมีประสิทธิภาพด้วยสีหน้า ท่าทางและสัญลักษณ์ 32) การอ่านและการเขียนการอ่าน : เด็กสามารถออกเสียงตัวพยัญชนะ สระและคำง่ายๆ ได้ 33) การเขียน : เด็กสามารถเขียนตัวอักษร ตัวเลข และคำง่ายๆ ได้ 34) พัฒนาการด้านจริยธรรม การมีวินัยในตนเอง : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมควบคุมตนเอง 35) การพัฒนาเกี่ยวกับความรู้ผิดชอบชั่วดี : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมสะท้อนความเข้าใจเกี่ยวกับการกระทำใดถูกหรือผิด 36) พัฒนาการด้านการสร้างสรรค์ ศิลปะการแสดง คนตรีและการเดินตามดนตรี : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมทางดนตรี และเคลื่อนไหวตามดนตรี 37) ศิลปะการละคร : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมทางศิลปะการละคร และ 38) ทักษะศิลป์ : เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมด้านการวาด การปั้น และการประดิษฐ์

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ (2554, น.6 - 10) ได้เสนอเปลี่ยนแปลงการศึกษามาใหม่ให้เป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ก่อให้เกิดรูปธรรมในการศึกษา ก่อให้เกิดผลลัพธ์ขึ้นในวงการศึกษา แล้วให้ผลผลิตนั้นเป็นผลผลิตในทางสร้างสรรค์ (Creative) เป็นผลผลิตใหม่ๆ ที่เกิดจากความคิด สติปัญญา วิธีการของการศึกษานั้น โดยเหตุนี้ลักษณะของคนรุ่นใหม่

ในสังคมไทยจึงต้องมองข้ามความเป็นคนที่สมบูรณ์ไปสู่ความเป็นคนคิดและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้กับสังคมไทยได้อย่างดีและมากพอ นั่นคือ คุณลักษณะ CCPR ในตัวของผู้เรียน การสอน และการบริหารโรงเรียน

1. ลักษณะของคนรุ่นใหม่ : CCPR มีสี่ลักษณะ ดังนี้
  - 1.1 คิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Mind)
  - 1.2 คิดสร้างสรรค์ (Creative Mind)
  - 1.3 จิตนักประดิษฐ์ (Productive Mind)
  - 1.4 มีความรับผิดชอบ (Responsible Mind)
2. การสอนเชิงก้าวหน้า
  - 2.1 การสอนคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Criticality-based Instruction)
  - 2.2 การสอนเน้นการผลิต (Productivity-based Instruction)
  - 2.3 การสอนเน้นความรับผิดชอบ (Responsibility-based Instruction)
3. การบริหารโรงเรียนแบบ CPO (Creative and Productive Organization)

ภาพที่ 8 คุณลักษณะผู้เรียนและการสอน

(ไพฑูริย์ สีนลารัตนและคณะ, 2554, น.7)

จากผลการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับขอบข่าย ส่วนประกอบ ภาระงาน หรือตัวชี้วัดของการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยจากเอกสารเชิงนโยบาย เอกสารที่เป็นผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา และศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ และหลักเกณฑ์

ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัย ทั้ง 7 ด้าน ตามข้อมูลที่น่าสนใจในตาราง 9-15 ดังต่อไปนี้ เนื่องจากเอกสารที่ใช้วิเคราะห์และสังเคราะห์มีจำนวนมาก จึงใช้หมายเลขกำกับแทนเอกสารที่ใช้ศึกษา ดังนี้

- 1 แทน เกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับก่อนประถมศึกษา พ.ศ.2506
- 2 แทน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542
- 3 แทน พ.ร.บ.ระเบียบบริหารกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546
- 4 แทน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2546
- 5 แทน มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2547
- 6 แทน แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ พ.ศ.2548
- 7 แทน มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับปฐมวัย พ.ศ.2549
- 8 แทน แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550
- 9 แทน นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) พ.ศ.2550-2559
- 10 แทน เกณฑ์สถาบันเพื่อพัฒนาการจัดการ (IMD)
- 11 แทน รายงานวิจัยผลการตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ ระดับปฐมวัย พ.ศ.2552
- 12 แทน แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559)
- 13 แทน ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง สำนักงานสภาการศึกษา (พ.ศ. 2552-2561)
- 14 แทน มาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอก ระดับปฐมวัยรอบสาม (พ.ศ.2553-2558)
- 15 แทน เกณฑ์การประเมินโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (2554)
- 16 แทน นโยบายรัฐบาล (2554)
- 17 แทน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559)
- 18 แทน มาตรฐานการเลี้ยงดูเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ของสำนักงานพัฒนาการเรียนรู้และมาตรฐานการศึกษา (มปป.)
- 19 แทน ปรัชญา เวสารัชช์ (2545)
- 20 แทน สหามอนูบาลศึกษาแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2554)
- 21 แทน ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และคณะ (2554)
- 22 แทน จันทรัช คำเกิด (2547)

- 23 แทน นันทิยา รักตประจิด (2548)
- 24 แทน กัลย์จรียา โพธิสัต์ย์ (2549)
- 25 แทน คณิง สายแก้ว (2549)
- 26 แทน นงลักษณ์ โภศรี (2549)
- 27 แทน มนญา กัปวัฒนารสุข (2550)
- 28 แทน ศิริวรรณ ไบตระกูล วิลาวลัย์ ต่อปัญญาและนฤพร พงษ์คุณากร (2550)
- 29 แทน ชยุดา พยุงวงษ์ (2551)
- 30 แทน นพรัตน์ ไชยตาจักร์ (2551)
- 31 แทน รัตนาภรณ์ ภูธรเลิศ (2551)
- 32 แทน สุพรรณณี วรรณเพ็ชร (2551)
- 33 แทน อัญชลี นิมพลี (2551)
- 34 แทน อุไรวรรณ คุ้มวงษ์ (2551)
- 35 แทน จีรพงษ์ จันดาคุณ (2552)
- 36 แทน รัตติพร ภาธรฐวานนท์ (2552 : ก-ข)
- 37 แทน ปานิดา กุดกรุง (2553)
- 38 แทน พรรณธิดา สายตา (2553)
- 39 แทน พัชรา อยู่สมบุญ (2553)
- 40 แทน ภรภัทร นิยมชัย (2553)
- 41 แทน เรนเดลล์ (Rendell, 2003 อ้างถึงในคณิง สายแก้ว, 2549, น.75)
- 42 แทน กรินิง, ราฟเวอร์, แชมเปียน, ซาร์ดิน, เมทซ์เกอร์, และโจนส์ (Grining, Raver, Champion, Sardin, Metzger, & Jones, 2010, Online)
- 43 แทน โมโลนี (Molony, 2010, Online)
- 44 แทน โฮ (Ho, 2010, Online)
- 45 แทน โจลิเวตเตและสตีค (Jolivet, & Steed, 2010, Online)
- 46 แทน สวิก (Swick, 2010, Online)
- 47 แทน ดอยล์, ลอก และแมคนามารา (Doyle, Logue, & McNamara, 2011, Online)
- 48 แทน ลานิกัน (Lanigun, 2011, Online)
- 49 แทน เวบเบอร์ (Weber, 2011, Online)

ตารางที่ 9 การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอ
เชิงนโยบายด้านการบริหารจัดการ

ข้อค้นพบ	รายการเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	หมายเหตุ ความถี่ (f)
1. จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนา ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ	4, 5, 16, 18, 20	5
2. มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน	1, 5, 16	3
3. มีการสร้างและการจัดการความรู้	16, 17	2
4. จัดบุคลากรและกลุ่มเด็กแบบคละอายุ เพื่อ เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ	15	1
5. มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	3, 19	2
6. มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการ การศึกษาโดยเน้นมาตรฐานและคุณภาพและ ประสิทธิภาพ	15, 19, 25, 27	4
7. มีการกำหนดเป้าหมายในแผนประจำปีให้ชัดเจน	1	1
8. จัดโครงสร้างระบบการบริหารงานองค์กรอย่าง เป็นระบบครบวงจร	5, 15, 25, 27	4
9. มีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการ ดำเนินงาน	3, 6, 18, 19	4
10. มีการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุ อย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้	3, 6, 18, 27	4
11. ให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	4, 6, 11	1
12. เป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลองและพัฒนา ด้านวิชาการ	6	1
13. เผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ	6, 19	2
14. วางแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่รัดกุม	6, 19, 28	3
15. บริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ	3, 6, 19	3
16. จัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ	3, 6, 19	3

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	รายการเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	หมายเหตุ ความถี่ (f)
17. ส่งเสริมสนับสนุนด้านการบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และบริหารทั่วไป	6, 19	2
18. แผนแนวการศึกษา	3, 19	2
19. ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ที่จัดการศึกษา	3, 19	2
20. ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	2, 3, 19	3
21. มีการบริหารการเงินการบัญชีอย่างเป็นระบบ	3, 19, 28	3
22. มีข้อมูลสารสนเทศการบริหารพัสดุและสินทรัพย์	3, 19	3
23. จัดระบบควบคุมภายใน	3, 19	2
24. สนับสนุนการจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหารจัด การศึกษาปฐมวัยที่เน้นการมีส่วนร่วม	25	1
25. บริหารจัดการถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย	18	1
26. มีมาตรการป้องกันภัยอันตรายในสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ	15	1
27. การติดตามประเมินผลการดำเนินงานของ สถานศึกษา	15	1
28. มีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์หรือมุ่งเน้น ผลงาน	19	1
29. การนำผลการประเมินมาสู่การปรับปรุง การบริหาร	11, 19	2
30. การกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ	27	1
31. สร้างโอกาสให้เด็กกลุ่มเปราะบางได้เข้าเรียน ทุกคน	25	1

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	รายการเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	หมายเหตุ ความถี่ (f)
32. การกำหนดแผนงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว	3, 27	2
33. การกำหนดจิตสำนึกร่วมที่บุคลากรสามารถรับรู้ และปฏิบัติได้	27	1
34. การกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และ พันธกิจ สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน ต้นสังกัด	28	1
35. การกำหนดนโยบายที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม	9, 28, 41, 43	4
36. กำหนดจำนวนเด็กประมาณ 17 คนต่อห้อง	41	1
37. การติดตามการเจริญเติบโตและพัฒนาการ ทุกเดือน	28	1
38. พัฒนาระบบการบริหารคุณภาพและมาตรฐาน สถานศึกษา	36	1
39. จัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ	15	1
40. สนับสนุนการจัดทำแผนกลยุทธ์การบริหาร จัดการศึกษาปฐมวัยที่เน้นการมีส่วนร่วม	25	1
41. ส่งเสริมการประสานงานของศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบและเครือข่าย	25	1
42. จัดเงินอุดหนุนการยกระดับคุณภาพและปรับปรุง ระบบในการพัฒนาระบบการดูแลเด็ก ก่อนวัยเรียน	20	1
43. การเตรียมการคุณภาพและความมั่นใจใน การเตรียมความพร้อมให้ผู้ปกครองมั่นใจ	20	1
44. มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา	3	1

จากผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการบริหารจัดการ พบว่า รายการที่ 1 จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีรายการเอกสารที่สัมพันธ์สอดคล้องมากที่สุด (f=5) รองลงมามี 5 รายการ ประกอบด้วย รายการที่ 6 มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการศึกษา โดยเน้นมาตรฐานและคุณภาพและประสิทธิภาพ รายการที่ 8 จัดโครงสร้างระบบการบริหารงานองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร รายการที่ 9 มีการนิเทศติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน รายการที่ 10 มีการบริหารงานธุรการ การเงินและพัสดุอย่างเป็นระบบ และตรวจสอบได้ และรายการที่ 35 การกำหนดนโยบายที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม (f=4)

ตารางที่ 10 การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร

ข้อค้นพบ	รายการเอกสารที่สอดคล้องกัน	หมายเหตุความถี่ (f)
1. มีเกณฑ์ตัวบ่งชี้ที่หลากหลายเพื่อประเมินความก้าวหน้าทางพัฒนาการของผู้เรียน	1, 2, 5, 15	4
2. มีการจัดหลักสูตรและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	1, 2, 4, 5, 15, 27	5
3. มีคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	3, 6, 11, 19	4
4. การใช้หลักสูตรสถานศึกษา	6, 19	2
5. การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินการใช้หลักสูตร	6, 18	2
6. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2, 3, 18, 19	4
7. การวัดผลประเมินผลที่เน้นคุณภาพเด็กด้านต่าง ๆ	3, 19, 28	2
8. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	19	1
9. การศึกษาปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น	1, 3, 11, 19	4
10. เน้นการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา	24, 25	2
11. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับหลักสูตร	28	1

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	รายการเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	หมายเหตุ ความถี่ (f)
12. นำแนวคิดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยมาใช้ ในกิจกรรมการเรียนการสอน	28, 36	2
13. ใช้คุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นจุดมุ่งหมายของ การพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก	36	1
14. พัฒนาการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ที่สนุกสนาน	9, 41	2
15. ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร	15	1
16. จัดหลักสูตรการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนได้พัฒนา ตามธรรมชาติ	3, 4	2
17. มีการประเมินผลการใช้และพัฒนาหลักสูตร	49	1
18. มีการออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	49	1

จากผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร พบว่า รายการที่ 2 มีการจัดหลักสูตรและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ มีรายการเอกสารที่สัมพันธ์สอดคล้องมากที่สุด (f=5) รองลงมา มี 4 รายการประกอบด้วย รายการที่ 1 มีเกณฑ์/ตัวบ่งชี้ที่หลากหลายเพื่อประเมินความก้าวหน้าทางพัฒนาการของผู้เรียน รายการที่ 3 มีคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รายการที่ 6 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และรายการที่ 9 การศึกษาปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น (f=4)

ตารางที่ 11 การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอ
เชิงนโยบายด้านการให้บริการ

ข้อค้นพบ	รายการเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	หมายเหตุ ความถี่ (f)
1. จัดให้มีห้องน้ำ ห้องส้วม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สะอาด เป็นสัดส่วนไม่ปะปนชั้นอื่น	1, 4, 15, 21	4
2. จัดให้มีอาหารกลางวัน อาหารเสริม	1, 15, 21	3
3. จัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพ	1, 15, 18, 42	4
4. ให้บริการเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย	15	1
5. ประสานความร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรต่างๆ	9, 15, 19	3
6. ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียน	3, 15, 19	2
7. มีความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง	15	1
8. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร	1	1
9. จัดอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้อยู่ในสภาพดี ปลอดภัย และเพียงพอ	1, 4	2
10. มีระบบการซ่อมบำรุงที่เหมาะสมทันต่อเหตุการณ์	1	1
11. มีระบบสาธารณูปโภคอยู่ในสภาพใช้การได้ดี ปลอดภัย	1	1
12. มีระบบป้องกันอันตรายที่เตรียมพร้อมใช้การได้ตลอดเวลา	1	1
13. จัดให้เรียนฟรี และบริการอาหารฟรี	41	1
14. มีทำเลที่ตั้งและอาคารเป็นไปตามมาตรฐาน	18	1
15. มีอนามัยสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษาตามมาตรฐาน	9, 18	2
16. มีมาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในเด็กอย่างเป็นระบบ	18, 29	2
17. ในชุมชนมีแหล่งสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของพ่อแม่ผู้ปกครองและผู้เลี้ยงเด็ก	18	1

จากผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการให้บริการ พบว่า รายการที่ 1 จัดให้มีห้องน้ำห้องส้วมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สะอาด เป็นสัดส่วนไม่ปะปนชั้นอื่น กับรายการที่ 3 จัดให้มีการตรวจสอบคุณภาพมีรายการเอกสารที่สัมพันธ์สอดคล้องมากที่สุด (f=4) รองลงมาคือ รายการที่ 2 จัดให้มีอาหารกลางวัน อาหารเสริม และรายการที่ 5 ประสานความร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรต่างๆ (f=3)

ตารางที่ 12 การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านคุณภาพผู้เรียน

ข้อค้นพบ	รายการเอกสารที่สอดคล้องกัน	หมายเหตุความถี่ (f)
1. มีกำลังกายกำลังใจที่สมบูรณ์ รักการออกกำลังกาย	1, 4, 5, 14, 16, 20	6
2. มีความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม	4, 5, 8, 13, 14, 16, 20, 24	8
3. มีทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว	4, 16	2
4. มีทักษะทางสังคม	1, 4, 14, 16, 20	5
5. มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย	4, 5, 8, 11, 13, 16, 25, 26	8
6. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีจิตใจช่วยเหลือสังคมและมีความรักต่อพลโลก	4, 5, 20	3
7. มีมนุษยสัมพันธ์	4	1
8. มีความรักด้านภาษา	1, 5, 10, 20	4
9. เชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก	4, 31, 34	3
10. สามารถทำงานจนสำเร็จ ทำงานร่วมกับคนอื่นได้และมีความรู้ลึกที่ติดต่ออาชีพสุจริต	4, 5, 13, 25	4
11. สามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4, 13, 20, 21, 24	5
12. มีความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่านและพัฒนาตนเอง	11, 24	2
13. เด็กมีความสุข สุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี	4, 18, 20, 24	4

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	รายการเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	หมายเหตุ ความถี่ (f)
14. เด็กมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว	4, 20, 24	3
15. เด็กมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย	4, 18, 20	3
16. เด็กมีระเบียบวินัย	13, 18, 20	3
17. เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4, 24	2
18. เด็กมีคุณลักษณะพิเศษตามที่โรงเรียนกำหนดขึ้น	27	1
19. เด็กมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	4, 29	2
20. เด็กมีความเมตตากรุณา	30	1
21. เด็กมีความตรงต่อเวลา	20, 30	2
22. เด็กมีความสามารถทางพหุปัญญาทั้ง 9 ด้าน	20, 31	2
23. เด็กมีจิตสาธารณะ	13, 34	2
24. สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ตลอดชีวิต	13	1
25. มีความสามารถในการสื่อสาร	4, 13, 20	3
26. มีมารยาทไทย รู้จักขอบคุณและขอโทษ	13, 30	2
27. ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	13	1
28. รังเกียจการทุจริต คัดค้านการซื้อสิทธิขายเสียง	13	1
29. มีความทันสมัยสามารถปรับตัวก้าวทันต่อโลก	13	1
30. เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น	4	1

จากผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า รายการที่ 2 มีความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม และรายการที่ 5 มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมและจิตสำนึกความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีรายการเอกสารที่สัมพันธ์สอดคล้องมากที่สุด (f=8) รองลงมา คือ รายการที่ 1 มีกำลังกายกำลังใจที่สมบูรณ์ รักการออกกำลังกาย (f=6) และรายการ

ที่ 4 มีทักษะทางสังคมกับรายการที่ 11 สามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (f=5) ตามลำดับ

**ตารางที่ 13 การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอ
เชิงนโยบายด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้**

ข้อค้นพบ	รายการเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	หมายเหตุ ความถี่ (f)
1. มีแหล่งข้อมูลและสื่อเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้	15	1
2. มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ปลอดภัย เพียงพอ และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4, 5, 19	3
3. มีแหล่งข้อมูลชุมชนที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนา เด็กและครอบครัว	5	1
4. จัดสภาพแวดล้อมและบริการที่ส่งเสริมให้เด็กพัฒนา ตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ ทั้งในและนอกห้องเรียน	1, 3, 5, 6, 11, 15, 19, 49	8
5. สนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา ในท้องถิ่น	3, 5, 11, 15	4
6. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพ	2, 3, 19	3
7. การมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้และ ระบบสารสนเทศของทุกฝ่าย	3, 25	2
8. จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับสภาพ ที่แท้จริงในชีวิตประจำวัน	42	1

จากผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่าง ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ พบว่า รายการที่ 4 จัดสภาพแวดล้อมและบริการ ที่ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ ทั้งในและนอกห้องเรียน มีรายการเอกสาร ที่สัมพันธ์สอดคล้องมากที่สุด (f=8) รองลงมาคือ รายการที่ 5 สนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้ และ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น (f=4) และรายการที่ 2 มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ปลอดภัย เพียงพอและ

เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน กับรายการที่ 6 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนรู้
ที่มีคุณภาพ (f=3) ตามลำดับ

**ตารางที่ 14 การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอ
เชิงนโยบายด้านบุคลากร**

ข้อค้นพบ	รายการเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	หมายเหตุ ความถี่ (f)
1. พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา อย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ	1, 16, 19, 25	4
2. บุคลากรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีความรู้ ใหม่ มีความสามารถและความชำนาญ ด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	1, 3, 5, 6, 15	5
3. จัดเตรียมนักการศึกษาพิเศษเพื่อช่วยเหลือและ ให้คำปรึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ	15	1
4. ผู้บริหารมีทักษะในการบริหารจัดการและ การนิเทศ	1, 5, 15	3
5. ผู้บริหารได้รับการอบรมทางการศึกษาปฐมวัย	15	1
6. ครูมีคุณธรรมจริยธรรม	1, 5	2
7. ครูมีวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงาน ที่รับผิดชอบ	1, 5, 6, 15, 18	5
8. ครูขยันหมั่นเพียรพัฒนาตนเอง	4, 5	2
9. มีครูเพียงพอ (จัดอัตราส่วนระหว่างบุคลากร กับเด็ก)	5, 6, 19	3
10. ครูสามารถจัดการเรียนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4, 13, 18, 35	4
11. บุคลากรอื่นเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน และ ปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ ที่ดี ตระหนักในการเป็นแบบอย่างที่ดี	1, 18	2
12. บุคลากรอื่นเข้าใจแนวทางจัดการศึกษาและ การดูแลเด็กปฐมวัย	1, 35	2

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	รายการเอกสาร ที่สอดคล้องกัน	หมายเหตุ ความถี่ (f)
13. จัดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของบุคลากร	1	1
14. บุคลากรพัฒนางานอย่างสม่ำเสมอ	1, 27	2
15. เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรทุกฝ่าย	1, 3, 17, 19, 25, 28	6
16. การสร้างเครือข่ายการศึกษาปฐมวัย	6	1
17. การติดตาม ประเมินผลและรายงานผล การดำเนินงานการบริหารงานบุคคล	6, 18	2
18. บุคลากรมีคุณสมบัติเหมาะสมกับลักษณะงาน ตามมาตรฐาน	18	1
19. บุคลากรมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี	18	1
20. บุคลากรรักความสะอาดมีระเบียบ	18	1
21. บุคลากรจัดประสบการณ์เชิงก้าวหน้า	20	1
22. ครูมีแผนการจัดประสบการณ์ทุกคน	24	1
23. ครูบูรณาการในการจัดประสบการณ์ผ่าน การเล่นของเด็ก	4, 11, 24	3
24. ครูจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียน	24	1
25. ครูร่วมกันคิดวิเคราะห์กำหนดตัวบ่งชี้และ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการจัดประสบการณ์	24	1
26. ครูสามารถประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ครอบคลุมทุกด้านอย่างเหมาะสมตามวัยและ สอดคล้องกับสภาพจริงในการเรียนรู้	4, 34	2
27. ครูสามารถประเมินพัฒนาการของผู้เรียนมาปรับ จัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนเต็มศักยภาพ	35	1
28. ครูมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	20	1
29. ครูมีวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน	4	1

จากผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านบุคลากร พบว่า รายการที่ 15 เสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรทุกฝ่าย มีรายการเอกสารที่สัมพันธ์สอดคล้องมากที่สุด (f=6) รองลงมาคือ รายการที่ 2 บุคลากรได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้มีความรู้ใหม่ มีความสามารถและความชำนาญด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก กับรายการที่ 7 ครูมีวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ (f=5) และรายการที่ 1 พัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ กับรายการที่ 10 ครูสามารถจัดการเรียนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (f=4) ตามลำดับ

ตารางที่ 15 การสังเคราะห์ข้อค้นพบที่สำคัญจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอเชิงนโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน

ข้อค้นพบ	รายการเอกสารที่สอดคล้อง	หมายเหตุความถี่ (f)
1. การให้บริการวิชาการระดับปฐมวัย	3, 16	2
2. ให้ความและโอกาสผู้ปกครองเด็กมีส่วนร่วมในการบริการและจัดกิจกรรม	1, 15, 19, 25, 28, 49	6
3. ครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน	18	1
4. รายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ	1	1
5. ให้บริการความรู้แก่ผู้ปกครองและชุมชน	1, 2	2
6. ครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษามีความร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก	4, 6, 47	3
7. การเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ	6	1
8. การประชาสัมพันธ์ในการให้บริการและความร่วมมือ	6	1
9. การแสวงหาแหล่งข้อมูลความรู้และสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาเด็ก	8, 18	2
10. องค์กรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมหรือบริการในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกับสถานศึกษา	3, 8, 15, 17	4

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ข้อค้นพบ	รายการเอกสาร ที่สอดคล้อง	หมายเหตุ ความถี่ (f)
11. ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ด้านการพัฒนาเด็ก	2, 3, 18	3
12. มีสื่อมวลชนที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก	18	1

จากผลการสังเคราะห์ข้อค้นพบจากการศึกษาเอกสารเพื่อการพัฒนาเป็นร่างข้อเสนอ
เชิงนโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน พบว่า รายการที่ 2
ให้เวลาและโอกาสผู้ปกครองเด็กมีส่วนร่วมในการบริการและจัดกิจกรรม มีรายการเอกสาร
ที่สัมพันธ์สอดคล้องมากที่สุด (f=6) รองลงมา คือ รายการที่ 10 องค์กรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม
ในการจัดกิจกรรมหรือบริการในรูปแบบต่างๆ ร่วมกับสถานศึกษา (f=4) และรายการที่ 6
ครอบครัว ชุมชนและสถานศึกษามีความร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก กับรายการ
ที่ 11 ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการพัฒนาเด็ก (f=3) ตามลำดับ

ข้อมูลบริบททั่วไปของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ

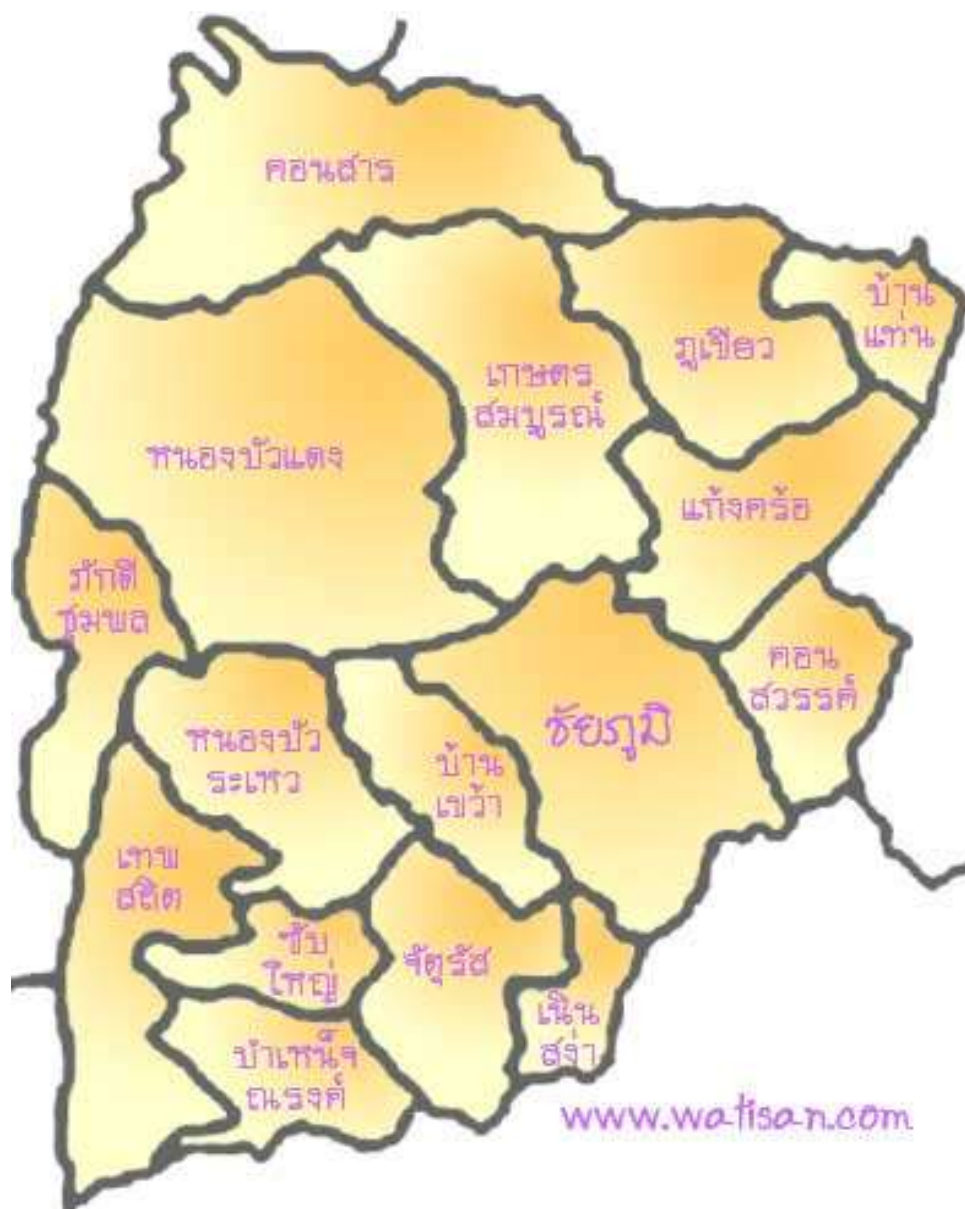
ความเป็นมา

ตามที่รัฐบาลโดยกระทรวงศึกษาธิการ (2552, น. 2 - 8) มีนโยบายพัฒนาโรงเรียน
ในชนบทที่มีการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพเท่าเทียมกับโรงเรียนในเมือง การมีแบบอย่าง
หรือต้นแบบที่ดีและมีความพร้อมที่จะช่วยเหลือด้านวิชาการแก่โรงเรียนอื่นๆ เป็นวิธีการหนึ่ง
ที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมีนโยบาย
การจัดการและการพัฒนาศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ ตามคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่ ศธ 04006/3041 ลงวันที่ 16 ธันวาคม 2547
ได้กำหนดให้ ในปีงบประมาณ 2548 ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคัดเลือกโรงเรียนเพื่อจัดตั้ง
ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบอำเภอละ 1 โรงเรียน ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 16 โรงเรียน และขยาย
การดำเนินงานเป็นโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยเครือข่าย โดยมอบหมายให้โรงเรียนอนุบาลประจำ
จังหวัดเป็นศูนย์ประสานงานหลัก มีภาระหน้าที่จัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพ เป็นแหล่งเรียนรู้
ศูนย์วิชาการ ให้บริการวิชาการเป็นศูนย์ประสานงานเป็นแหล่งศึกษาวิจัย ทดลองอย่างต่อเนื่อง
โดยมีการกำหนดเป้าหมาย คือ 1) เด็กปฐมวัยทุกประเภทได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ

2) ครูผู้สอนมีความชำนาญในการจัดประสบการณ์พัฒนาเด็ก เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรักและความเข้าใจเด็กทุกประเภท 3) ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นแหล่งรวมความรู้และเป็นศูนย์ประสานงานการศึกษาปฐมวัยจัดตั้งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้และสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก 4) ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับจุดเน้นของนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ 2554 ที่กำหนดให้ยกระดับคุณภาพผู้เรียนทุกคนให้มีพัฒนาการเหมาะสมกับวัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น มีคุณธรรม และสำนึกความเป็นไทย โดยเน้นการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น มีทักษะการคิดวิเคราะห์ เชื่อมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีความสามารถด้านเทคโนโลยี โดยผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับความถนัดและเต็มตามศักยภาพสำหรับเด็กปฐมวัย ได้รับการเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

ข้อมูลทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้โรงเรียนอนุบาลชัยภูมิเป็นโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของจังหวัด มีโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทุกอำเภอๆละหนึ่งแห่ง และมีโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่ายทุกอำเภอๆละหนึ่งแห่ง ทั้งจังหวัด รวม 32 โรงเรียน ดังภาพที่ 9 แผนที่แสดงเขตอำเภอในจังหวัดชัยภูมิ พื้นที่ในการวิจัย และรายชื่อโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย ที่แสดงข้อมูลในตารางที่ 16

ภาพที่ 9 แผนที่แสดงเขตอำเภอในจังหวัดชัยภูมิ
(วัดไทยคอตคอม, 2555, ออนไลน์)

ตารางที่ 16 แสดงรายชื่อโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
เครือข่ายในจังหวัดชัยภูมิ

ที่	สังกัด	รายชื่อโรงเรียน ปฐมวัยต้นแบบ	รายชื่อโรงเรียนปฐมวัย ต้นแบบเครือข่าย
	สพป.ชัยภูมิ 1		
1	อำเภอเมืองชัยภูมิ	โรงเรียนอนุบาลชัยภูมิ	โรงเรียนหมื่นแป้ว
2	อำเภอกอนสวรรค์	โรงเรียนชุมชนบ้านจอก	โรงเรียนสหราษฎร์นุเคราะห์
3	อำเภอบ้านเขว้า	โรงเรียนบ้านเขว้าศึกษา	โรงเรียนบ้านกุดहुลิ่ง
4	อำเภอหนองบัวแดง	โรงเรียนบ้านลาดเหนือ	โรงเรียนหนองหอยปัง บำเหน็จวิทยา
5	อำเภอภักดีชุมพล	โรงเรียนบ้านโนนม่วง	โรงเรียนบ้านเจาทอง
	สพป.ชัยภูมิ 2		
6	อำเภอแก้งคร้อ	โรงเรียนศรีแก้งคร้อ	โรงเรียนบ้านโคกสูง
7	อำเภอบ้านแท่น	โรงเรียนชุมชนแท่นประจัน	โรงเรียนชัยชุมพลวิทยา
8	อำเภอภูเขียว	โรงเรียนภูมีวิทยา	โรงเรียนเพชรราษฎร์บำรุง
9	อำเภอกอนสาร	โรงเรียนบ้านทุ่งลุยลาย	โรงเรียนบ้านคอนสาร
10	อำเภอเกษตรสมบูรณ์	โรงเรียนชุมชนบ้านหัน	โรงเรียนเกษตรศิลป์วิทยา
	สพป.ชัยภูมิ 3		
11	อำเภอจัตุรัส	โรงเรียนจัตุรัสวิทยานุกูล	โรงเรียนชุมชนบัวบาน สามัคคี
12	อำเภอบำเหน็จณรงค์	โรงเรียนชุมชนชวนวิทยา	โรงเรียนชุมชนบ้านเพชร สามัคคี
13	อำเภอเทพสถิต	โรงเรียนอนุบาลเทพสถิต	โรงเรียนบ้านยางแก้วแฝก
14	อำเภอซับใหญ่	โรงเรียนซับใหญ่วิทยาคม	โรงเรียนบ้านท่ากูป
15	อำเภอหนองบัวระเหว	โรงเรียนชุมชนบ้านหนองบัว ระเหว	โรงเรียนบ้านท่าโป่ง
16	อำเภอเนินสง่า	โรงเรียนคานินราษฎร์วิทยา	โรงเรียนหนองนิม (สิงห์จันทร์บำรุง)

จากตารางที่ 16 พบว่า มีรายชื่อโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ มีจำนวน 16 โรงเรียน และโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่ายในจังหวัดชัยภูมิ มีจำนวน 16 โรงเรียน รวม 32 โรงเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ธัญนันท์ พึ่งวงศ์ญาติ (2548) ได้ศึกษา การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในระดับปฐมวัย ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการปฏิบัติการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในระดับปฐมวัยที่มีคุณภาพ ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่พัฒนาขึ้น ตรงกับความต้องการ มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน 33 รายการ ดังนี้ 1) การเตรียมการก่อนดำเนินการ 4 รายการ 2) การวางแผน 9 รายการ 3) การดำเนินงาน 5 รายการ 4) การตรวจสอบประเมินผล 5 รายการ 5) การนำผลการประเมินมาปรับปรุง 4 รายการ 6) การจัดทำรายงานประจำปี 3 รายการ และ 7) การผดุงระบบการประกันคุณภาพ 3 รายการ

นันทิยา รัตประจิด (2548) ได้ทำการศึกษาความต้องการในการจัดการศึกษาปฐมวัย ในสถานศึกษาปฐมวัยของกองทัพอากาศ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ในสถานศึกษาปฐมวัยของกองทัพอากาศ มีความต้องการในการจัดการศึกษา ปฐมวัยในระดับมาก และมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน 2) ความต้องการในการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้บริหาร ครูและผู้ปกครอง ในสถานศึกษาปฐมวัยของกองทัพอากาศปฐมวัยของกองทัพอากาศ เมื่อเปรียบเทียบตามประเภทของสถานศึกษาปฐมวัย ประสบการณ์การดูแลเด็ก 0 - 5 ปี และวุฒิทางการศึกษาแล้ว พบว่า (1) ผู้บริหารที่อยู่ในสถานศึกษาต่างกัน มีประสบการณ์บริหารต่างกัน และมีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความต้องการในการจัดการศึกษาปฐมวัยด้านการบริหาร ด้านบุคลากร ด้านการจัดสภาพแวดล้อม ด้านการบริการ และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัว และชุมชนไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ครูที่อยู่ในสถานศึกษาต่างกัน มีความต้องการในการจัดการศึกษาทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูที่มีประสบการณ์การสอนต่างกัน มีความต้องการจัดการศึกษาด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านบุคลากร ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัวและชุมชนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความต้องการในการจัดการศึกษาด้านบริหาร ด้านบุคลากร และด้านบริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ผู้ปกครอง

ของเด็กในสถานศึกษาต่างกัน และมีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความต้องการในการจัดการศึกษาปฐมวัยทั้ง 6 ด้าน แตกต่างกัน อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

มงคล กุลเกลี้ยง (2548) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษา พบว่า 1) โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีการจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่ในระดับมาก โดยงานที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ งานด้านกิจกรรมนักเรียน 2) โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กมีปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยอยู่ในระดับน้อย โดยงานที่มีปัญหาในการปฏิบัติมากที่สุด คือ งานด้านอาคารสถานที่ 3) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีเพศและตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับผู้มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี และผู้มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี กับผู้มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 4) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่มีเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กไม่แตกต่างกัน

วาสนา ชัตติยวงษ์ (2548) ได้ศึกษาการจัดตั้งและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาศึกษาก่อนวัยอนุบาลอย่างมีส่วนร่วมและพึ่งตนเองของชุมชน : กรณีศึกษา ตำบลลวกโก อำเภอมือง จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะของความพร้อมในการมีส่วนร่วมและพึ่งตนเอง ได้แก่ การรวมกลุ่มกันทำงาน การจัดความสัมพันธ์ของกลุ่มแบบมีส่วนร่วมจิตสำนึกของการพึ่งตนเองและการแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีอยู่ในชุมชนแล้ว แต่การร่วมกันจัดการศึกษาอย่างพึ่งตนเองยังไม่มีการจัดสร้างขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม เมื่อผู้วิจัยเข้าไปเตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วมและพึ่งตนเองโดยใช้ 3 เทคนิค ได้แก่ 1) เทคนิคการประเมินสถานะชนบทอย่างมีส่วนร่วม (Participatory Rural Appraisal : PAR) เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กก่อนวัยอนุบาลและรับรู้ถึงปัญหาการดูแลเด็กก่อนวัยอนุบาลในชุมชน 2) เทคนิคการวางแผนแบบมีส่วนร่วม (Appreciation -Influence -Control : AIC) เพื่อวางแผนแก้ปัญหา 3) เทคนิคการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อแสวงหาการสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการแก้ปัญหา จึงเกิดความพร้อมในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับก่อนวัยอนุบาลอย่างพึ่งตนเอง จากนั้นชุมชนได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาศึกษาก่อนวัยอนุบาล

เด็กก่อนวัยอนุบาลโดยแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการตัดตั้งและบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัย คณะกรรมการได้ดำเนินการจัดตั้งและบริหารจัดการศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ โดยบูรณาการองค์ความรู้ในเรื่องการจัดตั้งศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ การบริหารจัดการศูนย์ 1 เข้ากับทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดหาและปรับปรุงสถานที่จัดหางบประมาณและบุคลากรผลการประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาศักยภาพเด็กก่อนวัยอนุบาล พบว่า ศูนย์ที่บริหารจัดการโดยบุคลากรในชุมชนนั้นมีประสิทธิภาพ ผู้ปกครองที่นำเด็กมาให้ศูนย์ดูแลและคณะกรรมการจัดตั้งและบริหารจัดการศูนย์มีความพึงพอใจการจัดตั้งศูนย์พัฒนาศักยภาพเด็กก่อนวัยอนุบาล จึงเป็นการตอบสนองความต้องการผู้ดูแลเด็กก่อนวัยอนุบาลในชุมชน ดังนั้นหากยังมีความต้องการผู้ดูแลเด็กก่อนวัยอนุบาลอยู่ดำเนินการที่ต่อเนื่องของศูนย์พัฒนาศักยภาพเด็กก่อนวัยอนุบาล เป็นสิ่งที่เป็นไปได้

อรุณี เขตนิมิตร (2548) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ผลการศึกษา พบว่า ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย มีสภาพและปัญหาในการบริหาร งานวิชาการระดับปฐมวัย ทั้ง 12 ด้าน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับ ปฐมวัย ในสถานศึกษา มีสภาพการบริหารงานวิชาการทั้ง 12 ด้าน โดยรวมและรายด้านทุกด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัย ใน สถานศึกษา มีปัญหาการบริหารงานวิชาการทั้ง 12 ด้าน โดยรวม พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาปฐมวัย ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ปฐมวัย ด้านการนิเทศการศึกษาระดับ ปฐมวัย มีระดับปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กัลย์จรียา โพธิ์สัตย์ (2549) ได้ศึกษาการติดตามผลการใช้หลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546 และศึกษาวิธีการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนในชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 53 คน นักเรียน จำนวน 790 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละและค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการติดตามการใช้หลักสูตรปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้านคุณภาพเด็กตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 เด็กมีคุณธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่ 2 เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มาตรฐานที่ 3 เด็กสามารถทำงานจนเสร็จ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีความรู้สึกที่ดี

ต่ออาชีพสุจริต มาตรฐานที่ 4 เด็กสามารถคิดรวบยอด คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มาตรฐานที่ 5 เด็กมีความรู้และทักษะเบื้องต้น มาตรฐานที่ 6 เด็กมีความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่านและพัฒนาตนเอง มาตรฐานที่ 7 เด็กมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มาตรฐานที่ 8 เด็กมีสุทริยภาพและลักษณะด้านศิลปะ คนตรีและการเคลื่อนไหว โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกตามมาตรฐานอยู่ในระดับดีทุกด้าน และ 2) ผลการศึกษาวิธีการจัดประสบการณ์และกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยของครูผู้สอนระดับปฐมวัย โดยพบว่า ครูผู้สอนมีแผนการจัดประสบการณ์ทุกคน โดยใช้การสอนแบบบูรณาการในการจัดประสบการณ์ ครูผู้สอนร่วมกันคิดวิเคราะห์กำหนดตัวบ่งชี้และสภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละช่วงอายุ เพื่อนำมาใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ใช้กิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่นเป็นวิธีการจัดประสบการณ์ โดยครูและเด็กร่วมกันกำหนด ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมประจำวันครบทั้ง 6 กิจกรรม จัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียน ใช้การสังเกต สนทนา รวบรวมผลงาน และการบันทึกพฤติกรรมในการประเมินพัฒนาการของเด็ก การจัดการศึกษาให้ความสำคัญในด้านการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ปัญหาอุปสรรค คือ สื่อมีไม่เพียงพอสำหรับเด็ก

คณิ่ง สายแก้ว (2549) ได้ทำการวิจัยข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายที่กำหนดวิสัยทัศน์ว่า ภายในปี 2554 จังหวัดสุรินทร์จะเป็นจังหวัดชั้นนำในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นอย่างหลากหลายและทั่วถึง และได้พันธกิจ 7 ประการ คือ 1) จัดระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) สร้างโอกาสให้เด็กกลุ่มเปราะบางได้เข้าศึกษาในระดับปฐมวัยทุกคน 3) สร้างและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณธรรม จริยธรรมและได้รับการเตรียมความพร้อมในพัฒนาการทุกด้าน 4) สร้างเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ และระบบสารสนเทศโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย 5) สร้างความตระหนักให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม 6) ส่งเสริมหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน และ 7) พัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้มีศักยภาพในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย รวมทั้งสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน นอกจากนี้จากผลการวิจัยได้ชุดของเป้าหมาย กลยุทธ์ และตัวชี้วัดทั้งการบริหาร โดยภาพรวม และจำแนกเป็นรายด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการบริหารทั่วไป โดยมีรายละเอียดหลายประการที่มุ่งจะก่อให้เกิดผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจที่กำหนดไว้ ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดสุรินทร์ที่เป็นผลจากกระบวนการวิจัยเชิงนโยบายที่ยึดถือหลักการวิจัยแบบผสมที่อาศัยข้อมูลจากหลากหลายแหล่งตามหลักการสามเส้าในขั้นตอนแรก และอาศัย

หลักการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการจากผู้มีส่วนได้เสียระดับฐานรากในการพัฒนาและการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายในขั้นตอนที่สองและขั้นตอนที่สาม ทำให้มีความเชื่อมั่นว่าเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีความเหมาะสม มีความสอดคล้อง มีความเป็นประโยชน์ และมีความเป็นไปได้

นงลักษณ์ โกศรี (2549) ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่าองค์ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลมีจำนวน 7 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านคุณภาพเด็ก ด้านบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านความปลอดภัย และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน

นันทฉัตร น้อยเหลือ (2549) ได้ศึกษาการติดตามผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบร่วมมือประสานใจสำหรับครูปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสิงห์บุรี พบว่า 1) ความสามารถในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน 2) ความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัยจำแนกเป็น 2 ด้าน ดังนี้ (1) ผลการประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน (2) ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของครูระดับปฐมวัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายการพบว่า ทุกรายการมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ยกเว้นรายการครูพูดจาสุภาพ เสียงดังฟังชัด และใช้ภาษาได้ถูกต้อง มีบุคลิกภาพที่ดีในการดำเนินการจัดกิจกรรม ครูยิ้มแย้มแจ่มใสและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียนเอาใจใส่ผู้เรียนอย่างทั่วถึงอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินความพึงพอใจของครูระดับปฐมวัยที่มีต่อรูปแบบการนิเทศแบบร่วมมือประสานใจ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

อารีย์ บุญฤทธิ์ (2549) ได้ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 พบว่า 1) คะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดประสบการณ์เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าก่อนได้รับประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) คะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดประสบการณ์เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และได้รับการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) คะแนนเฉลี่ยความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

หลังได้รับประสบการณ์เน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ได้แก่ ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดละเอียดลออ ความคิดริเริ่ม สูงกว่ากลุ่มที่จัดประสบการณ์ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ศิริวรรณ ไบตระกูล วิลาวัลย์ ต่อปัญญาและนฤพร พงษ์คุณากร (2550) ได้ศึกษารูปแบบการดำเนินงานด้านบริการที่เหมาะสมของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง ผลการวิจัย พบว่า 1) ด้านสภาวะแวดล้อม มีการกำหนดปรัชญาวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และพันธกิจที่สอดคล้องกับนโยบายขององค์กรต้นสังกัด แต่การกำหนดนโยบายการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง ควรมาจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่มีความเกี่ยวข้อง และควรมีการแสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นในด้านบริการ หรือลักษณะเด่นที่ต้องการให้เกิดกับเด็กที่มาใช้บริการที่ชัดเจน 2) ด้านปัจจัยนำเข้า การบริหารจัดการภายในควรมีการบริหารจัดการด้านการเงินการบัญชีที่เป็นระบบ มีการวางแผนด้านงบประมาณที่รัดกุม สามารถตรวจสอบได้ ตลอดจนมีแผนการเพิ่มรายรับและลดต้นทุนตามความเหมาะสม บุคลากรควรเน้นในด้านการวางแผนการจัดอัตราค่าจ้าง การสร้างแรงจูงใจและระบบค่าตอบแทนตามความสามารถ ผลงานและผลกำไร วัสดุครุภัณฑ์ควรมีการวางแผนในการจัดหาเพิ่ม การบำรุงรักษา ซ่อมแซมและจำหน่ายอย่างเป็นระบบ 3) ด้านกระบวนการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันการเจ็บป่วย มีการติดตาม การเจริญเติบโตและพัฒนาการทุกเดือน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และนำแนวคิดของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยมาใช้ในการจัดกิจกรรม โดยมีการประเมินผลลัพธ์ โดยวัดคุณภาพที่ตัวเด็กในด้านต่างๆ การให้บริการผู้ปกครอง ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการบริหารและกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปางมากขึ้น 4) ด้านผลผลิต เด็กที่มาใช้บริการมีการเจริญเติบโตที่ผิดปกติและพัฒนาการมีแนวโน้มล่าช้า ร้อยละ 4.76 และ 19.05 ของเด็กที่มาใช้บริการทั้งหมด ดังนั้นควรมีแผนการให้การติดตามเฉพาะรายบุคคลอย่างใกล้ชิดร่วมกับผู้ปกครอง ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการรับบริการด้านบริหารจัดการน้อยที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องอัตราค่าบริการ จึงควรมีการพิจารณาปรับอัตราค่าบริการที่เหมาะสมหรือมีการพัฒนาคุณภาพของการบริการที่คุ้มค่า เพื่อให้ผู้ปกครองพึงพอใจ

กาญจนา สามเด็ย (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการสอน PRIPARE เพื่อพัฒนาความสามารถเมตาคอกนิชันของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการสอน PRIPARE สามารถนำไปพัฒนาความสามารถเมตาคอกนิชันของเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้น มีคุณภาพตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีค่าดัชนีความเหมาะสมของรูปแบบมีค่าตั้งแต่ 3.60 – 4.80 และ

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของรูปแบบ ได้เท่ากับ 0.60–1.00 ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการสอน PRIPARE เพื่อพัฒนาความสามารถเมตาคอกนิชันของเด็กปฐมวัย โดยการทำวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง 50 คน พบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถเมตาคอกนิชันหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับความคิดเห็นของครูผู้สอนที่นำรูปแบบการสอน PRIPARE เพื่อพัฒนาความสามารถเมตาคอกนิชันของเด็กปฐมวัยไปสอน พบว่า ครูปฐมวัยมีความเห็นว่า รูปแบบการสอน PRIPARE เพื่อพัฒนาความสามารถเมตาคอกนิชันของเด็กปฐมวัย มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดทุกด้านและสามารถนำไปใช้ได้เชิงปฏิบัติกับเด็กปฐมวัยได้

กาญจน์ธิดา สมใจ (2551) ได้ศึกษาบทบาทของครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีบทบาทเป็นผู้วางแผนการเรียนรู้ จัดหน่วยการเรียนรู้ และพัฒนาการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด 2) ข้าราชการครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนะต่อบทบาทของครูผู้สอนระดับปฐมวัย โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนข้าราชการครูที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกันมีทัศนะต่อบทบาทของครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธัญลักษณ์ ไชยวงศ์ (2551) ได้ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ปกครองที่ได้ทำกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม สำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้และมีระดับการเรียนรู้การเป็นผู้ปกครองก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลาง แต่หลังการทดลองอยู่ในระดับดีมาก และสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการทำกิจกรรมรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมสำหรับผู้ปกครองและเด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้และมีระดับการเรียนรู้ด้านวัฒนธรรม โดยรวมก่อนการทดลองอยู่ในระดับปานกลางแต่หลังการทดลองอยู่ในระดับดีมากและสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นงลักษณ์ งามขำ (2551) ได้ศึกษาความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ผลการวิจัยพบว่า ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย เด็กปฐมวัยมีระดับคะแนนความสามารถด้านการฟังและการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวม ($F = 1159.103$) และรายด้านคือ ด้านการเข้าใจความหมายของคำ ($F = 166.698$) ด้านการปฏิบัติตามคำสั่ง ($F = 175.627$) ด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ($F = 70.000$) ด้านการแต่งประโยคปากเปล่า ($F = 257.250$) และด้านการเล่าเรื่อง ($F = 433.500$) ซึ่งการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย ส่งผลต่อความสามารถด้านการฟัง และการพูดโดยรวมร้อยละ 98.8 (Partial = .988) และด้านการเข้าใจความหมายของคำ ร้อยละ 92.3 (Partial = .923) ด้านการปฏิบัติตามคำสั่งร้อยละ 92.6 (Partial = .926) ด้านการบอกชื่อสิ่งต่างๆ ร้อยละ 83.3 (Partial = .833) ด้านการแต่งประโยคปากเปลาร้อยละ 94.8 (Partial = .948) และด้านการเล่าเรื่องร้อยละ 96.9 (Partial = .969) ตามลำดับ

นุจริย์ ม่วงอยู่ (2551) ได้ศึกษาการจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในเด็กปฐมวัย ผลการศึกษา พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์แบบโครงการมีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเด็กปฐมวัยมีคุณลักษณะตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ด้านความรู้และเทคโนโลยี หลังจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์

บุญนีย์ สมญาประเสริฐ (2551) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการเล่นเกมที่มีผลต่อการรักการอ่านของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมทั้งก่อน และหลังการตัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์นี้ มีการพัฒนานิสัยรักการอ่านโดยเฉลี่ยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์พบว่าคะแนนนิสัยรักการอ่านโดยเฉลี่ยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นตลอดช่วง 8 สัปดาห์และเมื่อวิเคราะห์คะแนนนิสัยรักการอ่านของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความสนใจ ด้านเจตคติ ด้านการดูแลเก็บรักษาหนังสือ พบว่าคะแนนนิสัยรักการอ่านทั้ง 3 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะที่สอดคล้องกับผลวิเคราะห์คะแนนรวม ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รัตนภรณ์ ภูธรเลิศ (2551) ได้ศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการละครตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการละครตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้มีความสามารถทางพหุปัญญาทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ ความสามารถทางด้านภาษา ความสามารถทางด้านตรรกะและคณิตศาสตร์

ความสามารถทางด้านมิติ ความสามารถทางด้านร่างกาย และการเคลื่อนไหว ความสามารถทางด้านดนตรี ความสามารถทางด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล ความสามารถทางด้านความเข้าใจตนเอง ความสามารถทางด้านธรรมชาติสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุกช่วงของการเปรียบเทียบ และความสามารถทางพหุปัญญามีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้นตลอดช่วงของการจัดกิจกรรม

วารภรณ์ อ้าอ้น (2551) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชนในจังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยโดยรวม เมื่อจำแนกตามปัจจัยพื้นฐานพบว่า ผู้ปกครองมีความเห็นด้วยอย่างมากในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ทั้งในด้านประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และรูปแบบของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 2) ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย เมื่อจำแนกตามปัจจัยพื้นฐาน พบว่า ผู้ปกครองมีทัศนคติต่อกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยรวม ทั้งด้านประโยชน์ของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และรูปแบบของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ไม่แตกต่างกัน

สนฉัตร จารุตามระ (2551) ได้ศึกษาประเพณีของชาวมอญปากลัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า 1) ประเพณีของชาวมอญปากลัดที่เด็กปฐมวัยสามารถเรียนรู้ได้ 9 ประเพณี จากทั้งหมด 13 ประเพณีหรือร้อยละ 69.23 ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีสงฆ์ข้าวสงกรานต์ ประเพณีแห่หงส์ชงตะขาบ ประเพณีปล่อยนกปล่อยปลา ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีถวายสลากภัตต์ ประเพณีการเล่นสะบ้าทอย ประเพณีการเล่นสะบ้าบ่อน ประเพณีการแต่งกาย 2) ประเพณีที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ของเด็กอายุ 3 ขวบ มี 3 ประเพณี เด็กอายุ 4 ขวบ มี 6 ประเพณี และเด็กอายุ 5 ขวบ มี 9 ประเพณี 3) ประเพณีที่ส่งประเพณีที่ส่งผลต่อพัฒนาการสูงสุดทุกด้าน คือ ประเพณีการเล่นสะบ้าบ่อน หรือร้อยละ 100.00 ประเพณีที่ส่งผลต่อพัฒนาการทุกด้านน้อยที่สุด คือ ประเพณีการแต่งกายหรือร้อยละ 27.50

สมศรี ปาณะโตชะ (2551) ได้ศึกษาความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์หุ่นร่วมกับผู้ปกครองอาสา ผลการวิจัยพบว่า หลังการทดลองระดับความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์หุ่นร่วมกับผู้ปกครองอาสา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดีมากและความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์หุ่นร่วมกับผู้ปกครองอาสา มีค่าสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 ซึ่งแสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์หุ่นร่วมกับผู้ปกครองอาสาสามารถส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางการพูดสูงขึ้นอย่างชัดเจน

สุพรรณิ วรรณเพชร (2551) ได้ศึกษาสภาพความเป็นจริงและความคาดหวังในการจัดการศึกษาปฐมวัยตามความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย โรงเรียนในเครือมหาวิทยาลัย ผลการวิจัย

พบว่า 1) ผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริง ในการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในเครือมารีวิทย์โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก 2) ผู้ปกครองมีความคิดเห็นเกี่ยวกับความคาดหวังในการจัดการศึกษาปฐมวัย ของโรงเรียนในเครือมารีวิทย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริการ ด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ด้านบุคลากร ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับครอบครัวและชุมชน อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการบริหาร

สุภาพร ทีแอล (2551) ได้ศึกษาความสามารถทางมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย ผลการศึกษาพบว่า ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย เด็กปฐมวัยมีระดับคะแนนความสามารถทางมิติสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวม ($F = 5.568$) และรายด้านเฉพาะด้านตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน ($F = 7.500$) และด้านการต่อเข้าด้วยกัน ($F = 4.375$) ส่วนด้านการแยกออกจากกัน และด้านความเหมือนความต่าง มีระดับคะแนนความสามารถทางมิติสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการจัดประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทรายส่งผลต่อความสามารถทางมิติสัมพันธ์โดยรวมร้อยละ 28.5 (Partial $\eta^2 = .285$) และรายด้านส่งผลต่อด้านตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน 34.9 (Partial $\eta^2 = .349$) ด้านการต่อเข้าด้วยกัน 23.8 (Partial $\eta^2 = .238$) ด้านการแยกออกจากกัน 11.2 (Partial $\eta^2 = .112$) และด้านความเหมือนความต่างร้อยละ 0.7 (Partial $\eta^2 = .007$)

จิรพงษ์ จันดาคุณ (2552) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับนักเรียนปฐมวัยของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับนักเรียนปฐมวัยของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน 2) ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สำหรับนักเรียนปฐมวัยของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า ด้านครูมีความรู้ความเข้าใจรู้เป้าหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านครูมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านครูมีความสามารถประเมินพัฒนาการของผู้เรียนครบทุกด้านอย่างเหมาะสมตามวัย สอดคล้องกับสภาพจริงของการเรียนรู้ไม่แตกต่างกันส่วนด้านครูสามารถนำผลการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนมาปรับการจัดการประสบการณ์เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเต็มศักยภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ปัญหาการจัดการเรียนการสอน

ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับนักเรียนปฐมวัย ของครูปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุบลราชธานีเขต 4 จำแนกตามขนาดโรงเรียน ด้านครูสามารถนำผลการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนมาปรับการจัดการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเต็มศักยภาพระหว่างโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รัตพร ภาทรชฎานนท์ (2552) ได้ทำการประเมินการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้ คือ 1) ด้านบริบท พบว่า การนำคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไปใช้เป็นจุดมุ่งหมายการพัฒนาเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และการนำหลักการแนวคิดสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัยไปใช้เป็นทิศทางหรือตัวชี้้นำการทำงาน หรือการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อเปรียบเทียบตามสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล พบว่า มีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย ในการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และทิศทางการทำงานที่ยึดถือและประพฤติปฏิบัติ ส่วนใหญ่มีความเชื่อในเรื่องการพัฒนาเด็กเป็นองค์รวม ให้มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล 2) ด้านปัจจัยป้อนเข้า พบว่า ทรัพยากรทางการบริหาร ด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และจัดการ โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพและศักยภาพที่จะทำให้การจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษา บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายและทิศทางที่คาดหวัง และเมื่อเปรียบเทียบระดับความเห็นตามสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล พบว่า มีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ด้านกระบวนการ พบว่า การบริหารงานวิชาการมีปัญหาขาดการบริหารจัดการสถานศึกษา ให้เป็นแหล่งศึกษาวิจัย ทดลอง และการพัฒนาด้านวิชาการ มีข้อเสนอแนะ คือ การประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรและผู้เกี่ยวข้อง งานงบประมาณมีปัญหาขาดการวางแผนใช้งบประมาณที่เป็นระบบที่คล่องตัว มีข้อเสนอแนะ คือ ควรดำเนินการในรูปคณะกรรมการในการวางแผนงานบุคคลมีปัญหาคูหาความกระตือรือร้น ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานมีข้อเสนอแนะ คือ ควรยกย่องเชิดชูเกียรติ จัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวก และงานบริหารทั่วไป ปัญหาขาดการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ มีข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย เป็นปัจจุบัน 4) ด้านผลลัพธ์ พบว่า ผลสำเร็จของการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และผลสำเร็จการจัดการศึกษาปฐมวัย ในด้านความพึงพอใจ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบระบบความเห็นตามสถานภาพของผู้ให้ข้อมูล พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยภาพรวมงานทุกงานตามโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สามารถอธิบายผลสำเร็จของพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้ร้อยละ 47.50

($R^2 = 0.475$) ดังสมการพยากรณ์พัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยที่เป็นคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานข้างล่างนี้

$$\bar{Y} = 1.603 + .278ACA + .233PER + .179GEN + .051BUD$$

$$\bar{X} = .314ZACA + .276ZPER + .220ZGEN + .070ZBUD$$

5) ด้านผลกระทบ พบว่า ภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงด้านความมีประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาปฐมวัย พัฒนาการของเด็กปฐมวัยที่จบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริหารปฐมวัย ครูปฐมวัย คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ในปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบกับที่ผ่านมา 3 ปี ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงในทางบวก และ 6) ผลการถอดบทเรียนที่ได้รับหลังการปฏิบัติในการวิจัย มีข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ ควรพัฒนาระบบการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสถานศึกษาปฐมวัย และกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

รินทร์ลภัส เกษศิริรัตน์ (2552) ได้ทำการประเมินหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า 1) ด้านบริบท ประกอบด้วย โครงสร้างของหลักสูตรจุดหมายของหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์ 2) ด้านปัจจัยเบื้องต้น ประกอบด้วย บริเวณอาคารสถานที่ สภาพห้องเรียน เครื่องมือ สื่อวัสดุอุปกรณ์ และความพร้อมของครูประจำชั้น มีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์ 3) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย กิจกรรมการสอน 6 กิจกรรมหลัก วิธีการวัดและประเมินพัฒนาการ การนิเทศ มีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์ 4) ด้านผลผลิต ประกอบด้วย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งผ่านเกณฑ์

สุจินต์ นิ่มอนงค์ (2552, น.ก-จ) ได้สรุปผลวิจัยการตรวจราชการนโยบายเฉพาะด้าน (Agenda Based) : การจัดการศึกษาปฐมวัย การตรวจราชการของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ (นายสุเทพ ต้นประเสริฐ) ตามนโยบายเฉพาะด้าน (Agenda Based) : การจัดการศึกษาปฐมวัย ในปี งบประมาณ 2551 โดยมี วัตถุประสงค์ 1) เพื่อติดตามการดำเนินงานตามนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย ของสถานศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ 2) เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยการสุ่มตรวจราชการในพื้นที่เขตตรวจราชการทั้ง 19 เขตตรวจราชการ จำนวน 112 เขตพื้นที่การศึกษา จากจำนวน 185 เขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ คิดเป็นร้อยละ 60.54 สรุปผลการตรวจราชการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนปฐมวัยต้นแบบ มีดังนี้ 1) สถานศึกษาที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนต้นแบบการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในเขตพื้นที่การศึกษา

ต่างๆ มีสัดส่วนการเป็นเครือข่ายของโรงเรียนต้นแบบมากที่สุด 3 อันดับ ดังนี้ (1) เขตพื้นที่ การศึกษานครราชสีมา เขต 1 (สัดส่วน 1 : 71) (2) เขตพื้นที่การศึกษาดุรธานี เขต 1 (สัดส่วน 1 : 70) (3) เขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 4 (สัดส่วน 1 : 51) และสัดส่วนการเป็นเครือข่าย ของโรงเรียนต้นแบบที่น้อยที่สุด 3 อันดับ ดังนี้ (1) เขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1 เขตพื้นที่ การศึกษาจันทบุรี เขต 1 เขตพื้นที่การศึกษามุทพรปราการ เขต 1 เขตพื้นที่การศึกษาดรนคร เขตพื้นที่ การศึกษาปัตตานี เขต 3 สัดส่วน 1 : 7 (2) เขตพื้นที่ การศึกษาพัทลุง เขต 1 เขตพื้นที่การศึกษา พัทลุง เขต 2 เขตพื้นที่การศึกษายุทธยานี เขต 1 สัดส่วน 1 : 9 2) การส่งเสริมสนับสนุน ด้านวิชาการสำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัยมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่งดำเนินการ ด้านการพัฒนาครู ผู้สอนระดับปฐมวัย (ร้อยละ 100.00) ให้การนิเทศแนะนำการจัดประสบการณ์ การเรียนสำหรับเด็กปฐมวัย (ร้อยละ 99.11) จัดบริการให้เอกสารทางวิชาการ (ร้อยละ 81.00) ให้สื่ออุปกรณ์พัฒนาการเรียนรู้ (ร้อยละ 62.50 ในรอบปีที่ผ่านมาได้ดำเนินการอบรมครูและพัฒนา ครู หลากหลายด้าน 3 อันดับแรก คือ การอบรมครูและบุคลากรแกนนำโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ เรื่องการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองของเด็กปฐมวัย (BBL) มากที่สุด (ร้อยละ 71.91) รองลงมาพาคูศึกษาคูงาน โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเข้มแข็ง (ร้อยละ 70.09) และนิเทศ ติดตามผลโรงเรียนศูนย์เด็กต้นแบบ และเครือข่าย (ร้อยละ 44.86) 3) อุปสรรค ต่อการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่เกิดจากกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ มีหลายประการ 3 อันดับแรกที่เป็นอุปสรรค คือ เงินงบประมาณโครงการคาราวานเสริมสร้างเด็ก ต้องเบิกจ่ายภายในเดือนกันยายน ไม่สามารถนำไปใช้ใน ช่วงปิดเทอมได้ (ตุลาคม-พฤศจิกายน) มากที่สุด ร้อยละ 63.75 รองลงมาคือ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่ายไม่สามารถ ใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรรเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และ ไม่สามารถเลือกซื้ออุปกรณ์ตามบริบทของโรงเรียนได้ร้อยละ 47.50 4) ปัญหาอุปสรรคในการจัด การศึกษาปฐมวัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหลายประการที่สำนักงานเขตพื้นที่มีปัญหา เหมือนกัน 3 อันดับแรก ได้แก่ (1) งบประมาณที่จัดสรรให้กับการพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย น้อยมาก ค่าเช่า การจัดสรรงบประมาณไม่ชัดเจน (ร้อยละ 39.39) (2) ครูและบุคลากรที่สอน ระดับปฐมวัยเปลี่ยนบ่อยเนื่องจากย้ายหรือเปลี่ยนชั้นสอน (ร้อยละ 36.36) (3) ครูจบวิชาเอก ปฐมวัยมีน้อยไม่เพียงพอ (ร้อยละ 30.30)

คันทรส วงศ์ศักดิ์ (2553) ได้ศึกษาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดกิจกรรม ศิลปะประดิษฐ์โดยใช้พืชผักผลไม้ ผลการวิจัยพบว่าความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ ของเด็กปฐมวัยหลังการทำกิจกรรมศิลปะประดิษฐ์โดยใช้พืชผักผลไม้สูงกว่าก่อนทำกิจกรรมศิลปะ ประดิษฐ์โดยใช้พืชผักผลไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จริยา สันตานนท์ (2553) ได้ศึกษา การพัฒนาสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมการวาดภาพต่อเติมจากภาพปะติดเป็นกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัย ก่อน ระหว่าง และหลังการจัดกิจกรรมการวาดภาพต่อเติมจากภาพปะติดเป็นกลุ่มในแต่ละช่วง สัปดาห์ มีสัมพันธภาพทางสังคม โดยเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกช่วงสัปดาห์ และเมื่อวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วงสัปดาห์ พบว่า ระดับสัมพันธภาพทางสังคมโดยเฉลี่ย และการเปลี่ยนแปลงสัมพันธภาพทางสังคมเพิ่มขึ้น เมื่อวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ย สัมพันธภาพทางสังคมของเด็กปฐมวัยแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ การพูดสื่อความหมาย การแสดง ท่าทางเป็นมิตร และการมีส่วนร่วมกับเพื่อน พบว่า ระดับคะแนนสัมพันธภาพทางสังคมทั้ง 3 ด้าน มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นทุกช่วงสัปดาห์

ชนาธิป นุบผามาศ (2553) ได้ศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด กิจกรรมการเล่านิทานอีสปประกอบคำถาม ผลการวิจัยพบว่า การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัย หลังการทดลองจัดกิจกรรมการเล่านิทานอีสปประกอบคำถามสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า การคิดเชิงเหตุผลด้านการเปรียบเทียบ และด้านการสรุปความสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และด้านการจัด ประเภทสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ณัฐชยานันท์ ชัยยงค์ (2553) ได้ศึกษา ผลการเล่านิทานพื้นบ้านจังหวัดสุโขทัยประกอบภาพ ที่มีต่อพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม การเล่านิทานพื้นบ้านจังหวัดสุโขทัยประกอบภาพมีพัฒนาการด้านการพูดสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

นภาพิช ลิริกรกาญจนา (2553) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่มีต่อ ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม นิทานคำกลอนหลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอน เด็กปฐมวัยมีคะแนนความสามารถ ในการแก้ปัญหาของตนเอง และการแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่นมีค่าสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนมีค่าสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

ประภาภรณ์ จังพานิช (2553) ได้ศึกษาผลของโครงการฝึกอบรมการเลี้ยงดูเด็กที่มีต่อ ความรู้และการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครอง ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่เข้าร่วม โครงการฝึกอบรมการเลี้ยงดูเด็กมีความรู้ในการเลี้ยงดูเด็ก หลังเข้าร่วม โครงการฝึกอบรมเลี้ยงดูเด็ก สูงกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมเลี้ยงดูเด็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 2) ผู้ปกครอง

เด็กปฐมวัยมีการปฏิบัติในการเลี้ยงดูเด็ก หลังเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมเลี้ยงดูเด็กดีกว่าก่อนเข้าร่วมโครงการฝึกอบรมเลี้ยงดูเด็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปานิตา กุดกรุง (2553) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานพื้นบ้านจังหวัดสุโขทัยประกอบภาพที่มีต่อพัฒนาการด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการดำเนินงานพื้นบ้านจังหวัดสุโขทัยประกอบภาพมีพัฒนาการด้านการพูดสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พรรณธิดา สายตา (2553) ได้ศึกษาทักษะการรับรู้ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกสมาธิ ก่อนกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกสมาธิ ก่อนกิจกรรมเสริมประสบการณ์มีทักษะการรับรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์แบบปกติมีทักษะการรับรู้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) เด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกสมาธิก่อนกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์แบบปกติมีทักษะการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ภรภัทร นิยมชัย (2553) ได้ศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีความสามารถทางพหุปัญญาทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษา ด้านตรรกะและคณิตศาสตร์ ด้านมิติ ด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว ด้านดนตรี ด้านความเข้าใจระหว่างบุคคล ด้านความเข้าใจตนเอง และด้านธรรมชาติสูงขึ้นกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในทุกช่วงเวลาระหว่างการทดลอง และความสามารถทางพหุปัญญา มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้นตลอดแต่ละช่วงเวลาของการจัดประสบการณ์

งานวิจัยต่างประเทศ

วิลสัน (Wilson, 2000) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียนวัยอนุบาลชาวญี่ปุ่นและชาวอเมริกัน กลุ่มตัวอย่างเด็กวัยอนุบาลชาวญี่ปุ่น 29 คน และชาวอเมริกันอีก 29 คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า เด็กนักเรียนวัยอนุบาลชาวญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลจากรูปแบบสังคมที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกันและการแสดงออกทางอารมณ์ ในขณะที่เด็กนักเรียนอนุบาลชาวอเมริกันได้รับอิทธิพลจากรูปแบบสังคมที่เน้นการอยู่อย่างอิสระและการเรียนรู้คุณธรรมด้านความรับผิดชอบในตนเองมากกว่าในต่างประเทศ

คานีย์ (Caney, 2002) ได้วิจัยเกี่ยวกับเด็กกลุ่มเสี่ยงที่มีผลต่อเด็กปฐมวัยทั้งสามแนวทาง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงความสำเร็จของเด็ก

ผู้ที่มีความเสี่ยงต่อความล้มเหลวด้านการเรียนและมีปัญหาด้านพฤติกรรม ได้แก่ การวิเคราะห์ แยกแยะ การแทรกแซงและความพร้อมของโรงเรียนที่สนองความต้องการของเด็กและผู้ปกครอง เริ่มแรกของการวิเคราะห์ คือ การศึกษาเปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มเสี่ยงของครู ผู้ปกครอง ครูอนุบาลที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการของการศึกษาระดับอนุบาล มีการทดสอบ ความสำคัญของครอบครัวที่มีบทบาทต่อเด็กอายุ 0 – 5 ปี ตามฐานะและแนวทางการปกครอง ของครอบครัว โดยมีการแนะนำหรือปราศจากการแนะนำ และการให้คำปรึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กที่มีอายุระหว่าง 5 ปี ผลการวิจัยพบว่า ทักษะคิดของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเด็ก ขึ้นอยู่กับความพร้อมของโรงเรียน ผลจากการศึกษาวิเคราะห์เบื้องต้นพบว่า ครูระดับก่อนประถม มีความสำคัญสำหรับความสำเร็จของเด็กอนุบาล การแทรกแซงเบื้องต้นไม่มีผลแตกต่างระหว่าง กลุ่ม และผลแตกต่างระหว่างกลุ่มต่อคุณภาพด้านภาษาและพฤติกรรมของเด็ก ผลการเปลี่ยนแปลง พบว่า ผู้ปกครองต้องทำงานหนักเพิ่มมากขึ้นในการเตรียมความพร้อมของเด็ก เพื่อให้เด็ก มีความพร้อมมากขึ้นในการเข้าเรียนตามหลักสูตรของโรงเรียนและผู้ปกครองมีความกังวลในเรื่อง ความสำเร็จของโรงเรียนในด้านการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็ก แต่ในกลางปีการศึกษา พบว่า เด็ก มีความพร้อมมากขึ้นแต่ยังขาดการประสานสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบ้านกับโรงเรียน ผู้ปกครอง ส่วนใหญ่มีความพอใจในการเตรียมความพร้อมด้านต่างๆ ของโรงเรียนที่จัดให้แก่เด็ก

ชเวนฮาร์ทและคณะ (Schweinhart & others, 2002) ได้กล่าวถึงการวิจัยเปรียบเทียบการใช้ หลักสูตรใน 3 รูปแบบ ในเด็กปฐมวัยถึงอายุ 2-3 ปี โดยสุ่มกำหนดให้เด็กเข้าสู่หลักสูตร 1 ใน 3 ดังนี้ (1) หลักสูตรไฮ/สโคป (High/Scope) ซึ่งมีแนวการจัดการศึกษาตามทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ที่ให้เด็กได้ใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลกับวัสดุที่หลากหลาย เลือกและตัดสินใจกระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง โดยมีผู้ใหญ่สนับสนุนความคิดของเด็กในกิจกรรมที่ปฏิบัติ (2) การจัดการศึกษาแบบ ทัวไป (Traditional Nursery School) มีแนวในการจัดการศึกษาที่เด็กเป็นศูนย์กลางและบรรยากาศ ที่เน้นทักษะทางสังคม และ (3) การจัดการศึกษาที่เน้นครูเป็นผู้สอนโดยตรง (Direct Instruction) ซึ่งมีวิธีสอนโดยใช้ตำราและการสร้างคำถามจากแบบเรียน ผลการวิจัย พบว่า เด็กที่อยู่ในหลักสูตร ไฮ/สโคป (High/Scope) ประสบความสำเร็จในด้านการศึกษา แต่งาน และอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง ของตน ทำงานและลงคะแนนเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีมากกว่ากลุ่มที่ได้รับจัดการศึกษา แบบทัวไป และแบบครูผู้สอนโดยตรง และกลุ่มที่ได้รับการศึกษาแบบครูเป็นผู้สอนโดยตรง ถูกจับกุมในคดีอาญารุนแรง รวมทั้งมีความบกพร่องทางอารมณ์มากกว่ากลุ่มที่ได้รับการศึกษาตาม หลักสูตรไฮ/สโคป (High/Scope) และการจัดการศึกษาแบบทัวไป เฮทส์โรนีย์ (Hetzroni) ศึกษาผล ของการใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนในลักษณะที่ผู้เรียนเรียนรู้โดยการลงมือกระทำ (Active) และ

เรียนรู้โดยไม่เน้นการปฏิบัติ (Passive) แล้ววัดผลที่ได้ในเรื่องของความรู้ความจำ และการนำความรู้ไปใช้ พบว่า การสอนแบบผู้เรียนลงมือกระทำจะทำให้ได้ผลดีกว่าไม่เน้นการปฏิบัติ เบตตี้ (Batey, 2002) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในโรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาถึงความสำคัญ และอิทธิพลที่มีต่อความเชื่อถือของครูช่วยสอนที่มีต่อเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การให้บริการในด้านการเรียนการสอนของครูที่มีต่อเด็กปฐมวัย ซึ่งครูเชื่อว่าการพัฒนาความสามารถของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญ และเด็กถือว่าครูเป็นตัวแบบและเป็นบุคคลที่สำคัญ ซึ่งมีอิทธิพลมากต่อการเรียนรู้ของเด็กในด้านพัฒนาการ ด้านสังคมของเด็ก แต่ความสามารถในการสอนของครูช่วยสอนมีประสิทธิภาพต่ำจึงมีผลต่อพัฒนาการในด้านสังคมของเด็ก ถือว่าครูเป็นผู้มีบทบาทและความสำคัญในการพัฒนาความเชื่อมั่นและความสามารถของเด็กในด้านสังคม

ฮาร์วี (Harvey, 2002) ได้ทำการศึกษาเชิงผลกระทบของการใช้หนังสือนิทานที่บันทึกเสียงไว้ ที่มีต่อการรู้และแสดงออกเสียงคำศัพท์ของเด็กก่อนวัยเรียน จำนวน 80 คน จากโรงเรียนสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในซานเมือง โรงเรียนก่อนวัยเรียนในเขตเมืองชั้นใน และจากโรงเรียนขนาดเล็ก แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ โดยเด็กได้รับหนังสือบันทึกเสียงหรืออุปกรณ์ทางศิลปะเป็นเวลานานกว่า 10 สัปดาห์ เด็กทุกคนที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ได้รับการทดสอบด้วยแบบทดสอบคำศัพท์ที่มีภาพประกอบ (แบบ ก และแบบ ข) และการทดสอบคำศัพท์ การแสดงออกเพื่อวัดการพัฒนาคำศัพท์ที่รับรู้และที่แสดงออก นำรูปแบบการทดสอบก่อนและหลังการทดลองไปใช้เพื่อตรวจสอบผลที่มีต่อความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ เมื่อเด็กฟังอ่านหนังสือบันทึกเสียงโดยอิสระ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เด็กที่อยู่ในกลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับศัพท์เพิ่มขึ้นและที่แสดงออกอย่างมีนัยสำคัญ เด็กที่ทำคะแนนได้ต่ำที่สุดในระหว่างการทดสอบก่อนเรียนครั้งแรกมีประสบการณ์ที่ได้ประโยชน์มากที่สุดหลังการทดลอง ถึงแม้ว่าความถี่ที่กลุ่มทดลองได้ฟังหนังสือบันทึกเสียงจะมีความสัมพันธ์กับจำนวนคำศัพท์ที่รับรู้เพิ่มขึ้น แต่ไม่มีความสัมพันธ์ดังกล่าวเกี่ยวกับการพัฒนาคำศัพท์ที่แสดงออก และผู้ปกครองของเด็กในกลุ่มทดลองรายงานเด็กของตนว่ามีความสุขในการฟังหนังสือบันทึกเสียงอย่างมาก

กวิน (Gwyn, 2003) ได้วิจัยการสำรวจลักษณะของการเรียนรู้ที่จะสอนของครู การอธิบายกระบวนการ กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูที่จะบรรจุเข้าทำงานเพื่อให้พวกเขาได้เข้าใจ และพัฒนาด้วยรูปแบบการสอนที่สะดวกมีความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยเน้นที่กิจกรรมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ วิเคราะห์ถึงสิ่งที่เกิดขึ้น โดยผู้วิจัยได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทคนิควิธีสอนแนวใหม่และเป็นผู้ให้คำแนะนำในการวางแผน และจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเด็ก หลังจากการสังเกต พบว่า การเรียนแบบกลุ่มร่วมมือที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นตัวช่วยให้เกิด

โอกาสด้านจัดกิจกรรมมากขึ้น ซึ่งช่วยตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของครูนั้นสามารถที่จะพัฒนาสมรรถภาพของนักเรียนในด้านการช่วยเหลือและด้านความคิด

เดอฮาร์ท (DeHart, 2003) ได้วิจัยเกี่ยวกับสถานะซ่อนเร้นของประสบการณ์แรกเริ่มที่มีผลต่อที่มาของเสถียรภาพของค่านิยมในตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบการอบรมเลี้ยงดูเด็กของแต่ละครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีผลทำให้เกิดภาวะซ่อนเร้น กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนระดับปฐมวัย โดยได้ศึกษาเป็น 3 แนวทางแนวทางที่ 1 เยาวชนที่มาจากครอบครัวที่หย่าร้างจะมีค่านิยมในตนเองและความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับเด็กที่มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์ (ครอบครัวที่ประกอบด้วยพ่อ แม่ ลูก) และเป็นครอบครัวที่ไม่มีการหย่าร้าง พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้างมีค่านิยมและความเชื่อมั่นต่อตนเองแตกต่างกันกับเด็กที่มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์ แนวทางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ ในชีวิตประจำวันที่มีต่อค่านิยมต่อตนเอง โดยเฉพาะประชาชนที่ไม่มีความเชื่อมั่นต่อประสบการณ์ตรงที่ตนได้รับจะสามารถเพิ่มคุณค่าของค่านิยมในตนเองได้ และเมื่อเขาพบกับสภาพการณ์ที่เลวลง แต่ในทางตรงกันข้ามประชาชนที่มีความเชื่อมั่นจะเห็นว่าประสบการณ์ที่ตนได้รับจะมีผลดีเมื่อเขาได้รับสภาพการณ์ที่เลว เพราะเขาสามารถปรับตัวให้เข้าสู่สภาวะการณ์ที่เขาได้ประสพ แนวทางที่ 3 เป็นการขยายผลของแนวทางที่ 1 และ 2 จากการศึกษาทั้งสองเรื่องที่ผ่านมาทำให้พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่หย่าร้างมีความเชื่อมั่นในตนเอง ค่านิยม และความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ เพราะเขาได้ยึดเอาความใกล้ชิดของบิดามารดาของครอบครัวที่หย่าร้างมาเปรียบเทียบกับครอบครัวที่สมบูรณ์ ซึ่งการปฏิบัติและกิริยาต่างๆ ที่ครอบครัวหย่าร้างปฏิบัติต่อเด็กจะทำให้เด็กเกิดค่านิยมและความเชื่อมั่นในตนเองต่ำ แต่การอบรมเลี้ยงดูเด็กที่มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์เด็กจะเกิดความเชื่อมั่น ค่านิยม และความภาคภูมิใจในตนเองที่สูงกว่า ผลวิจัย พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวหย่าร้างจะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่น ค่านิยมในตนเอง และมีเสถียรภาพในตนเองดีกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูจากมารดาที่มาจากครอบครัวหย่าร้าง และมารดาไม่ได้เป็นผู้เลี้ยงดู

เพนนี่ (Payne, 2003) ได้วิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของครูและนักเรียนระดับก่อนประถม ผลการวิจัย พบว่า เด็กที่ได้เรียนกับครูที่มีบุคลิกภาพแบบกระตือรือร้น และครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกว่าเด็กที่เรียนกับครูที่ไม่มีความกระตือรือร้น และครูที่ขาดประสบการณ์ด้านการสอน ซึ่งการแปรปรวนการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างครู และห้องเรียนที่แตกต่างกัน ยังพบว่า เด็กระดับก่อนประถม สามารถเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ได้โดยครู แต่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

โดยบุคลิกภาพของเด็ก ความสัมพันธ์ระหว่างตัวครูกับเด็กขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพในตัวครูที่มีความกระตือรือร้น และมีประสบการณ์ด้านการสอนของครูมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กระดับก่อนประถมและเด็กเกิดการเรียนรู้ที่คิดว่าครูที่ไม่มีบุคลิกภาพในการกระตือรือร้นที่จะสอนและครูที่ไม่มีประสบการณ์

มิลเลอร์ (Miller, 2003) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการตอบสนองของประเพณีวัฒนธรรมที่มีผลต่อการศึกษานักเรียนระดับอนุบาล กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาลของอเมริกาที่เป็นชาวแอฟริกาชนผิวดำที่มาจากครอบครัวที่ยากจน ซึ่งถูกมองว่าเป็นเด็กยากจน เป็นคนที่ขาดการพัฒนาในด้านการศึกษา เพราะเขาเหล่านั้นไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือ และการสนับสนุนของสังคม เด็กเหล่านี้ก็มีความต้องการ โอกาสที่จะมีครอบครัวที่มีการศึกษาจากโรงเรียนและสังคมเช่นกัน เพราะส่วนใหญ่เขาจะได้รับจากโรงเรียนเท่านั้น การวิจัยครั้งนี้เน้นถึงการตอบสนองของเด็กอนุบาลที่มาจากครอบครัวที่ยากจนที่อาศัยอยู่ในเมือง ผลการวิจัย พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน เศรษฐกิจไม่ดี มีความสามารถที่คิดว่าในการวิเคราะห์เกี่ยวกับประเพณีที่ตรงประเด็นในหนังสือเรียนและสามารถอธิบายเกี่ยวกับประเพณีของตนได้ ดังนั้นโอกาสที่จะผสมผสานประเพณีระหว่างบ้านกับโรงเรียนในช่วงปีแรกที่เด็กเข้าเรียน เพราะประสบการณ์จากที่บ้าน ประสบการณ์จากโรงเรียนที่เด็กได้รับจะมีคุณค่าและความหมายต่อการศึกษานักเรียนระดับอนุบาล

เรนเดลล์ (Rendell, 2003) เสนอผลการวิจัยเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการปฏิรูปการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของรัฐเพนซิลเวเนีย (Pennsylvania Governor's Education Reform Early Childhood Education Proposed) โดย (Pennsylvania Partnerships for Children) นโยบายการศึกษาของรัฐ เพนซิลเวเนีย (Pennsylvania) เพื่อการปฏิรูปการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย โดยได้เสนอแนวนโยบายให้การจัดการศึกษาปฐมวัยควรผ่านความเห็นชอบรับรองจากสภานิติบัญญัติอนุมัติให้มีการจัดการศึกษาปฐมวัยในหลายรูปแบบทั้งแบบเต็มวัน ศูนย์พัฒนาเด็ก และโรงเรียนอนุบาล และกำหนดให้มีการจัดห้องเรียนขนาดเล็กควรมีนักเรียนประมาณ 17 คนต่อห้องเรียน เสนอให้รัฐบาลจัดสรรเงินลงทุนเพื่อการจัดการศึกษาปฐมวัยในระยะต่างๆ ให้มีการวางแผนงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็ก ให้สมาชิกนิติบัญญัติมี การกำหนดแผนการพัฒนา และแผนการจัดการศึกษาสำหรับเด็ก ให้มีการกำหนดนโยบายโดยหน่วยงานทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อเด็ก เสนอให้โรงเรียนที่จัดการศึกษาปฐมวัยต้องคัดเลือกเด็กอย่างน้อย 35 เปอร์เซ็นต์ให้เรียนฟรี ให้มีการจัดโครงการอาหารกลางวันให้กับโรงเรียนใน 501 เขต ให้มีการพัฒนาคุณภาพและจัดโปรแกรมการเรียน โดยให้เด็กสนุกกับการเรียนรู้

ลิน (Lin, 2003) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพเบื้องต้นของโรงเรียนที่มีความพร้อมที่เด็กจะเข้าเรียน ความเข้าใจเกี่ยวกับมนุษยชาติและความแตกต่างของรายได้ของผู้ปกครอง

ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับอนุบาล พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมของเด็ก ในด้านการเรียนทั้งที่บ้านและโรงเรียน รวมทั้งพื้นฐานเชื้อชาติ และสภาพเศรษฐกิจ การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับพฤติกรรมการเรียนของเด็กอนุบาลในระยะเริ่มแรก พฤติกรรมดังกล่าวจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม และสภาพของสังคมเป็นสำคัญ ความพร้อมทางสังคมและสิ่งแวดล้อม การสร้างมโนคติของเด็กอนุบาลขึ้นอยู่กับพื้นฐาน 2 หลักการ พบว่า ผู้ปกครอง 21 คน จะมี 5 คน ที่มีส่วนสัมพันธ์กับการเรียนของเด็ก ซึ่งเป็นความสัมพันธ์อันดับแรกที่มีผลต่อการพัฒนาด้านภาษา คณิตศาสตร์และความพร้อมด้านต่างๆ จะเกิดขึ้นในปีสุดท้ายการศึกษาระดับอนุบาล จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมและส่วนเกี่ยวข้องต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของเด็กระดับอนุบาล และผลสัมฤทธิ์ทางด้านภาษา คณิตศาสตร์เด็กจะมีมากกว่าเด็กในทวีปเอเชีย ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนเป็นตัวแปรที่มีผลกระทบโดยตรงกับการเตรียมความพร้อมด้านการเรียนของเด็ก รวมทั้งหลักสูตรการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็กในแต่ละโรงเรียน เด็กผิวดำและเด็กยากจนก็เช่นกัน ส่วนเด็กผิวขาวจะไม่ได้รับผลกระทบมากนักเพราะส่วนใหญ่ผู้ปกครองมีการศึกษาที่ดี แต่เด็กผิวดำและเด็กในทวีปเอเชียมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เชื้อชาติมีผลกระทบต่อการศึกษาของเด็กระดับอนุบาล

สมาฮีโตร์ (Samahito, 2003) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสำเร็จในชีวิตในประเทศไทย : การประเมินผลการดำเนินการศึกษาและวัฒนธรรม (Success for life) เป็นนวัตกรรมการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยซึ่งพัฒนาโดย George S. Morrison ในปี ค.ศ.1997 เป็นการนำสหวิทยาการมาปรับใช้ โดยนำเอาความรู้จากทฤษฎี และผลงานวิจัยในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย เช่น การเตรียมความพร้อมให้กับเด็กก่อนวัยเรียน ทฤษฎีพัฒนาการเด็ก ผลงานวิจัยล่าสุดเกี่ยวกับประสาทวิทยาเป็นฐานของการพัฒนาแนวการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย โดยทำการฝึกอบรมกับผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาปฐมวัย เจ้าของกิจการ โรงเรียนอนุบาล ครอบอนุบาล ผลการวิจัย พบว่า โปรแกรม Success for Life สอดคล้องกับแนวคิดของการปฏิรูปการศึกษาของไทยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเป็นการจัดการศึกษาที่เสนอแนะให้ผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ของเด็กด้วย

อิบเจจ (Ibeji, 2003) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงทักษะการอ่านของนักเรียนระดับเกรด 1 โดยใช้การจัดการประสบการณ์แบบมอนเตสซอรี การศึกษาครั้งนี้เน้นที่การช่วยเหลือนักเรียนที่ยังไม่สามารถจะเรียนรู้ได้ เพื่อเสริมความเข้าใจในด้านทักษะการฟัง การอ่าน กลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักเรียนระดับเกรด 1 จำนวน 6 คนที่ยังไม่สามารถจะเรียนรู้ได้ เป็นนักเรียนที่ไม่มีความพร้อมด้านการอ่านและการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมิน

ที่เน้นด้านหลักสูตร (CBA) ซึ่งเป็นแบบประเมินทางเลือกใหม่ที่ใช้ประเมินนักเรียน ใช้เวลาทั้งหมด 12 สัปดาห์ ในการศึกษาอย่างจริงจัง โดยเน้นที่ตัวแปร 2 ตัวแปร คือ ตัวแปรตามและตัวแปรอิสระ ตัวแปรตามได้แก่ การอ่านคำศัพท์และวลี ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เสียงคำศัพท์ การผสมสระ การผสมพยัญชนะและการผสมทั้งสระและพยัญชนะ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบมอนเตสซอรี มีทักษะด้านการอ่านและการฟังที่สูงขึ้น และมีความสามารถในการทำความเข้าใจได้ดีกว่า

โฮก (Hoge, 2003) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนแบบบูรณาการของการเรียนรู้ตามแนว BBL (Brain - based Learning) และการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน การเรียนรู้ตามแนวคิดพัฒนาการทางด้านสมอง การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูอนุบาลได้ใช้ยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตามแนวคิดพัฒนาการทางด้านสมองในการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้อ่านออกเขียนได้ ใช้กลุ่มตัวอย่างในโรงเรียนในตำบลเล็กๆ ด้วยรูปแบบการสอนแบบสอบสวนด้วยการออกแบบเทคนิคการศึกษาเรียนรู้ธรรมชาติของสัตว์และพืช ปีการศึกษา 2544 - กุมภาพันธ์ 2545 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทุกคนสามารถอ่านออกเขียนได้ ทำให้เห็นความสำคัญของสมองเป็นตัวช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญาให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ ดังนั้นครูและผู้บริหารควรร่วมมือจัดสภาพและฝึกหัดให้นักเรียนพัฒนาได้ดียิ่งขึ้น

ชินนารี (Chinnery, 2004) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปฏิภานตอบสนอง และความรับผิดชอบ (Levinas) กับการศึกษาศีลธรรม ผลการวิจัย พบว่า การจัดการศึกษาเกี่ยวกับด้านศีลธรรมได้บรรลุลงในกรอบภารกิจของรูปแบบวิชาต่างๆ มานานแล้ว ได้แก่ วิชาจริยธรรมศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นตัวกำหนดรูปแบบหรือเอกลักษณ์ของศีลธรรม หรือตัวแทนของพฤติกรรมทางจริยธรรม ผู้วิจัยได้เน้นถึงเรื่องความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นพฤติกรรมในการประพฤติและการปฏิบัติของนักเรียนในแถบอเมริกาเหนือที่ได้รับวัฒนธรรมแบบเก่า เขาเชื่อว่ามีผลต่อพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ เพราะเป็นเรื่องยุ่งยากในการสอนศีลธรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบ แต่การสอนศีลธรรมก็มีผลต่อการปฏิบัติและพฤติกรรมความรับผิดชอบ

เพตัน (Peyton, 2005) ได้ศึกษาความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรแบบไฮสโคปของประเทศไอร์แลนด์ ได้จัดให้มีการแลกเปลี่ยนกันระหว่างวิทยากร ผู้เข้าร่วมงานและตัวแทนจากประเทศไอร์แลนด์ อังกฤษ อเมริกา ทวีปยุโรป และแอฟริกาใต้ ได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงประสบการณ์ในการใช้หลักสูตรไฮสโคป ประโยชน์ในระยะยาวของการใช้หลักสูตรไฮสโคป รวมทั้งประสิทธิภาพในการส่งเสริมยกระดับการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนและความสามารถในการทำงานในอนาคต ทั้งยังช่วยลดปัญหาการนำความรู้ไปใช้ในทางที่ผิด ปัญหาการว่างงาน ปัญหาอาชญากรรมและปัญหาการตั้งครุภัก์ในกลุ่มวัยรุ่น จากการใช้แนวคิด วางแผน

ลงมือปฏิบัติ และทบทวน ในการวางแผนจัดกิจกรรมประจำวันให้กับนักเรียน ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายสอดคล้องไปตามบริบทของชุมชน และวัฒนธรรมประเทศ

ฟิงค์ (Fink, 2008) ได้ศึกษาค้นคว้าการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเรื่อง การสอนโดยใช้ทฤษฎีพหุปัญญาบนพื้นฐานของสมอง มีจุดประสงค์ในการศึกษา คือ ใช้ทฤษฎีพหุปัญญาของโฮวาท การ์ดเนอร์ในชั้นเรียน ศึกษาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว (การเดิน) การศึกษารายงานจากการสอนและยุทธศาสตร์การประเมิน พบว่า นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย ข้อมูลที่เก็บไว้เป็นหลักฐานสำคัญ รวมทั้งแผนบทเรียนที่ออกแบบประเมินในปีก่อนหน้านี้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจนคุ้นเคย ด้วยเทป วีดีโอและเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ ข้อมูลยังรวมถึงการสัมภาษณ์จากผู้บริหารและนักเรียนที่มีประสบการณ์การเดินและการปฏิบัติจริง จากการศึกษาสรุปว่านักเรียนจำนวนมากมาประสบความสำเร็จเกี่ยวกับการเดิน จากหลักสูตรการสอนมีความสำคัญ คือ สามารถกระตุ้นสมองและส่งเสริมการเจริญเติบโตทางปัญญา บทบาทของครูในทฤษฎีนี้มีการค้นพบการส่งเสริมสติปัญญาของนักเรียนอย่างหลากหลาย ความตื่นตัว ความคิดสร้างสรรค์ทำให้การเรียนรู้ได้ผลดีมาก

คิวเลน (Keulen, 2010) ได้ศึกษาเกี่ยวกับนักการศึกษาด้านปฐมวัยในการวิเคราะห์การเรียนรู้ : ไปสู่การเปลี่ยนแปลง เป็นโครงการวิจัยปฏิบัติการในนักการศึกษาด้านปฐมวัยในการวิเคราะห์การเรียนรู้ : ไปสู่การเปลี่ยนแปลงของประเทศเนเธอร์แลนด์ (พ.ศ.2550-2551) เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย สะท้อนผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาปฐมวัยในทุกระดับทุกหน่วยงาน : สถานภาพทั่วไป ประสิทธิภาพงาน บทบาทการสนับสนุนของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา และการจัดการ ความสมบูรณ์แบบของผู้เชี่ยวชาญในหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฐมวัยในการประสานตอบสนองความต้องการ ทักษะคิดต่อองค์ความรู้ และการปฏิบัติงานเพื่อให้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เพื่อการมีส่วนร่วมในสถาบันทุกระดับที่ต้องนำสู่ทดลองปฏิบัติการเบอริว มุดันท์ (Bureau Mutant) เป็นหน่วยที่ดำเนินโครงการวิจัยปฏิบัติการในกลุ่มเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัยในสังกัดการ มุดันท์เป็นหน่วยบริการอิสระขนาดเล็กที่สนับสนุนผู้เชี่ยวชาญและสถาบันในด้านเด็กปฐมวัย สวัสดิการ และการดูแลสุขภาพด้วยวิธีการที่ทันสมัย การฝึกอบรมและการให้คำปรึกษา ศึกษาในมิติที่เคารพในชนกลุ่มน้อย ภูมิหลังทางสังคม และเพศ ในการดำเนินการในทุกกิจกรรม โดยผลการดำเนินการดำเนินโครงการวิจัยปฏิบัติการครั้งนี้ มุดันท์มุ่งหวังในการตอบคำถามและความกังวลในหน่วยงานที่ดูแลเด็กปฐมวัยของประเทศเนเธอร์แลนด์ และเติมเต็มเพื่อลดช่องว่างของการบริการผู้เชี่ยวชาญทั้งรายบุคคลและแบบทีม เป้าหมายสุดท้าย คือ การยกระดับคุณภาพของนักการศึกษาปฐมวัย และย่อมมีผลต่อคุณภาพของหน่วยงานที่ดูแล

เด็กปฐมวัยด้วย เป็นคุณภาพพื้นฐานของหลักประชาธิปไตย เสมือนการก้าวไปของสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สังคมยุคธรรมและรู้คุณค่าประชาธิปไตย

โมโลนี (Molony, 2010) ได้ศึกษาความคาดหวังของบุคลากรทางการศึกษาในการนำนโยบายสู่เป้าหมาย ผลการศึกษา พบว่า การดูแลเด็กก่อนวัยเรียนและนโยบายทางการศึกษาจะได้รับการยอมรับตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก (UNCRC) ในประเทศสาธารณรัฐไอร์แลนด์ ได้ให้ความสำคัญตามอนุสัญญานี้ โดยจะเห็นได้จาก วาระแห่งชาติเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย เช่น มุมมองเด็กโดยรวมสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนขึ้น ในการริเริ่มนโยบายการพัฒนาที่หลากหลายที่จะพัฒนาคุณภาพการดูแลเด็ก ที่สำคัญปัจจุบันมีคุณภาพแห่งชาติ “โซลตา” ซึ่งมีเอกภาพทางนโยบายและหลากหลายทางปฏิบัติ เช่นเดียวกับกรอบมาตรฐานหลักสูตรเด็กก่อนวัยเรียน นอกจากนี้ยังมีการทบทวนระเบียบว่าด้วยการแก้ไขระเบียบการดูแลเด็กก่อนวัยเรียน ส่งผลให้มีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบการให้บริการ เด็กก่อนวัยเรียนของแต่ละหลักสูตร การดำเนินการเหล่านี้กระทบ โครงสร้างการให้บริการเด็กและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฉะนั้นการศึกษาครั้งนี้เป็นการดำเนินการระหว่างปี 2000–2006 โดยศึกษาถึงการปฏิบัติของ ECCE ความไม่เพียงพอของครูและการให้บริการดูแลเด็ก จำนวนโรงเรียนไม่เพียงพอ (ขาดแคลนบุคลากรและสถานให้บริการเด็ก) ไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

โฮ (Ho, 2010) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจจัดทำหลักสูตรในภาวะผู้นำทางหลักสูตร ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจของการบริหารโรงเรียนเป็นประเด็นสำคัญในการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนในฮ่องกง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาทางทฤษฎีและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูในการตัดสินใจในการจัดทำหลักสูตรและการสอนในโรงเรียนปฐมวัยในท้องถิ่น 1) แนวคิดหลักในการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของโรงเรียน 2) การวิเคราะห์บริบทของการพัฒนาจากการสนทนากลุ่ม 3) การตรวจสอบร่างผลการวิเคราะห์การตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม และ 4) ตรวจสอบการตัดสินใจการมีส่วนร่วมของครูในการปฏิบัติจริงตามความต้องการของท้องถิ่น และปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครูในการบริหาร โรงเรียนมีข้อแย้งว่า ยังต้องเป็นผู้บริหารเป็นสำคัญในการสร้างโครงสร้างและการส่งเสริมวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการจัดทำหลักสูตรและการสอน ความเป็นไปได้และความท้าทายในการส่งเสริมความเป็นผู้นำในหลักสูตรและการสอน คือ การมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน

โจลิเวตเตและสตีด (Jolivet & Steed, 2010) ได้ศึกษากลยุทธ์การจัดการชั้นเรียนสำหรับเด็กเล็กที่มีพฤติกรรมทำทลายตั้งแต่ระดับปฐมวัย ผลการศึกษา พบว่า โรงเรียนอนุบาลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบปัญหาของเด็กที่แสดงพฤติกรรมที่ทำทลายมีจำนวนเพิ่มขึ้น และพบว่า

พฤติกรรมเหล่านี้สร้างความยุ่งยากภายในห้องเรียน จึงวิจัยถึงกลยุทธ์ที่จะใช้ในการดำเนินการจัดการในห้องเรียนในขั้นต้นกับเด็กเล็กเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมและลดพฤติกรรมทำลาย สอดคล้องในบริบทและสนับสนุนพฤติกรรมเชิงบวกของการฝึกอบรมออนไลน์สำหรับครูปฐมวัย เพื่อพัฒนาอาชีพในการจัดการชั้นเรียน

สวีค (Swick, 2010) ได้ศึกษาการตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของเด็กก่อนวัยเรียน และครอบครัวไว้ที่อยู่ ผลการศึกษาพบว่า การรวบรวมข้อเรียกร้องทั้งหลายของเด็กและครอบครัวไว้ที่อยู่ทำให้ได้รับทราบความเข้าใจและความต้องการ ซึ่งจะนำไปสู่การออกแบบโครงการที่จะสามารถสนับสนุนที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างเหมาะสม การวิจัยนี้มีความสำคัญต่อเด็กและครอบครัวไว้ที่อยู่และเป็นผลดีต่อผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานและแก้ไขปัญหเหล่านี้ ได้ยุทธศาสตร์การดูแลเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมีคุณภาพ ให้ครอบครัวได้ช่วยดูแลเด็กก่อนวัยเรียน ยุทธศาสตร์การสนับสนุนการจัดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไว้ที่อยู่และครอบครัว บทบาทที่สำคัญคือผู้เชี่ยวชาญด้านการปฐมวัยสามารถที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งเข้าไปในระบบการทำงานสนับสนุนการจัดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไว้ที่อยู่และครอบครัว

คอยล์, ลอก และแมคนามารา (Doyle ; Logue, & McNamara, 2011) ได้ศึกษาความพร้อมของการนำกรอบคุณภาพระดับชาติ กรณีของการศึกษาและดูแลเด็กปฐมวัยชาวไอริช ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทดสอบปัจจัยทางสังคมกับสมาชิกครูที่เลี้ยงเด็กที่มีความพร้อมในการเริ่มต้นเข้าสู่ปฏิบัติการระบบคุณภาพตามมาตรฐานปฐมวัยของประเทศไอร์แลนด์ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในนโยบายใหม่ของรัฐบาลที่ต้องการให้การศึกษาระดับปฐมวัยได้รับการประเมินทุกๆ สามปี ตามนโยบายปีอิสระของระดับก่อนประถมศึกษา กรอบคุณภาพถูกออกแบบให้สอดคล้องในคุณภาพของศูนย์การศึกษาเด็กปฐมวัย (ECECs) ที่จะรองรับผู้คนในทุกเชื้อชาติ รายละเอียดของกรอบคุณภาพใหม่อันดับแรกคือ ต้นแบบของการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาของประเทศไอร์แลนด์ การศึกษานี้วัดผลถึงปัจจัยเสริมเพื่อการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติการในชุมชนนำร่องที่นำกรอบระดับชาติมาใช้ก่อน หน่วยงานที่ใช้ในการศึกษาใช้การวัดอัตราความเชื่อในการเปลี่ยนแปลงองค์การ ถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยเป็นความพึงพอใจในงานที่ทำและสิ่งแวดลอมในการเริ่มต้นทำงาน จากการสำรวจ 120 ตัวอย่าง จากศูนย์เด็กปฐมวัยแม่ข่ายนำร่อง 9 แห่ง และทัศนคติของครูที่เลี้ยงเด็กมีแนวโน้มเห็นพร้อมที่มีกรอบคุณภาพใหม่ผลที่ได้แสดงว่า ตามคุณลักษณะของครูที่เลี้ยงเด็กมีผลเพียงเล็กน้อยต่อปัจจัยสนับสนุนกรอบคุณภาพในการนำสู่การปฏิบัติ ในขณะที่ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงในกลุ่มนั้นสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญคือ ความพร้อมต่อเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิ่งแวดลอมในการทำงานที่ดี และความพึงพอใจในการทำงานที่ยิ่งใหญ่กว่าจะสัมพันธ์กับความเชื่อ

ขั้นต่ำที่มีความจำเป็นเพื่อกรอบคุณภาพระดับชาติ แต่ความเชื่อขั้นที่สูงกว่า คือ พี่เลี้ยงเด็ก จะสนับสนุนการจัดการเมื่อกรอบคุณภาพได้นำมาใช้

เคย์ก (Kuyk, 2011) ได้ศึกษาผลของเครื่องเล่นตะแลงแกง ในการเพิ่มพัฒนาการของเด็ก ตามทฤษฎีระบบ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เป็นไปตามแนวคิดของเพียเจท์ และไวโกทสกี ที่มุ่งเน้นการพัฒนา หลักสูตร ทฤษฎีนี้ได้อธิบายถึงการสร้างสภาพแวดล้อมทางกายภาพและช่องว่างทางจิตวิทยา เพื่อการละเล่นและกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ในหลักสูตร (การควบคุมดูแลตนเอง) จะมีการออกแบบ และครูจะจัดปัจจัยสนับสนุนสภาพแวดล้อมในการละเล่นและกิจกรรมการเรียนรู้ ยิ่งกว่านั้น ยังอธิบายถึงการที่ครูจะสามารถจัดเครื่องเล่นตะแลงแกงพัฒนาการเจริญเติบโตด้วยโครงการ จัดการเรียนรู้ของเด็กให้พัฒนาตนเองให้มากยิ่งขึ้นด้วยกระบวนการพัฒนาสี่ขั้นตอน (การปรับตัว การเตรียมความพร้อม การขยายออก และการทำให้ลึก) ไปสู่การเรียนรู้ที่เป็นนามธรรมยิ่งขึ้น สุดท้ายเป็นการศึกษาในสี่ขั้นตอนถึงความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพของหลักสูตรและการอภิปราย ผลรูปแบบเป็นการศึกษาเชิงปริมาณสามกิจกรรมกับการศึกษาเชิงคุณภาพหนึ่งกิจกรรมที่เรียกว่า วิธีแบบพีรามิด (Pyramid Method) (สำหรับเด็ก 3-6 ขวบ) กิจกรรมแบบพีรามิดส่งผลอย่างมาก ต่อพัฒนาการทางภาษา และโดยเฉลี่ยยังมีผลอย่างมากต่อพัฒนาการทางการคิดในกิจการการศึกษา เชิงคุณภาพนั้น การจัดกิจกรรมที่ใช้วิธีแบบพีรามิดยังพบว่า เป็นหลักสูตรต้นแบบที่ดี (Best Practice)

ลานิกัน (Lanigun, 2011) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็ก โดยครอบครัวที่มีต่อการพัฒนาวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาพบว่า 1) การสนับสนุนโดยความสัมพันธ์ทางสังคมถือเป็นมิติที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนอย่างมืออาชีพ 2) ผู้ดูแลเด็ก ต้องการที่จะออกแบบการจัดประสบการณ์เพื่อสร้างความสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น 3) สร้างความไว้วางใจและให้เห็นความชัดเจนในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) จัดบรรยากาศการทำงาน ร่วมกันและบรรยากาศในการประเมินผลที่เน้นเป็นเรื่องๆ ไป และ 5) ได้รับการสนับสนุนและปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินครอบครัว ผู้ให้บริการดูแลเด็กอย่างมืออาชีพ โดยดูที่การให้บริการที่หลากหลายในช่วงต้นของการเรียนรู้และระบบการดูแลที่มีความคุ้มค่า ภายใต้การยอมรับในการชี้แนะในการออกแบบและนำเสนอรูปแบบ การพัฒนาวิชาชีพครอบครัวผู้ดูแลเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ

เวเบอร์ (Weber, 2011) ได้ศึกษาความเข้าใจของพ่อแม่ผู้ปกครองต่อการตัดสินใจดูแลเด็ก บนพื้นฐานเพื่อนำนโยบายดูแลเด็กสู่การปฏิบัติโดยเร่งด่วน ผลการวิจัย พบว่า เงินอุดหนุนระดับคุณภาพและการปรับปรุงระบบเป็น โอกาสในการพัฒนาระบบการดูแลเด็กก่อนวัยเรียน เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นของเด็กและผู้ปกครอง ในที่สุดผู้ปกครองก็จะเลือก

การเตรียมการคุณภาพและความมั่นใจในการเตรียมความพร้อม การตัดสินใจของผู้ปกครอง ในการดูแลเด็กจึงส่งผลกระทบต่อความสามารถของนโยบายที่บรรลุตามเป้าหมายและสนับสนุน กระบวนการตัดสินใจของผู้ปกครองที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จของนโยบายการดูแลเด็ก เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการตัดสินใจที่ซับซ้อนของครอบครัว เช่น การสะดวกในการไปรับ ไปส่ง เป็นทางออกที่เหมาะสมตามสถานการณ์ แต่การรับส่งเด็กอาจไม่ตรงตามเป้าหมาย ของผู้ปกครองทั้งหมด ชีวิตครอบครัวและการทำงานเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ผู้ปกครองตัดสินใจ

จากผลการวิจัยที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า จากผลการศึกษาวิจัยในประเทศไทยและ ต่างประเทศให้ความสำคัญและสนใจในการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยใน สถานศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน เพราะเป็นรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตั้งแต่แรก เกิดจนถึงก่อนการศึกษาระดับประถมศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาทั้งแนวคิด ทฤษฎี และปฏิบัติการ ทั้งในการเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย สติปัญญา วุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคม การ จัด ประสพการณ์ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการตามวัยทั้งในด้านการบริหารจัดการ ด้านการใช้และ พัฒนาหลักสูตร ด้านการให้บริการ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา พัฒนาและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบาย การบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ โดยใช้วิธีวิจัยรูปแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

- ระยะที่ 1 การศึกษาแนวคิดการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบาย
- ระยะที่ 2 การตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย
- ระยะที่ 3 การประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย

ระยะที่ 1 การศึกษาแนวคิดการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย การบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

1.2 เพื่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ

2. วิธีดำเนินการ

วิธีดำเนินการประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Analysis and Synthesis) โดยศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงนโยบาย หลักการ นโยบายและแนวโน้มนโยบายการศึกษาปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อรวบรวมความคิดเห็นในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยตามการวิเคราะห์จากขั้นตอนที่ 1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาและการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย และการบริหารการศึกษา ที่มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์หรือเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกที่มีประสบการณ์เป็นอาจารย์ประจำหลักสูตรด้านการจัดการศึกษา

ปฐมวัย หรือการบริหารการศึกษาและปฏิบัติงานในสถาบันอุดมศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี รวม 3 คน

2) ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือศึกษานิเทศก์ที่มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าระดับเชี่ยวชาญหรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกในหลักสูตร สาขาวิชาด้านการบริหาร การศึกษาหรือด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน

3) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าระดับเชี่ยวชาญหรือจบการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และเป็นครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่มีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าระดับเชี่ยวชาญหรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 3 พหุกรณีศึกษาโรงเรียนปฐมวัยที่ประสบความสำเร็จ (Multi-case Study) ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของโรงเรียนโดยเป็นการศึกษาภาคสนามในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและได้รับ โฉรงวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นโรงเรียนของรัฐบาล 1 โรงเรียนและโรงเรียนเอกชน 1 โรงเรียน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์เอกสาร

ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงนโยบาย กลยุทธ์ และแนวโน้มการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ และสังเคราะห์ข้อมูลออกมาเป็นรายประเด็น

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ

1) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ชนิดปลายเปิด

2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยพัฒนาและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยในขั้นตอนนี้ ด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ใช้เทคนิคการวัดดัชนีความสอดคล้อง หรือ IOC (Index of Item Objective Consistency) เป็นการพิจารณาขอบเขตเนื้อหาและองค์ประกอบที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือ มีความครอบคลุม เหมาะสม และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้

3) กำหนดการให้คะแนน ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่า รายการประเมินสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

- 0 เมื่อไม่แน่ใจว่า รายการประเมินสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ
 -1 เมื่อแน่ใจว่า รายการประเมินไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทั้ง 35 ข้อ

ขั้นตอนที่ 3 พหุกรณีศึกษาโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ (Multi-case Study)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบการสังเกตของลอฟฟแลนด์ (Lofland)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำมาสังเคราะห์รวมกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการศึกษาภาคสนามในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางในการร่างนโยบาย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ตามประเด็นความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญและข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจัดระเบียบข้อมูล แสดงข้อมูลหาข้อสรุป ตรวจสอบความถูกต้อง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์จัดประเด็นข้อเสนอเป็นความเรียง แล้วนำข้อมูลจากการวิจัยในระยะที่ 1 นี้ลงข้อสรุป และนำมาเป็นกรอบในการร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิที่ควรจะเป็น

ระยะที่ 2 การตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. วัตถุประสงค์

การวิจัยระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบดูความคิดเห็นของร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ

2. วิธีดำเนินการ

รวบรวมความคิดเห็นจากการประชาพิจารณ์ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ในการจัดประชุมสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders Seminar) เพื่อสอบถามความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย การเลือกกลุ่มเป้าหมายเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และไม่กำหนดสัดส่วน ได้กลุ่มเป้าหมายจำนวน 70 คน เป็นผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จำนวน 20 คน เป็นครูหัวหน้าศูนย์

เด็กปฐมวัยต้นแบบ จำนวน 15 คน เป็นครูโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จำนวน 15 คน และเป็นผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 20 คน

3. เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น.103) ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- 5 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับมาก
- 3 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับน้อย
- 1 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับน้อยที่สุด

ในการทดลองใช้แบบสอบถามแต่ละด้านมีค่าความเชื่อมั่นและอำนาจจำแนกรายข้อ ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ มีค่าความเชื่อมั่น 0.86 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.21-0.85

ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร มีค่าความเชื่อมั่น 0.94 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.25-0.94

ด้านการให้บริการ มีค่าความเชื่อมั่น 0.85 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.32-0.86

ด้านคุณภาพผู้เรียน มีค่าความเชื่อมั่น 0.94 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.22-0.96

ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ มีค่าความเชื่อมั่น 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.30-0.73

ด้านบุคลากร มีค่าความเชื่อมั่น 0.96 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.65-0.97

ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน มีค่าความเชื่อมั่น 0.97 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.24-0.91

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยขั้นนี้ผู้วิจัยจัดประชุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 70 คน โดยให้วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็นต่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายว่าจะมีความสมบูรณ์ ครบคลุมงานการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ และหลังจากนั้นผู้วิจัยขอให้ผู้เข้าร่วมการประชุมสัมมนาตอบแบบสอบถาม

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากผลการประชุมสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders Seminar) เพื่อปรึกษาพิจารณาร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์จัดประเด็นข้อเสนอเป็นความเรียง โดยใช้ข้อความจากการประชุมสัมมนาอ้างอิงประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น.103) ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อเสนอเชิงนโยบายอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อเสนอเชิงนโยบายอยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อเสนอเชิงนโยบายอยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อเสนอเชิงนโยบายอยู่ในระดับน้อย

1.00-1.51 หมายถึง เห็นด้วยกับข้อเสนอเชิงนโยบายอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 3 การประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย

1. วัตถุประสงค์

การวิจัยระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ

2. วิธีดำเนินการ

การตรวจสอบพิจารณาตามเกณฑ์ของกัสคีย์ (Guskey, 2008) โดยประเมินประเด็นความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์และความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยการสนทนากลุ่มเป้าหมาย (Focus Group Discussion) จากผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา และโรงเรียนในศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวน 15 คน

3. เครื่องมือที่ใช้

เครื่องมือเป็นแบบประเมินตามเกณฑ์ของกัสคีย์ (Guskey, 2008) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็น

แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

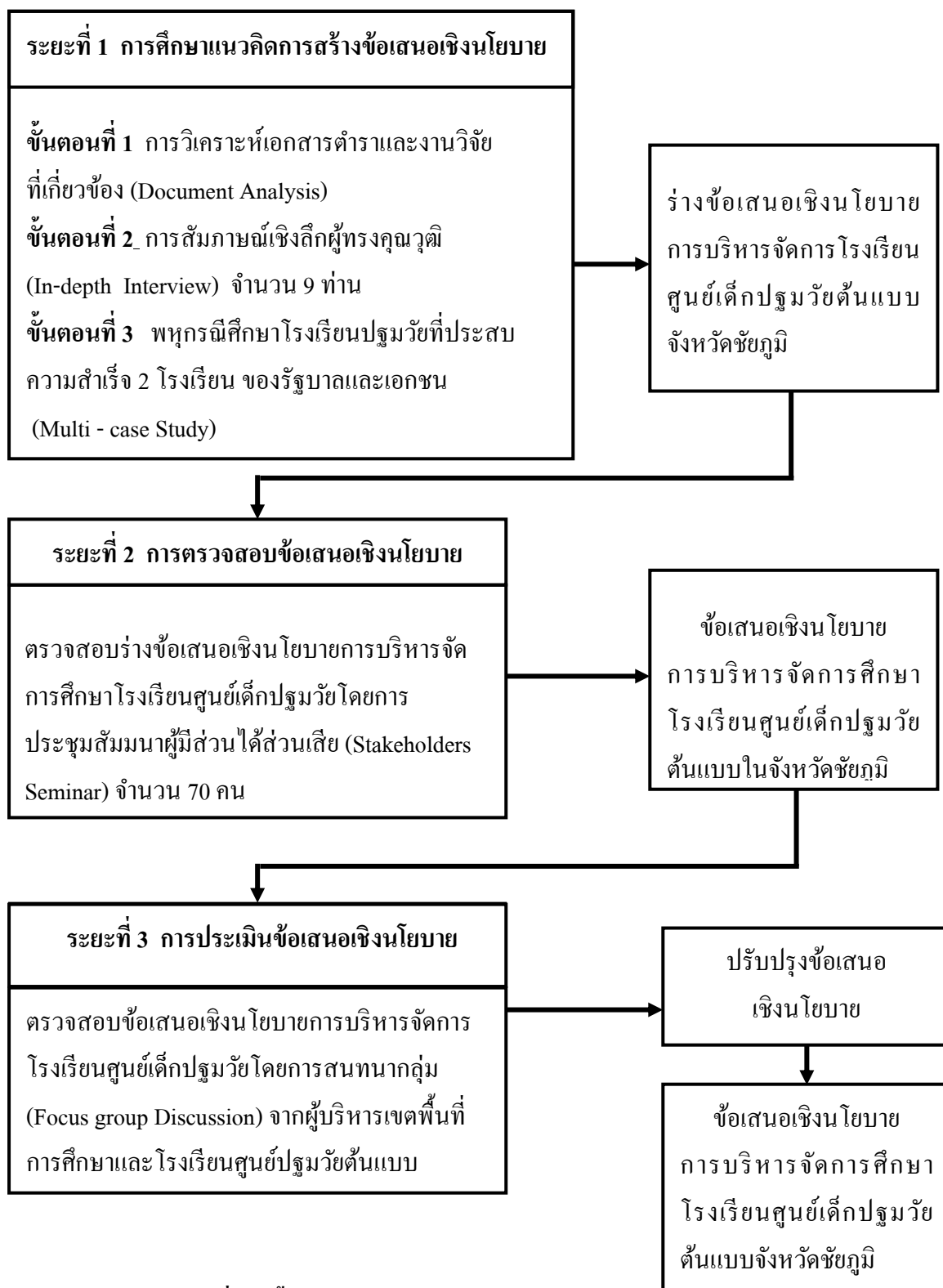
การวิจัยขั้นนี้ผู้วิจัยให้ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ได้แสดงความคิดเห็นต่อข้อเสนอเชิงนโยบายที่พัฒนาขึ้น และหลังจากนั้นให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ทั้ง 15 คน ประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ใน 4 ประเด็น ดังกล่าว

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายด้วยการสนทนากลุ่มเป้าหมาย (Focus Group Discussion) โดยผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและครูหัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จำนวน 15 คน แสดงความคิดเห็นและประเมินโดยใช้แบบประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย พิจารณาตามเกณฑ์ของกัสคีย์ (Guskey, 2008) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์จัดประเด็นข้อเสนอเป็นความเรียง โดยใช้ข้อความที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาอ้างอิงประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนของข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งได้จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น.103) มีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- 4.51-5.00 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด
- 3.51-4.50 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก
- 2.51-3.50 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง
- 1.51-2.50 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย
- 1.00-1.51 หมายถึง มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิจัยทั้ง 3 ระยะที่กล่าวมาข้างต้น สามารถจัดทำเป็นแผนภาพขั้นตอนในการวิจัย ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 ขั้นตอนในการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ในการนำเสนอผลการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ ข้อมูลจากทั้ง 3 ระยะ โดยแยกเสนอผลการวิจัยระยะที่ 1 นำเสนอผลในตอนต้นที่ 1 และผลการวิจัย ระยะที่ 2 และ 3 นำเสนอไว้ในตอนต้นที่ 2 และ 3 ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิดการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ผลการวิจัยระยะที่ 1)

ในตอนต้นที่ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย คือ 1) การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร (Document Analysis and Synthesis) 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Dept Interview) เพื่อรวบรวม ความคิดเห็นในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย และ 3) พหุกรณีศึกษาโรงเรียนปฐมวัยที่ประสบความสำเร็จ (Multi - Case Study) เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ซึ่งมี รายละเอียดตามลำดับดังนี้

1. ผลการศึกษาเอกสาร

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแนวคิดและทฤษฎีของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับองค์ประกอบของนโยบายและขั้นตอนการวิจัยเชิงนโยบาย แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับ ปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 แนวทางการกระจายอำนาจของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 เกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษา ชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย พ.ศ. 2548 ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาเอกสารจากแนวคิดและทฤษฎีของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบ ของนโยบาย มีองค์ประกอบ ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ (Objective) เป็นสิ่งที่ต้องการหรือความคาดหวังของการดำเนินงาน

2) เป้าหมาย (Goal) เป็นผลลัพธ์สุดท้ายที่องค์กรต้องการให้เกิดขึ้น เป็นผลลัพธ์ที่จำเพาะเจาะจง สามารถแสดงข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถวัดได้และมีระยะเวลาที่แน่นอน การกำหนดเป้าหมายนั้นต้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์

3) แนวทางสู่การปฏิบัติ (Initiative) เป็นกระบวนการนำสิ่งที่ต้องการพัฒนาหรือเกิดขึ้นไปสู่การกระทำเพื่อให้บรรลุผลตามที่ต้องการ

4) ตัวชี้วัด (Indicator) เป็นตัวแปรประกอบหรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสิ่งที่ต้องการศึกษา จุดเวลาหรือช่วงเวลาหนึ่ง ค่าของตัวบ่งชี้แสดง ระบุหรือบ่งบอกสภาพที่ต้องการศึกษาเป็นองค์รวมอย่างกว้างๆ แต่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะใช้ในการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เพื่อประเมินสภาพที่ต้องการศึกษาได้ และในการเปรียบเทียบระหว่างจุดเวลาหรือช่วงเวลาที่แตกต่างกันเพื่อให้รู้ถึงการเปลี่ยนแปลงและสภาพที่ต้องการศึกษาได้

กล่าวโดยสรุป องค์ประกอบของนโยบาย อาจมีหลากหลายแนวคิด อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดองค์ประกอบของนโยบาย ดังนี้ คือ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางการปฏิบัติและตัวชี้วัดความสำเร็จ

1.2 ผลการศึกษามทสรุปเกี่ยวกับขอบข่ายของการบริหารงานของสถานศึกษาในระดับปฐมวัย

จากเกณฑ์การคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ได้กำหนดขอบเขตในการประเมินไว้ 5 ด้าน คือ 1) ผลการพัฒนาเด็ก 2) การบริหารงานวิชาการ 3) การบริหารจัดการ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชน และ 5) การบริหารบุคลากร และตามที่กระทรวงศึกษาธิการ(2546) ได้ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาปฐมวัย ซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านคุณภาพเด็ก 2) ด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา และ 4) ด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดองค์ประกอบประเมินโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่ายไว้ 5 องค์ประกอบ คือ 1) การบริหารจัดการ 2) การใช้และพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 3) การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ 4) การให้บริการ และ 5) การพัฒนาเด็กทุกด้านอย่างสมดุล สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ และกำหนดขอบข่ายของการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็น 7 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการให้บริการ 4) ด้านคุณภาพผู้เรียน 5) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) ด้านบุคลากร และ 7) ด้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของสถานศึกษาให้มีมาตรฐาน บรรลุตามมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (In - depth Interview) เพื่อสอบถามความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะแนวทางหรือมาตรการในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ รวมถึงแนวโน้มการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร ด้านการให้บริการ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านบุคลากรและด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชนโดยดำเนินการระหว่างเดือน พฤศจิกายน 2555 ถึงเดือนมกราคม 2556 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ มีจำนวน 9 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอนระดับปฐมวัย 1 คน ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ 2 คน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 3 คน และนักวิชาการด้านการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในสถาบันอุดมศึกษา 3 คน

จากการสัมภาษณ์ได้ข้อเสนอแนะแนวทางสู่การปฏิบัติของการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการ

1) ผู้บริหารควรมีแนวทางการดำเนินงานด้านวิชาการในระดับปฐมวัย ดังนี้

ควรสร้างความเข้าใจในเป้าหมายการจัดการศึกษาปฐมวัย จัดทำแผนพัฒนา ปฏิบัติติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการกำหนดกลยุทธ์ มีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยตรงตามความต้องการของผู้ปกครอง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดสอนภาษาต่างประเทศ และพัฒนาครูผู้สอนในการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย

ดังคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“...เปิดโอกาสและสร้างความเข้าใจในเป้าหมาย แผนกลยุทธ์ การจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่เกิดจากความร่วมมือจากทุกภาคส่วน...” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....พัฒนาครูเกี่ยวกับเทคนิค แนวคิดใหม่ ๆ ในการจัดประสบการณ์.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“.....กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยและกลไกการปฏิบัติตามแผน ตลอดจนการกำกับติดตามผลการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา.....” (นักวิชาการ 1)

“.....มีการบริหารและพัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัย สอดคล้องความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน สังคม มีการบริหารหลักสูตรที่เป็นระบบ ครบวงจร ต่อเนื่อง เน้นกิจกรรมการเรียนรู้หลากหลาย ยืดหยุ่นเหมาะสมกับความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนและท้องถิ่น.....” (นักวิชาการ 1)

“.....มีการวางแผนกลยุทธ์ ที่กำหนดวัตถุประสงค์ และตัวชี้วัดชัดเจน สนับสนุนและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกำหนดกลยุทธ์.....” (นักวิชาการ 1)

“.....จัดการเรียนการสอน *Mini English Program (MEP)* และจัดสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยครูชาวต่างชาติ.....” (ผู้บริหารโรงเรียน 1)

2) การจัดโครงสร้างและจัดข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการบริหารจัดการ มีดังนี้

ควรจัดข้อมูลสารสนเทศให้ครอบคลุม เป็นระบบ จัดโครงสร้างการบริหารที่ยืดหยุ่น

ดังคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“.....จัดข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมแสดงผลชัดเจนทันต่อการใช้งาน ทั้งข้อมูลเด็กรายบุคคล ข้อมูลครู ข้อมูลแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น.....” (นักวิชาการ 2)

“.....จัดโครงสร้างและระบบการบริหารที่คล่องตัว ยืดหยุ่น ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

3) การวางแผนพัฒนาคุณภาพและการดำเนินการตามแผน มีดังนี้

ควรทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมา วางแผนพัฒนาคุณภาพที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ หลักการ มาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัย เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในกรอบการดำเนินงานของแผนให้ทุกฝ่าย กำหนดภารกิจ ดัชนีชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนให้กับผู้รับผิดชอบ ในการนำแผนสู่การปฏิบัติ มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

ดังคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“.....มีการทบทวน วางแผนพัฒนาคุณภาพที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ หลักการ มาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัย.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“.....ส่งเสริม สนับสนุน สมรรถนะ ศักยภาพของทุกฝ่ายในการนำแผนสู่การปฏิบัติ มีการระดมสรรพกำลังของทุกฝ่ายให้มีส่วนร่วมในกระบวนการนำแผนสู่การปฏิบัติ มีการบูรณาการความคิดร่วมกันเพื่อจัดทำกรอบการดำเนินงาน.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจ ตลอดทั้งแนวทางปฏิรูปการศึกษาที่สอดคล้องกับ ผลการจัดและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ผ่านมา ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งภายใน ภายนอกสถานศึกษา แผนการศึกษาชาติ ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แนวภารกิจของสถานศึกษา แนวทางการบริหารจัดการศึกษา แนวทางปฏิรูปการศึกษา.....” (นักวิชาการ 1)

“.....มีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ นโยบาย เพื่อกำหนดการตามเป้าหมายและกรอบการดำเนินงานของแผนให้ทุกฝ่ายในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อนำสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและตรงกัน.....” (นักวิชาการ 1)

“.....กำหนดภารกิจ คำนึงชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนให้กับผู้รับผิดชอบตามแผนบริหารงาน.....” (นักวิชาการ 1)

“.....มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และนำผลการประเมินมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหากระบวนการนำแผนสู่การปฏิบัติ รวมทั้งมีกระบวนการจูงใจและเสริมแรงเพื่อประสานพลังให้กับผู้ปฏิบัติ.....” (นักวิชาการ 1)

“.....ผู้บริหารต้องมีสมรรถนะในการบริหารจัดการศึกษาและมีภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการบริหารจัดการ โดยเฉพาะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้นำเชิงวิชาการ.....” (นักวิชาการ 1)

“.....ผู้บริหารมีความสามารถในการวางแผนและการนำแผนสู่การปฏิบัติ โดยจัดความสมดุลระหว่างปัจจัย กระบวนการและผลลัพธ์.....” (นักวิชาการ 2)

“.....มีการจัดการจัดการความรู้ในสถานศึกษา.....” (นักวิชาการ 3)

“.....วิเคราะห์อุดมการณ์ หลักการ มาตรฐานการจัดการศึกษาปฐมวัย.....” (ครู 1)

4) แนวทางการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ดังนี้

ควรศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ มีการวางแผน กำหนดปฏิทิน และสร้างเครื่องมือให้ชัดเจน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ดำเนินการนิเทศด้วยวิธีการที่หลากหลาย และรายงานผลการดำเนินงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ดังคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“.....ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลที่จำเป็น

ในกระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....จัดระบบการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุง ปรับเปลี่ยนวิธีดำเนินงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....สร้างเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ โดยการพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จของผลการดำเนินงาน เพื่อสร้างแบบวัดและประเมินผลให้ชัดเจน.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....มีการวางแผนและกำหนดทางเลือกโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทั้งเป็นผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ และมีปฏิทินการนิเทศที่ชัดเจน.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....พัฒนาองค์ความรู้ในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน.....” (นักวิชาการ 1)

5) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและชุมชน มีดังนี้

ควรรให้ผู้ปกครองและชุมชนมาเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการตามโครงสร้างการบริหาร มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ สร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของสถานศึกษา ให้บริการเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านต่างๆ

ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“.....ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาทั้งโดยตรงและโดยอ้อม และร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนตามสมควรหรือทุกโอกาสที่ทำได้.....”

(ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....การให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของคณะกรรมการตามโครงสร้างการบริหาร.....”

(ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและแก้ปัญหาจำเป็น.....”

(ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....จัดให้มีการประชุมผู้ปกครองเพื่อสร้างเครือข่าย.....” (นักวิชาการ 2)

“.....ดำเนินการประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน การให้บริการและการประสานความร่วมมือ.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....ให้ครูออกไปพบผู้ปกครองและชุมชน เยี่ยมเยียนนักเรียนที่บ้านเพื่อสร้างความสัมพันธ์และวัฒนธรรมองค์การ.....” (นักวิชาการ 1)

“.....จัดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในวิทยาการต่างๆ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และวัฒนธรรม ประเพณี โดยจัดครูผู้มีความรู้ ความสามารถเป็นผู้ถ่ายทอด และอำนวยความสะดวก ต่อชุมชน.....” (นักวิชาการ 1)

“....จัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์ฝึกอบรมของชุมชน โดยให้ชุมชนเข้ามาร่วมใช้ อาคาร บริเวณของโรงเรียนในการประกอบพิธีต่างๆ ได้....” (นักวิชาการ 1)

6) การส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ มีดังนี้

ให้ครูกำหนดความต้องการและวางแผนในการพัฒนาตนเอง ประเมินและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญเป็นผู้นำในการเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ และยกย่องเชิดชูเกียรติครูที่จัดประสบการณ์ได้ดี

“....ประเมินความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“....ส่งเสริมให้ครูวางแผนและกำหนดความต้องการในการพัฒนาตนเองตามความสนใจ....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“....ยกย่อง ชมเชย ให้ขวัญกำลังใจครูที่จัดประสบการณ์ได้ประสพผลดีและให้โอกาสในการพัฒนาสำหรับครูที่ที่ยังมีข้อบกพร่อง....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“....มีคณะกรรมการ นิเทศ เยี่ยมชั้นเรียนของครูในการจัดประสบการณ์อย่างสม่ำเสมอ....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“....ส่งเสริมให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นหลักพัฒนาการเรียนรู้เป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล....” (นักวิชาการ 1)

“....ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีบทบาทเป็นผู้นำทางวิชาการในการเผยแพร่ความรู้แก่เพื่อนครู ผู้ปกครองและผู้สนใจ....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

7) การจัดครูมีวุฒิด้านการศึกษาปฐมวัย ที่มีคุณลักษณะ ความสามารถกับงานที่รับผิดชอบ ควรมีแนวทาง ดังนี้

จัดทำแผนการบริหารอัตรากำลังทั้งระยะสั้นและระยะยาว กำหนดนโยบาย การเลือกสรรครูที่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยและมีความสามารถเฉพาะด้านที่เน้นคุณลักษณะผู้เรียนตามจุดเน้นของสถานศึกษา มีการปฐมนิเทศและพัฒนาครูด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการประเมินความรู้และผลการปฏิบัติงานครูอย่างสม่ำเสมอ จัดครูและมอบหมายงานโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถ กำหนดอัตราครูต่อนักเรียนตามเกณฑ์มาตรฐาน

ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“....มีการปฐมนิเทศและพัฒนาครูด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การประชุม สัมมนา การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน การอนุญาตให้ศึกษาต่อ....” (นักวิชาการ 1)

“....กำหนดอัตราห้องเรียนแต่ละห้องควรมีครูเพียงพอ โดยยึดเด็ก 10 - 15 คนต่อ

ครู 1 คน.....” (นักวิชาการ 1)

“.....กำหนดนโยบายการเลือกสรรครูปฐมวัยที่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยและมีความสามารถเฉพาะด้านที่เน้นคุณลักษณะผู้เรียนตามจุดเน้นของสถานศึกษา.....” (นักวิชาการ 1)

“.....ประเมินครูผู้สอนทุกภาคเรียน เพื่อการวางแผนให้การพัฒนาที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ.....” (นักวิชาการ 3)

“.....จัดทำแผนการบริหารอัตรากำลังทั้งระยะสั้นและระยะยาวให้สอดคล้องกับจำนวนนักเรียนที่รับบริการในแต่ละปี.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“.....มอบหมายงาน โดยคำนึงถึงขอบข่าย ภาระงาน และจัดครูให้เหมาะสมกับงาน.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....ควรมีการประเมินผลงานและการปฏิบัติงานของครูด้วยระบบกัลยาณมิตร เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน และมีข้อมูลย้อนกลับทั้งฝ่ายบริหารและครู เพื่อปฏิบัติงานตามนโยบายของสถานศึกษาที่มีทิศทางเดียวกันอย่างสม่ำเสมอ.....” (ครู 1)

2.2 ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร

1) การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่นในปัจจุบัน มีดังนี้

ศึกษาลักษณะบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับพัฒนาการบนพื้นฐานของสภาพชีวิตจริง จัดลำดับความสำคัญและความยากง่ายของเนื้อหาให้สอดคล้องพัฒนาการเด็ก จัดเนื้อหาสาระที่ควรรู้ให้มีความทันสมัย ทั้งด้านสังคม ภาษา เทคโนโลยีและทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ควรจัดให้เป็นหลักสูตรการศึกษาทางเลือก หลักสูตรควรให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาให้ทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การประเมินผลพัฒนาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนควรให้ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนำหลักสูตรไปทดลองใช้ก่อนนำมาใช้จริง

ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“.....ศึกษาลักษณะบริบท วัฒนธรรมของท้องถิ่น ทั้งด้านสื่อ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญา นำไปสอดแทรกในสาระการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กไม่รู้สึกว่าจะแปลกไปจากท้องถิ่น แต่มีความผสมผสานสิ่งที่ไม่คุ้นเคยเพื่อความท้าทาย ยั่วความอยากรู้อยากเห็น.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....หลักสูตรควรให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาให้ทั้งเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยมีการจัดทำแผนเฉพาะบุคคล (IEP) เพื่อส่งเสริมเด็กเฉพาะรายและเพื่อเป็น

ทางเลือกให้สถานศึกษานำสู่การปฏิบัติที่มีความชัดเจนมากขึ้น.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“.....หลักสูตรปฐมวัยควรจัดให้เป็นหลักสูตรทางเลือก คือ มีทั้งหลักสูตรที่เรียนเต็มวัน หลักสูตรที่เรียนครึ่งวัน และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยตามอัธยาศัย (Home School).....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“..... เลือกรื้อเนื้อหาและประสบการณ์ที่เป็นไปตามธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาเด็กให้มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ ที่สอดคล้องกับพัฒนาการบนพื้นฐานของสภาพชีวิต เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมของประชาคมอาเซียน และตรงตามคุณลักษณะของผู้เรียนตามที่หลักสูตรกำหนด.....” (นักวิชาการ 1)

“.....สาระที่ควรนำมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร คือ เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก ควรเพิ่มการปฏิบัติตนในการดูแลรักษาตนเองให้อยู่อย่างแข็งแรง ปลอดภัย ปฏิบัติตนในการดูแลความสะอาดของร่างกาย ปฏิบัติตนในด้านความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนในการออกกำลังกาย เลือกกีฬาโปรดที่ชอบ เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลใกล้ตัวเด็กควรเพิ่ม ชื่อพ่อแม่ ชื่อบุคคลในครอบครัว เบอร์โทรศัพท์ สถานที่ทำงานของพ่อแม่ และในส่วนของสาระความเป็นไทย ควรเพิ่มการปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ปฏิบัติตนในด้านคุณธรรม จริยธรรมตามวัย การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีของไทยและประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน การปฏิบัติตนในฐานะที่เป็นคนไทย เช่น การปฏิบัติต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ต่อครอบครัว ต่อชุมชน ต่อสังคม เรื่องราวด้านสิ่งต่างๆ รอบตัว ควรเพิ่มเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ คอมพิวเตอร์ การขนส่ง คมนาคมและสื่อสารระบบโลจิสติกส์ต่างๆ การเงินการธนาคาร (ATM) (เครื่องกดเงินสดอัตโนมัติ) การปฏิบัติตนในการเดินทาง การปฏิบัติเกี่ยวกับการจราจร.....” (นักวิชาการ 1)

“.....นำหลักสูตรไปทดลองใช้นำร่องโดยและมีคณะกรรมการติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ ด้วยวิธีการตรวจสอบที่หลากหลายเช่น การประชุม สัมมนา การให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ หรือใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรจากนั้นนำกลับมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริงในสถานศึกษา.....” (นักวิชาการ 1)

“.....ควรปรับปรุงเนื้อหา สาระ ให้มีความทันสมัย โดยเพิ่มทักษะและความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ความรู้ในประชาคมอาเซียน การรู้จักและใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมตามวัย.....” (นักวิชาการ 2)

“.....จัดลำดับความสำคัญความเหมาะสมกับพัฒนาการและความยากง่ายของเนื้อหา ความสอดคล้องกับบุคลิกภาพ ความสามารถและความสนใจของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ.....” (นักวิชาการ 3)

“.....ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....ควรเพิ่มเนื้อหาด้านทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อฝึกให้เด็กรู้จักการสังเกต การคิดวิเคราะห์ และการสรุปผล.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....การประเมินผลพัฒนาการควรเน้นการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น โดยให้ผู้ปกครองชุมชนเข้ามาร่วมประเมินพัฒนาการ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษาในแต่ละชุมชน.....” (ครู 1)

2) การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

การจัดประสบการณ์ควรเน้นการปฏิบัติจริง โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ให้เด็กได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่หลากหลายในสิ่งที่เขาสนใจ บ้านและโรงเรียนต้องมีเป้าหมายในการพัฒนาและการปฏิบัติต่อเด็กที่สอดคล้องกัน การจัดประสบการณ์ต้องดำเนินการควบคู่กันทั้งความรู้และทักษะ โดยใช้กระบวนการกลุ่มและรายบุคคล

ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“.....ให้เด็กได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่หลากหลายในสิ่งที่เขาสนใจ และมีอิสระลองผิดลองถูก.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....บ้านและโรงเรียนต้องมีเป้าหมายในการพัฒนา และการปฏิบัติต่อเด็กที่สอดคล้องกัน...” (นักวิชาการ 1)

“.....การจัดประสบการณ์ทั้งความรู้และทักษะ ต้องดำเนินการควบคู่กัน ผ่านการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยง ให้เด็กได้ทำเอง คิดเอง เรียนรู้เอง ประสิทธิภาพการเรียนรู้จะยั่งยืน.....” (นักวิชาการ 1)

“.....การจัดประสบการณ์ควรเน้นการปฏิบัติจริง โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า การเรียนรู้ที่ยั่งยืนต้องใช้การปฏิบัติซ้ำต่อเนื่องในชีวิต.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“.....การใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ จะช่วยให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงอย่างมีประสิทธิภาพ.....” (ครู 1)

3) การประเมินผลพัฒนาการที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย มีดังนี้

ใช้วิธีการประเมินตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายให้ครอบคลุมทุกด้าน การประเมินพัฒนาการต้องดำเนินการต่อเนื่องโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม นำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง แสดงความสำเร็จของความก้าวหน้าในพัฒนาการของผู้เรียนรายบุคคลทั้ง IQ, EQ, AQ, TQ และ MQ

ดังกล่าวให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“.....ทั้งการสังเกตพฤติกรรม การให้ลงมือปฏิบัติ การสอบถามผู้ปกครอง แพ้มี
สะสมงาน สารนิทัศน์ แต่ต้องไม่กดดันเด็กทำให้มีความรู้สึกในทางลบกับการประเมิน.....”
(ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่ 1)

“.....ประเมินผลพัฒนาการให้ครอบคลุมทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และ
จิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่ 2)

“.....นำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมพฤติกรรม
อย่างต่อเนื่องและแสดงความสำเร็จของความก้าวหน้าในพัฒนาการของผู้เรียนรายบุคคล.....”
(ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....การประเมินพัฒนาการต้องดำเนินการต่อเนื่อง ทั้งก่อน ระหว่าง หลังจากการ
แสดงพฤติกรรมของเด็กในการเรียนรู้แต่ละจุดประสงค์การเรียนรู้.....” (นักวิชาการ 1)

“..... ผลการประเมินควรนำเสนอให้เห็นภาพทั้ง IQ, EQ, AQ, TQ และ MQ
ของผู้เรียนรายบุคคล เน้นการบูรณาการประเมินควบคู่การปฏิบัติตามพัฒนาการ โดยให้เด็กพิเศษ
มีการประเมินแยกส่วนต่างหาก.....” (นักวิชาการ 1)

“.....ให้เด็ก ครูผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการประเมิน.....”
(ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

2.3 ด้านการให้บริการ

1) การจัดห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม เครื่องเล่นสนาม อาหารกลางวันอาหารเสริม
การตรวจสุขภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับวัยของเด็กและบริบทของท้องถิ่น ให้เด็ก
ปฐมวัยมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงตามวัย มีดังนี้

กำหนดรูปแบบให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐาน จัดห้องเรียนให้มีมุม
ประสบการณ์ที่หลากหลาย สะอาดสดใส จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหรือสร้าง
ห้องน้ำ ห้องส้วมที่มีความปลอดภัยอยู่ในห้องเรียน มีจำนวนเพียงพอ มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก
จัดสนามเด็กเล่นให้มีเครื่องเล่นที่หลากหลาย มั่นคง ปลอดภัย จัดอาหารกลางวันและอาหารเสริม
ที่สะอาด ปลอดภัยและมีคุณค่าทาง จัดให้มีการตรวจสุขภาพเด็กเป็นประจำ

ดังกล่าวให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“.....กำหนดรูปแบบให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐานของห้องเรียน ห้องน้ำ
ห้องส้วม สนามเด็กเล่นและเครื่องเล่นสนามที่เหมาะสมสำหรับโรงเรียนและท้องถิ่น.....” (ผู้บริหาร
ระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....จัดอาหารกลางวันและอาหารเสริมที่เน้นหลักการทางวิชาการ และดำเนินการอย่างถูกต้องจัดรายการอาหารที่เด็กๆชอบ และมีคุณค่าทางโภชนาการ สะอาด ปลอดภัย.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....จัดห้องเรียนให้มีมุมกิจกรรมที่หลากหลาย สะอาดสดใส จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าคุณเองสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้อย่างมีความสุข ประสบผลสำเร็จ.....” (นักวิชาการ 1)

“.....จัดสนามเด็กเล่น ให้มีพื้นที่ผิวที่แตกต่างกัน เครื่องเล่นสนาม บ่อทราย ไม้เลื้อย ไม้ประดับ ต้นไม้ ต้นไม้พุ่มเตี้ยๆ แปลงดอกไม้หรือพืชผักสวนครัว และสัตว์เลี้ยง ควรมีบริเวณที่เล่นและออกกำลังกาย ทำทางสำหรับรถเข็น ทางจักรยานสามล้อ และทางสำหรับเดิน โดยออกแบบทางเดินให้ลักษณะที่โค้งไปมา น่าเดินและผ่านจุดที่น่าสนใจเพื่อการเรียนรู้ ควรมีเนินดินเป็นภูเขาเล็กๆ เป็นจุดเสริมที่มีคุณค่ามากในสนามเด็กเล่นเพื่อให้เด็กได้วิ่งขึ้นและลง เป็นการใช้กล้ามเนื้อหลายส่วนอย่างเป็นอิสระและเป็นธรรมชาติ.....” (นักวิชาการ 2)

“.....จัดหรือสร้างห้องน้ำ ห้องส้วมที่มีความปลอดภัยอยู่ในห้องเรียน มีจำนวนเพียงพอกับสัดส่วนจำนวนนักเรียน มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก.....” (ครู 1)

“.....จัดให้มีการตรวจสุขภาพเด็กเป็นประจำ โดยขอความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข.....” (ครู 1)

2) การประสานความร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ในการให้บริการ มีดังนี้

ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองและชุมชนรับรู้ถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเด็กร่วมกันกับสถานศึกษา สร้างสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย แจ้งวัตถุประสงค์ เป้าหมายของการขอความร่วมมืออย่างชัดเจน เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ใช้ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้ ใช้ระบบการสื่อสารที่รวดเร็วสามารถสื่อสารได้สองทาง สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และจัดบรรยากาศสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ให้การสนับสนุนและความร่วมมือ

ดังคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“.....ประชาสัมพันธ์การให้บริการและการประสานความร่วมมือเพื่อสร้างการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองและชุมชนรับรู้ถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเด็กร่วมกันกับสถานศึกษา.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....สร้างสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย.....” (นักวิชาการ 2)

“.....แจ้งวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ของการขอความร่วมมืออย่างชัดเจน.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับการใช้ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....ใช้ระบบการสื่อสารหลายรูปแบบ เน้นการสื่อสารสองทาง และการสื่อสารต้องมีความเข้าใจที่ตรงกัน อย่างรวดเร็ว และราบรื่น.....” (นักวิชาการ 1)

“.....สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และจัดบรรยากาศสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้.....” (นักวิชาการ 3)

“.....การยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ให้การสนับสนุน และความร่วมมือ....” (นักวิชาการ 2)

3) การให้บริการด้านวิชาการแก่ชุมชน มีดังนี้

ให้ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร นวัตกรรม งานวิจัย องค์ความรู้ใหม่ๆ และความเคลื่อนไหวทางการศึกษาปฐมวัยแก่ชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานด้านการศึกษาปฐมวัยของชุมชน ให้บริการยืมสื่อ วัสดุอุปกรณ์

“.....ให้ความรู้ในเรื่องการส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครองที่สอดคล้องกับจิตวิทยาเด็กแต่ละช่วงวัย ในลักษณะของเวทีเสวนา เว็ปไซด์ เอกสารประชาสัมพันธ์ การเยี่ยมบ้านนักเรียน การเปิดห้องเรียนสู่สาธารณชน.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....ให้บริการแก่ผู้ปกครองและชุมชนยืมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ไปใช้ที่บ้าน.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร นวัตกรรม งานวิจัย องค์ความรู้ใหม่ๆ ความเคลื่อนไหวทางการศึกษาปฐมวัยแก่ชุมชน.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“..... เป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานด้านการศึกษาปฐมวัยของชุมชน.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

2.4 ด้านคุณภาพผู้เรียน

1) คุณลักษณะของเด็กปฐมวัยทางด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา มีดังนี้

เด็กมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์และมีสมรรถนะสมวัยเด็กสามารถดูแลและช่วยเหลือตนเองได้อย่างปลอดภัย มีกล้ามเนื้อมัดเล็กมัดใหญ่ทำงานได้อย่างคล่องแคล่วประสานกันดี เป็นอย่างดี เด็กสามารถเล่นคนเดียว และเล่นกับเพื่อนได้ เด็กร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่นๆ เด็กมีจิตใจดีงาม มีศีลธรรม มีคุณธรรม สามารถปฏิบัติตาม

ขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนาที่ตนนับถือได้ เด็กมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม เด็กปรับตัวได้เป็นอย่างดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เด็กมีความซื่อสัตย์ อดทน ไม่ย่อท้อต่อความลำบาก เด็กรู้จักตั้งคำถามหาเหตุผล และกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ได้ เด็กมีความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 เด็กมีทักษะในการสื่อสาร ระบุสิ่งที่เกิดจากการทำกิจกรรม และแสดงความคิดเห็นจากร่องราวที่ฟังได้ เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ เด็กมีทักษะทั้งด้านภาษา ทักษะคณิตศาสตร์ ทักษะวิทยาศาสตร์ ทักษะสังคม และทักษะชีวิตสมวัย เด็กมีค่านิยมและภูมิใจ ในวัฒนธรรมท้องถิ่น เด็กมีระเบียบวินัย สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามข้อตกลงได้ เด็กมีทักษะในการแสวงหาความรู้และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

ดังคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“.....เด็กมีน้ำหนักร ส่วนสูงตามเกณฑ์และมีสมรรถนะสมวัย.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....เด็กสามารถดูแลและช่วยเหลือตนเองได้อย่างปลอดภัย....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....เด็กมีกล้ามเนื้อมัดเล็กมัดใหญ่ทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว ประสานกันได้เป็นอย่างดี.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....เด็กสามารถเล่นคนเดียวและเล่นกับเพื่อนได้.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“.....เด็กร่าเริง แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และบุคคลอื่นๆ.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“.....มีจิตใจดีงาม มีศีลธรรม มีคุณธรรม เด็กสามารถปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี และศาสนาที่ตนนับถือได้.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“.....เด็กมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....เด็กปรับตัวได้เป็นอย่างดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....เด็กมีความซื่อสัตย์ อดทน ไม่ย่อท้อต่อความลำบาก.....” (นักวิชาการ 1)

“.....เด็กรู้จักตั้งคำถามหาเหตุผล และกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้.....” (นักวิชาการ 1)

“.....เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ได้.....” (นักวิชาการ 1)

“.....เด็กมีความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 .....” (นักวิชาการ 2)

“.....เด็กมีทักษะในการสื่อสาร สรุปลักษณะที่เกิดจากการทำกิจกรรม และแสดงความคิดเห็นจากร่องราวที่ฟังได้.....” (นักวิชาการ 2)

“.....เด็กมีทักษะทั้งด้านภาษา ทักษะคณิตศาสตร์ ทักษะวิทยาศาสตร์ ทักษะสังคม และทักษะชีวิตสมวัย.....” (ครู 1)

“.....เด็กมีค่านิยมและภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“.....มีระเบียบวินัย สามารถควบคุมตนเองและปฏิบัติตามข้อตกลงได้.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“.....เด็กมีความขยันและทุ่มเททำงานด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....เด็กมีจิตสำนึกประชาธิปไตย รักในสิทธิและหน้าที่ของตนเองต่อสังคม.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....เด็กมีทักษะทางการคิด สามารถสังเกต คิดเปรียบเทียบ คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแบบบูรณาการเบื้องต้นได้.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....เด็กมีความสามารถในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ ภาษาคอมพิวเตอร์ และวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Global Literacy).....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....เด็กกล้าคิด กล้าพูด กล้าตั้งคำถาม ใฝ่รู้ กล้าทดลองค้นคว้าหาความจริงด้วยตนเอง.....” (ครู 1)

“.....เด็กมีทักษะในการแสวงหาความรู้ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้.....” (ครู 1)

“.....เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ และมีจินตนาการ.....” (ครู 1)

2.5 ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้

1) การจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย มีดังนี้

กำหนดเป้าหมายให้ชัดเจน จัดห้องเรียนให้เป็นมุมประสบการณ์ที่หลากหลาย จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ และสื่อที่ใกล้ตัวเด็ก สะท้อนวัฒนธรรมและสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อ จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เสริมทักษะประสบการณ์ด้านภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และสังคม สื่อมีความสอดคล้องกับหลักสูตรและพัฒนาการของเด็ก สื่อส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“.....ในห้องเรียนควรเป็นมุมประสบการณ์ที่หลากหลาย.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....เป็นสื่อที่เด็กมีส่วนร่วมในการจัดทำ.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“.....แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนที่จัดไว้ต้องมีเป้าหมายชัดเจนว่าต้องการให้เกิดพัฒนาการเด็กด้านใด.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....แหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน ควรเป็นส่วนของกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาการทางด้านร่างกายและการเข้าสังคมของเด็ก.....” (นักวิชาการ 1)

“.....สื่อและแหล่งเรียนรู้ควรเป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ ไม่เป็นอันตราย.....” (นักวิชาการ 2)

“.....สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เสริมทักษะประสบการณ์ ทั้งทักษะภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะทางสังคม.....” (นักวิชาการ 3)

“.....เป็นสื่อที่มีความปลอดภัยไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“.....เป็นสื่อที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 สะท้อนวัฒนธรรมและสังคมที่เด็กอาศัยอยู่โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....เป็นสื่อที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรและพัฒนาการของเด็ก.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 3)

“.....เป็นสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่อำนวยความสะดวกให้กับเด็ก ให้เด็กเรียนรู้อย่างรอบด้าน ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการเรียนรู้ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง.....” (ครู 1)

2) การจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนที่เหมาะสมกับเด็ก มีดังนี้

ในห้องเรียนมีบริเวณเพียงพอต่อการเข้ารับบริการ สะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท มีสีโทนอ่อน จัดมุมประสบการณ์ต่างๆ ของเล่น โต๊ะ เก้าอี้มีขนาด และจำนวนที่เหมาะสมกับเด็ก กำหนดข้อตกลงและการรักษาระเบียบของห้องเรียน จัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนเป็นธรรมชาติ สวยงาม ร่มรื่น ปลอดภัย จัดให้มีบ่อน้ำ บ่อทราย พร้อมอุปกรณ์การเล่น จัดบริเวณสำหรับแสดงผลงานของเด็ก จัดบริเวณต่างๆ ในโรงเรียน ให้มีลักษณะทั้งบริเวณที่เปียก แห้ง แข็ง อ่อน นุ่มและเนื้อที่ว่าง บริเวณกลางแจ้ง จัดให้มีเครื่องเล่น สนาม บ้านตุ๊กตา รวมทั้งบริเวณที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัว บริเวณสัตว์เลี้ยง และแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร

ดังคำให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

“.....ในห้องเรียนมีบริเวณเพียงพอต่อการเข้ารับบริการ สะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท มีสีโทนอ่อน.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....จัดบริเวณต่างๆในโรงเรียนทั้ง บริเวณที่เปียก แห้ง แข็ง อ่อน นุ่มและ เนื้อที่ว่าง.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“.....จัดสถานที่เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กรายบุคคลและรายกลุ่ม.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....สภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนจัดสภาพเป็นธรรมชาติสวยงาม รมรื่น ปลอดภัย สภาพอุปกรณ์และพื้นไม่ทำให้เกิดอันตรายแก่เด็ก.....” (นักวิชาการ 1)

“.....จัดให้มีที่เล่นน้ำพร้อมอุปกรณ์การเล่น ที่เล่นบล็อกลูกกลม มุมช่างไม้ บ่อทราย.....” (นักวิชาการ 1)

“.....จัดมุมประสบการณ์ต่างๆ ของเล่น โด๊ยะ เก้าอี้มีขนาดและจำนวนที่เหมาะสม กับเด็ก.....” (นักวิชาการ 2)

“.....กำหนดข้อตกลงและการรักษาระเบียบข้อตกลงของห้อง.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“.....จัดบริเวณสำหรับแสดงผลงานของเด็ก.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....บริเวณกลางแจ้ง จัดให้มีเครื่องเล่นสนาม บ้านตุ๊กตา รวมทั้งบริเวณที่ปลูกไม้ ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัว บริเวณสัตว์เลี้ยง และแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร สถานที่เพาะปลูก.....” (ครู 1)

2.6 ด้านบุคลากร

1) ผู้บริหารควรมีคุณลักษณะเกี่ยวกับบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรม ดังนี้

มีความรู้ในการจัดการศึกษาปฐมวัยและพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์ มีบุคลิกภาพของนักประสาน นักจัดการ มีคุณธรรม จริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพ มีมนุษยสัมพันธ์ มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตดี มีความมุ่งมั่น

ดังคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“.....มีความรู้ในการจัดการศึกษาปฐมวัย และพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ ระเบียบ กฎหมาย นโยบาย ของหน่วยงานต้นสังกัด.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“.....มีความเป็นประชาธิปไตย เพิ่มอำนาจการตัดสินใจให้บุคลากรระดับต่างๆ.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....มีความสามารถในการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) การจัดการความรู้ (KM) การพัฒนาสมองเพื่อการเรียนรู้ (Brain based Learning Development) พบปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปแบบต่างๆ เช่น แบบ Waldorf, แบบ Whole Language, แบบ Reggio Emilia, แบบ Montessori, แนวพุทธและอื่นๆ รวมถึงการศึกษาแนวจิตปัญญาที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติของมนุษย์และมีเป้าหมายในการพัฒนามนุษย์.....” (นักวิชาการ 1)

“.....มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์.....” (นักวิชาการ 2)

“.....มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เป็นผู้มีความสุขกาย สุขภาพจิตที่ดี อารมณ์ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความมั่นคงทางอารมณ์ ใจกว้าง รู้และเข้าใจธรรมชาติของคน มีความมั่นคงในอารมณ์ แต่งกายสุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ กล้าตัดสินใจ มีความมุ่งมั่นและทำงานให้ประสบผลสำเร็จ.....” (นักวิชาการ 3)

“.....ใช้หลักธรรมาภิบาล เน้นความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม มีความรับผิดชอบสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จริงใจในการบริหารและยึดมั่นในอุดมการณ์ในการบริหารจัดการ.....” (นักวิชาการ 3)

“.....มีบุคลิกภาพของนักประสาน นักจัดการ.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“.....มีคุณธรรม จริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแบบอย่างที่ดี.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“...บริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์โดยใช้หลักธรรมาภิบาล...” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยในชั้นเรียน.....” (ครู 1)

2) ครูควรมีคุณลักษณะ เกี่ยวกับ บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถและคุณธรรม จริยธรรม ดังนี้

มีความรู้ความสามารถในการนำเอาอุดมการณ์ หลักการ ปรัชญาของการจัดการศึกษาปฐมวัยมาพัฒนาหลักสูตรแปลงสู่การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์และการปฏิบัติ มีคุณธรรมจริยธรรมตามแบบแผนของวิชาชีพครู มีความสามารถในการบริหารจัดการชั้นเรียน มีความสามารถประยุกต์ใช้เทคนิค วิธีการ นวัตกรรม เทคโนโลยี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิต แต่งกายดี สะอาด สุขภาพ

เรียบง่าย มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก มีความเมตตา พุดจาสุภาพอ่อนหวาน ชัดเจน ใช้ภาษาถูกต้อง มีสุขภาพจิตดี ร่าเริงแจ่มใส มีความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีกับผู้ปกครองและชุมชน มุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ดังคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“.....มีความรู้ความสามารถในการนำเอาอุดมการณ์ หลักการ ปรัชญาของการจัดการศึกษาปฐมวัยมาพัฒนาหลักสูตรและแปลงสู่การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ครอบคลุม ทั้งการประเมินผลและการส่งเสริมคุณภาพ.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....มีความเมตตา สุภาพ พุดจาไพเราะ เป็นแบบอย่างแก่เด็ก รักและมีความเป็นมิตรต่อเด็ก.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....มีความสามารถในการผลิตสื่อ.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“.....มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนเป็นอย่างดี.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“.....ครูต้องมีความสามารถในการควบคุมชั้นเรียน.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....แต่งกายดี สะอาด สุภาพเรียบร้อย มีกิริยาท่าทางที่สง่าผ่าเผย สุภาพเรียบร้อย ตามกาลเทศะ พุดจาสุภาพอ่อนหวาน ชัดเจน ใช้ภาษาถูกต้องเหมาะสม มีสุขภาพทางจิต ทางอารมณ์ที่ดี ร่าเริงแจ่มใสเสมอ.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....มีความสามารถประยุกต์ใช้เทคนิค วิธีการ นวัตกรรม เทคโนโลยี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้.....” (นักวิชาการ 1)

“.....มีเจตคติที่ดีต่อเด็ก ผู้ปกครองและชุมชน ยอมรับฟังความคิดเห็นความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน.....” (นักวิชาการ 1)

“.....มีความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีในการประสานให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันในการพัฒนาเด็กตามบทบาทหน้าที่.....” (นักวิชาการ 1)

“..... มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู เป็นที่ศรัทธา ยกย่อง และเป็นที่ยอมรับของนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน.....” (นักวิชาการ 1)

“.....มีคุณธรรมจริยธรรมตามแบบแผนของวิชาชีพครู มีใจรัก ศรัทธาในวิชาชีพ.....” (นักวิชาการ 2)

“.....เชื่อมั่นในตนเอง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ จิตใจมั่นคง หนักแน่น อดทนอดกลั้น มุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์.....” (นักวิชาการ 3)

“..... มีความสามารถในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย
เข้าใจธรรมชาติความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“.....เป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ประพฤติปฏิบัติ
ตามหลักธรรมของศาสนา.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“.....มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก และใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของกระบวนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็ก.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....มีความรับผิดชอบ กล้าแสดงความคิดเห็น กระตือรือร้น คล่องแคล่วว่องไว
.....” (ครู 1)

“.....เป็นนักบริการที่ดี พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ และมีความสามารถ
ในการทำงานเป็นทีม.....” (ครู 1)

3) พี่เลี้ยงเด็กควรมีคุณลักษณะ เกี่ยวกับ บุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถและ
คุณธรรมจริยธรรม ดังนี้

มีความรักและเมตตาเด็ก มีทักษะและประสบการณ์ในการดูแลเด็ก ช่างสังเกต
รู้จักเรียนรู้เด็กเป็นรายบุคคล มีวุฒิภาวะ อารมณ์มั่นคง มีเหตุผล สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า
ได้ แต่งกายสะอาด สุภาพเรียบร้อย พุดจาไพเราะ ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความรับผิดชอบ ร่างกาย
สมบูรณ์แข็งแรง ไม่เป็นโรคติดต่อ ไม่ติดสารเสพติด มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมและ
พัฒนาการเด็ก มีความรู้เรื่องสุขอนามัย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีความสามารถในการกระตุ้น
เด็กให้เกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม มีความรอบรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีคุณธรรมจริยธรรม
และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก

“.....มีความรักและเมตตาเด็ก ใจเย็น สุขุม ยิ้มแย้มแจ่มใส.....” (ผู้บริหารระดับ
เขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมและพัฒนาการเด็ก.....” (ผู้บริหารระดับ
เขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....มีความรอบรู้ มีความสามารถ และทันต่อการเปลี่ยนแปลง.....” (ผู้บริหาร
ระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“.....มีความรู้เรื่องสุขอนามัย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น.....” (ผู้บริหารระดับ
เขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....ช่างสังเกต รู้จักเรียนรู้เด็กเป็นรายบุคคล.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่
การศึกษา 3)

“.....มีความสามารถในการกระตุ้นเด็กให้เกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม.....”

(นักวิชาการ 1)

“.....มีวุฒิภาวะ อารมณ์มั่นคง มีสติ มีเหตุผล สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้.....” (นักวิชาการ 1)

“.....มีความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามวัย.....” (นักวิชาการ 1)

“.....มีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก.....” (นักวิชาการ 2)

“.....มีทักษะและประสบการณ์ในการดูแลเด็ก.....” (นักวิชาการ 2)

“.....แต่งกายสะอาด เป็นแบบอย่างที่ดี สุภาพเรียบร้อย อ่อนโยน พุดจาไพเราะ มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“.....มีความรับผิดชอบ มีความรัก ความเมตตาต่อเด็ก.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“.....สุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงไม่เป็นโรคติดต่อ.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....มีความประพฤติดี ไม่ทำผิดศีลธรรมอันดีของสังคม ไม่คิดสารเสพยาเสพติด.....”

(ครู 1)

2.7 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน

1) แนวทางการสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง และชุมชนถึงลักษณะที่สำคัญของเด็กปฐมวัย มีดังนี้

สร้างเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อการเข้าใจปัญหาและเรียนรู้ร่วมกัน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา ให้บริการความรู้ข่าวสารแก่ผู้ปกครอง และชุมชนด้วยวิธีการที่หลากหลาย การเปิดห้องเรียนสู่สาธารณชนให้มีโอกาสเข้ามาเยี่ยมชมห้องเรียน ให้เด็กเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจที่ดีแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง จัดป้ายนิเทศแสดงความก้าวหน้าของการจัดกิจกรรมและผลงานเด็ก ตามคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“.....สร้างความตระหนักและสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง เพื่อการเข้าใจปัญหา และเรียนรู้ร่วมกัน.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....จัดป้ายนิเทศเกี่ยวกับความก้าวหน้าของการจัดกิจกรรม และแสดงผลงานทางวิชาการ.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“.....การสานเสวนา ประชุม อบรม การจัดทำเว็บไซต์เผยแพร่ความรู้ข่าวสาร.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....สร้างองค์คณะบุคคลในการบริหารจัดการ โดยให้ออกาสชุมชนได้ร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา โดยเน้นกระบวนการแบบมีส่วนร่วม.....” (นักวิชาการ 2)

“.....จัดให้บริการความรู้แก่ผู้ปกครองและชุมชน โดยใช้สื่อที่หลากหลาย.....”
(ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“..... ให้เด็กเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจที่ดีแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง.....”
(ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....จัดกิจกรรมการเปิดห้องเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนมีโอกาสเข้ามาเยี่ยมชมห้องเรียน.....” (ครู 1)

2) การประสานงานและการให้บริการแก่ชุมชน มีดังนี้

กำหนดรูปแบบ วิธีการ เป้าหมายของการประสานงานและการบริการแก่ชุมชน ที่ชัดเจนเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชน เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมและพัฒนาเด็กแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง ให้บริการยืมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และใช้อาคารสถานที่ในการทำกิจกรรมแก่ชุมชน โรงเรียนเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนด้วยสื่อที่หลากหลาย ตามคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“.....เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมและพัฒนาเด็กแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....ให้บริการยืมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และใช้อาคารสถานที่ในการทำกิจกรรมแก่ชุมชน.....” (นักวิชาการ 2)

“.....โรงเรียนเป็นผู้นำและให้ความร่วมมือในการร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชน.....”
(นักวิชาการ 2)

“.....ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนด้วยสื่อที่หลากหลาย.....”
(ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3)

“.....กำหนดรูปแบบ วิธีการ เป้าหมายของการประสานงานและการบริการแก่ชุมชนที่ชัดเจน.....” (นักวิชาการ 1)

“.....รายงานผลการเรียนและการทำกิจกรรมต่างๆให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง....” (นักวิชาการ 1)

3) กลยุทธ์ขอรับความช่วยเหลือและสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน มีดังนี้

การสร้างเครือข่ายผู้ปกครองให้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน ให้ชุมชนร่วมชื่นชมและภาคภูมิใจในผลการดำเนินงาน ประกาศเกียรติคุณเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติ

ผู้ที่ให้การสนับสนุนโรงเรียน ตามคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“.....การสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ให้มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน.....”

(ผู้บริหารสถานศึกษา 1)

“.....ให้ชุมชนร่วมชื่นชมและภาคภูมิใจในผลการดำเนินงาน.....” (ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

“.....ประกาศเกียรติคุณเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ที่ให้การสนับสนุนโรงเรียน.....”

(ผู้บริหารสถานศึกษา 2)

4) มาตรการการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียน มีดังนี้

จัดทำเว็บไซต์ ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนให้สามารถแสดงความคิดเห็นได้ ส่งสารถึงผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง เสริมสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับพ่อแม่ผู้ปกครอง จัดให้มีการประชุมผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียน สนับสนุนให้มีการวิจัยและให้นำข้อมูลจากการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

ดังคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“.....การส่งสารถึงผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....จัดทำเว็บไซต์ ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานของโรงเรียนให้สามารถแสดงความคิดเห็นได้.....” (ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2)

“.....เสริมสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับพ่อแม่ผู้ปกครองและชุมชนบนพื้นฐานของความจริงที่สามารถตรวจสอบได้โปร่งใส ยุติธรรม เป็นระบบ ทุกขั้นตอน.....” (นักวิชาการ 1)

“.....จัดให้มีการประชุมผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง.....” (นักวิชาการ 1)

“.....ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการปฏิบัติการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียน.....” (นักวิชาการ 2)

“.....สนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อการตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนและให้มีการนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง.....” (นักวิชาการ 3)

5) แนวทางการสร้างความพึงพอใจคุณภาพการดำเนินงานของโรงเรียน มีดังนี้

บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้ปกครอง สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนในเชิงบวก

สร้างผลงาน/รางวัลจากการแข่งขันในระดับต่างๆของเด็ก ประเมินความพึงพอใจจากผู้เกี่ยวข้อง เป็นระยะ

ดังคำให้สัมภาษณ์ ต่อไปนี้

“..... ใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้ปกครอง..... ”

(ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา 1)

“.....สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและชุมชนในความสัมพันธ์เชิงบวก มีระบบการสื่อสารที่ชัดเจน ยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันและกัน..... ” (นักวิชาการ 1)

“.....บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดแนวทางการดำเนินงาน..... ” (นักวิชาการ 3)

“.....สร้างผลงาน/รางวัลจากการแข่งขันในระดับต่างๆของเด็ก..... ” (นักวิชาการ 2)

“.....ประเมินความพึงพอใจจากผู้เกี่ยวข้องเป็นระยะ..... ” (ครู 1)

3. ผลการศึกษาพหุกรณีโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ

การศึกษาวิจัยโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ การสังเกตและจดบันทึก (Observation and Field - note) และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของแต่ละโรงเรียน

ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาวิจัยโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับปฐมวัยและประสบความสำเร็จ ได้รับโล่รางวัลพระราชทานของกระทรวงศึกษาธิการเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ และโรงเรียนสังกัดเอกชน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ ได้ผลการศึกษาจากทั้ง 2 โรงเรียน ดังนี้

3.1 โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์

จากการศึกษาที่โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2555 ได้ศึกษาถึงแนวทางการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย มีการศึกษาข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน สนทนากลุ่มเป้าหมาย คือ หัวหน้าสายชั้น ครูผู้สอน พี่เลี้ยงเด็กและสัมภาษณ์ ดร.ธำรงค์ น่วมศิริ ผู้อำนวยการโรงเรียนรวมทั้งเข้าสังเกตการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรตามห้องต่างๆ ของฝ่ายปฐมวัย

จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์เดิมสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เปิดทำการสอนเมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2487 มีนักเรียนจำนวน 2,501 คน โดยอาศัยอยู่กับโรงเรียนสตรีอุดรดิตถ์ เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 กระทรวงศึกษาธิการสั่งปิดโรงเรียนทั่วประเทศ ได้เปิดทำการสอนใหม่อีกครั้ง เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2494 มีจำนวนนักเรียน 14 คน มีนางสาวจัญญรัตน์ ชมภูมิ่ง เป็นครูใหญ่ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2499 แยกการปกครองและความรับผิดชอบออกจากโรงเรียนอุดรดิษฐ์ (โรงเรียนสตรีเดิม) แต่งตั้งให้นางสาวทับทิม สิงห์สง่า รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่ โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ และจัดการศึกษาเรื่อยมาจนในปีการศึกษา 2543 โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ได้รับมอบหมายให้ดูแลโรงเรียนสาขาบ้านเกาะ ตามนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก โดยรวมโรงเรียนวัดทองเหนือและโรงเรียนบ้านเกาะเป็นสาขาของโรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ ปัจจุบันจึงมีโรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ 2 แห่ง เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้รับรางวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษาในปีการศึกษา 2543 ปีการศึกษา 2548 และปีการศึกษา 2551 ซึ่งเป็นโรงเรียนแรกที่ได้รับรางวัลได้ทองจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี

วิสัยทัศน์ พัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานนานาชาติ

อัตลักษณ์ ประชาธิปไตย คิดดี มีการให้ ยิ้มง่าย ไหว้สวย พุดเพราะ กตัญญู

จากการสังเกตภาคสนามครั้งนี้ได้แนวทางการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ตามองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนปฐมวัยต้นแบบ มีดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ

- 1.1 เน้นการเตรียมความพร้อมเป็นหลักไม่เน้นการสอนอ่านและเขียน
- 1.2 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความพร้อมด้านการคิดโดยการสอนวิทยาศาสตร์
- 1.3 ใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน
- 1.4 จัดโครงสร้างการบริหารด้านต่างๆ อย่างชัดเจน
- 1.5 มีการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศโดยใช้ระบบ IT
- 1.6 มีการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะยาวและจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- 1.7 ใช้กิจกรรมการนิเทศ ติดตาม ที่หลากหลาย

2. ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร

- 2.1 จัดให้มีหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรระดับห้องเรียน
- 2.2 มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร MEP(Mini English Program)
- 2.3 จัดให้มีหลักสูตรเวิลด์ไวด์ (Web) ในการเตรียมความพร้อม
- 2.4 จัดให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ(Project Approach)

- 2.5 จัดค่ายนักวิทยาศาสตร์น้อย (Day Camp)
  - 2.6 จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนคอมพิวเตอร์ วาดน้ำ และภาษาอังกฤษ โดยครูชาวต่างประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมในชั้นอนุบาล 1-2
  - 2.7 จัดให้มีการประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริงเป็นรายบุคคล โดยใช้การสังเกต
  - 2.8 นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสื่อในการพัฒนาเด็ก
  - 2.9 จัดประสบการณ์ให้เด็กสอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน
  - 2.10 จัดประสบการณ์เน้นการพัฒนาสมอง (BBL)
3. ด้านการให้บริการ
- 3.1 จัดห้องเรียนสะอาด มีมุมประสบการณ์ต่างๆ ตามความสนใจเด็ก
  - 3.2 จัดให้มีเครื่องเล่นสนาม บ่อน้ำ บ่อทราย
  - 3.3 จัดให้มีอาหารเสริม (นม) ในช่วงเช้า อาหารกลางวัน และอาหารว่างในช่วงบ่าย
  - 3.4 จัดให้มีการตรวจสุขภาพเด็กทุกวัน โดยครู
  - 3.5 มีการเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาช่วยในการจัดประสบการณ์
  - 3.6 ให้บริการแก่ชุมชนในการจัดอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดประสบการณ์เด็กและการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย
  - 3.7 เป็นแหล่งศึกษาดูงานของหน่วยงานต่างๆ
  - 3.8 เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์ของนักศึกษาสาขาปฐมวัยจากสถาบันอุดมศึกษา
4. ด้านคุณภาพผู้เรียน
- 4.1 ด้านร่างกาย เด็กมีร่างกายเจริญเติบโตตามวัย เคลื่อนไหวได้อย่างคล่องแคล่ว เล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เขียนภาพ เล่นกับสี ปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ได้ มีสุขนิสัยที่ดี ปฏิบัติตามสุขอนามัย และรักษาความปลอดภัยของตนเองในกิจวัตรประจำวันได้
  - 4.2 ด้านอารมณ์จิตใจ เด็กแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี เล่นเครื่องเล่นดนตรีง่ายๆ และร้องเพลงได้ ชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม แสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องราวที่ตลกและเรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนาน เล่นเป็นรายบุคคลและเล่นเป็นกลุ่ม และปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือได้
  - 4.3 ด้านสังคม เด็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น อภิปรายเหตุการณ์ในนิทาน แสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แก้ปัญหาและข้อขัดแย้งขณะเล่นเกมการศึกษาและขณะเล่นอิสระกับผู้อื่น ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมท้องถิ่นในวันสำคัญต่างๆ ได้ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

4.4 ด้านสติปัญญา เด็กรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยสัมผัสทั้งห้า มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย มีจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ ปั้นตัวสัตว์ต่างๆ ได้ ประดิษฐ์เศษวัสดุ พูดแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ เล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง อธิบายสิ่งต่างๆ ที่ตนเองสนใจหรือสิ่งที่คิด เขียนภาพ บัตรอวยพร เขียนภาพนิทานและอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทานได้

5. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้

- 5.1 จัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนเหมาะสมกับเด็กมีความปลอดภัยและเพียงพอ
- 5.2 จัดให้เด็กได้ศึกษาและรับประสบการณ์ตรงนอกห้องเรียน
- 5.3 จัดให้เด็กได้เล่นของเล่นที่ผสมผสาน ทั้งจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และสื่อของจริงในห้องเรียนอย่างสมดุล

5.4 ใช้แหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กเป็นสื่อ

6. ด้านบุคลากร

- 6.1 ผู้บริหารให้ความสำคัญและมีความรู้ด้านปฐมวัย
- 6.2 ผู้บริหารมีความขยัน อดทน เป็นนักประสานสิบทิศ
- 6.3 ครูและพี่เลี้ยง ใจเย็น อดทน มีระเบียบ ขยัน มีความรับผิดชอบ ยิ้มแย้มแจ่มใส เข้าใจเด็ก เสียสละ ทุ่มเท
- 6.4 ครูส่วนใหญ่จบสาขาปฐมวัยถ้าไม่ตรงจะได้รับการอบรมเพื่อพัฒนา
- 6.5 จำนวนพี่เลี้ยงเด็ก 1 คน ต่อ 2 ห้องเรียน ยกเว้นห้องเรียนพิเศษ (MEP) มีพี่เลี้ยงห้องละ 1 คน
- 6.6 มีกำหนดการพัฒนาครูอย่างชัดเจนตามความต้องการของครูอย่างต่อเนื่อง (ID Plan)

7. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาครอบครัวและชุมชน

- 7.1 ผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนโดยใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่
- 7.2 จัดให้มีเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อประสานความร่วมมือ
- 7.3 มีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานโดยเน้นผลงานที่เกิดกับตัวเด็ก
- 7.4 ส่งสารถึงผู้ปกครองทุกวันศุกร์ และก่อนเปิด - ปิดภาคเรียน
- 7.5 จัดแสดงผลงานไว้น้ำห้องเรียนทุกวันให้ผู้ปกครองได้ชื่นชม

3.2 โรงเรียนบอสโกพิทักษ์

จากการศึกษาที่โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2556 ได้ศึกษาถึงแนวทางการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย มีการศึกษาข้อมูลทั่วไปของโรงเรียนสนทนากลุ่มเป้าหมายคือ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายปฐมวัย เลขานุการฝ่ายปฐมวัย หัวหน้าสายชั้น ครูผู้สอน พี่เลี้ยงเด็กและผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งเข้าสังเกตการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรตามห้องและอาคารต่างๆ ในฝ่ายปฐมวัย

จากการศึกษาพบว่าโรงเรียนบอสโกพิทักษ์จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2489 โดยคุณพ่อริชาร์ด บาทหลวงแห่งมิสซังต่างประเทศกรุงปารีส โดยมีนางสาวมาลีวรรณ กิจสวัสดิ์ เป็นครูใหญ่คนแรก เปิดทำการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ต่อมาในปี 2504 ได้เริ่มเปิดทำการสอนชั้นประถมปลายขึ้นเป็นครั้งแรก โดยเปิดชั้นประถมปีที่ 5 แล้วขยายปีละชั้นจนถึงชั้นประถมปีที่ 7

ปีการศึกษา 2532 ได้รับคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่ เขตการศึกษา 1

ปีการศึกษา 2545 ได้รับคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นโรงเรียนพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษาขนาดใหญ่

ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนได้รับคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นโรงเรียนพระราชทาน ระดับมัธยมศึกษาขนาดกลาง

ปีการศึกษา 2549 ได้รับรางวัลชมเชยสถานศึกษารางวัลพระราชทาน ระดับก่อนประถมศึกษาขนาดใหญ่จากกระทรวงศึกษาธิการ

ปีการศึกษา 2550 โรงเรียนได้รับรางวัลโรงเรียนพระราชทาน ระดับก่อนประถมศึกษาขนาดกลาง จากกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนั้นยังได้รับพระราชทานรางวัลเกียรติคุณ สัญญาธรรมศักดิ์ ประจำปีการศึกษา 2549-2550 (โครงการเชิดชูเกียรติสถานศึกษาที่สร้างคนดีให้สังคม ด้วยการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมดีเด่น) จากมูลนิธิธารน้ำใจ

ปีการศึกษา 2554 มีบาทหลวงไพริน เกิดสมุทร เป็นผู้ทำการแทนและผู้รับใบอนุญาตผู้จัดการ และมีซิสเตอร์อรุณรท กิจทวี เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ได้ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษาจากคณะกรรมการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในระดับดีมากทุกด้าน ได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นสถานศึกษารับรางวัลพระราชทาน ระดับก่อนประถมศึกษา ขนาดกลาง ประจำปีการศึกษา 2554 และได้รับรางวัลโล่ทองสำหรับสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน 3 ครั้ง คือ ปีการศึกษา 2545 ปีการศึกษา 2550 และปีการศึกษา 2554 พร้อมกันนี้ นางสาวชนากานต์ นันทะศรี ได้รับคัดเลือก

จากกระทรวงศึกษาธิการ ให้ได้รับรางวัลพระราชทาน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งสิ้น
โรงเรียนมีครู 105 คน พี่เลี้ยง 10 คน นักเรียน 2,239 คน

วิสัยทัศน์

โรงเรียนบอสโกพิทักษ์เป็นสนามแห่งการประกาศข่าวดีและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยครูอาชีพพบพื้นฐานของพระวรสาร ดำรงชีวิต
อย่างพอเพียง ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตย ก้าวไกลสู่ประชาคมอาเซียน

พันธกิจ

1. สถานศึกษาเป็นสนามแห่งการประกาศข่าวดีของพระคริสต์เจ้าทั้ง 5 มิติ
2. ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
3. จัดการศึกษาอบรมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม ความรู้และมีความสุขบนพื้นฐาน
ของพระวรสาร สู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์
4. มุ่งพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาสู่มาตรฐานวิชาชีพและมีจิตวิญญาณแห่ง
ความเป็นครู
5. พัฒนาระบบการบริหารจัดการตามระบอบประชาธิปไตยภายใต้สังคมแห่งความร่วมมือ
เพื่อนำสู่ประชาคมอาเซียน

ปรัชญาโรงเรียน

CHARITY ABILITY : มีคุณธรรม มีประสิทธิภาพ มีความหมาย ดังนี้

CHARITY หมายถึง มีคุณธรรม คือ เป็นคนดี คิดดี และประพฤติดี ไม่เบียดเบียนตนเอง
และผู้อื่นในสังคม มีเมตตา กรุณา เป็นคนใฝ่รู้ อยู่เสมอ รู้จักตนเอง เสียสละเพื่อส่วนรวม มองการณ์
ไกลไม่ประมาท และมีศีลธรรม

C หมายถึง COURTESY อ่อนโยน มีมารยาท

H หมายถึง HONESTY ความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น

A หมายถึง ABSOLUTION การให้อภัย การรู้จักละวาง

R หมายถึง RESPONSIBILITY ความรับผิดชอบ

I หมายถึง INNOCENCE การเป็นผู้บริสุทธิ์ ทั้งกาย วาจา ใจ

T หมายถึง TREAT การปฏิบัติต่อตนเองและผู้อื่นอย่างดี

Y หมายถึง YOUTH การปลูกฝังคุณธรรมตั้งแต่เยาว์วัย

ABILITY หมายถึง มีประสิทธิภาพคือเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเรียนรู้และทักษะ
การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในการศึกษา และการดำเนินชีวิต

A หมายถึง ATHLETIC เป็นผู้พร้อมซึ่งสมรรถภาพทางกายมีร่างกายแข็งแรง

B หมายถึง BRAIN มีสติปัญญาเฉียบแหลม

I หมายถึง INTELLIGENCE ความฉลาด รอบคอบ และมีเหตุผล

L หมายถึง LEARNING มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดเวลา

I หมายถึง INTERES มีความเอาใจใส่ที่จะพัฒนาตนเองในทุกๆ ด้าน

T หมายถึง TARGET มีเป้าหมายในการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต

Y หมายถึง YEARNING มีความตั้งใจ มุ่งมั่นที่จะเรียนรู้และนำไปปฏิบัติ

คติพจน์ : ศึกษาดี มีจรรยา รู้หน้าที่

อัตลักษณ์ของโรงเรียน : รักและรับใช้ มีสุขภาพดี ชีวิตมีเป้าหมาย

สีประจำโรงเรียน : สีขาว - เขียว

ขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์ ทั้งทางกาย วาจา ใจ

เขียว หมายถึง ความเจริญงอกงาม ความร่มเย็นเป็นสุข

ต้นไม้ประจำโรงเรียน ต้นจามจุรี หมายถึง ต้นไม้ที่บ่งบอกถึงความเจริญงอกงาม

ความร่มเย็น

จากการสังเกตภาคสนามได้แนวทางการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนบอสโกพิทักษ์ตามองค์ประกอบการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนปฐมวัยต้นแบบ มีดังนี้

1. ด้านการบริหารจัดการ

1.1 จัดโครงสร้างการบริหารงานเป็นระบบจากนโยบายส่วนกลางสู่แผนงานฝ่ายต่างๆ

1.2 มุ่งเน้นพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน

1.3 ส่งเสริมให้โรงเรียนเป็นสนามแห่งการประกาศข่าวดีตามอัตลักษณ์การศึกษา

คาทอลิก

1.4 จัดกิจกรรมยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ได้มาตรฐานสากล

1.5 เสริมสร้างศักยภาพมาตรฐานการบริหารจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน

1.6 เสริมสร้างศักยภาพมาตรฐานการบริหารด้วยการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

1.7 มีการนิเทศ ติดตามประเมินผลภายในภาคเรียนละอย่างน้อย 2 ครั้ง

1.8 แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร

2.1 มีหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นที่เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น

2.2 มีการสอนภาษาอังกฤษและภาษาจีน เพื่อเตรียมเด็กเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์โดยจัดเป็นห้องวิทยาศาสตร์น้อย

2.4 จัดกิจกรรมให้เด็กได้ปฏิบัติจริงทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม

- 2.5 มีกระบวนการเรียนรู้ให้เด็กนำเสนอผลงานด้วยตนเอง
  - 2.6 มีการประเมินพัฒนาการอย่างต่อเนื่องตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลาย
  - 2.7 จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมพื้นฐาน มีจิตสาธารณะ
3. ด้านการให้บริการ
    - 3.1 มีโครงการ/กิจกรรมรองรับในด้านโภชนาการ จัดผู้รับผิดชอบชัดเจน
    - 3.2 มีการประสานหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลด้านสุขภาพอนามัยเด็ก
    - 3.3 จัดให้มีห้องน้ำ ห้องส้วม สนามเด็กเล่น ให้กับเด็กปฐมวัยโดยเฉพาะเป็นสัดส่วน
    - 3.4 จัดให้มีอาหารว่างเด็กโดยความร่วมมือจากผู้ปกครองสนับสนุน
    - 3.5 ให้บริการวิชาการแก่หน่วยงานต่างๆ โดยเป็นที่ศึกษาคูงานด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย
    - 3.6 มีการนิเทศแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประชุมร่วมกันภายในเขตการศึกษาเพื่อเรียนรู้นวัตกรรมเด่นของแต่ละโรงเรียน
  4. ด้านคุณภาพผู้เรียน
    - 4.1 ด้านร่างกาย เด็กเคลื่อนไหวอยู่กับที่เคลื่อนไหวเคลื่อนที่ เคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์ เล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นเครื่องเล่นสัมผัส เขียนภาพ เล่นกับสี ปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่างๆ เด็กปฏิบัติตามสุขอนามัยและรักษาความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่นในกิจวัตรประจำวันได้
    - 4.2 ด้านอารมณ์จิตใจ เด็กแสดงปฏิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี เล่นเครื่องเล่นดนตรีสากลดนตรีพื้นเมืองและร้องเพลงได้ ชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม แสดงออกอย่างสนุกสนาน เล่นเป็นรายบุคคลและเล่นเป็นกลุ่มได้ ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือได้
    - 4.3 ด้านสังคม เด็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น อภิปรายเหตุการณ์ในนิทาน แสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น แก้ปัญหา/ข้อขัดแย้งขณะเล่นเกมการศึกษาและขณะเล่นอิสระกับผู้อื่นและปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นในวันสำคัญต่างๆ ได้
    - 4.4 ด้านสติปัญญา เด็กรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยสัมผัสทั้ง 5 ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ สามารถเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ ปั้นตัวสัตว์ต่างๆ ได้ ประดิษฐ์เศษวัสดุ เขียนภาพ บัตรอวยพร เขียนภาพนิทานและอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทานได้ เด็กคาดคะเนสิ่งต่างๆ ตั้งสมมติฐาน ทดลองสิ่งต่างๆ สืบค้นข้อมูลจากการศึกษานอกสถานที่ สืบหาจรรยาบรรณต่างๆ และนำมาสร้างเป็นสิ่งต่างๆ เล่นต่อบล็อก เล่นน้ำ

เล่นทราย เล่นปั้นแป้งและลวดคอปโมงค์ได้อย่างคล่องแคล่ว อธิบายในเรื่องตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ที่สัมพันธ์กันได้

5. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้

5.1 จัดแหล่งเรียนรู้ในห้องเรียนเป็นมุมประสบการณ์ที่หลากหลาย

5.2 ในห้องเรียนมีพื้นที่อำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว

5.3 แหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียน มีสนามเด็กเล่น สวนหย่อม สวนเกษตร สระว่ายน้ำ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องดนตรีสากล ห้องดนตรีพื้นเมือง ห้องวิทยาศาสตร์น้อย

5.4 จัดให้มีสื่อของจริง สื่อธรรมชาติที่อยู่ใกล้ตัวและสื่อที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น

6. ด้านบุคลากร

6.1 ผู้บริหารมีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

6.2 มีการสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่ส่งเสริมความร่วมมือร่วมใจทุกฝ่าย

6.3 ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูและแบบฉบับของพระคริสต์เจ้า

6.4 ผู้บริหาร ครูและบุคลากรอยู่ร่วมกันเสมือนครอบครัวเดียวกันมีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

6.5 มีการสร้างขวัญและกำลังใจโดยการศึกษาคุณงามความดีต่างประเทศและแจกโบนัสประจำปีจากผู้ปกครอง

6.6 ครูได้รับการอบรมพัฒนาให้ทันเหตุการณ์เป็นประจำและต่อเนื่องทุกคน

7. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาครอบครัวและชุมชน

7.1 ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมเป็นวิทยากรในการจัดประสบการณ์

7.2 จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ ให้ผู้ปกครองมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และใช้ประโยชน์

7.3 มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานผ่านสื่อต่างๆอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

7.4 มีการประกาศเกียรติคุณและมอบเกียรติบัตรยกย่องผู้ให้การสนับสนุนโรงเรียน

7.5 สร้างความพึงพอใจแก่ชุมชน โดยการพัฒนาคุณภาพเด็กให้เป็นที่ประจักษ์และพัฒนาครูให้เป็นแบบอย่างที่ดี

7.6 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากชุมชนและผู้ปกครองโดยประสานสัมพันธ์และให้ความร่วมมือกับชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส

ตอนที่ 2 การตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (ผลการวิจัยระยะที่ 2)

ในตอนนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยการจัดประชุมสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อประชาพิจารณ์ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2556 ณ ห้องประชุมไร่ไผ่เคย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน 70 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน ครูหัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ/เครือข่าย จำนวน 15 คน ครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 15 คน และผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำนวน 20 คน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นและตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายพร้อมให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยแบ่งการดำเนินงานเป็น 2 วิธี คือ

1. ผู้วิจัยส่งร่างข้อเสนอเชิงนโยบายไปให้ผู้ที่จะเข้าร่วมสัมมนาล่วงหน้าพร้อมกับหนังสือเชิญ เพื่อให้ผู้ที่จะเข้าร่วมสัมมนาศึกษาและทำความเข้าใจในเนื้อหา

2. ในวันประชุมผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนการได้มาของร่างข้อเสนอเชิงนโยบายวัตถุประสงค์ของการสัมมนาในครั้งนี้ และให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ผู้วิจัยได้จัดบันทึกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำมาสังเคราะห์เพิ่มเติมและปรับปรุงข้อเสนอเชิงนโยบายให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป ขั้นตอนสุดท้ายได้ให้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากการประชุมสัมมนาในครั้งนี้ พบว่า ผู้มีส่วนได้เสียเห็นด้วยกับร่างข้อเสนอเป็นส่วนใหญ่ และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังที่จะนำเสนอในลำดับต่อไป

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประชุมสัมมนาเพื่อประชาพิจารณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากการที่ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจัยได้สังเคราะห์เนื้อหาได้ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ

ผู้บริหารต้องเข้าใจหลักการและให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับปฐมวัย ให้ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และวางแผนในการพัฒนาและจัดการศึกษา ทุกฝ่ายต้องศึกษาและทำความเข้าใจแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเด็กเพื่อการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนทั้งด้านภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศอาเซียน ดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการประกันคุณภาพภายในตามกฎกระทรวง มีการระดมทรัพยากรจากผู้ปกครองและชุมชน ดังความเห็นต่อไปนี้

“.....ผู้บริหารต้องเข้าใจหลักการและให้ความสำคัญกับการศึกษาระดับปฐมวัย.....”

(ครู โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 1)

“.....ต้องให้ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์และวางแผนในการพัฒนาและจัดการศึกษาเพื่อจะได้ทราบความต้องการและข้อมูลชุมชนที่เป็นประโยชน์.....”

(ครู โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 2)

“.....ทุกคนต้องศึกษาและทำความเข้าใจแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนา.....” (ผู้อำนวยการ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 1)

“.....ควรคำนึงถึงการเตรียมความพร้อมเด็กเพื่อการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนซึ่งควรเน้นในด้านภาษาอังกฤษและภาษาของประเทศอาเซียนด้วย.....” (ผู้อำนวยการ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 2)

“.....การดำเนินการประกันคุณภาพภายในควรดำเนินการให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการว่าด้วยการประกันคุณภาพภายในตามกฎกระทรวง โดยมีการประกาศมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ชัดเจน.....” (ผู้อำนวยการ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 3)

“.....ควรมีการระดมทรัพยากรจากผู้ปกครองและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้งการระดมทุน บุคคลที่เป็นภูมิปัญญาในท้องถิ่นและสื่ออุปกรณ์ต่างๆ.....” (ผู้ปกครองเด็ก 1)

2) ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร

ควรจัดหลักสูตรสถานศึกษาควรสอดคล้องเนื้อหาที่ทันสมัย ให้ความช่วยเหลือเด็กพิเศษให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ จัดหาครูที่จบด้านการศึกษาพิเศษให้มีจำนวนหรือสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนเด็ก มีการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กพิเศษแยกจากเด็กปกติ การประเมินพัฒนาการเด็กควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม จัดหลักสูตรทางเลือกที่หลากหลาย ดังความเห็นต่อไปนี้

“.....หลักสูตรสถานศึกษาควรสอดคล้องเนื้อหาที่ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยีแต่ไม่ทิ้งความเป็นท้องถิ่น.....” (ครู โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 3)

“.....ควรให้ความช่วยเหลือเด็กพิเศษที่มีความพิการหรือบกพร่องด้านการเรียนรู้ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพโดยจัดหาครูที่จบด้านการศึกษาพิเศษให้มีจำนวนหรือสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนเด็กและจัดทำแผนเฉพาะบุคคล มีการวัดและประเมินผลแยกจากเด็กปกติ.....” (ครู โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 4)

“.....การประเมินพัฒนาการเด็กควรให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย โดยครูชี้แจงและทำความเข้าใจให้กับผู้ปกครองถึงวิธีการประเมินด้านต่างๆให้ชัดเจน.....” (ผู้ปกครองเด็ก 2)

“.....อยากให้มีการจัดการศึกษาที่บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับเด็กและผู้ปกครองที่ไม่สะดวกในการเดินทางมาโรงเรียนหรือจัดให้มีหลักสูตรทางเลือกที่หลากหลายเหมือนในบางประเทศที่เขาจัด.....” (ผู้ปกครองเด็ก 3)

3) ด้านการให้บริการ

ควรจัดให้มีนักโภชนาการดูแลเรื่องอาหารกลางวันและอาหารว่างที่เหมาะสมกับเด็ก ให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองด้วยวิธีการที่หลากหลาย จัดกิจกรรมให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้เรียนรู้วิถีชีวิตประจำวันของลูกที่โรงเรียน เผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปยังโรงเรียนต่างๆ ดังความเห็นต่อไปนี้

“.....การจัดอาหารกลางวัน อาหารว่างสำหรับเด็กอยากให้คำนึงถึงภาวะโภชนาการของเด็กด้วยเนื่องจากมีทั้งเด็กอ้วน เด็กที่น้ำหนักต่ำเกณฑ์ และเด็กปกติ จึงควรมีนักโภชนาการดูแลเรื่องอาหารที่เหมาะสมกับเด็กด้วย.....” (ผู้อำนวยการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ 5)

“.....อยากให้ทางโรงเรียนให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองหลายๆ วิธี เพื่อให้ผู้ปกครองรับรู้ และควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้พ่อแม่ผู้ปกครองได้ทราบว่าเมื่ออยู่ที่โรงเรียนลูกๆ ต้องทำอะไรบ้าง เพื่อให้พ่อแม่นำไปฝึกให้ลูกหลานที่บ้านได้อย่างถูกต้อง.....” (ผู้ปกครองเด็ก 4)

“.....เมื่อศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบได้มีการวิจัยหรือทดลองจัดประสบการณ์ด้วยวิธีการใหม่ๆ แล้วควรเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้ไปยังโรงเรียนต่างๆ โดยการจัดอบรมสัมมนา เพื่อให้ความรู้แก่ครูและนำไปประยุกต์ใช้ในโรงเรียนต่อไป.....” (ครูโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบ 5)

4) ด้านคุณภาพผู้เรียน

ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกในสิ่งที่เขาถนัดอย่างทั่วถึง เด็กมีทักษะในการใช้สื่อเทคโนโลยีต่างๆ อย่างถูกวิธี เด็กมีทักษะในการสื่อสารภาษาอังกฤษได้ตามวัย ดังความเห็นต่อไปนี้

“.....จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรักการอ่านเพราะเด็กจะสนใจดูแต่โทรทัศน์เมื่ออยู่ที่บ้าน.....” (ผู้ปกครองเด็ก 5)

“.....อยากให้ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกในสิ่งที่เขาถนัดอย่างทั่วถึง.....” (ผู้ปกครองเด็ก 6)

“....ปัจจุบันสื่อเทคโนโลยีต่างๆเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็กมากมาย ทั้งคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ อินเทอร์เน็ต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทางโรงเรียนจะต้องจัด

ประสบการณ์ให้เด็กมีทักษะในการใช้สื่อเทคโนโลยีต่างๆอย่างถูกวิธีเพื่อให้เกิดความปลอดภัยและใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้.....” (ครูโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 6)

“.....ในอนาคตประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ภาษาอังกฤษก็มีความสำคัญเพราะจะเป็นภาษากลางที่จะใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน จึงควรมีการจัดประสบการณ์ด้านภาษาอังกฤษให้เด็กได้มีทักษะในการสื่อสารได้ตามวัย.....” (ผู้อำนวยการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 6)

5) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้

ควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและได้ทดลองปฏิบัติจริงจัดกิจกรรมให้เด็กร่วมกิจกรรมตามประเพณีของท้องถิ่น จัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมวิถีชีวิตและภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน ดังความเห็นต่อไปนี้

“.....ควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและได้ทดลองปฏิบัติจริงเช่นการทำนา การปลูกผัก การเลี้ยงไก่ การค้าขาย รวมทั้งการร่วมกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานกฐินผ้าป่า เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และสืบทอดต่อไป.....” (ผู้อำนวยการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 7)

“.....การเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนนอกจากเตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษแล้วควรจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมวิถีชีวิตและภาษาของประเทศเพื่อนบ้านด้วย.....” (ครูโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 7)

6) ด้านบุคลากร

ควรกำหนดคุณครูที่สอนปฐมวัยต้องจบการศึกษาด้านปฐมวัยโดยตรง จัดให้มีครูและพี่เลี้ยงเด็กที่เหมาะสมกับจำนวนเด็ก กำหนดให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ พัฒนาครูให้มีความสามารถใช้คอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้ จัดหาพี่เลี้ยงเด็กที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลและเลี้ยงดูเด็ก ดังความเห็นต่อไปนี้

“.....ครูที่สอนในระดับปฐมวัยควรกำหนดคุณวุฒิการศึกษาด้านปฐมวัยโดยตรง.....” (ผู้อำนวยการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 8)

“.....ควรจัดให้มีครูและพี่เลี้ยงเด็กที่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน.....” (ครูโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 8)

“.....ครูทุกคนต้องทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กอย่างทั่วถึง ให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ.....” (ผู้อำนวยการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 9)

“.....ครูต้องพัฒนาตนเองให้มีความทันสมัยก้าวทันความเปลี่ยนแปลงทางด้านสื่อเทคโนโลยี สามารถใช้คอมพิวเตอร์ และภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้.....” (ผู้อำนวยการโรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 9)

“.....จัดหาพี่เลี้ยงเด็กที่มีบุคลิกดี ใจเย็นรักและเมตตาเด็ก มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับการดูแลและเลี้ยงดูเด็ก.....” (ผู้ปกครองเด็ก 7)

7) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน

ควรจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและทราบข้อมูลเด็กอย่างแท้จริง ให้บริการยืมหนังสือนิทาน ของเล่น แก่ผู้ปกครอง จัดทำคู่มือผู้ปกครอง ดังความเห็นต่อไปนี้

“.....ครูควรออกเยี่ยมบ้านนักเรียนทุกคนเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีและทราบข้อมูลเด็กอย่างแท้จริง.....” (ผู้อำนวยการโรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 10)

“.....ทางโรงเรียนควรให้เด็กยืมหนังสือนิทาน หรือของเล่น ไปเล่นที่บ้านเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสใช้สื่อต่างๆ อย่างหลากหลาย.....” (ผู้ปกครองเด็ก 8)

“.....ควรมีการจัดทำคู่มือผู้ปกครองเพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลต่างๆของทางโรงเรียนรวมทั้งระเบียบและแนวปฏิบัติที่นักเรียนและผู้ปกครองควรทราบ เพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง.....” (ครู โรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 9)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

หลังจากการแสดงความคิดเห็นจากการสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 70 คน ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 17 – 23 โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 17 ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิด้านการบริหารจัดการ

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านที่ 1 การบริหารจัดการ			
วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นต้นแบบการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ที่มีคุณภาพ	4.24	0.49	มาก
เป้าหมาย			
1. ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำ และเป็นแบบอย่างที่ดี	4.97	0.16	มากที่สุด
2. ครูมีจำนวนเพียงพอ มีวุฒิ มีคุณลักษณะ มีความสามารถตรงกับงานที่ รับผิดชอบและได้รับการพัฒนาตนเอง	2.91	0.55	ปานกลาง
3. โรงเรียนมีโครงสร้างและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการบริหารงาน	4.97	0.17	มากที่สุด
4. มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นระบบ	4.95	0.20	มากที่สุด
5. มีระบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	4.97	0.23	มากที่สุด
6. มีการส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ	2.61	0.62	ปานกลาง
7. มีระบบประกันคุณภาพภายใน	4.88	0.36	มากที่สุด
8. ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการบริหารงานวิชาการตาม หลักสูตรการจัดการปฐมวัย	4.95	0.20	มากที่สุด
แนวทางสู่การปฏิบัติ			
1. ส่งเสริมให้โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยเป็นนิติบุคคลอย่างแท้จริง	2.88	0.73	ปานกลาง
2. จัดโครงสร้างระบบการบริหารงานองค์กรอย่างเป็นระบบ ครบวงจร	4.90	0.30	มากที่สุด
3. นิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและ ต่อเนื่อง	3.05	0.56	ปานกลาง
4. วางแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่รัดกุมครอบคลุมพันธกิจ	4.54	0.58	มากที่สุด
5. บริหารงบประมาณ การเงิน การบัญชีอย่างเป็นระบบและตรวจสอบได้	4.75	0.46	มากที่สุด
6. จัดการระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ	4.65	0.81	มากที่สุด
7. จัดทำข้อมูลสารสนเทศการบริหารพัสดุและสินทรัพย์	2.75	0.82	ปานกลาง
8. ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	2.58	0.73	ปานกลาง
9. ส่งเสริมให้มีการสร้างและจัดการความรู้(KM)ในสถานศึกษา	4.84	0.50	มากที่สุด

ตารางที่ 17 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
10. ส่งเสริมพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้เข้มแข็ง	4.64	0.53	มากที่สุด
11. ส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	2.82	0.65	ปานกลาง
12. เผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ	2.81	0.70	ปานกลาง
13. ส่งเสริมสนับสนุนด้านการบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคลและบริหารทั่วไป	4.98	0.11	มากที่สุด
14. จัดระบบควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ	4.70	0.49	มากที่สุด
15. กำหนดแผนงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว	4.95	0.26	มากที่สุด
16. ประกันด้านคุณภาพการบริหารพร้อมสร้างความมั่นใจ ให้ผู้ปกครอง	4.82	0.37	มากที่สุด
17. บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล	4.88	0.46	มากที่สุด
18. กำหนดเป้าหมายในแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจน	4.94	0.23	มากที่สุด
19. รายงานผลการประเมินตนเองตามระบบประกันคุณภาพภายใน ระดับปฐมวัย	4.95	0.26	มากที่สุด
20. นำผลการประเมินสังเคราะห์สะท้อนสู่การปรับปรุงพัฒนา การบริหารจัดการศึกษา	4.84	0.36	มากที่สุด
21. ทบทวนและจัดทำแผนกลยุทธ์ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์และตัวชี้วัดที่ชัดเจนสอดคล้องกับนโยบาย ของโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ	4.91	0.32	มากที่สุด
22. เปิดโอกาสและสร้างความเข้าใจในเป้าหมาย แผนกลยุทธ์ การจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่เกิดจาก ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน	2.74	0.55	ปานกลาง
23. มีมาตรการความปลอดภัยและป้องกันภัยอันตรายในสถานศึกษา อย่างเป็นระบบ	2.78	0.67	ปานกลาง
24. ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา	4.87	0.41	มากที่สุด
25. บริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์หรือมุ่งเน้นผลงาน	2.75	0.69	ปานกลาง
26. สร้างและประกันโอกาสให้เด็กกลุ่มเป้าหมายได้เข้าเรียนทุกคน	4.95	0.20	มากที่สุด
27. สร้างจิตสำนึกร่วมให้บุคลากรสามารถรับรู้และปฏิบัติได้	2.57	0.67	ปานกลาง

ตารางที่ 17 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
28. ส่งเสริมและพัฒนาครูด้านเทคนิค แนวคิดหรือนวัตกรรม การจัดประสบการณ์	2.71	0.76	ปานกลาง
29. พัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพทั่วทั้งสถานศึกษา	4.92	0.31	มากที่สุด
30. ส่งเสริมการประสานงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย	2.88	0.79	ปานกลาง
31. จัดเงินอุดหนุนการยกระดับคุณภาพและปรับปรุงระบบ ในการพัฒนาระบบการดูแลเด็ก	4.92	0.25	มากที่สุด
32. ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการกำหนดกลยุทธ์	2.72	0.53	ปานกลาง
33. กำหนดให้ใช้การวิจัยเป็นฐานในการบริหารจัดการ	2.87	0.67	ปานกลาง
34. จัดการเรียนการสอนปฐมวัยรูปแบบพิเศษ (Mini English Program : MEP)	4.85	0.42	มากที่สุด
35. จัดทำข้อมูลบุคลากรที่เกี่ยวกับจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา รายบุคคล	2.74	0.55	ปานกลาง
36. จัดโครงสร้างและระบบการบริหารที่คล่องตัว ยืดหยุ่นได้ ตามสถานการณ์(เพิ่ม-เอื้อต่อการบริหารงานแบบเครือข่าย)	4.95	0.20	มากที่สุด
37. จัดทำข้อมูลแหล่งเรียนรู้สนับสนุนให้ผู้บริหารสามารถเชื่อมโยง ข้อมูลกับองค์กรภายนอกสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจของผู้บริหาร	4.75	0.49	มากที่สุด
38. จัดระบบข้อมูลงบประมาณของสถานศึกษา	2.67	0.73	ปานกลาง
39. วางแผนและการนำแผนสู่การปฏิบัติ โดยจัดความสมดุล ระหว่างปัจจัย กระบวนการและผลลัพธ์	2.88	0.52	ปานกลาง
40. กำหนดภารกิจ คำนึงชี้วัดความสำเร็จในการดำเนินงานที่ชัดเจน ให้กับบุคลากรผู้รับผิดชอบตามแผนบริหารงาน	2.85	0.59	ปานกลาง
41. เสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงวิชาการ และสมรรถนะในการบริหารจัดการศึกษาแก่ผู้บริหาร	4.47	0.81	มาก
42. จัดกิจกรรมจูงใจและเสริมแรงสร้างขวัญกำลังใจเพื่อ ประสานพลังให้กับผู้ปฏิบัติ	2.52	0.71	ปานกลาง
43. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทาง การปฏิรูปการศึกษาและนโยบายของโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ	3.95	0.73	มาก

ตารางที่ 17 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
44. เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ใ้บุคลากรทุกฝ่ายเกี่ยวกับนโยบาย วัตถุประสงค์ และนโยบายของโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ	2.88	0.75	ปานกลาง
45. จัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อสนองนโยบายทั่วไปของหน่วยงานต้นสังกัดทุกระดับ	4.98	0.11	มากที่สุด
46. นำผลการประเมินมาปรับปรุงการปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญห	4.32	0.53	มาก
47. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลที่เป็นไปในกระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน	4.95	0.20	มากที่สุด
48. จัดระบบการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน เชื่อมโยงสู่เครือข่ายปฐมวัยให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน	2.65	0.72	ปานกลาง
49. สร้างและพัฒนาเครื่องมือ วิธีการวัดและประเมินผลสำเร็จ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน	2.52	0.65	ปานกลาง
50. วางแผนและกำหนดปฏิทินการนิเทศทางเลือกโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทั้งเป็นผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ และผู้ประเมิน	2.52	0.75	ปานกลาง
51. พัฒนาองค์ความรู้ในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน	4.82	0.44	มากที่สุด
52. นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน โรงเรียนศูนย์ปฐมวัยอย่างต่อเนื่องทุกภาคเรียน	3.20	0.69	ปานกลาง
53. ประเมินผลโดยครูผู้สอน คณะกรรมการตามโครงสร้างผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัด	2.90	0.42	ปานกลาง
54. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสมควร หรือตาม โอกาสที่เหมาะสม	2.84	0.58	ปานกลาง
55. แต่งตั้งให้ตัวแทนผู้ปกครองเข้ามาเป็นกรรมการร่วมตามโครงสร้างการบริหาร โรงเรียนของโรงเรียนศูนย์ปฐมวัย	2.62	0.90	ปานกลาง

ตารางที่ 17 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
56. แต่งตั้งตัวแทนผู้ปกครองให้เข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศติดตามประเมินผล หรือร่วมแก้ปัญหาที่จำเป็น	2.64	0.90	ปานกลาง
57. ดำเนินการประชาสัมพันธ์วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย การดำเนินงาน การให้บริการและการประสานความร่วมมืออย่างทั่วถึง	4.42	0.64	มาก
60. ผู้บริหารกำกับ ติดตาม นิเทศ และเยี่ยมชั้นเรียนของครู ในการจัดประสบการณ์อย่างต่อเนื่องเป็นระบบ	2.31	0.71	น้อย
61. จัดประเมินความรู้ความเข้าใจของครูในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	2.44	0.71	น้อย
62. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีบทบาทเป็นผู้นำทางวิชาการในการเผยแพร่ความรู้แก่เครือข่ายครู ผู้ปกครองและผู้สนใจทั่วไป	2.55	0.75	ปานกลาง
63. ปรับแนวคิดของครูให้มองเด็กบนพื้นฐานความรัก เข้าใจพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลและพร้อมที่จะอำนวยความสะดวก จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม	2.94	0.50	ปานกลาง
64. ส่งเสริมให้ครูจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นหลักพัฒนาการ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	2.54	0.75	ปานกลาง
65. ปฐมนิเทศครูใหม่หรือพัฒนาครูปฐมวัยด้วยวิธีการที่หลากหลาย	2.68	0.69	ปานกลาง
66. กำหนดให้มีการประเมินครูผู้สอนปฐมวัยทุกภาคเรียน เพื่อการวางแผนให้การพัฒนาที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ	2.38	0.59	น้อย
67. จัดทำแผนการบริหารอัตรากำลังทั้งระยะสั้นและระยะยาว ให้สอดคล้องกับจำนวนเด็กที่เข้ารับบริการ	2.62	0.70	ปานกลาง
68. ประเมินผลงานและการปฏิบัติงานของครู และมีข้อมูลย้อนกลับ ทั้งฝ่ายบริหารและครูอย่างสม่ำเสมอ	2.85	0.59	ปานกลาง
69. มอบหมายงาน กำหนดภาระงานและจัดวางครูให้เหมาะสมกับงาน	2.90	0.56	ปานกลาง
70. กำหนดนโยบายการเลือกสรรครูปฐมวัยที่มีวุฒิทางการศึกษาปฐมวัย และมีความสามารถเฉพาะด้านที่เน้นคุณลักษณะผู้เรียนตามจุดเน้นของสถานศึกษา	2.54	0.67	ปานกลาง

ตารางที่ 17 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
71. สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย	4.21	0.50	มาก
72. กำหนดกลยุทธ์ในการบริหารที่นำเทคนิคการบริหารมาใช้จัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการเรียนการสอน	4.91	0.28	มากที่สุด
73. จัดสภาพแวดล้อมเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย	2.74	0.62	ปานกลาง
74. จัดระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน	2.82	0.76	ปานกลาง
75. ส่งเสริมบทบาทสื่อมวลชนต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย	2.32	0.60	น้อย
76. ประสานความสอดคล้องระหว่างแนวทางการพัฒนาตามหลักวิชาการ และความต้องการของผู้ปกครอง	4.84	0.40	มากที่สุด
77. สนับสนุนให้พ่อแม่ ผู้ปกครองและทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กและร่วมสังเกตการเรียนรู้ของเด็กเพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง	2.78	0.86	ปานกลาง
78. ส่งเสริมให้โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบบริหารจัดการที่เป็นนิติบุคคลอย่างแท้จริง	2.90	0.61	ปานกลาง
79. คัดเลือกและเสริมสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านปฐมวัยและพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง	2.67	0.63	ปานกลาง
80. แต่งตั้งหัวหน้าในแต่ละฝ่ายงาน โดยพิจารณาถึงความรู้ความสามารถเป็นสำคัญ	2.44	0.73	น้อย
81. ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดและสร้างจิตสำนึกร่วมของบุคลากรปฐมวัยให้สามารถร่วมรับรู้เข้าใจและร่วมปฏิบัติได้	2.75	0.69	ปานกลาง
82. ผู้บริหารใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ	4.25	0.55	มาก
83. ผู้บริหารใช้หลักการบริหารที่เน้นผลงานและมุ่งผลสัมฤทธิ์	2.70	0.59	ปานกลาง
84. พัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะในการบริหารจัดการและการนิเทศ	4.94	0.23	มากที่สุด
85. พัฒนาผู้บริหารให้ได้รับการเพิ่มพูนความรู้ทางการศึกษาปฐมวัย	4.95	0.20	มากที่สุด
86. จัดโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรให้ชัดเจน	4.57	0.49	มากที่สุด
87. สร้างเครือข่ายการจัดการศึกษาปฐมวัย	4.94	0.28	มากที่สุด
88. พัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษาปฐมวัย	4.97	0.16	มากที่สุด

ตารางที่ 17 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
89. พัฒนาผู้บริหารให้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการมีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์	4.97	0.23	มากที่สุด
90. พัฒนาคูณิกภาพของผู้บริหารในการเป็นนักประสานและนักจัดการ	4.91	0.32	มากที่สุด
91. พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหาร ในการเป็นแบบอย่างที่ดี	4.97	0.16	มากที่สุด
92. พัฒนาความเป็นผู้บริหารแบบประชาธิปไตย เพิ่มอำนาจ การตัดสินใจให้บุคลากรระดับต่างๆ	4.98	0.11	มากที่สุด
93. ใช้การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักธรรมาภิบาล	4.95	0.26	มากที่สุด
94. ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูป การศึกษาและสภาพปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ผ่านมา	4.78	0.41	มากที่สุด
95. ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา แผนการศึกษาชาติและยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในสถานศึกษาปฐมวัย	4.90	0.30	มากที่สุด
96. ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการด้าน การจัดการศึกษาปฐมวัยและการจัด การศึกษาในประชาคมอาเซียน	4.98	0.11	มากที่สุด
97. ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภารกิจของ สถานศึกษาปฐมวัย แนวการบริหารจัดการศึกษา การบริหาร การเปลี่ยนแปลง	4.97	0.23	มากที่สุด
98. ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำเพื่อเอื้อต่อการบริหารจัดการในยุค การเปลี่ยนแปลง	4.64	0.51	มากที่สุด
99. ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหาร โดยใช้โรงเรียน เป็นฐาน (SBM) การจัดการความรู้ (KM) การพัฒนาสมองเพื่อการ เรียนรู้ (Brain Based Learning Development) และพหุปัญญา	4.92	0.25	มากที่สุด
100. ส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูเพื่อพัฒนาและสร้างองค์ความรู้	4.90	0.30	มากที่สุด
101. ส่งเสริมผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาและการวิจัยในชั้นเรียน	4.75	0.46	มากที่สุด
102. ส่งเสริมให้ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการศึกษา และยึดมั่นในอุดมการณ์	4.95	0.20	มากที่สุด

ตารางที่ 17 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
103. ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีสุขภาพกาย สุขภาพจิต ที่ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความมั่นคงทางอารมณ์ ใจกว้าง รู้และเข้าใจ ธรรมชาติของคน มีความมั่นคงในอารมณ์ แต่งกายสุภาพ เหมาะสมกับกาลเทศะ กล่าวตัดสินใจมีความมุ่งมั่น และทำงาน ให้ประสบความสำเร็จ	4.67	0.47	มากที่สุด
104. ใช้การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามหลักธรรมาภิบาล	4.77	0.45	มากที่สุด

จากตารางที่ 17 พบว่า วัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) เป้าหมายรายการที่ 1, 3, 4, 5, 7 และ 8 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ส่วนรายการที่ 2 และ 6 อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ เป้าหมายรายการที่ 1, 3 และ 5 มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{X} = 4.97$) รองลงมา คือ เป้าหมายรายการที่ 4 และ 8 ($\bar{X} = 4.95$) และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือเป้าหมายรายการที่ 6 ($\bar{X} = 2.61$) แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 2, 4, 5, 6, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 24, 26, 29, 31, 34, 36, 37, 45, 47, 51, 72, 76, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103 และ 104 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98-4.54$) รองลงมา คือแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 41, 43, 46, 57, 71 และ 82 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47-3.95$) และแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 60, 61, 66, 75 และ 82 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.44-2.31$)

ตารางที่ 18 ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหาร
จัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ด้านการใช้และพัฒนา
หลักสูตร

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านที่ 2 การใช้และพัฒนาหลักสูตร			
วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นต้นแบบการใช้และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ เป็นแหล่งศึกษาวิจัย ทดลอง และพัฒนาการศึกษาปฐมวัยให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม	4.18	0.42	มาก
เป้าหมาย			
1. มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น	4.98	0.11	มากที่สุด
2. มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยบูรณาการผ่านการเล่น และเด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง	4.91	0.28	มากที่สุด
3. มีการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กตามบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น	2.92	0.59	ปานกลาง
4. มีการประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัย	4.91	0.28	มากที่สุด
5. เป็นแหล่งศึกษาวิจัย ทดลอง และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	2.72	0.50	ปานกลาง
แนวทางสู่การปฏิบัติ			
1. ศึกษาปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น	4.30	0.66	มาก
2. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้ครูมีส่วนร่วม	4.97	0.16	มากที่สุด
3. จัดหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับเด็กพิเศษและเด็กกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เพื่อเป็นทางเลือกให้โรงเรียนนำสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน	2.81	0.54	ปานกลาง
4. จัดหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติตนในการดูแลรักษาตนเองให้อยู่อย่างปลอดภัย การดูแลความสะอาดของร่างกาย การออกกำลังกาย การเลือกกีฬาที่ชอบ ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ	4.87	0.37	มากที่สุด

ตารางที่ 18 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
5. จัดหลักสูตรและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาตามธรรมชาติอย่างเต็มตามศักยภาพ	4.87	0.37	มากที่สุด
6. พัฒนาหลักสูตรที่ทันสมัย เน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม	3.10	0.48	ปานกลาง
7. จัดหลักสูตรที่เน้นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ใกล้ตัวเด็ก ชื่อพ่อแม่ ชื่อบุคคลในครอบครัว หมายเลขโทรศัพท์ สถานที่ทำงานของพ่อแม่	4.97	0.16	มากที่สุด
8. จัดหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถืออย่างทั่วถึง	4.65	0.50	มากที่สุด
9. จัดหลักสูตรที่สอดแทรกการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	4.85	0.39	มากที่สุด
10. จัดหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติตนในฐานะที่เป็นคนไทย การปฏิบัติต่อ สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ต่อครอบครัว ต่อชุมชน ต่อสังคม	4.72	0.47	มากที่สุด
11. จัดหลักสูตรที่เน้นเรื่องราวของธรรมชาติรอบตัว เน้นด้านจิตสาธารณะ การวางแผนในธรรมชาติ การดูแลรักษาและการปฏิบัติตนในฐานะ การเป็นพลโลก	4.78	0.41	มากที่สุด
12. จัดหลักสูตรที่เน้นสิ่งต่างๆ รอบตัว เพิ่มสาระเรื่องเทคโนโลยี สารสนเทศ คอมพิวเตอร์ การขนส่ง คมนาคมและสื่อสารระบบ โลจิสติกส์ต่างๆ การเงิน การธนาคาร เครื่องกวดเงินสดอัตโนมัติ (ATM) การปฏิบัติตนในการเดินทาง การปฏิบัติเกี่ยวกับการจราจร	4.94	0.23	มากที่สุด
13. จัดหลักสูตรส่งเสริมด้านภาษาอย่างน้อย 2 ภาษาขึ้นไป	4.91	0.28	มากที่สุด
14. จัดหลักสูตรที่มุ่งเน้น เรื่องราวความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ	2.71	0.66	ปานกลาง
15. จัดหลักสูตรให้เด็กได้เรียนรู้จากกิจกรรมที่หลากหลายในสิ่งที่เขา สนใจและมีอิสระ ลองผิดลองถูก	2.87	0.53	ปานกลาง
16. จัดหลักสูตรทางเลือก มีทั้งในส่วนหลักสูตรที่เรียนเต็มวัน หลักสูตร ที่เรียนครึ่งวันและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยตามอัธยาศัย	4.85	0.35	มากที่สุด
17. จัดหน่วยการเรียนรู้ที่มีการใช้สื่อให้เด็กสามารถปฏิบัติได้จริง และเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้	4.62	0.48	มากที่สุด
18. กำหนดการใช้และพัฒนาหลักสูตรเป็นไปในลักษณะที่เข้าสู่ ความเป็นสากลมากขึ้นทั้งด้านภาษาและเทคโนโลยี	4.55	0.50	มากที่สุด

ตารางที่ 18 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
19. เชื่อมโยงเครือข่ายการใช้และพัฒนาหลักสูตรทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน	4.91	0.32	มากที่สุด
20. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันในประชาคมอาเซียนให้เด็กไทยมีความสามารถและทักษะทันต่อการเปลี่ยนแปลง	4.97	0.16	มากที่สุด
21. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เสริมสร้างความเป็นนานาชาติควบคู่กับความเป็นไทย	2.87	0.75	ปานกลาง
22. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการคิดเป็น ทำเป็น มีความคิดสร้างสรรค์	4.84	0.36	มากที่สุด
23. นำหลักสูตรไปทดลองใช้นำร่อง โดยจัดระบบติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ และสะท้อนผลมาพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง	4.88	0.32	มากที่สุด
24. มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง	4.94	0.23	มากที่สุด
25. จัดกิจกรรมบูรณาการสอดแทรกความรู้ควบคู่คุณธรรม และกำหนดคุณลักษณะของเด็กให้ชัดเจน	4.84	0.40	มากที่สุด
26. จัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างสมดุล	4.92	0.31	มากที่สุด
27. ส่งเสริมการนำแนวคิดหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย มาใช้ในการจัดประสบการณ์	4.85	0.39	มากที่สุด
28. จัดประสบการณ์ที่พัฒนาศักยภาพในการคิดให้เด็กสามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะประสบการณ์ต่างๆไปใช้ในชีวิตจริงได้	4.82	0.37	มากที่สุด
29. จัดประสบการณ์โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ ให้เด็กปฐมวัย มีคุณธรรมและมีค่านิยมที่พึงประสงค์	3.05	0.63	ปานกลาง
30. ออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน	4.90	0.30	มากที่สุด
31. พัฒนาระบบการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	4.85	0.39	มากที่สุด

ตารางที่ 18 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
32. วิเคราะห์และกำหนดจุดมุ่งหมายของการพัฒนาและปรับปรุง มวลประสบการณ์โดยคำนึงถึงหลักปรัชญา ทฤษฎีการเรียนรู้ ธรรมชาติของเด็กปฐมวัยตลอดจนลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมในบริบทที่เด็กอาศัยอยู่	3.97	0.48	มาก
33. เลือกเนื้อหาและประสบการณ์ที่สอดคล้องเหตุการณ์ปัจจุบัน และธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	4.90	0.30	มากที่สุด
34. เลือกเนื้อหาที่มุ่งพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตรงตามหลักสูตร ตามลำดับความสำคัญและความเหมาะสมกับพัฒนาการ สอดคล้องกับวุฒิภาวะ ความสามารถและความสนใจของเด็ก	2.61	0.57	ปานกลาง
35. จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ และภาษาเพื่อนบ้านในประชาคม อาเซียน	4.91	0.28	มากที่สุด
36. จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นคุณลักษณะด้านการเห็น คุณค่าในตนเอง ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ	4.97	0.16	มากที่สุด
37. จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด การคิดแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ตามวัย	4.95	0.20	มากที่สุด
38. จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะและกระบวนการด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย	2.84	0.47	ปานกลาง
39. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์ สิ่งต่างๆ ช่วยให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง อย่างมีประสิทธิภาพ	4.47	0.50	มาก
40. จัดประสบการณ์ที่เน้นการปฏิบัติจริง โดยผ่านประสาทสัมผัส ทั้งห้า โดยใช้การปฏิบัติซ้ำและต่อเนื่องในวิถีชีวิต	2.72	0.50	ปานกลาง
41. จัดกิจกรรมให้เด็กได้มีโอกาสบอกเล่าสิ่งที่เขาทำ	3.04	0.39	ปานกลาง
42. ส่งเสริมให้บ้านและโรงเรียนมีเป้าหมายการพัฒนา และการปฏิบัติต่อเด็กที่สอดคล้องกัน	2.90	0.48	ปานกลาง

ตารางที่ 18 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
43. ดำเนินการจัดประสบการณ์ควบคู่กันทั้งความรู้และทักษะ ผ่านการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงให้เด็กได้ทำเอง คิดเอง เรียนรู้เอง โดยให้ชุมชนเป็นหุ้นส่วนการเรียนรู้	4.97	0.16	มากที่สุด
44. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับ วัฒนธรรมท้องถิ่น	2.61	0.64	ปานกลาง
45. จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับบริบทและเหตุการณ์ปัจจุบัน	2.85	0.51	ปานกลาง
46. กำหนดเกณฑ์/ตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนเพื่อประเมินความก้าวหน้า ทางพัฒนาการของเด็ก มีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และเน้นการประเมินตามสภาพจริง	4.97	0.16	มากที่สุด
47. ประยุกต์ใช้หลักสูตรปฐมวัยและหลักสูตรสถานศึกษา มาสู่การจัดประสบการณ์	4.82	0.41	มากที่สุด
48. วัดและผลประเมินผลตามสภาพจริงที่เน้นพัฒนาการคุณภาพเด็ก ด้านต่างๆ	2.64	0.66	ปานกลาง
49. พัฒนาการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ที่สนุกสนาน	4.11	0.52	มาก
50. ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	2.94	0.58	ปานกลาง
51. ใช้คุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นจุดมุ่งหมายของการพัฒนา การเรียนรู้ของเด็ก	4.85	0.35	มากที่สุด
52. ศึกษาลักษณะบริบท วัฒนธรรมของท้องถิ่น ทั้งด้านสื่อ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา เพื่อสอดแทรกในหน่วยการเรียนรู้	2.81	0.39	ปานกลาง
53. ประเมินพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กด้วยวิธีการที่หลากหลาย	4.98	0.11	มากที่สุด
54. จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน ในท้องถิ่น และวิถีชีวิตของประเทศในประชาคมอาเซียน	2.25	0.58	น้อย
55. จัดวัสดุ สื่อต่างๆ ที่เด็กสามารถใช้และทำได้	2.82	0.65	ปานกลาง
56. จัดให้เด็กได้ประเมินความสำเร็จของตนเอง	2.84	0.67	ปานกลาง
57. ใช้สื่อของจริงที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลัก จับต้องได้และมีชีวิต	2.98	0.57	ปานกลาง
58. จัดสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ที่มีความใหม่ ทันสมัย ทำทนาย กระตุ้นการเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติได้ทั้งรายบุคคล และเป็นกลุ่ม	2.34	0.50	น้อย

ตารางที่ 18 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
59. กำหนดแนวทางการใช้ สื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับพัฒนาการ เวลา โอกาส สถานที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียน	2.85	0.45	ปานกลาง
60. วิเคราะห์สาระตามหลักสูตรและพัฒนาการ เพื่อสร้างและพิจารณาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ที่จะใช้	2.68	0.57	ปานกลาง
61. จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีคุณภาพ มีความหลากหลาย สอดคล้องและเหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก ทั้ง 4 ด้านและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	2.70	0.46	ปานกลาง
62. ประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการสังเกตพฤติกรรม การให้ลงมือปฏิบัติ การสอบถาม ผู้ปกครอง เพิ่มสะสมงาน สารนิทัศน์	3.05	0.53	ปานกลาง
63. ประเมินพัฒนาการเด็กครอบคลุมทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และจิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา	4.40	0.54	มาก
64. ประเมินพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังจากเด็กเรียนรู้และครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน	4.90	0.34	มากที่สุด
65. ประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนให้ครอบคลุมสะท้อนพฤติกรรม ที่พึงประสงค์และแสดงความสำเร็จของความก้าวหน้า ในพัฒนาการของผู้เรียนรายบุคคล	4.97	0.16	มากที่สุด
66. ประเมินผลพัฒนาการและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา ในแต่ละชุมชนโดยให้ผู้ปกครอง ชุมชนมีส่วนร่วม	4.91	0.37	มากที่สุด
67. ประเมินเด็กพิเศษแยกส่วนต่างหากจากเด็กปกติ	4.48	0.50	มาก
68. นำเสนอผลการประเมินพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมทั้งความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ความสามารถในการแก้ปัญหา (AQ) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม (TQ) ทักษะทางสังคม (SQ) และคุณธรรม จริยธรรม (MQ) ของผู้เรียนรายบุคคล	4.80	0.43	มากที่สุด

ตารางที่ 18 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
69. นำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข พฤติกรรม และส่งต่อเชื่อมโยงในผลการจัดกิจกรรมให้เด็กผ่านการประเมิน พฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง	4.92	0.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 18 พบว่า วัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการใช้และพัฒนา หลักสูตร มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.18$) เป้าหมายรายการที่ 1, 2 และ 4 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ส่วนรายการที่ 3 และ 5 อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ เป้าหมายรายการที่ 1 มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.98$) รองลงมา คือ เป้าหมายรายการที่ 2 และ 4 ($\bar{X} = 4.91$) และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เป้าหมายรายการที่ 5 ($\bar{X} = 2.72$) แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 33, 35, 36, 37, 43, 46, 47, 51, 53, 64, 65, 66, 68 และ 69 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.97-4.55$) รองลงมา คือ แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 1, 32, 39, 49, 63 และ 67 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48-3.97$) และแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 54 และ 58 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.34-2.25$)

ตารางที่ 19 ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหาร
จัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิด้านการให้บริการ

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านที่ 3 การให้บริการ			
วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นต้นแบบการให้บริการในการจัด การศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ	4.97	0.16	มากที่สุด
เป้าหมาย			
1. มีการจัดห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม เครื่องเล่นสนาม อาหาร กลางวัน อาหารเสริม การตรวจสอบสุขภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก เหมาะสมกับวัยของเด็กและบริบทของท้องถิ่น	4.98	0.11	มากที่สุด
2. ให้บริการ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือ กับบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ	4.98	0.11	มากที่สุด
3. มีการส่งเสริมสุขอนามัยที่ดีแก่เด็กอย่างทั่วถึง	4.67	0.47	มากที่สุด
แนวทางสู่การปฏิบัติ			
1. จัดให้มีห้องน้ำ ห้องส้วม และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สะอาด ปลอดภัย เพียงพอ เป็นสัดส่วน ไม่ปะปนชั้นอื่น	4.85	0.39	มากที่สุด
2. มีการแนะนำการใช้ห้องน้ำ ห้องส้วม ให้ถูกต้อง	4.91	0.32	มากที่สุด
3. จัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ	4.88	0.32	มากที่สุด
4. จัดให้มีอาหารกลางวัน ที่ถูกหลักโภชนาการและเพียงพอ	4.95	0.20	มากที่สุด
5. จัดให้มีอาหารเสริม(นม) และอาหารว่างทุกวัน	4.95	0.20	มากที่สุด
6. จัดอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกให้อยู่ในสภาพดี ปลอดภัย และเพียงพอ	2.45	0.62	น้อย
7. จัดระบบอนามัยสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐาน	4.92	0.25	มากที่สุด
8. กำหนดมาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในเด็ก อย่างเป็นระบบ	4.92	0.25	มากที่สุด
9. จัดระบบสาธารณสุขบุคลากรอยู่ในสภาพใ้การใช้การได้ดีปลอดภัย	4.31	0.64	มาก
10. จัดระบบป้องกันอันตรายที่เตรียมพร้อมใ้การใช้การได้ตลอดเวลา	4.95	0.20	มากที่สุด

ตารางที่ 19 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
11. กำหนดรูปแบบของห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม สนามเด็กเล่น และเครื่องเล่นสนามให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐาน	4.65	0.53	มากที่สุด
12. จัดสถานที่ตั้งและอาคารปฐมวัยเป็นไปตามมาตรฐาน	2.82	0.48	ปานกลาง
13. จัดห้องเรียนโดยมีมุมกิจกรรมที่หลากหลาย สะอาดจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้มีกิจกรรมที่หลากหลาย	4.97	0.16	มากที่สุด
14. จัดสนามเด็กเล่น ให้มีพื้นผิวที่แตกต่างกัน บริเวณกลางแจ้งมีเครื่องเล่นสนามชิงช้า ไม้ลื่น บาร์ บ่อทราย ไม้เลื้อยไม้ประดับ ต้นไม้ ต้นไม้พุ่มเตี้ยๆ แปลงดอกไม้หรือพืชผักสวนครัว และสัตว์เลี้ยง	4.78	0.47	มากที่สุด
15. จัดบริเวณที่เล่นและออกกำลังกาย ทางสำหรับรถเข็น ทางจักรยานสามล้อ และทางสำหรับเดิน โดยออกแบบทางเดินให้ลักษณะที่โค้งไปมา และผ่านจุดที่น่าสนใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้	4.92	0.25	มากที่สุด
16. จัดเนินดินเป็นภูเขาเล็กๆ เพื่อให้เด็กได้วิ่งขึ้นและลงใช้กล้ามเนื้อหลายส่วนอย่างเป็นอิสระและเป็นธรรมชาติ	4.82	0.44	มากที่สุด
17. กำหนดบริเวณสำหรับการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อความสุนทรีย์ภาพที่เหมาะสม	2.97	0.33	ปานกลาง
18. จัดสภาพแวดล้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญา ทางสังคม และทางอารมณ์	2.94	0.50	ปานกลาง
19. จัดให้เด็กได้รับการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน คือ พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา คุณธรรมจริยธรรม เรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญา	4.90	0.30	มากที่สุด
20. จัดแหล่งสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เลี้ยงเด็กในชุมชน	2.82	0.56	ปานกลาง
21. ดำเนินการประชาสัมพันธ์ การให้บริการและการประสานความร่วมมือให้ผู้ปกครองและชุมชนถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเด็กร่วมกันกับสถานศึกษา	2.48	0.53	น้อย
22. สร้างสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย	2.92	0.39	ปานกลาง
23. แข็งแรงวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ของการให้บริการอย่างชัดเจน	4.90	0.34	มากที่สุด

ตารางที่ 19 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
24. เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับการใช้ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้	4.88	0.32	มากที่สุด
25. ใช้ระบบการสื่อสารหลายรูปแบบ เน้นการสื่อสารสองทาง ให้เข้าใจตรงกัน รวดเร็ว และราบรื่น	5.00	0	มากที่สุด
26. สร้างเครือข่ายการบริการการเรียนรู้และจัดบรรยากาศสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้	4.22	0.68	มาก
27. ยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ให้การสนับสนุนและความร่วมมือในการให้บริการ	2.84	0.40	ปานกลาง
28. ให้บริการกับบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นมิตร ใกล้ชิดสนิทสนม	2.91	0.32	ปานกลาง
29. สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ปกครองและชุมชนร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนการให้บริการต่อเด็กร่วมกับสถานศึกษา	3.04	0.31	ปานกลาง
30. ให้บริการเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย ทดลอง และฝึกประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กรูปแบบต่างๆ	4.04	0.57	มาก
31. ประสานความร่วมมือกับบุคคล องค์กรต่าง ๆ ในการให้บริการ	4.90	0.30	มากที่สุด
32. ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้บริการของโรงเรียน	4.80	0.49	มากที่สุด
33. สร้างความพึงพอใจต่อการให้บริการแก่ผู้เกี่ยวข้อง	2.90	0.30	ปานกลาง
34. จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็ก	2.74	0.55	ปานกลาง
35. จัดระบบการซ่อมบำรุงที่เหมาะสมทันต่อเหตุการณ์	3.11	0.43	ปานกลาง
36. ให้บริการความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้กับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ที่สอดคล้องกับจิตวิทยาเด็กแต่ละช่วงวัย ในลักษณะของเวทีเสวนา เว็ปไซต์ เอกสารประชาสัมพันธ์ การเยี่ยมบ้านการเปิดห้องเรียนสู่สาธารณชน	2.94	0.28	ปานกลาง
37. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร นวัตกรรม งานวิจัย องค์ความรู้ใหม่ๆ ความเคลื่อนไหวทางการศึกษาปฐมวัย	4.91	0.28	มากที่สุด
38. ให้บริการยืมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ หนังสือแก่เด็กและผู้ปกครอง	2.52	0.50	ปานกลาง
39. จัดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการศึกษาปฐมวัยของชุมชน	2.91	0.44	ปานกลาง
40. สำรวจความต้องการของชุมชนเพื่อกำหนดเป้าหมาย และจัดทำโครงการเพื่อการพัฒนา	2.62	0.72	ปานกลาง

ตารางที่ 19 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
41. จัดทำแผนการให้บริการทางวิชาการปฐมวัยและเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด	4.22	0.70	มาก
42. จัดให้เป็นแหล่งศึกษาดูงานและบริการวิชาการด้านปฐมวัย	2.28	0.61	ปานกลาง
43. ติดตามการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน	2.74	0.60	ปานกลาง
44. สรุปรายงานและประเมินผลความสำเร็จการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนและสะท้อนผลเพื่อปรับปรุงการให้บริการทางวิชาการ	4.25	0.69	มาก
45. นำความรู้จากการบริการวิชาการไปบูรณาการกับการเรียนการสอนและการวิจัย	4.32	0.55	มาก
46. วางแผนรองรับการกำกับ ตรวจสอบในการให้บริการจากครอบครัวและชุมชน	4.87	0.33	มากที่สุด
47. ส่งเสริมการเข้าถึงความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ นิตยสาร โปสเตอร์ แผ่นพับ รายการวิทยุ โทรทัศน์ เครื่องข่ายอินเทอร์เน็ต แผ่นพับ	2.47	0.60	ปานกลาง
48. จัดกิจกรรมให้ความรู้โดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น กุมารแพทย์ พยาบาลแม่และเด็ก หน่วยงานด้านการปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก	4.98	0.11	มากที่สุด
49. ให้บริการโดยใช้บ้านเป็นฐานในการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ทั้งเด็กปกติ และเด็กที่มีความต้องการพิเศษตั้งแต่ในครรภ์มารดา	4.47	0.53	มาก
50. สร้างมาตรการการให้บริการ ทั้งด้านหลักสูตร การบริหารจัดการ การจัดตั้งอำนวยการความสะดวกและครูผู้จัดประสบการณ์	2.82	0.48	ปานกลาง
51. ให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ	4.97	0.16	มากที่สุด

จากตารางที่ 19 พบว่า วัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.97$) เป้าหมายทุกรายการมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ เป้าหมายรายการที่ 1 และ 2 ($\bar{X} = 4.98$) และเป้าหมายรายการที่ 3 ($\bar{X} = 4.67$) แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 13, 14, 15, 16, 19, 23, 24, 25, 31, 32, 37, 46, 48 และ 51 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00-4.65$) รองลงมา คือ รายการที่ 9, 26, 30, 41, 44, 45 และ 49 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47-4.04$) และรายการที่ 6 และ 21 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.45, 2.48$)

ตารางที่ 20 ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิด้านคุณภาพผู้เรียน

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านที่ 4 คุณภาพผู้เรียน			
วัตถุประสงค์ : เด็กปฐมวัยทุกประเภทได้รับการพัฒนาโดยองค์รวม	5.00	0	มากที่สุด
เป้าหมาย			
1. เด็กมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์	4.85	0.35	มากที่สุด
2. เด็กมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี	4.98	0.11	มากที่สุด
3. เด็กมีความสนใจในกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว	4.94	0.23	มากที่สุด
4. เด็กมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.85	0.35	มากที่สุด
5. เด็กมีความรู้ และทักษะพื้นฐานตามพัฒนาการทุกด้าน	5.00	0	มากที่สุด
6. เด็กสนใจใฝ่รู้ รักการอ่านและพัฒนาตนเอง	4.95	0.26	มากที่สุด
7. เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้และชื่นชมในผลงานตนเอง	5.00	0	มากที่สุด
แนวทางสู่การปฏิบัติ			
1. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมจิตสำนึกและมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย	4.34	0.56	มาก
2. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม	2.58	0.57	ปานกลาง
3. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ รักการออกกำลังกาย	4.22	0.48	มาก
4. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคม	2.32	0.65	น้อย
5. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความสามารถคิดรวบยอดคิดแก้ปัญหาและคิดริเริ่มสร้างสรรค์	2.44	0.69	น้อย
6. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความรักด้านภาษา	2.72	0.53	ปานกลาง
7. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กสามารถทำงานจนสำเร็จทำงานร่วมกับคนอื่นได้และมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต	2.30	0.59	น้อย
8. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพสุขนิสัย สุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี	2.32	0.73	น้อย

ตารางที่ 20 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
9. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมเด็กให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ มีจิตสาธารณะช่วยเหลือสังคม และมีความรักต่อพลโลก	4.87	0.37	มากที่สุด
10. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีจิตสาธารณะช่วยเหลือสังคม และมีความรักต่อพลโลก	4.97	0.16	มากที่สุด
11. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก	4.88	0.36	มากที่สุด
12. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมเด็กให้มีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรีและการเคลื่อนไหว	4.84	0.47	มากที่สุด
13. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย	4.57	0.49	มากที่สุด
14. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีระเบียบวินัย	2.71	0.54	ปานกลาง
15. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการสื่อสาร	2.82	0.58	ปานกลาง
16. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว	2.97	0.50	ปานกลาง
17. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่าน และพัฒนาตนเอง	4.97	0.16	มากที่สุด
18. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม	4.87	0.33	มากที่สุด
19. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์	4.71	0.51	มากที่สุด
20. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความตรงต่อเวลา	4.64	0.48	มากที่สุด
21. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถทางพหุปัญญา	4.74	0.44	มากที่สุด
22. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีมารยาทไทย รู้จักทักทาย รู้จักขอบคุณและขอโทษ	4.27	0.61	มาก
23. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	2.81	0.51	ปานกลาง
24. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีคุณลักษณะพิเศษ ตามที่โรงเรียนกำหนดขึ้น	4.32	0.55	มาก
25. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความเมตตากรุณา	4.18	0.51	มาก
26. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และเรียนรู้ตลอดชีวิต	2.50	0.58	น้อย

ตารางที่ 20 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
27. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	4.74	0.44	มากที่สุด
28. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรังเกียจการทุจริตคัดค้านการซื้อสิทธิขายเสียง	3.34	0.77	ปานกลาง
29. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความทันสมัยสามารถปรับตัวก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก	4.95	0.20	มากที่สุด
30. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น	2.58	0.60	ปานกลาง
31. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมเด็กมีน้ำหนักร ส่วนสูงสมวัย	3.80	0.67	มาก
32. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีสมรรถนะสมวัย	4.84	0.36	มากที่สุด
33. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กสามารถดูแลและช่วยเหลือตนเองได้	4.70	0.49	มากที่สุด
34. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีกล้ามเนื้อมัดเล็ก มัดใหญ่ทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว ประสานกันได้เป็นอย่างดี	2.91	0.63	ปานกลาง
35. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กทนต่อการกระทบกระทั่งทางอารมณ์และรักษาสัมพันธภาพได้อย่างยั่งยืน	2.50	0.58	น้อย
36. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กร่าเริง แจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครูและบุคคลอื่นๆ	4.30	0.46	มาก
37. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรู้จักและเข้าใจธรรมชาติของอารมณ์ แก้ปัญหาความขัดแย้งและสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองได้	4.74	0.44	มากที่สุด
38. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีจิตใจดีงาม มีศีลธรรม มีคุณธรรม	2.40	0.66	น้อย
39. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	2.78	0.61	ปานกลาง
40. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กเปิดตัวเองต่อเพื่อน ไม่ปลีกตัวอยู่คนเดียว	2.92	0.42	ปานกลาง
41. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีทัศนคติที่ดี ทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข	4.98	0.11	มากที่สุด

ตารางที่ 20 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
42. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีจิตวิญญาณแห่งการทำงาน ร่วมกัน รักในงานที่ทำ	2.87	0.56	ปานกลาง
43. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรู้เขา รู้เรา รู้การเป็นผู้ให้	4.95	0.26	มากที่สุด
44. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกันบน ความแตกต่างได้อย่างมีความสุข	2.91	0.69	ปานกลาง
45. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีทักษะเชิงบวก ปรับตัวได้ เป็นอย่างดีและมีความภูมิใจในตนเอง	4.88	0.32	มากที่สุด
46. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความซื่อสัตย์ รักความถูกต้องและความยุติธรรม	4.17	0.58	มาก
47. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรู้จักตั้งคำถาม หาเหตุผลและกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้	2.90	0.54	ปานกลาง
48. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีจินตนาการและความคิด สร้างสรรค์	2.68	0.52	ปานกลาง
49. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการใช้ ประสาทสัมผัสทั้ง 5 การใช้กล้ามเนื้อใหญ่และกล้ามเนื้อเล็ก	4.91	0.28	มากที่สุด
50. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในการสื่อสาร สรุปสิ่งที่เกิดจากการทำกิจกรรมได้	4.88	0.32	มากที่สุด
51. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีคุณลักษณะความรับผิดชอบ	4.92	0.25	มากที่สุด
52. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กสามารถเข้าใจตนเอง และผู้อื่น ได้สมวัย	2.80	0.69	ปานกลาง
53. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความรู้และทักษะทุกด้าน สมวัย ทั้งด้านภาษา ทักษะคณิตศาสตร์ ทักษะวิทยาศาสตร์ ทักษะสังคม และทักษะชีวิต	4.92	0.25	มากที่สุด
54. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีค่านิยมและภูมิใจ ในวัฒนธรรมท้องถิ่น	4.38	0.54	มาก
55. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีระเบียบวินัย สามารถ ควบคุมตนเองได้เป็นอย่างดี	4.87	0.41	มากที่สุด

ตารางที่ 20 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
56. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความขยันและทุ่มเททำงานด้วย ความมุ่งมั่น	4.97	0.16	มากที่สุด
57. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีจิตสำนึกประชาธิปไตย รักในสิทธิและหน้าที่ของตนเองต่อสังคม	4.90	0.34	มากที่สุด
58. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรู้จักประหยัดและอดออม	4.11	0.49	มาก
59. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความอดทน และรอคอย มุ่งมั่นสู่เป้าหมาย	4.95	0.20	มากที่สุด
60. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กได้รับการเตรียมพร้อม ให้มีสุขภาพจิตที่ดี เข้าใจสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ	4.65	0.53	มากที่สุด
61. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีองค์ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้น	4.98	0.11	มากที่สุด
62. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กสามารถใช้เทคโนโลยีเบื้องต้นได้	4.94	0.23	มากที่สุด
63. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กพัฒนาทักษะทางการคิด การสังเกต คิดเปรียบเทียบ คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแบบบูรณาการเบื้องต้นได้	4.78	0.41	มากที่สุด
64. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษภาษาคอมพิวเตอร์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย	4.38	0.54	มาก
65. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กพิเศษได้รับการดูแลและพัฒนาตามศักยภาพโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	4.42	0.67	มาก
66. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีสุขภาพที่แข็งแรง กระฉับกระเฉง และมีรูปร่างที่สมส่วนสมวัย	3.15	0.69	ปานกลาง
67. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็ก ใฝ่รู้ กล้าคิด กล้าทดลอง ค้นคว้าหาความจริงด้วยตนเอง	4.80	0.40	มากที่สุด
68. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภูมิใจในความเป็นคนไทย เรียนรู้วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีไทย	4.38	0.54	มาก

จากตารางที่ 20 พบว่า วัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$) เป้าหมายทั้ง 7 รายการมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ เป้าหมายรายการที่ 5 และ 7 มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมา คือ เป้าหมายรายการที่ 2 ($\bar{X} = 4.98$) และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ เป้าหมายรายการที่ 1 และ 4 ($\bar{X} = 4.85$) แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 9, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 19, 20, 21, 27, 29, 32, 33, 37, 41, 43, 45, 49, 50, 51, 53, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 62, 63 และ 67 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98-4.65$) รองลงมา คือ แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 1, 2, 22, 24, 25, 31, 36, 46, 54, 58, 64, 65 และ 68 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42-3.80$) และแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 4, 5, 7, 8, 26, 35 และ 38 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.50-2.30$)

ตารางที่ 21 ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการ
การศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านที่ 5 สื่อและแหล่งเรียนรู้			
วัตถุประสงค์ : เป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงานให้บริการทางวิชาการ ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ในการศึกษาวิจัย ทดลองและพัฒนา การศึกษาปฐมวัยให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม	4.32	0.53	มาก
เป้าหมาย			
1. เป็นต้นแบบในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับ เด็กปฐมวัย	4.55	0.52	มากที่สุด
2. เป็นแหล่งความรู้ด้านการจัดสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ และสื่อที่เอื้อ ต่อพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย	3.38	0.54	ปานกลาง
3. เป็นศูนย์ประสานงานให้บริการด้านสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการ ของเด็กปฐมวัย	2.85	0.49	ปานกลาง
แนวทางสู่การปฏิบัติ			
1. จัดสภาพแวดล้อมและบริการที่ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาตามธรรมชาติ อย่างเต็มศักยภาพทั้งในและนอกห้องเรียน	2.88	0.52	ปานกลาง
2. สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น	2.77	0.59	ปานกลาง
3. จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ปลอดภัย เพียงพอ และเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.50	0.58	มาก
4. พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ	4.84	0.40	มากที่สุด
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายระบบสารสนเทศและ แหล่งเรียนรู้	4.02	0.63	มาก
6. จัดทำแหล่งข้อมูลและสื่อเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้	2.41	0.55	ปานกลาง
7. จัดทำแหล่งข้อมูลชุมชนที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว	4.67	0.47	มากที่สุด
8. จัดบรรยายภาคีในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงในชีวิตประจำวัน	4.97	0.16	มากที่สุด
10. จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ และสื่อที่ใกล้ตัวเด็ก	4.87	0.33	มากที่สุด
11. กำหนดเป้าหมายในการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนให้ชัดเจน	4.67	0.53	มากที่สุด

ตารางที่ 21 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
12. จัดแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน ให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม ที่ช่วยพัฒนาการทางด้านร่างกายและการเข้าสังคมของเด็ก	4.97	0.16	มากที่สุด
13. จัดสื่อที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 สะท้อนวัฒนธรรม และสังคมที่เด็กอาศัยอยู่โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม	4.91	0.32	มากที่สุด
14. ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อ	4.95	0.20	มากที่สุด
15. จัดป้ายนิเทศเพื่อนำเสนอผลงานเด็กอย่างหลากหลาย	4.98	0.11	มากที่สุด
16. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	2.91	0.40	ปานกลาง
17. จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เสริมทักษะประสบการณ์ ทั้งทักษะภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะทางสังคม	4.97	0.16	มากที่สุด
18. จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้เสริมทักษะกระบวนการคิด แก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก	4.91	0.28	มากที่สุด
19. สร้างความร่วมมือระหว่างแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ	4.61	0.49	มากที่สุด
20. เชื่อมโยงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ อย่างคุ้มค่า	4.95	0.26	มากที่สุด
21. จัดสื่อที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตร และพัฒนาการของเด็ก	4.62	0.78	มากที่สุด
22. จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่อำนวยความสะดวกให้เด็กได้เรียนรู้ อย่างรอบด้าน	4.77	0.56	มากที่สุด
23. จัดอาคารสถานที่ที่เป็นเอกเทศ	4.65	0.61	มากที่สุด
24. จัดให้มีห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กโดยเฉพาะ	4.54	0.67	มากที่สุด
25. จัดให้มีบริเวณเพียงพอ มีความสะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย มีแสงสว่าง เพียงพอ อากาศถ่ายเทมีสีโทนอ่อน	4.97	0.16	มากที่สุด
26. จัดมุมประสบการณ์ต่างๆ ของเล่น โต๊ะ เก้าอี้มีขนาด และจำนวนที่เหมาะสมกับเด็ก	4.11	0.92	มาก
27. จัดสถานที่เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กรายบุคคลและ รายกลุ่ม	2.77	0.61	ปานกลาง
28. กำหนดข้อตกลงด้านการใช้เสียง การรักษาระเบียบข้อตกลงของห้อง	4.74	0.50	มากที่สุด
29. จัดสภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติสวยงาม ร่มรื่น ปลอดภัย สภาพอุปกรณ์และพื้นไม่ทำให้เกิดอันตรายแก่เด็ก	4.91	0.32	มากที่สุด

ตารางที่ 21 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
30. จัดให้มีที่เล่นน้ำและบ่อทรายพร้อมอุปกรณ์การเล่น	4.82	0.37	มากที่สุด
31. จัดบริเวณต่างๆให้มีทั้ง โชนเปียก แห้ง แข็ง อ่อนนุ่ม และพื้นที่ว่างที่มีแสงสว่าง สีสเหมาะสม	4.77	0.54	มากที่สุด
32. จัดห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องนอน โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องใช้ ที่เก็บของส่วนตัวของเด็กที่เพียงพอ สะอาด ปลอดภัย	4.91	0.28	มากที่สุด
33. จัดให้มีเครื่องเล่นสนาม บ้านตุ๊กตา บริเวณที่ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ พืชผักสวนครัว บริเวณสัตว์เลี้ยง และแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร	4.57	0.57	มากที่สุด
34. จัดสื่อของจริงในบริบทและวัฒนธรรมท้องถิ่นผนวกกับสื่อเทคโนโลยี	4.71	0.54	มากที่สุด
35. กำหนดมาตรการป้องกันไม่ให้เด็กตกเป็นทาสของสื่อเทคโนโลยี และใช้ให้เหมาะสมเกิดประโยชน์	2.88	0.62	ปานกลาง
36. จัดกิจกรรมให้เด็กใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อสร้างองค์ความรู้จากการศึกษาค้นคว้าปฏิบัติการเล่นด้วยตนเอง	4.84	0.40	มากที่สุด
37. ส่งเสริมการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ในลักษณะร่วมเรียน ร่วมรู้ ร่วมสร้างและร่วมเข้าใจของเด็กมากขึ้น	4.05	0.58	มาก
38. กำหนดนโยบายการใช้สื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ที่เน้น จุดมุ่งหมายการเรียนรู้ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา และชุมชน	3.87	0.65	มาก
39. จัดสื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและเป็นสิ่งที่ไม่แปลก หรือแตกต่างจากสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น	2.97	0.61	ปานกลาง
40. ส่งเสริมการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้มีหลายหลากมิติ ให้เป็นกระจกเงาสะท้อนพัฒนาการของเด็กได้เป็นอย่างดี	4.10	0.61	มาก
41. พัฒนาสื่อที่สามารถตอบสนองความต้องการ กระตุ้นให้เด็ก อยากรู้ อยากเห็น	4.92	0.25	มากที่สุด
42. จัดหาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ ที่มีคุณภาพ มีความหลากหลาย ทั้งรูปแบบ มิติ และเพียงพอต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้	4.92	0.31	มากที่สุด
43. ส่งเสริมให้ใช้สื่อเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่พาเด็กไปสู่การค้นพบ องค์ความรู้อย่างสร้างสรรค์ส่งเสริมกระบวนการคิดและการแก้ปัญหา	4.07	0.62	มาก
44. ติดตามประเมินผลการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.94	0.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 21 พบว่า วัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เป้าหมายรายการที่ 1 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) รองลงมา คือ เป้าหมายรายการที่ 2 ($\bar{X} = 3.38$) และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือเป้าหมายรายการที่ 3 ($\bar{X} = 2.85$) แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 41, 42 และ 44 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98-4.54$) รองลงมา คือแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 3, 5, 9, 26, 37, 38, 40 และ 43 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50-3.87$) และแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 2, 6, 16, 27, 35 และ 39 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.97-2.77$)

ตารางที่ 22 ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิด้านบุคลากร

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านที่ 6 บุคลากร			
วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ครูเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม	4.11	0.62	มาก
เป้าหมาย			
1. ครูมีความรู้และคุณวุฒิทางการศึกษาปฐมวัย	4.94	0.28	มากที่สุด
2. ครูมีความสามารถมีทักษะความชำนาญในการจัดประสบการณ์พัฒนาเด็กให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	4.12	0.75	มาก
3. ครูมีบุคลิกภาพดี มีคุณธรรมจริยธรรมมีความรักและเข้าใจเด็กปฐมวัยทุกประเภท	4.94	0.23	มากที่สุด
4. ครูเป็นผู้ประสานงานให้บริการทางวิชาการศึกษาวิจัย ทดลอง และพัฒนาการศึกษาปฐมวัย	3.05	0.63	ปานกลาง
แนวทางสู่การปฏิบัติ			
1. กำหนดคุณสมบัติครูด้านคุณวุฒิต้องจบการศึกษาสาขาปฐมวัย	4.90	0.30	มากที่สุด
2. ส่งเสริมสนับสนุนครูให้มีการพัฒนาที่ทันสมัย มีความสามารถและความชำนาญด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก	4.91	0.32	มากที่สุด
3. จัดครูมีวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ	4.84	0.36	มากที่สุด
4. มอบอำนาจให้สถานศึกษาสามารถสรรหาและบรรจุแต่งตั้งครูได้เอง	2.75	0.57	ปานกลาง
5. ทำข้อตกลง (MOU) ในการพัฒนาบุคลากรกับสถาบันอุดมศึกษาโดยตรง	2.88	0.46	ปานกลาง
6. ส่งเสริมให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.98	0.11	มากที่สุด
7. พัฒนาคูอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ	3.02	0.29	ปานกลาง
8. จัดให้มีครูเพียงพอตามอัตราส่วนระหว่างครูกับเด็ก	4.61	0.49	มากที่สุด
9. ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีคุณธรรมจริยธรรม	2.77	0.56	ปานกลาง
10. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีการบูรณาการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการเล่นของเด็ก	2.85	0.66	ปานกลาง
11. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรับผิดชอบ ขยันหมั่นเพียรและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ	4.95	0.20	มากที่สุด

ตารางที่ 22 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
12. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอื่นให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ตระหนักในการเป็นแบบอย่างที่ดี	2.85	0.66	ปานกลาง
13. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาอื่นให้เข้าใจแนวทางการจัดการศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย	2.78	0.63	ปานกลาง
14. จัดระบบติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพ	3.04	0.57	ปานกลาง
15. ส่งเสริมให้ครูสามารถประเมินพัฒนาการของเด็กครอบคลุมทุกด้านอย่างเหมาะสมตามวัยและสอดคล้องกับสภาพจริง	2.70	0.49	ปานกลาง
16. จัดเตรียมครูหรือนักการศึกษาพิเศษเพื่อช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ	4.75	0.49	มากที่สุด
17. พัฒนาครูให้มีคุณสมบัติเหมาะสมกับลักษณะงานตามมาตรฐาน	3.00	0.17	ปานกลาง
18. ส่งเสริมให้ครูมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี	4.87	0.37	มากที่สุด
19. พัฒนาครูให้รักความสะอาดมีระเบียบวินัย	4.81	0.39	มากที่สุด
20. พัฒนาครูให้สามารถจัดประสบการณ์เชิงก้าวหน้า	4.90	0.34	มากที่สุด
21. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีแผนการจัดประสบการณ์และนำไปใช้จริง	4.71	0.56	มากที่สุด
22. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียน	2.57	0.69	ปานกลาง
23. ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์ กำหนดตัวบ่งชี้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการจัดประสบการณ์	4.85	0.35	มากที่สุด
24. ส่งเสริมให้ครูประเมินพัฒนาการของเด็กและนำมาปรับในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพ	4.97	0.16	มากที่สุด
25. ส่งเสริมให้ครูมีวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน	2.60	0.54	ปานกลาง
26. ส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูเพื่อพัฒนาและสร้างองค์ความรู้	4.87	0.37	มากที่สุด
27. พัฒนาให้ครูมีความรู้ความสามารถในการนำเอาหลักการปรัชญาของการจัดการศึกษาปฐมวัยมาพัฒนาหลักสูตรและนำสู่การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์	4.81	0.39	มากที่สุด
28. พัฒนาครูให้พูดจาไพเราะ สุภาพอ่อนหวานใช้ภาษาถูกต้องชัดเจนเหมาะสม เป็นแบบอย่างแก่เด็ก	4.94	0.23	มากที่สุด

ตารางที่ 22 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
29. พัฒนาครูให้แต่งกายดี สะอาด สุภาพเรียบร้อย มีมารยาทเหมาะสม มีกิริยาท่าทางที่สง่าผ่าเผยสุภาพเรียบร้อยตามกาลเทศะ	4.70	0.52	มากที่สุด
30. พัฒนาครูให้มีคุณธรรมจริยธรรมตามแบบแผนของวิชาชีพครู มีใจรัก ศรัทธาในวิชาชีพ	4.72	0.44	มากที่สุด
31. พัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการและควบคุมชั้นเรียน	4.92	0.25	มากที่สุด
32. พัฒนาครูให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก	4.38	0.85	มาก
33. พัฒนาครูให้ใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็ก	2.72	0.61	ปานกลาง
34. พัฒนาครูให้ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในพรหมวิหาร 4 คือ มีใจเมตตา มีความกรุณา มีมุทิตา และมีอุเบกขา	2.98	0.55	ปานกลาง
35. พัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดประสบการณ์ และงาน ในหน้าที่ของครู มีจิตวิทยาในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย และผลดีสื่อของเล่น	2.88	0.57	ปานกลาง
36. ส่งเสริมให้ครูปฐมวัยมีทักษะการทำงานร่วมกับ ผู้ปกครองและชุมชน	2.62	0.68	ปานกลาง
37. ส่งเสริมให้ครูมีเจตคติที่ดี ต่อเด็ก ผู้ปกครอง และชุมชน รับฟัง ความคิดเห็นความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน	2.62	0.61	ปานกลาง
38. พัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริม ให้เด็กมีพัฒนาการสมวัย เข้าใจธรรมชาติและ ความแตกต่าง ระหว่างบุคคลของเด็กปฐมวัย	2.90	0.34	ปานกลาง
39. พัฒนาให้ครูสามารถประยุกต์ใช้เทคนิค วิธีการ นวัตกรรม เทคโนโลยี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรม	4.82	0.37	มากที่สุด
40. สนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีความประพฤติดี เป็นแบบอย่าง การดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรม ของศาสนา	4.80	0.46	มากที่สุด
41. สนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพอันดี มีทักษะความสามารถในการประสานให้ทุกฝ่ายร่วมมือกัน ในการพัฒนาเด็กตามบทบาทหน้าที่	2.61	0.59	ปานกลาง
42. สนับสนุนส่งเสริมครูเป็นผู้ทุ่มเท เสียสละ ช่วยเหลือเด็กอย่างต่อเนื่อง	4.85	0.39	มากที่สุด

ตารางที่ 22 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
43. สนับสนุนส่งเสริมครูให้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ วิชาชีพ การประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย รักและศรัทธา ในวิชาชีพ รับผิดชอบ และเป็นแบบอย่างที่ดี	4.95	0.20	มากที่สุด
44. สนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีสมรรถนะที่เหมาะสม ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ การเป็นนักบริการที่ดี และมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม	4.92	0.35	มากที่สุด
45. ส่งเสริมให้ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์ เชื่อมมั่น ในตนเอง วุฒิภาวะทางอารมณ์สูง จิตใจมั่นคง หนักแน่น อดทน อดกลั้น มุ่งมั่นอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	3.92	0.54	มาก
46. สนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีความรับผิดชอบต่อ กล้าแสดงความคิดเห็น มีมนุษยสัมพันธ์ดีเป็นที่ยอมรับมีความรับผิดชอบต่อ กระตือรือร้น คล่องแคล่วว่องไว มีบุคลิกดีเป็นแบบอย่างที่ดี	2.60	0.57	ปานกลาง
47. เพิ่มพูนทักษะและความสามารถในการปฏิบัติการสอน และสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆอย่างหลากหลาย	2.45	0.62	น้อย
48. คัดเลือกครูโดยใช้ระบบความโปร่งใสและความรู้ความสามารถ เป็นหลัก	2.67	0.58	ปานกลาง
49. ส่งเสริมให้ครูเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างชัดเจน และเข้าใจระเบียบการปฏิบัติงาน	2.32	0.63	น้อย
50. พัฒนาบุคลากรให้มีพื้นฐานความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัย	4.55	0.58	มากที่สุด
51. มีการกำกับ ตรวจสอบพฤติกรรมของบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยจากสังคมและผู้ปกครองอย่างเข้มข้น	2.47	0.65	น้อย
52. ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทุกฝ่ายยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มองโลกในแง่ดี ยอมรับแนวคิดใหม่อย่างมีเหตุผล	2.98	0.26	ปานกลาง
53. ส่งเสริมให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเอง พร้อมรับความท้าทาย และการแข่งขัน	2.87	0.41	ปานกลาง
54. ส่งเสริมให้ครูมีความรอบรู้ในด้านการบริหารจัดการ และด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นอย่างดี	2.88	0.32	ปานกลาง

ตารางที่ 22 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
55. ส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศ สื่อ และเทคโนโลยี	2.91	0.60	ปานกลาง
56. สนับสนุนให้ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดประสบการณ์	2.95	0.26	ปานกลาง
57. สถานศึกษามีระบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความเข้าร่วมกันในการปฏิบัติงาน	2.97	0.37	ปานกลาง
58. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงมีความรักและเมตตาเด็ก ใจเย็น สุขุม ยิ้มแย้มแจ่มใส	4.85	0.35	มากที่สุด
59. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงมีความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมเด็ก	4.82	0.37	มากที่สุด
60. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงมีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก	2.90	0.34	ปานกลาง
61. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงมีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการดูแลเด็ก	4.87	0.37	มากที่สุด
62. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงมีความรู้เรื่องสุขอนามัย การปฐมพยาบาลเบื้องต้น	4.81	0.39	มากที่สุด
63. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงรู้จักเรียนรู้เด็กเป็นรายบุคคล	2.77	0.51	ปานกลาง
64. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงมีทักษะการจัดเด็กเข้าร่วมกิจกรรม	2.81	0.49	ปานกลาง
65. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงมีทักษะการช่วยเหลือเด็ก	2.94	0.23	ปานกลาง
66. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงมีความสามารถในการกระตุ้นเร้าเด็กให้เกิดความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม	2.70	0.72	ปานกลาง
67. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงมีความสามารถในการปลอบโยนเมื่อเด็กร้องไห้ ขวนเด็กพูดคุ้ย เอาใจใส่เด็ก	2.97	0.37	ปานกลาง
68. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงมีความสามารถในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กตามวัย	2.58	0.69	ปานกลาง
69. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงเป็นผู้มีวุฒิภาวะ อารมณ์มั่นคง มีสติ มีเหตุผล สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า	2.84	0.58	ปานกลาง
70. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงมีความเป็นผู้นำ ช่างสังเกต	2.92	0.46	ปานกลาง
71. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงแต่งกายเป็นแบบอย่างที่ดี สุภาพเรียบร้อยอ่อนโยน พุดจาไพเราะ มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใส	2.74	0.50	ปานกลาง
72. ส่งเสริมให้พี่เลี้ยงความรับผิดชอบ มีความรัก เมตตาต่อเด็ก	2.87	0.56	ปานกลาง
73. จัดหาพี่เลี้ยงที่มีอายุมากกว่า 20 ปีขึ้นไป	2.78	0.50	ปานกลาง
74. จัดหาพี่เลี้ยงที่มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ไม่มีโรคติดต่อ ได้รับการตรวจสุขภาพและมีใบรับรองแพทย์ประกอบเป็นหลักฐาน	2.94	0.47	ปานกลาง

ตารางที่ 22 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
75. จัดหาที่เลี้ยงมีสุขภาพจิตดี ไม่เป็นคนวิกลจริต โรคจิต โรคประสาท ไม่มีประวัติการทำผิดหรือได้รับโทษทางกฎหมาย	2.65	0.75	ปานกลาง
76. จัดหาที่เลี้ยงมีความประพฤติดี ไม่ทำผิดศีลธรรมอันดีของสังคม ไม่ติดหรือเสพสารเสพติด	2.87	0.56	ปานกลาง
77. จัดหาที่เลี้ยงที่มีใจรักเด็ก มีลักษณะนิสัยนุ่มนวลอ่อนโยน มีความอดทนและรับผิดชอบต่อหน้าที่	2.90	0.45	ปานกลาง
78. จัดระบบสนับสนุน การสร้างขวัญ กำลังใจในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน โดยใช้การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ	2.90	0.34	ปานกลาง

จากตารางที่ 22 พบว่า วัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) เป้าหมายรายการที่ 3 และ 1 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.93$) และ ($\bar{X} = 4.94$) ตามลำดับ รองลงมาคือเป้าหมายรายการที่ 2 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือเป้าหมายรายการที่ 4 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.05$) แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 1, 2, 3, 6, 8, 11, 16, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 39, 40, 42, 43, 44, 50, 58, 59, 61 และ 62 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98-4.55$) รองลงมาคือแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 32 ($\bar{X} = 4.38$) และรายการที่ 45 ($\bar{X} = 3.92$) มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก และแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 47, 49 และ 51 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.47-2.32$)

ตารางที่ 23 ระดับความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน

รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน			
วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นศูนย์ต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพในการประสานงานการให้บริการทางวิชาการ แหล่งศึกษาวิจัย ทดลอง และพัฒนาการศึกษาปฐมวัยของชุมชนและสังคม	3.35	0.81	ปานกลาง
เป้าหมาย			
1. โรงเรียนเป็นศูนย์ต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยในการประสานงานการให้บริการทางวิชาการ แนะนำขอรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน	4.88	0.36	มากที่สุด
2. โรงเรียนเป็นศูนย์ต้นแบบเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ วิจัย ทดลอง และพัฒนาด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย	2.92	0.64	ปานกลาง
3. โรงเรียนเป็นศูนย์ต้นแบบเป็นแหล่งทดลองฝึกประสบการณ์นิเทศ ติดตามและประเมินผลด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย	2.82	0.65	ปานกลาง
4. โรงเรียนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชน	2.58	0.75	ปานกลาง
5. ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจคุณภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	3.74	0.79	มาก
แนวทางสู่การปฏิบัติ			
1. ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนและองค์กรต่างๆทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการด้านการพัฒนาเด็ก	4.50	0.53	มาก
2. ส่งเสริมให้ครอบครัว ชุมชนและโรงเรียนสร้างความร่วมมือกันในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก	4.65	0.50	มากที่สุด
3. ให้บริการความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครองและชุมชน	2.72	0.63	ปานกลาง
4. จัดกิจกรรมส่งเสริมการแสวงหาแหล่งข้อมูลความรู้และสร้างเครือข่ายด้านการพัฒนาเด็ก	4.67	0.50	มากที่สุด
5. เผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการปฐมวัยแก่ชุมชนโดยใช้สื่อที่หลากหลาย	2.72	0.61	ปานกลาง
6. ประชาสัมพันธ์การให้บริการและความร่วมมือทางวิชาการแก่ผู้เกี่ยวข้อง	4.57	0.57	มากที่สุด
7. จัดประชุมสร้างความตระหนักและสร้างเครือข่ายผู้ปกครอง	4.37	0.72	มาก

ตารางที่ 23 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
8. ให้โอกาสชุมชนได้ร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน	4.67	0.53	มากที่สุด
9. จัดเสวนา ประชุม อบรม จัดทำเว็บไซต์เผยแพร่ความรู้ข่าวสารต่างๆ	2.68	0.62	ปานกลาง
10. จัดกิจกรรมเปิดห้องเรียนสู่สาธารณชน	4.91	0.32	มากที่สุด
11. จัดป้ายนิเทศแสดงความก้าวหน้าและผลงานทางวิชาการของเด็ก	4.88	0.32	มากที่สุด
12. จัดกิจกรรมให้เด็กเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจที่ดีแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง	4.94	0.23	มากที่สุด
13. สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองและชุมชนในการคิดแก้ปัญหาต่างๆ อย่างมีคุณค่า	3.08	0.53	ปานกลาง
14. จัดกิจกรรมที่หลากหลายในการทำงานร่วมกับชุมชน	2.74	0.58	ปานกลาง
15. จัดกิจกรรมสร้างสำนึกร่วม เพื่อการเข้าใจปัญหาเด็กและเรียนรู้ร่วมกันของผู้ปกครองและครู (เยี่ยมบ้าน)	4.85	0.35	มากที่สุด
16. กำหนดเป้าหมายของการประสานงานและการบริการแก่ชุมชน	2.81	0.62	ปานกลาง
17. ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนและร่วมกิจกรรมกับชุมชน	4.95	0.20	มากที่สุด
18. จัดให้คำแนะนำปรึกษาในด้านการพัฒนาเด็กแก่ผู้สนใจ	2.80	0.62	มากที่สุด
19. เชิญผู้ปกครองและชุมชนมาร่วมกิจกรรมในชั้นเรียน	4.95	0.20	มากที่สุด
20. ให้บริการยืมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และใช้อาคารสถานที่แก่ชุมชน	4.91	0.32	มากที่สุด
21. รายงานผลการเรียนเด็กและผลการดำเนินงานต่างๆ ให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง	4.21	0.53	มาก
22. ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน	4.90	0.34	มากที่สุด
23. ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนร่วมชื่นชมและภาคภูมิใจในผลการดำเนินงาน	4.98	0.11	มากที่สุด
24. จัดทำแผนการขอรับความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากชุมชนที่ชัดเจน	4.97	0.16	มากที่สุด
25. จัดกิจกรรมระดมความคิดของประชาชนเกี่ยวกับความต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนา	4.98	0.11	มากที่สุด
26. จัดทำคู่มือผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน	4.84	0.36	มากที่สุด

ตารางที่ 23 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
27. ส่งเสริมและประสานเครือข่ายจากครอบครัวและชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการจัดการศึกษา	4.98	0.11	มากที่สุด
28. ให้เครือข่ายผู้ปกครองมาร่วมในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน	5.00	0	มากที่สุด
29. จัดระบบงานข้อมูลสารสนเทศด้านการช่วยเหลือและสนับสนุน จากครอบครัวและชุมชน	3.00	0.41	ปานกลาง
30. จัดพิธีมอบโล่เกียรติคุณเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติผู้มีอุปการคุณ	4.92	0.25	มากที่สุด
31. ส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียน กับพ่อแม่ ผู้ปกครองและชุมชนบนพื้นฐานของความจริง ที่สามารถตรวจสอบได้โปร่งใสยุติธรรม เป็นระบบทุกขั้นตอน	2.58	0.52	ปานกลาง
32. จัดระบบกำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน ในการช่วยเหลือและสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน อย่างต่อเนื่อง	4.90	0.30	มากที่สุด
33. กำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ของโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน และผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน	2.97	0.29	ปานกลาง
34. จัดประชุมผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	2.82	0.63	ปานกลาง
35. จัดให้มีการจัดทำแผนประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน ของโรงเรียนที่ชัดเจน	4.04	0.39	มาก
36. สนับสนุนงบประมาณเพื่อการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ อย่างเพียงพอ	4.92	0.25	มากที่สุด
37. ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของสถานศึกษาด้วยสื่อ ที่หลากหลาย	4.95	0.20	มากที่สุด
38. นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของโรงเรียน	2.77	0.45	ปานกลาง
39. จัดทำเว็บไซต์ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงาน ของโรงเรียนให้สามารถแสดงความคิดเห็นได้	2.68	0.46	ปานกลาง
40. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้การประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือ ในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการดำเนินงาน	4.94	0.23	มากที่สุด

ตารางที่ 23 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
41. มีการประเมินผลการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	4.92	0.25	มากที่สุด
42. จัดทำและส่งสารถึงผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง	2.61	0.59	ปานกลาง
43. สนับสนุนให้มีการวิจัยเพื่อการตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนและให้มีการนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและจริงจัง	3.04	0.52	ปานกลาง
44. ส่งเสริมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน	3.22	0.64	ปานกลาง
45. ใช้การบริหารในรูปองค์คณะที่มีความโปร่งใสตรวจสอบได้	3.15	0.47	ปานกลาง
46. ใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง	3.04	0.57	ปานกลาง
47. เพิ่มระดับปัจจัยความสัมพันธ์กับระดับความพึงพอใจ เช่น เงินเดือน ตำแหน่งหน้าที่ การยอมรับนับถือ สวัสดิการอื่นๆ	2.70	0.59	ปานกลาง
48. ส่งเสริมและให้โอกาสแก่ครูและบุคลากรในการพัฒนาตนเองให้สามารถนำความรู้มาพัฒนาการจัดประสบการณ์ได้อย่างเต็มศักยภาพ	3.10	0.56	ปานกลาง
49. จัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นสัดส่วน สะอาด และเอื้อต่อการทำงาน มีวัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก	3.12	0.37	ปานกลาง
50. ส่งเสริมการมีส่วนร่วม โดยให้อิสระในการปฏิบัติงานให้อำนาจในการตัดสินใจและให้บุคลากรในสถานศึกษารู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษา	2.80	0.75	ปานกลาง
51. ส่งเสริมให้ผู้บริหาร บุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครอง และชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวก มีระบบการสื่อสารที่ชัดเจนยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันและกัน	4.22	0.51	มาก
52. จัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน ให้มีความกระตือรือร้นเต็มใจให้ความร่วมมือ ได้รับการยอมรับและได้รับความไว้วางใจจากผู้ร่วมงานในการปฏิบัติงาน	2.82	0.83	ปานกลาง
53. จัดให้มีการประเมินความพึงพอใจการดำเนินงานเป็นระยะ	4.91	0.32	มากที่สุด

ตารางที่ 23 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
54. สนับสนุนการจัดการแข่งขันทักษะทางวิชาการในระดับต่างๆ ของเด็ก	2.78	0.67	ปานกลาง
55. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน ในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น	4.82	0.44	มากที่สุด
56. ส่งเสริมรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่หลากหลาย เพื่อเป็นต้นแบบการบริการทั้งในระบบ นอกบบและ ตามอัคราศัย	2.71	0.59	ปานกลาง
57. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ครูมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน	3.02	0.44	ปานกลาง
58. สถานศึกษาและชุมชนจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจให้กับเด็ก	2.72	0.67	ปานกลาง
59. สร้างความตื่นตัวให้ชุมชนเฝ้าระวังและการดูแล ตามหลักพัฒนาการเด็กปฐมวัย	2.77	0.64	ปานกลาง
60. ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	2.71	0.66	ปานกลาง

จากตารางที่ 23 พบว่า วัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) เป้าหมายรายการที่ 1 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$) รองลงมาคือ เป้าหมายรายการที่ 5 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ เป้าหมายรายการที่ 4 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.54$) แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 2, 4, 6, 8, 10, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 32, 36, 37, 40, 41 และ 53 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00-4.57$) รองลงมาคือแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 1, 7, 21, 35 และ 51 ($\bar{X} = 4.50-4.04$) มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก และแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 3, 5, 9, 13, 14, 16, 29, 31, 33, 34, 38, 39, 42-50, 52, 54, และ 56-60 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.22-2.58$)

ตอนที่ 3 การประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย (ผลการวิจัยระยะที่ 3)

ในตอนที 3 นี้ ผู้วิจัยได้ประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders Seminar) จัดขึ้นเมื่อวันเสาร์ ที่ 15 มีนาคม 2557 ณ ห้องประชุมคอนสาร โรงแรมชัยภูมิปาร์ค อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ/เครือข่าย จำนวน 5 คน และครูหัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ/เครือข่าย จำนวน 5 คน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นและประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิพร้อมให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินงาน ดังนี้

1. ผู้วิจัยส่งข้อเสนอเชิงนโยบายไปให้ผู้ที่จะเข้าร่วมสนทนากลุ่มล่วงหน้าพร้อมกับหนังสือเชิญ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มศึกษาและทำความเข้าใจในเนื้อหา

2. ในวันประชุมผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนการได้มาของข้อเสนอเชิงนโยบาย วัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ และให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ผู้วิจัยได้จดบันทึกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำมาสังเคราะห์เพิ่มเติมและปรับปรุงข้อเสนอเชิงนโยบายให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป ขั้นตอนสุดท้ายได้ให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ ของข้อเสนอเชิงนโยบาย จากการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า ข้อเสนอเชิงนโยบาย มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ เป็นส่วนมาก และมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังที่จะนำเสนอในลำดับต่อไป

1. ผลจากการสนทนากลุ่ม

จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ เพื่อประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย สรุปได้ดังนี้

- 1.1 ด้านความสอดคล้อง ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกัน คือ ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดชัยภูมิ มีความสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและสภาพปัญหาการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบัน รวมทั้งครอบคลุมความต้องการของผู้นำนโยบายสู่การปฏิบัติ

- 1.2 ด้านความเหมาะสม ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกัน คือ ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยจังหวัดชัยภูมิมีขั้นตอนการได้มาที่น่าเชื่อถือ

มีความเป็นสากลและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

1.3 ด้านความมีประโยชน์ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกัน คือ ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยจังหวัดชัยภูมิ มีประโยชน์ต่อผู้บริหารและโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย หากนำไปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพเด็ก จะสร้างความเชื่อถือจากทุกฝ่ายมากขึ้น

1.4 ด้านความเป็นไปได้ ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกัน คือ ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยจังหวัดชัยภูมิ มีความเป็นไปได้เพราะมีรายละเอียดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ และสามารถเป็นแนวทางนำไปกำหนดระเบียบต่างๆ โดยไม่ขัดต่อระเบียบของหน่วยงานต้นสังกัด

นอกจากนี้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มยังได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างกว้างขวาง ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์จัดประเด็น เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนี้

1) ด้านการบริหารจัดการ

ควรพัฒนาผู้บริหารให้มีความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารและครูเกี่ยวกับภาระงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ตามผลการสนทนาต่อไปนี้

“.....ควรจัดให้มีการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารงานปฐมวัยให้เข้าใจ ทั้งหลักสูตรและกระบวนการพัฒนาเด็กทั้ง ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา แก่ผู้บริหาร.....” (ผู้บริหาร โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 1)

“.....ควรสร้างความตระหนักเกี่ยวกับภาระงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบแก่ผู้บริหารและครู.....” (ครูหัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 1)

2) ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร

ควรสร้างเครือข่ายในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ ตามผลการสนทนาต่อไปนี้

“.....ให้มีการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อให้สัมพันธ์กับการใช้สื่อ นวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน.....” (ศึกษานิเทศก์ 1)

“.....ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและจัดประกวดวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีและเผยแพร่แก่ผู้สนใจนำไปใช้.....” (ศึกษานิเทศก์ 2)

“.....สร้างเครือข่ายในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยอย่างหลากหลาย.....”

(ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 2)

“.....จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นสาระเกี่ยวกับท้องถิ่นที่เด็กอาศัยอยู่.....”

(ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ 3)

3) ด้านการให้บริการ

ควรประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในการศึกษาวิจัย เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนรู้และระดมทรัพยากร ดังผลการสนทนาต่อไปนี้

“.....โรงเรียนต้องมีความพร้อมในการเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัยให้กับโรงเรียนเครือข่าย.....” (ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ 3)

“.....ประสานความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษา ในการศึกษาวิจัยและเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย.....” (ศึกษานิเทศก์ 2)

“.....สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนรู้และระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษาปฐมวัย.....” (ครูหัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 2)

4) ด้านคุณภาพผู้เรียน

ควรกำหนดอัตลักษณ์เด็กให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและนโยบายการศึกษาปฐมวัย จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรปฐมวัยกำหนด จัดกิจกรรมตามโครงการบ้านวิทยาศาสตร์น้อยเพื่อเป็นพื้นฐานให้เด็กมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ ตามผลการสนทนาต่อไปนี้

“.....จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรปฐมวัยกำหนด.....” (ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 4)

“.....ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมตามโครงการบ้านวิทยาศาสตร์น้อยเพื่อเป็นพื้นฐานให้เด็กมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์.....” (ครูหัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 2)

“.....ควรมีการกำหนดอัตลักษณ์เด็กให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและนโยบายการศึกษาปฐมวัย.....” (ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 5)

5) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้

วางแผนการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ กำหนดจุดประสงค์ในการนำเด็กไปศึกษาแหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน ตามผลการสนทนาต่อไปนี้

“.....ดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยมีการวางแผนการดำเนินการอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง.....” (ครูหัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 3)

“.....ครูกำหนดจุดประสงค์ในการจัดประสบการณ์ให้เด็กไปศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกห้องเรียนอย่างชัดเจน.....” (ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 6)

“.....จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เหมือนบ้าน ห้องเรียนเย็นสบายมีอากาศถ่ายเท แสงสว่างเพียงพอ.....” (ครูหัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 4)

6) ด้านบุคลากร

ควรพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละบุคคลด้าน (ID PLAN) ด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง กำหนดภาระงานและบทบาทหน้าที่ของครูและพี่เลี้ยงให้ชัดเจน จัดสวัสดิการเพื่อสร้างขวัญกำลังใจแก่บุคลากรอย่างทั่วถึง ตามผลการสนทนาต่อไป

“.....ควรมีการพัฒนาบุคลากรด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยกำหนดคุณลักษณะให้ครอบคลุม ชัดเจนและจัดทำแผนพัฒนารายบุคคล (ID PLAN) เพื่อให้บุคลากรได้รับการพัฒนาตามที่เขาต้องการ.....” (ศึกษานิเทศก์ 3)

“.....ส่งเสริมให้ครูและพี่เลี้ยงได้รับการพัฒนาอยู่เสมอทั้งการศึกษาเอกสาร การศึกษาดูงาน การอบรม ประชุม สัมมนา โดยเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านปฐมวัย มาให้ความรู้.....” (ศึกษานิเทศก์ปฐม 3)

“.....จัดกิจกรรมให้บุคลากรได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง.....” (ศึกษานิเทศก์ 3)

“.....กำหนดภาระงานและบทบาทหน้าที่ของครูและพี่เลี้ยงให้ชัดเจน.....” (ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 6)

“.....จัดสวัสดิการเพื่อสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่บุคลากรอย่างทั่วถึง.....” (ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 6)

7) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน

จัดกิจกรรมพัฒนาพ่อแม่ผู้ปกครอง สสำรวจความพึงพอใจกับผู้ปกครองและชุมชนอย่างสม่ำเสมอและนำผลพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบ ตามผลการสนทนาต่อไป

“.....จัดกิจกรรมพัฒนาพ่อแม่ผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตรงกันในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก.....” (ศึกษานิเทศก์ 2)

“.....มีการสำรวจความพึงพอใจกับผู้ปกครองและชุมชนอย่างสม่ำเสมอและนำผลการสำรวจมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง.....” (ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 4)

“.....ประชาสัมพันธ์ผลสำเร็จในการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบด้วยวิธีการที่หลากหลาย.....” (ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 1)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบายในภาพรวมตามเกณฑ์ ความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้

จากการพิจารณาตรวจสอบประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวม ด้วยแบบประเมินที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาด้านการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารระดับนโยบายของเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษานิเทศก์ จำนวน 5 คน ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย จำนวน 5 คน และครูหัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบหรือศูนย์เครือข่าย จำนวน 5 คน ได้ผลการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 24 ผลการประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จังหวัดชัยภูมิในภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ด้านความสอดคล้อง	4.78	0.14	มากที่สุด
2. ด้านความเหมาะสม	4.58	0.18	มากที่สุด
3. ด้านความมีประโยชน์	4.96	0.08	มากที่สุด
4. ด้านความเป็นไปได้	4.54	0.19	มากที่สุด
รวม	4.72	0.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 24 พบว่า ผลการตรวจสอบประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความมีประโยชน์ ($\bar{X}=4.96$) รองลงมา คือ ด้านความสอดคล้อง ($\bar{X}=4.78$) ด้านความเหมาะสม ($\bar{X}=4.58$) และด้านความเป็นไปได้ ($\bar{X}=4.54$) ตามลำดับ

ตารางที่ 25 ผลการประเมินความสอดคล้อง ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษา

โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยระดับชาติ	4.93	0.25	มากที่สุด
2. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ	4.86	0.35	มากที่สุด
3. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการศึกษาปฐมวัย	5.00	0	มากที่สุด
4. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความสอดคล้องและครอบคลุมความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัย	4.93	0.25	มากที่สุด
5. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบภายในเอง ได้แก่ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางการปฏิบัติ และตัวชี้วัดความสำเร็จ	4.20	0.41	มาก
รวม	4.78	0.14	มากที่สุด

จากตารางที่ 25 พบว่า ผลการประเมินตามเกณฑ์ความสอดคล้องของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.78$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด 4 รายการ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ รายการที่ 3 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการศึกษาปฐมวัย ($\bar{X}=5.00$) รายการที่ 1 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยระดับชาติ ($\bar{X}=4.93$) รายการที่ 4 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความสอดคล้องและครอบคลุมความต้องการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับปฐมวัย ($\bar{X}=4.93$) และรายการที่ 2 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยของกระทรวง ศึกษาธิการ ($\bar{X}=4.86$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่ 5 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความสอดคล้องกับองค์ประกอบภายในเอง คือ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางสู่การปฏิบัติและตัวชี้วัดความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$)

ตารางที่ 26 ผลการประเมินความเหมาะสมของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษา
โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีกระบวนการได้มาเหมาะสม ถูกต้องตามขั้นตอนที่น่าเชื่อถือ	5.00	0	มากที่สุด
2. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความเหมาะสมครอบคลุม ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.20	0.41	มาก
3. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีถ้อยคำ ประโยค และสำนวน ภาษาที่เหมาะสมไม่กำกวม	3.93	0.45	มาก
4. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีการจัดกลุ่ม จัดลำดับ การนำเสนอแต่ละด้านอย่างเหมาะสม	4.73	0.45	มากที่สุด
5. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นได้สะท้อนจุดเด่น มีความเป็นสากล และมีมาตรฐานสอดคล้องกับ โรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย	4.86	0.51	มากที่สุด
6. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความเหมาะสม กับสถานการณ์ทางการศึกษาในปัจจุบัน	4.80	0.41	มากที่สุด
รวม	4.58	0.18	มากที่สุด

จากตารางที่ 26 พบว่า ผลการประเมินตามเกณฑ์ความเหมาะสมของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด 4 รายการ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ รายการที่ 1 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้น มีกระบวนการได้มาเหมาะสมถูกต้องตามขั้นตอนที่น่าเชื่อถือ ($\bar{X} = 5.00$) รายการที่ 5 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นได้สะท้อนจุดเด่น มีความเป็นสากล และมีมาตรฐานสอดคล้องกับโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย ($\bar{X} = 4.86$) รายการที่ 6 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ทางการศึกษาในปัจจุบัน ($\bar{X} = 4.80$) และรายการที่ 4 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้น มีการจัดกลุ่ม จัดลำดับการนำเสนอแต่ละด้านอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.73$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่ 2 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความเหมาะสมครอบคลุมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ($\bar{X} = 4.20$) และรายการที่ 3 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีถ้อยคำ ประโยค และสำนวน ภาษาที่เหมาะสม ไม่กำกวม ($\bar{X} = 3.93$) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 27 ผลการประเมินความมีประโยชน์ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษา
โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีประโยชน์และเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ	5.00	0	มากที่สุด
2. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัยที่จะนำไปใช้	4.86	0.35	มากที่สุด
3. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย	4.93	0.25	มากที่สุด
4. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นสามารถทำให้โรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัยได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากคณะครูผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมากขึ้น	5.00	0	มากที่สุด
5. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพของเด็กปฐมวัย	5.00	0	มากที่สุด
รวม	4.96	0.08	มากที่สุด

จากตารางที่ 27 พบว่า ผลการประเมินตามเกณฑ์ความมีประโยชน์ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ รายการที่ 1 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีประโยชน์และเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ รายการที่ 4 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นสามารถทำให้โรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัยได้รับความเชื่อถือศรัทธาจากคณะครูผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมากขึ้น และรายการที่ 5 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และคุณภาพของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเท่ากันทั้ง 3 รายการ ($\bar{X} = 5.00$) รองลงมาคือรายการที่ 3 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย ($\bar{X} = 4.93$) และรายการที่ 2 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัยที่จะนำไปใช้ ($\bar{X} = 4.86$) ตามลำดับ

ตารางที่ 28 ผลการประเมินความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษา

โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีรายละเอียดเพียงพอที่จะให้โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้	4.46	0.51	มาก
2. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและทรัพยากรที่มีอยู่	3.93	0.25	มาก
3. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ	4.73	0.45	มากที่สุด
4. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นสามารถเป็นแนวทางนำไปกำหนดระเบียบข้อบังคับต่างๆ และนำไปปฏิบัติได้	4.60	0.50	มากที่สุด
5. ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยไม่ขัดต่อระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ	5.00	0	มากที่สุด
รวม	4.54	0.19	มากที่สุด

จากตารางที่ 28 พบว่า ผลการประเมินตามเกณฑ์ความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายการ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ รายการที่ 5 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยไม่ขัดต่อระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ($\bar{X} = 5.00$) รายการที่ 3 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ($\bar{X} = 4.73$) และรายการที่ 4 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นสามารถเป็นแนวทางนำไปกำหนดระเบียบข้อบังคับต่างๆ และนำไปปฏิบัติได้ ($\bar{X} = 4.60$) ตามลำดับ ส่วนรายการที่ 1 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีรายละเอียดเพียงพอที่จะให้โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้ ($\bar{X} = 4.46$) และรายการที่ 2 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและทรัพยากรที่มีอยู่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) ตามลำดับ

3. สรุปผลการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารโรงเรียนศูนย์ปทุมวิไลต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ

จากผลการศึกษาและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ ในข้อ 1-2 ข้างต้น ผู้วิจัยได้นำรายการที่มีผลการประเมินในระดับมากที่สุดและระดับมาก พร้อมปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ สังกเคราะห์ขึ้นเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์ปทุมวิไลต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ที่ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางสู่การปฏิบัติ และตัวชี้วัด 7 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 การบริหารจัดการ

วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นต้นแบบการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่มีคุณภาพ

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
เป้าหมายที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี	<ol style="list-style-type: none"> กำหนดกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาโดยนำเทคนิคการบริหารจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารในการเป็นแบบอย่างที่ดี พัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้บริหารแบบประชาธิปไตย กระจายอำนาจการตัดสินใจให้บุคลากรมีส่วนร่วม พัฒนาให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี 	<ol style="list-style-type: none"> ร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
	8. พัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกิจของสถานศึกษาปฐมวัย แนวการบริหารจัดการศึกษาแนวใหม่และการบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารโดยใช้ โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) การพัฒนาสมองเพื่อการเรียนรู้ (Brain based Learning Development) 9. ส่งเสริมการจัดการความรู้ (KM) ในสถานศึกษา	
เป้าหมายที่ 2 ผู้บริหาร สถานศึกษามีความสามารถ บริหารงานวิชาการในระดับ การศึกษาปฐมวัย	1. สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย 2. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 3. พัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะในการบริหารจัดการ การประสานงานและการนิเทศ 4. พัฒนาผู้บริหารให้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์ 5. พัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 6. พัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา 7. พัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาด้านผลการจัด และสภาพปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ผ่านมา 8. พัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการศึกษาชาติ นโยบายกระทรวง ศึกษาธิการด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยและการจัดการศึกษาในประชาคมอาเซียน 9. พัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการวิจัยในชั้นเรียน	2. ร้อยละของผู้บริหาร สถานศึกษาที่มี ความสามารถบริหาร งานวิชาการในระดับ การศึกษาปฐมวัย

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
	<ol style="list-style-type: none"> 10. เสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงวิชาการ และสมรรถนะในการบริหารจัดการศึกษาแก่ผู้บริหาร 11. ประสานความสอดคล้องสมดุลระหว่างแนวทางการพัฒนาตามหลักวิชาการ และความต้องการของผู้ปกครอง 12. สนับสนุนส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา 13. สร้างและประกัน โอกาสให้เด็กกลุ่มเป้าหมายได้เข้าเรียนทุกคน 14. จัดการเรียนการสอนปฐมวัยรูปแบบพิเศษ(Mini English Program : MEP) 15. ส่งเสริมรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่หลากหลายทั้งในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย 	
<p>เป้าหมายที่ 3 โรงเรียนจัด โครงสร้างและข้อมูล สารสนเทศที่เอื้อต่อ การบริหารงาน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดโครงสร้างการบริหารงานองค์กรอย่างเป็นระบบ 2. จัดโครงสร้างการบริหารที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับขนาดและบริบทของสถานศึกษาเอื้อต่อการทำงานแบบเครือข่าย 3. จัดการระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการทุกด้าน 4. จัดทำข้อมูลแหล่งเรียนรู้ให้ผู้บริหารสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับองค์กรภายนอกเพื่อการตัดสินใจ 5. ผู้บริหารใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ 	<p>3. ร้อยละของจำนวน โรงเรียนในเครือข่าย ที่จัดโครงสร้างและ ข้อมูลสารสนเทศ ให้เอื้อต่อการบริหารงาน</p>

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
<p>เป้าหมายที่ 4 โรงเรียนวางแผนพัฒนาคุณภาพและดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. นำนโยบายนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดมาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนา 2. ปรับปรุงแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ 3. กำหนดแผนงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว 4. กำหนดเป้าหมายในแผนปฏิบัติการประจำปีให้ชัดเจน 5. สนับสนุนงบประมาณด้านการบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคลากร และบริหารทั่วไปอย่างเพียงพอ 6. ระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการยกระดับคุณภาพและพัฒนาเด็ก 7. วางแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่รัดกุมครอบคลุมพันธกิจ 8. บริหารงบประมาณ การเงิน การบัญชีอย่างเป็นระบบ โปร่งใสและตรวจสอบได้ 9. บริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล 	<p>4. ร้อยละของจำนวนโรงเรียนในเครือข่ายที่มีการวางแผนพัฒนาคุณภาพและดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ</p>
<p>เป้าหมายที่ 5 โรงเรียนมีระบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลที่จำเป็นในกระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงาน 2. จัดระบบควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ 3. นำผลการประเมินมาสังเคราะห์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาการปฏิบัติงาน 4. พัฒนาองค์ความรู้ในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยเพื่อแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน 	<p>5. ร้อยละของจำนวนโรงเรียนในเครือข่ายที่มีระบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน</p>

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
<p>เป้าหมายที่ 6 โรงเรียนมีระบบประกันคุณภาพภายใน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประกาศมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3. จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 4. จัดทำรายงานประจำปีเผยแพร่รายงานต่อสาธารณชน 5. จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 	<p>6. ร้อยละของจำนวนโรงเรียนในเครือข่ายที่มีระบบประกันคุณภาพภายใน</p>

ด้านที่ 2 การใช้และพัฒนาหลักสูตร

วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นต้นแบบการใช้และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
<p>เป้าหมายที่ 1 มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย บริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน 2. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม 3. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี 4. พัฒนาหลักสูตรที่มีแนวโน้มเข้าสู่ความเป็นสากลมากขึ้นทั้งด้านภาษาและเทคโนโลยีควบคู่กับความเป็นไทย 5. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการคิดเป็น ทำเป็น มีความคิดสร้างสรรค์ 6. จัดหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติตนในการดูแลรักษาตนเองให้อยู่อย่างปลอดภัย การออกกำลังกาย การเลือกกีฬาที่ชอบ 7. จัดหลักสูตรและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาตามธรรมชาติ 8. จัดหลักสูตรที่เน้นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ชื่อพ่อแม่ ชื่อบุคคลในครอบครัว หมายเลขโทรศัพท์ สถานที่ทำงานของพ่อแม่ 9. จัดหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ 10. จัดหลักสูตรที่สอดแทรกการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 11. จัดหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติตนต่อครอบครัว ชุมชน สังคม สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนสถานศึกษาในเครือข่ายที่ได้ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย บริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
	<p>12. จัดหลักสูตรที่เน้นเรื่องราวของธรรมชาติรอบตัว และการดูแลรักษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม</p> <p>13. จัดหลักสูตรที่เน้นสิ่งต่างๆรอบตัวในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การขนส่ง คมนาคมและสื่อสารระบบโลจิสติกส์ง่ายๆ การเงินการธนาคาร เครื่องกดเงินสด อัตโนมัติ (ATM) การปฏิบัติตนในการเดินทาง การปฏิบัติเกี่ยวกับการจราจร</p> <p>14. จัดหลักสูตรส่งเสริมด้านภาษาอย่างน้อย 2 ภาษา</p> <p>15. จัดหลักสูตรทางเลือก มีทั้งในส่วนหลักสูตรที่เรียนเต็มวัน หลักสูตรที่เรียนครึ่งวัน และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยตามอัธยาศัย (Home School)</p> <p>16. เชื่อมโยงเครือข่ายการใช้และพัฒนาหลักสูตรทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน</p> <p>17. นำหลักสูตรไปทดลองใช้นำร่องโดยจัดระบบติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ และสะท้อนผลมาพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง</p> <p>18. มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง</p>	

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
<p>เป้าหมายที่ 2 มีการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ จากประสบการณ์ตรง โดยบูรณาการผ่านการเล่น</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมการนำ หลักปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการจัดการศึกษา ปฐมวैयाมาใช้ในการจัดประสบการณ์ 2. ปรับปรุงมวลประสบการณ์โดยคำนึงถึงธรรมชาติของเด็กปฐมวัยตลอดจน ลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในบริบทที่เด็กอาศัยอยู่ 3. จัดหน่วยการเรียนรู้ให้เด็กสามารถปฏิบัติได้จริงและเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วม ในการเรียนรู้ 4. จัดกิจกรรมบูรณาการสอดแทรกความรู้ควบคู่คุณธรรมอย่างสมดุล 5. จัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างสมดุล 6. จัดประสบการณ์ที่ยึดศักยภาพในการคิดแก้ปัญหา คิดเป็นระบบ สามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ต่างๆไปใช้ในชีวิตจริงได้ 7. ออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นเด็กเป็นสำคัญ 8. เลือกรื้อหาและจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องเหตุการณ์ปัจจุบัน 9. จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ และภาษาประเทศเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน 10. จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นคุณลักษณะด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ 	<ol style="list-style-type: none"> 2. ร้อยละของจำนวน กิจกรรมหรือโครงการ ที่มีการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้จาก ประสบการณ์ตรง โดยบูรณาการผ่านการเล่น 3. ร้อยละของจำนวน กิจกรรม/โครงการ ที่ส่งเสริมการนำแนวคิด หลักการจัดการศึกษา ปฐมวैयाมาใช้ในการจัด ประสบการณ์

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
	11. จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด การคิดแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ตามวัย 12. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ช่วยให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงอย่างมีประสิทธิภาพ 13. ดำเนินการจัดประสบการณ์ควบคู่กันทั้งความรู้และทักษะผ่านการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงให้เด็กได้ทำเอง คิดเอง และเรียนรู้เองให้มากที่สุด	
เป้าหมายที่ 3 มีการประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัย	1. กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นจุดมุ่งหมายของการพัฒนาการเรียนรู้ 2. กำหนดเกณฑ์/ตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน 3. ประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการสังเกต พฤติกรรม การให้ลงมือปฏิบัติ การสอบถามผู้ปกครอง ตรวจแฟ้มสะสมงาน 4. ประเมินพัฒนาการเด็กครอบคลุมทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และจิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา 5. ประเมินพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังจากเด็กเรียนรู้ 6. ประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนให้สะท้อนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และแสดงความก้าวหน้าในพัฒนาการของผู้เรียนรายบุคคล	4. ร้อยละของครูที่มีการประเมิน ผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัย

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
	<p>7. ประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา ในแต่ละชุมชน โดยผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม</p> <p>8. ประเมินพัฒนาการเด็กพิเศษเป็นการเฉพาะแยกส่วนจากเด็กปกติ</p> <p>9. นำเสนอผลการประเมินพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมทั้งความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ความสามารถในการแก้ปัญหา (AQ) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม (TQ) ทักษะทางสังคม (SQ) และคุณธรรมจริยธรรม (MQ) ของผู้เรียนรายบุคคล</p> <p>10. นำผลการประเมินมาใช้ในการ ปรับปรุง พัฒนา แก้ไขในการจัดกิจกรรม ให้เด็กผ่านเกณฑ์การประเมินพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง</p>	

ด้านที่ 3 การให้บริการ

วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นต้นแบบการให้บริการในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
<p>เป้าหมายที่ 1 มีห้องเรียนและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรปฐมวัยและบริบทของท้องถิ่น</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดรูปแบบสถานที่ตั้งของอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม สนามเด็กเล่น และเครื่องเล่นสนามให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐาน 2. จัดห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สะอาดปลอดภัย เพียงพอ เป็นสัดส่วนไม่ปะปนกับชั้นเรียนอื่น 3. จัดให้มีมุมประสบการณ์ในห้องเรียนที่หลากหลายเอื้อต่อการเรียนรู้ 4. จัดสนามเด็กเล่น ให้มีพื้นผิวที่แตกต่างกัน บริเวณกลางแจ้งมีเครื่องเล่นสนาม ชิงช้า ไม้ลิ้น บาร์ บ่อน้ำ ป่อทราย 5. จัดบริเวณสำหรับเล่นและออกกำลังกาย ทางสำหรับรถเข็น ทางจักรยานสามล้อ และทางสำหรับเดิน โดยออกแบบทางเดินให้ลักษณะที่โค้งไปมาและผ่านจุดที่น่าสนใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ 6. จัดให้มีมุมธรรมชาติ ไม้เลื้อยไม้ประดับ ต้นไม้ ต้นไม้พุ่มเตี้ยๆ แปลงดอกไม้ หรือพืชผักสวนครัว และสัตว์เลี้ยง 7. จัดระบบสาธารณสุขปกคให้ถูกสุขลักษณะอยู่ในสภาพใ้การใช้การได้ดีปลอดภัย 8. มีมาตรการรักษาความปลอดภัยและป้องกันภัยอันตรายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ทางสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตรปฐมวัยและบริบทของท้องถิ่น

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
<p>เป้าหมายที่ 2 มีการส่งเสริมสุขอนามัยที่ดีแก่เด็กอย่างทั่วถึง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดให้มีการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ 2. จัดระบบโภชนาการอย่างเป็นระบบ มีอาหารกลางวัน อาหารว่าง อาหารเสริม(นม) ที่ถูกหลักโภชนาการและเพียงพอ 3. จัดระบบสุขอนามัยสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกให้ได้ตามมาตรฐาน 4. กำหนดมาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในเด็กอย่างเป็นระบบ 5. ส่งเสริมให้เด็กได้รับการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านทางร่างกายอารมณ์ สังคม สติปัญญาอย่างทั่วถึง 6. ให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสมและเต็มศักยภาพ 	<p>2. จำนวนกิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมสุขอนามัยที่ดีแก่เด็ก</p>
<p>เป้าหมายที่ 3 ให้บริการเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ของการให้บริการอย่างชัดเจน 2. จัดทำแผนการให้บริการทางวิชาการปฐมวัยให้ชัดเจน 3. ประชาสัมพันธ์การให้บริการและประสานความร่วมมือให้ผู้ปกครอง ชุมชน เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเด็กร่วมกันกับสถานศึกษา 4. เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับการใช้ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้ 5. ใช้ระบบการสื่อสารหลายรูปแบบ เน้นการสื่อสารสองทางให้รวดเร็วและเข้าใจตรงกัน 6. สร้างเครือข่ายการบริการการเรียนรู้และจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ 7. ให้ความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งศึกษาดูงาน ฝึกประสบการณ์ และบริการวิชาการด้านปฐมวัย 	<p>3. จำนวนกิจกรรม/โครงการที่ให้บริการเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ</p>

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
	<p>8. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองในลักษณะของ เวทีเสวนา เครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ เอกสารประชาสัมพันธ์ การเยี่ยมบ้าน และการเปิดห้องเรียนสู่สาธารณชน</p> <p>9. จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กแก่พ่อแม่ผู้ปกครองโดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น กุมารแพทย์ พยาบาลแม่และเด็ก หน่วยงานปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก</p> <p>10. สรุปรายงานและประเมินผลความสำเร็จของการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน และสะท้อนผลเพื่อปรับปรุงการให้บริการทางวิชาการ</p> <p>11. นำความรู้จากการบริการวิชาการไปบูรณาการกับการเรียนการสอนและการวิจัย</p> <p>12. วางแผนรองรับการกำกับ ตรวจสอบในการให้บริการจากครอบครัวและชุมชน</p> <p>13. ให้ความร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ในการเป็นแหล่ง ศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทดลองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กในรูปแบบต่างๆ</p> <p>14. นำผลการศึกษาวิจัยมาพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น</p> <p>15. เผยแพร่ผลการศึกษาวิจัยให้กับ โรงเรียนหรือหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัย</p>	

ด้านที่ 4 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

วัตถุประสงค์ : เด็กปฐมวัยทุกประเภทได้รับการพัฒนาโดยองค์รวม

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
<p>เป้าหมายที่ 1 เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายสมวัย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดกิจกรรมให้เด็กเคลื่อนไหวอยู่กับที่ เคลื่อนไหวเคลื่อนที่ และเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์ 2. จัดกิจกรรมให้เด็กเล่นเครื่องเล่นสนามและเครื่องเล่นสัมผัส 3. จัดกิจกรรมให้เด็กเขียนภาพ เล่นกับสี ปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่างๆ 4. จัดกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติตามสุขอนามัย รักษาความปลอดภัยของตนเอง และผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน 5. จัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย ให้เด็กรักการออกกำลังกาย 6. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีน้ำหนักร่างกายส่วนสูงและมีสมรรถนะสมวัย 7. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร้อยละของเด็กที่มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
<p>เป้าหมายที่ 2 เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจสมวัย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี เล่นเครื่องเล่นดนตรีง่าย ๆ และร้องเพลง 2. จัดกิจกรรมให้เด็กได้ชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม แสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องราวที่ตกลงและเรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนาน 3. จัดกิจกรรมให้เด็กเล่นเป็นรายบุคคลและเล่นเป็นกลุ่ม 4. จัดกิจกรรมให้เด็กได้ปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ 5. ส่งเสริมให้เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมและชื่นชมในผลงานตนเอง 6. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กได้รับการเตรียมพร้อมให้มีสุขภาพจิตที่ดี เข้าใจสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ 7. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กสามารถปรับตัว ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง 8. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรู้จักอดทน รอคอยและรู้จักการเป็นผู้ให้ 9. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนครูและบุคคลอื่นๆ 10. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีทักษะเชิงบวก ปรับตัวได้เป็นอย่างดี และมีความภูมิใจในตนเอง 	<ol style="list-style-type: none"> 2. ร้อยละของเด็กที่มี ความสนใจในกิจกรรม ด้านศิลปะ ดนตรี และ การเคลื่อนไหว

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
<p>เป้าหมายที่ 3 เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมสมวัย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กเด็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง 2. จัดกิจกรรมให้เด็กเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น 3. จัดกิจกรรมให้เด็กอภิปรายเหตุการณ์ในนิทาน แสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 4. จัดกิจกรรมให้เด็กฝึกการแก้ปัญหา/ข้อขัดแย้งขณะเล่นเกมการศึกษา และขณะเล่นอิสระกับผู้อื่น 5. จัดกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นในวันสำคัญต่าง ๆ 	<ol style="list-style-type: none"> 3. ร้อยละของเด็กที่มีทักษะพื้นฐานและทักษะชีวิตตามวัย 4. ร้อยละของเด็กที่สามารถเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้
<p>เป้าหมายที่ 4 เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาสมวัย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักสิ่งต่างๆ ด้วยสัมผัสทั้ง 5 2. จัดกิจกรรมให้เด็กสามารถเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ ปั้นตัวสัตว์ต่างๆ 3. จัดกิจกรรมให้เด็กพูดแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ 4. จัดกิจกรรมให้เด็กเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง อธิบายสิ่งต่างๆ ที่ตนเองสนใจหรือสิ่งที่คิด 5. จัดกิจกรรมให้เด็กเขียนภาพ บัตรอวยพรในโอกาสต่างๆ 6. จัดกิจกรรมให้เด็กเขียนภาพนิทานและอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน 7. จัดกิจกรรมให้เด็กสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่าง สิ่งต่างๆ จับคู่ จำแนกและจัดกลุ่ม 8. จัดกิจกรรมให้เด็กคาดคะเน ตั้งสมมติฐาน ทดลอง สืบค้นข้อมูลจากการศึกษานอกสถานที่ 9. จัดกิจกรรมให้เด็กสำรวจรูปทรงและนำมาสร้างเป็นสิ่งต่างๆ 10. จัดกิจกรรมให้เด็กเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน และนับสิ่งต่างๆ 	<ol style="list-style-type: none"> 5. ร้อยละของเด็กที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 6. ร้อยละของเด็กที่มี ความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่านและ พัฒนาตนเอง

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
	<ol style="list-style-type: none"> 11. จัดกิจกรรมให้เด็กมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 12. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 13. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นเสมอ 14. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กพัฒนาทักษะทางการคิด การสังเกต คิดเปรียบเทียบ คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแบบบูรณาการ 15. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กสามารถใช้เทคโนโลยีเบื้องต้นได้ 16. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการใช้ทักษะภาษาอังกฤษ ภาษาคอมพิวเตอร์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Global Literacy) 17. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กพิเศษได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 18. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมเด็กให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ 19. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่านและพัฒนาตนเอง 20. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิต 21. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในการสื่อสาร สรุปลักษณะที่เกิดจากการทำกิจกรรมได้ 22. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถทางพหุปัญญาทั้ง 9 ด้าน 	

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
<p>เป้าหมายที่ 5 เด็กมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีค่านิยมภาคภูมิใจในความเป็นไทย และวัฒนธรรมท้องถิ่น 2. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 3. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความตรงต่อเวลา 4. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีมารยาทไทย รู้จักทักทาย รู้จักขอบคุณและขอโทษ 5. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความเมตตากรุณา 6. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความซื่อสัตย์ รักความถูกต้อง และความยุติธรรม 7. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบ 8. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีระเบียบวินัยสามารถควบคุมตนเองได้ 9. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความขยันและทุ่มเททำงานด้วยความมุ่งมั่น 10. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีจิตสำนึกประชาธิปไตยเคารพในสิทธิ และหน้าที่ของตนเอง 11. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรู้จักประหยัดและอดออม 12. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ 13. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีจิตสาธารณะ 	<p>7. ร้อยละของเด็กที่มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์</p>

ด้านที่ 5 การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้

วัตถุประสงค์ : เป็นต้นแบบในการจัดสภาพแวดล้อม ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็ก

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
<p>เป้าหมายที่ 1 เป็นต้นแบบในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็ก</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. กำหนดเป้าหมายในการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนให้ชัดเจน 2. จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ปลอดภัย เพียงพอ และเหมาะสมกับวัย 3. พัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ 4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายระบบสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ 5. จัดทำแหล่งข้อมูลชุมชนที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก 6. จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงในชีวิตประจำวัน 7. จัดห้องเรียนเป็นมุมประสบการณ์ต่างๆ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน 8. จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ และสื่อที่ใกล้ตัวเด็ก 9. จัดแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน ให้เป็นส่วนของกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาการทางด้านร่างกายและการเข้าสังคมของเด็ก 10. จัดสื่อที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 สะท้อนวัฒนธรรม และสังคมที่เด็กอาศัยอยู่ 11. ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อ 12. จัดป้ายนิเทศเพื่อนำเสนอผลงานเด็กอย่างหลากหลาย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนกิจกรรม/โครงการ ที่เป็นต้นแบบในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
	<ol style="list-style-type: none"> 13. จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เสริมทักษะประสบการณ์ ทั้งทักษะภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และทักษะทางสังคม 14. จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้เสริมทักษะกระบวนการคิด แก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก 15. ประสานความร่วมมือกับแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ 16. เชื่อมโยงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ อย่างคุ้มค่า 17. จัดสื่อที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตร และพัฒนาการของเด็ก 18. จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่อำนวยความสะดวกให้เด็กได้เรียนรู้อย่างรอบด้าน 19. จัดให้มีบริเวณที่สะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท 20. จัดมุมประสบการณ์ต่างๆ ของเล่น โต๊ะ เก้าอี้มีขนาดและจำนวนที่เหมาะสมกับเด็ก 21. จัดอาคารเรียนอาคารประกอบและบริเวณที่เป็นเอกเทศ 22. จัดให้มีห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กโดยเฉพาะ 23. กำหนดข้อตกลงด้านการใช้เสียง การรักษาระเบียบข้อตกลงของห้อง 24. จัดสภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติสวยงาม รมรื่น ปลอดภัย สภาพอุปกรณ์และพื้น ไม่ทำให้เกิดอันตรายแก่เด็ก 25. จัดให้มีที่เล่นน้ำและบ่อทรายพร้อมอุปกรณ์การเล่น 	

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
	26. จัดบริเวณต่างๆ ให้มีทั้งโซนเปียก แห้ง แข็ง และอ่อนนุ่ม 27. จัดห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องนอน โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องใช้ ที่เก็บของส่วนตัวของเด็ก ที่เพียงพอ สะอาด ปลอดภัย 28. จัดให้มีเครื่องเล่นสนาม บ้านตุ๊กตา บริเวณที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ พืชผักสวนครัว บริเวณสัตว์เลี้ยง และแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร	
เป้าหมายที่ 2 มีการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กตามบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น	1. ศึกษาลักษณะบริบท วัฒนธรรมของท้องถิ่น ทั้งด้านสื่อแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา เพื่อสอดแทรกในหน่วยการเรียนรู้ 2. กำหนดแนวทางการใช้ สื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการ เวลา โอกาส สถานที่ สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และความต้องการของเด็ก 3. จัดสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ ที่มีความใหม่ ทันสมัย ทำท่าย กระตุ้นการเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติได้ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม 4. วิเคราะห์สาระตามหลักสูตรและพัฒนาการเด็ก เพื่อสร้างหรือพิจารณาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ที่จะใช้ 5. จัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้เด็กได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่น และวิถีชีวิตของประเทศในประชาคมอาเซียน 6. จัดสื่อของจริงในบริบทและวัฒนธรรมท้องถิ่นผนวกกับสื่อเทคโนโลยี 7. ส่งเสริมให้เด็กใช้สื่อเทคโนโลยีให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์	2. ร้อยละของครูที่มีการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กตามบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
	<p>8. จัดกิจกรรมให้เด็กใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสร้างองค์ความรู้จาก การศึกษาค้นคว้าและเล่นด้วยตนเอง</p> <p>9. ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาและชุมชน</p> <p>10. พัฒนาสื่อที่สามารถตอบสนองความต้องการ กระตุ้นให้เด็ก อยากรู้ อยากเห็น</p> <p>11. จัดหาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ ที่มีคุณภาพ มีความหลากหลายทั้งรูปแบบ มิติ และเพียงพอต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้</p> <p>12. ส่งเสริมให้ใช้สื่อเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่พาเด็ก ไปสู่การค้นพบองค์ความรู้ อย่างสร้างสรรค์</p> <p>13. ติดตามประเมินผลการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง</p>	

ด้านที่ 6 การพัฒนาบุคลากร

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ครูและบุคลากรเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรมจริยธรรม

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
เป้าหมายที่ 1 ครูมีคุณวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยและมีจำนวนเพียงพอ	<ol style="list-style-type: none"> กำหนดคุณสมบัติครูด้านคุณวุฒิต้องจบการศึกษาสาขาปฐมวัย จัดครูที่มีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ จัดทำมาตรฐานและภาระงานสำหรับครูและบุคลากรให้ชัดเจน ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนพัฒนาตนเอง (ID PLAN) อย่างชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาให้ มีความรู้ความสามารถในด้านพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก จัดเตรียมครูหรือนักการศึกษาพิเศษเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จัดให้มีครูเพียงพอตามอัตราส่วนระหว่างครูกับเด็ก 	<ol style="list-style-type: none"> สัดส่วนจำนวนครูที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยต่อจำนวนเด็ก
เป้าหมายที่ 2 ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ	<ol style="list-style-type: none"> พัฒนาบุคลากรให้มีพื้นฐานความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัย พัฒนาครูให้สามารถประยุกต์ใช้เทคนิค วิธีการ นวัตกรรม เทคโนโลยี มาใช้ในการจัดกิจกรรม พัฒนาครูให้มีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาในกลุ่มประเทศอาเซียน พัฒนาครูให้มีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ พัฒนาครูให้สามารถจัดประสบการณ์เชิงก้าวหน้า พัฒนาครูให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก สามารถจัดการและควบคุมชั้นเรียนได้ 	<ol style="list-style-type: none"> ร้อยละของจำนวนครูที่มีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
	<p>7. ส่งเสริมให้ครูนำหลักการ ปรัชญาของการจัดการศึกษาปฐมวัยสู่การจัดการทำแผนประสบการณ์และนำไปใช้จริงทุกคน</p> <p>7. ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์ กำหนดตัวบ่งชี้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในการจัดประสบการณ์</p> <p>8. ส่งเสริมให้ครูประเมินพัฒนาการของเด็กและนำมาปรับในการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพ</p> <p>9. ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กตามศักยภาพ</p> <p>10. ส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยที่เป็นเลิศ (Best Practice)</p> <p>11. สนับสนุนส่งเสริมให้ครูความมุ่งมั่นสู่การเป็นนักบริการที่ดี และมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม</p> <p>12. ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กล้าแสดงความคิดเห็นกล้าตัดสินใจ</p>	

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
<p>เป้าหมายที่ 3 ครูและพี่เลี้ยงเด็กมีบุคลิกภาพดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรักและเข้าใจเด็กปฐมวัยทุกประเภท</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาให้ครูมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ รักศรัทธาในวิชาชีพ เป็นแบบอย่างที่ดี 2. พัฒนาให้ครูมีความรับผิดชอบ ขยันหมั่นเพียร 3. พัฒนาครูให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี 4. พัฒนาครูให้รักความสะอาดมีระเบียบวินัย 5. พัฒนาครูให้พูดจาไพเราะ สุภาพอ่อนหวานใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน เป็นแบบอย่างแก่เด็ก 6. พัฒนาครูให้แต่งกายดี สุภาพเรียบร้อย ถูกกาลเทศะ 7. พัฒนาครูให้มีความประพฤติดี เป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา 8. พัฒนาครูให้เป็นผู้ทุ่มเท เสียสละ มีความมุ่งมั่นอุทิศตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม 10. พัฒนาครูให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง จิตใจมั่นคง หนักแน่น อดทน 11. พัฒนาพี่เลี้ยงให้เข้าใจแนวทางการจัดการศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย 12. พัฒนาพี่เลี้ยงให้มีความรักและเมตตาเด็ก ใจเย็น สุขุม ยิ้มแย้มแจ่มใส 13. พัฒนาพี่เลี้ยงให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก 14. พัฒนาพี่เลี้ยงให้มีความรู้เรื่องสุขอนามัย และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น 15. พัฒนาพี่เลี้ยงให้มีความสามารถในการกระตุ้นเร้าความสนใจของเด็ก 16. พัฒนาพี่เลี้ยงให้มีอารมณ์มั่นคง มีสติ มีเหตุผล สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า 	<p>3. จำนวนครูและพี่เลี้ยงเด็กที่มีบุคลิกภาพดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรักและเข้าใจเด็กปฐมวัยทุกประเภท</p>

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
	17. พัฒนาพี่เลี้ยงให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการแต่งกาย สุภาพเรียบร้อย 18. พัฒนาให้พี่เลี้ยงเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก 19. จัดหาพี่เลี้ยงที่มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ไม่มีโรคติดต่อได้รับการตรวจสุขภาพ และมีใบรับรองแพทย์ประกอบเป็นหลักฐาน 20. จัดหาพี่เลี้ยงที่มีความประพฤติดี ไม่ทำผิดศีลธรรมอันดีของสังคม ไม่ดื่มหรือเสพยาเสพติด 21. จัดหาพี่เลี้ยงที่มีความรับผิดชอบ รักเด็ก มีลักษณะนิสัยนุ่มนวลอ่อนโยน	

ด้านที่ 7 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน

วัตถุประสงค์ : เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและชุมชนให้เข้าใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
<p>เป้าหมายที่ 1 ผู้ปกครองและชุมชนเข้าใจถึงลักษณะที่สำคัญของเด็กปฐมวัย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างความตระหนักรู้และเข้าใจในหลักการศึกษาปฐมวัยแก่ผู้ปกครองและชุมชน 2. สนับสนุนให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ร้อยละของจำนวนผู้ปกครองและผู้แทนชุมชนที่เข้าใจถึงลักษณะที่สำคัญของเด็กปฐมวัย
<p>เป้าหมายที่ 2 มีการประสานงานการให้บริการ แนะนำการขอรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้ปกครองและชุมชน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กกับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ 2. สร้างความตระหนักให้ผู้ปกครอง ชุมชนเห็นความสำคัญในการดูแลเด็กตามหลักพัฒนาการ 3. จัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์ฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก 4. ส่งเสริมให้บ้านและโรงเรียนมีเป้าหมายการพัฒนาและการปฏิบัติต่อเด็กที่สอดคล้องกัน 5. กำหนดรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์กับ ครอบครัว ชุมชนที่ชัดเจน 6. กำหนดเป้าหมายของการประสานงานและการบริการแก่ชุมชนให้ชัดเจน 7. จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน 8. จัดทำแผนการขอรับความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากชุมชนอย่างเป็นระบบ 9. ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนและร่วมกิจกรรมกับชุมชน 10. ให้บริการชุมชนในการยืมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และใช้อาคารสถานที่ 11. ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน 12. จัดระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนในการส่งเสริมการจัดการศึกษา 	<ol style="list-style-type: none"> 2. จำนวน โครงการ/กิจกรรมที่มีการประสานงานการให้บริการ แนะนำการขอรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้ปกครองและชุมชน

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
	13. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 14. จัดพิธีมอบโล่เกียรตินคุณเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติผู้มีอุปการคุณ 15. กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน ในการช่วยเหลือ และสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนอย่างต่อเนื่อง	
เป้าหมายที่ 3 โรงเรียน ประชาสัมพันธ์การดำเนินงาน แก่ผู้เกี่ยวข้อง	1. จัดทำแผนประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนที่ชัดเจน 2. สนับสนุนงบประมาณเพื่อการดำเนินงานประชาสัมพันธ์อย่างเพียงพอ 3. จัดทำคู่มือผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน 4. ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนด้วยสื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย 5. ส่งเสริมให้ใช้การประชาสัมพันธ์เป็นเครื่องมือในการสร้างความร่วมมือ ในการพัฒนาการดำเนินงาน 6. รายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง 7. ประชาสัมพันธ์การให้บริการและให้ความร่วมมือทางวิชาการแก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง 8. ดำเนินการการประเมินผลการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	3. จำนวนกิจกรรม/โครงการ ที่โรงเรียนประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานแก่ ผู้เกี่ยวข้อง

เป้าหมาย	แนวทางสู่การปฏิบัติ	ตัวชี้วัด
<p>เป้าหมายที่ 4 ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สำรวจความต้องการของชุมชนเพื่อกำหนดเป้าหมาย และจัดทำโครงการเพื่อการพัฒนา 2. ให้ออกาสชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนอย่างทั่วถึง 3. จัดกิจกรรมให้เด็กเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจที่ดีแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง 4. จัดกิจกรรมเปิดห้องเรียนสู่สาธารณชน 5. จัดป้ายนิเทศแสดงความก้าวหน้าและผลงานทางวิชาการของเด็ก 6. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่าง โรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น 7. ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนร่วมชื่นชมและภาคภูมิใจในผลการดำเนินงาน 8. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน 9. จัดให้มีการประเมินความพึงพอใจการดำเนินงานจากผู้เกี่ยวข้องเป็นระยะ 	<p>4. ร้อยละของจำนวนผู้เกี่ยวข้องที่มีความพึงพอใจในคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย</p>

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) เรื่องข้อเสนอเชิงนโยบาย การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ เพื่อศึกษา พัฒนาและตรวจสอบ ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัย สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์และความเป็นไปได้ ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จังหวัดชัยภูมิในครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงนโยบาย (Policy Research) โดยใช้กระบวนการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นหลักในการศึกษาพัฒนาและตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบาย การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ในด้านการบริหารจัดการ ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร ด้านการให้บริการ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน ตามองค์ประกอบ ของข้อเสนอเชิงนโยบายที่เป็นวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางสู่การปฏิบัติและตัวชี้วัด ในการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาแนวคิดการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบาย มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

การศึกษาในระยะที่ 1 นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัย

ต้นแบบ และเพื่อร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จังหวัดชัยภูมิ การวิจัยในระบายนี้นำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร (Document Analysis and Synthesis) ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงนโยบายและแนวโน้มนำการจัดการศึกษาปฐมวัย โดยศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยผลการศึกษามาดำเนินการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลออกมาเป็นรายประเด็น

ขั้นที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (In - Depth Interview) โดยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัย จำนวน 9 คน เพื่อรวบรวมความคิดเห็นในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structure Interview) ชนิดปลายเปิด

ขั้นที่ 3 พหุกรณีศึกษาโรงเรียนปฐมวัยที่ประสบความสำเร็จ (Multi - Case Study) ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของโรงเรียนเป็นการศึกษาภาคสนามในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและผ่านการประเมินของกระทรวงศึกษาธิการได้รับโล่รางวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษา เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัยของรัฐบาล คือ โรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ และโรงเรียนสังกัดเอกชน คือ โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ จังหวัดนครปฐม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาขั้นตอนนี้ เป็นแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบการสังเกตของลอฟแลนด์ (Lofland)

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในระบายนี้นี้ ผู้วิจัยรวบรวมเนื้อหาจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเองในการสัมภาษณ์เชิงลึก และผู้วิจัยลงพื้นที่ด้วยตนเองในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการศึกษาภาคสนามในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยในระบายนี้นี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ตามประเด็นความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิและข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามในโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจัดระเบียบข้อมูล แสดงข้อมูลหาข้อสรุป ตรวจสอบความถูกต้อง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์จัดประเด็นข้อเสนอเป็นความเรียง โดยใช้ข้อความที่ให้สัมภาษณ์มาอ้างอิงประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลจากการวิจัยในระบายนี้นี้ลงข้อสรุปและ

พัฒนาเป็นกรอบในการร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิที่ควรจะเป็น

ระยะที่ 2 การตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

ในระยะที่ 2 นี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยการจัดประชุมสัมมนาผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders Seminar) เพื่อประชาพิจารณ์ร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2556 ณ ห้องประชุมไร่ไผ่เคย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน 70 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 20 คน ครูหัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและครูหัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย จำนวน 15 คน ครูผู้สอนระดับปฐมวัยจำนวน 15 คน และผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำนวน 20 คน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นและตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินงานเป็นลำดับ ดังนี้ 1) ผู้วิจัยส่งร่างข้อเสนอเชิงนโยบายไปให้ผู้ที่จะเข้าร่วมสัมมนาล่วงหน้าพร้อมกับหนังสือเชิญ เพื่อให้ผู้ที่จะเข้าร่วมสัมมนาศึกษา และทำความเข้าใจในเนื้อหา 2) ในวันจัดสัมมนาผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนการได้มาของร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย และวัตถุประสงค์ของการสัมมนาในครั้งนี้ จากนั้นเปิดเวทีประชาพิจารณ์ให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาร่วมกันตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ผู้วิจัยได้จับบันทึกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำมาสังเคราะห์เพิ่มเติมและปรับปรุงข้อเสนอเชิงนโยบายให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและ 3) ขั้นตอนสุดท้ายได้ให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาตอบแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์จัดประเด็นข้อเสนอเป็นความเรียง

ระยะที่ 3 การประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย

ในการวิจัยในระยะที่ 3 นี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการให้มีการประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ โดยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ขึ้น ณ ห้องประชุมคอนสาร โรงแรมชัยภูมิปาร์ค อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2557 มีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิเข้าร่วม จำนวน 15 คน ซึ่งเป็นผู้บริหารในระดับนโยบาย

ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศึกษานิเทศก์ด้านการศึกษาปฐมวัย จำนวน 5 คน ผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย จำนวน 5 คน และครูหัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย จำนวน 5 คน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้แสดงความคิดเห็นและประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ รวมถึงการรับฟังข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากผู้บริหารโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินงานเป็นลำดับ ดังนี้

- 1) ผู้วิจัยส่งข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากระยะที่ 2 ไปให้กลุ่มเป้าหมายที่จะเข้าร่วมสนทนากลุ่มล่วงหน้าพร้อมกับหนังสือเชิญ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มศึกษาและทำความเข้าใจในเนื้อหา
- 2) ในวันจัดสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้นำเสนอขั้นตอนการได้มาของข้อเสนอเชิงนโยบายแจ้งวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ และให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ผู้วิจัยได้จดบันทึกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำมาสังเคราะห์เพิ่มเติมและปรับปรุงข้อเสนอเชิงนโยบายให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นต่อไป
- 3) ให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มประเมินความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบาย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาจัดประเด็นข้อเสนอเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาแนวคิดการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย

1.1 ผลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับองค์ประกอบในเชิงกระบวนการกำหนดนโยบาย โดยพบว่า องค์ประกอบของนโยบาย อาจมีหลากหลายแนวคิด ผู้วิจัยทำการสังเคราะห์ได้เป็น 4 องค์ประกอบ และกำหนดใช้สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) วัตถุประสงค์ (Objective) เป็นสิ่งที่ต้องการ หรือความคาดหวังของการดำเนินงาน 2) เป้าหมาย (Goal) เป็นผลลัพธ์สุดท้ายที่องค์กรต้องการให้เกิดขึ้น เป็นผลลัพธ์ที่จำเพาะเจาะจง สามารถแสดงข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถวัดได้และมีระยะเวลาที่แน่นอน 3) แนวทางการปฏิบัติ (Initiative) เป็นกระบวนการนำสิ่งที่ต้องการพัฒนาหรือเกิดขึ้น ไปสู่การกระทำเพื่อให้บรรลุผลตามที่ต้องการ และ 4) ตัวชี้วัด (Indicator) เป็นตัวแปรประกอบหรือองค์ประกอบที่มีค่าแสดงถึงลักษณะหรือปริมาณของสิ่งที่ต้องการศึกษาจุดเวลาหรือช่วงเวลาหนึ่ง

1.2 ผลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับขั้นตอนการวิจัยเชิงนโยบาย ผู้วิจัยได้ศึกษาและปรับมาจากทฤษฎีของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศ โดยสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 การศึกษาแนวคิดการสร้างข้อเสนอเชิงนโยบาย ระยะที่ 2 การตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย และระยะที่ 3 การประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยมีการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาร่วมในการประชุมสัมมนาเพื่อปรึกษาหารือร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย และมีการประยุกต์ใช้เกณฑ์การประเมินของกัสกี (Guskey, 2008) ประกอบการพิจารณาในการประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยประเมินในด้านความสอดคล้อง (Congruity) ความเหมาะสม (Propriety) ความมีประโยชน์ (Utility) และความเป็นไปได้ (Feasibility)

1.3 ผลการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์ขอบข่ายของการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาเป็น 7 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการให้บริการ 4) ด้านคุณภาพผู้เรียน 5) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) ด้านบุคลากร และ 7) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน

1.4 ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ (In - depth Interview) โดยดำเนินการระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2555 ถึงเดือนมกราคม 2556 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ครั้งนี้มีจำนวน 9 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอนระดับปฐมวัย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและนักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา ได้ให้ความคิดเห็นข้อเสนอแนะทั้งในเชิงทฤษฎี และแนวทางการปฏิบัติในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร ด้านการให้บริการ ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ด้านบุคลากร และด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน ผู้วิจัยนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปสังเคราะห์ในการร่างข้อเสนอเชิงนโยบายต่อไป

1.5 ผลจากการศึกษาพหุกรณี (Multi – case Study)

ผลการศึกษาโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ซึ่งได้รับโล่รางวัลพระราชทานของกระทรวงศึกษาธิการเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 แห่ง คือโรงเรียนอนุบาลอุดรดิตถ์ และโรงเรียนสังกัดเอกชน 1 แห่ง คือ โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี คือ การสังเกตและจดบันทึก (Observation and Field - Note) ได้ผลการศึกษาจากทั้ง 2 โรงเรียน ดังนี้

1) โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ ได้ศึกษาถึงแนวทางการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ที่โรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2555 โดยการสังเกตภาคสนาม ศึกษาข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน สนทนากลุ่มเป้าหมาย คือ หัวหน้าสายชั้น ครูผู้สอน พี่เลี้ยงเด็กและสัณภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน ได้ผลการศึกษาเป็นรายด้าน ดังนี้ 1. ด้านการบริหารจัดการ ได้ 7 แนวทางสู่การปฏิบัติ 2. ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร ได้ 10 แนวทางสู่การปฏิบัติ 3. ด้านการให้บริการ ได้ 8 แนวทางสู่การปฏิบัติ 4. ด้านคุณภาพผู้เรียน ได้ 4 แนวทางสู่การปฏิบัติ 5. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ได้ 4 แนวทางสู่การปฏิบัติ 6. ด้านบุคลากร ได้ 6 แนวทางสู่การปฏิบัติ และ 7. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาครอบครัวและชุมชน ได้ 5 แนวทางสู่การปฏิบัติ

2) โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ ได้ศึกษาถึงแนวทางการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ที่โรงเรียนบอสโกพิทักษ์ เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2556 มีการสังเกตภาคสนามการศึกษาข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน สนทนากลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ช่วยฝ่ายปฐมวัย เลขาฝ่ายปฐมวัย หัวหน้าสายชั้น ครูผู้สอน พี่เลี้ยงเด็กและผู้อำนวยการโรงเรียน รวมทั้งเข้าสังเกตการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรตามห้องต่างๆ ของฝ่ายปฐมวัย ได้ผลการศึกษาเป็นรายด้าน ดังนี้ 1. ด้านการบริหารจัดการ ได้ 8 แนวทางสู่การปฏิบัติ 2. ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร ได้ 7 แนวทางสู่การปฏิบัติ 3. ด้านการให้บริการ ได้ 6 แนวทางสู่การปฏิบัติ 4. ด้านคุณภาพผู้เรียน ได้ 4 แนวทางสู่การปฏิบัติ 5. ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ ได้ 4 แนวทางสู่การปฏิบัติ 6. ด้านบุคลากร ได้ 6 แนวทางสู่การปฏิบัติ และ 7. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาครอบครัวและชุมชน ได้ 6 แนวทางสู่การปฏิบัติ

2. ผลการวิจัยระยะที่ 2 การตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย

ผลการตรวจสอบร่างข้อเสนอเชิงนโยบายโดยการจัดประชุมสัมมนาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อปรึกษาพิจารณาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2556 ณ ห้องประชุมไร่ไผ่เคย อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ มีผู้เข้าร่วมสัมมนา จำนวน 70 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน ครูหัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่าย จำนวน 15 คน ครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 15 คน และผู้ปกครองเด็กปฐมวัย จำนวน 20 คน พบว่า ผู้เข้าร่วมการประชุมสัมมนา มีความคิดเห็นในวัตถุประสงค์และองค์ประกอบหลักของร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย ตามแบบสอบถาม ดังนี้

2.1 วัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก เป้าหมายรายการที่ 1, 3, 4, 5, 7 และ 8 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 2, 4, 5, 6, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20,

21, 24, 26, 29, 31, 34, 36, 37, 45, 47, 51, 72, 76, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103 และ 104 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ส่วนแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 41, 43, 46, 57, 71 และ 82 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก

2.2 วัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด เป้าหมายรายการที่ 1, 2 และ 4 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 33, 35, 36, 37, 43, 46, 47, 51, 53, 64, 65, 66, 68 และ 69 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ส่วนแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 1, 32, 39, 49, 63 และ 67 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก

2.3 วัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด เป้าหมายรายการที่ 1, 2 และ 3 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 1, 2, 3, 4, 5, 7, 11, 13, 14, 15, 16, 19, 23, 24, 25, 31, 32, 37, 46, 48 และ 51 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ส่วนแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 9, 26, 30, 41, 44, 45 และ 49 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก

2.4 วัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายด้านคุณภาพผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด เป้าหมายรายการที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6 และ 7 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 9, 10, 11, 12, 13, 17, 18, 19, 20, 21, 27, 29, 32, 33, 37, 41, 43, 45, 49, 50, 51, 53, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 62, 63 และ 67 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ส่วนแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 1, 2, 22, 24, 25, 31, 36, 46, 54, 58, 64, 65 และ 68 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก

2.5 วัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก เป้าหมายรายการที่ 1 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 4, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 36, 41, 42 และ 44 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ส่วนแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 3, 5, 9, 26, 37, 38, 40 และ 43 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก

2.6 วัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก เป้าหมายรายการที่ 1 และ 3 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ตามลำดับ เป้าหมายรายการที่ 2 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 1, 2, 3, 6, 8, 11, 16, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 39, 40, 42, 43, 44, 50,

58, 59, 61 และ 62 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด ส่วนแนวทางสู่การปฏิบัติ
 รายการที่ 32 และรายการที่ 45 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก

2.7 วัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา
 ครอบครัวยุคใหม่และชุมชน มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง เป้าหมายรายการที่ 1
 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด เป้าหมายรายการที่ 5 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น
 ในระดับมาก แนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 2, 4, 6, 8, 10, 11, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 24,
 25, 26, 27, 28, 30, 32, 36, 37, 40, 41 และ 53 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
 ส่วนแนวทางสู่การปฏิบัติรายการที่ 1, 7, 21, 35 และ 51 มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นในระดับมาก

ทั้งนี้ยังมีข้อเสนอแนะจากที่ประชุมสัมมนาในการปรับปรุงเพิ่มเติมเป้าหมายและแนวทาง
 สู่การปฏิบัติเพิ่มเติมในร่างข้อเสนอเชิงนโยบายทั้ง 7 ด้าน ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะไปใช้
 ปรับปรุงในข้อเสนอเชิงนโยบายก่อนดำเนินการขั้นต่อไป

3. ผลการวิจัยระยะที่ 3 การประเมินข้อเสนอเชิงนโยบาย

จากการสนทนากลุ่มผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหาร โรงเรียนศูนย์เด็ก
 ปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 15 คน ผลการประเมิน ด้านความสอดคล้อง ด้านความ
 เหมาะสม ด้านความมีประโยชน์และด้านความเป็นไปได้ ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหาร
 จัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ได้ผลการประเมิน ดังนี้

3.1 สรุปผลการสนทนากลุ่ม

1) ด้านความสอดคล้อง ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า
 ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยจังหวัดชัยภูมิ มีความสอดคล้องกับนโยบาย
 การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและสภาพปัญหาการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบัน รวมทั้งครอบคลุม
 ความต้องการของผู้นำนโยบายสู่การปฏิบัติ

2) ด้านความเหมาะสม ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า
 ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยจังหวัดชัยภูมิมีขั้นตอนการได้มาที่น่าเชื่อถือ
 มีความเป็นสากลและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

3) ด้านความมีประโยชน์ ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า
 ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยจังหวัดชัยภูมิ มีประโยชน์ต่อผู้บริหารและ
 โรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย หากนำไปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพเด็ก
 จะสร้างความเชื่อถือจากทุกฝ่ายมากขึ้น

4) ด้านความเป็นไปได้ ผู้เข้าร่วมสนทนาส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกันว่า
 ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยจังหวัดชัยภูมิ มีความเป็นไปได้เพราะมี

รายละเอียดที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ และสามารถเป็นแนวทางนำไปกำหนดระเบียบต่างๆ โดยไม่ขัดต่อระเบียบของหน่วยงานต้นสังกัด

3.2 ผลการประเมินด้านความสอดคล้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความมีประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้ ของข้อเสนอเชิงนโยบาย พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

4. สรุปข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จังหวัดชัยภูมิ

จากผลการวิจัยเพื่อสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิ จากการวิจัยทั้ง 3 ระยะ ได้ข้อเสนอเชิงนโยบาย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางสู่การปฏิบัติ และตัวชี้วัด 7 ด้าน ดังนี้

4.1 ด้านที่ 1 การบริหารจัดการ

วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นต้นแบบการบริหารจัดการศึกษาระดับปฐมวัยที่มีคุณภาพ

เป้าหมายที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. กำหนดกลยุทธ์ในการบริหารสถานศึกษาโดยนำเทคนิคการบริหารจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพ

2. พัฒนาระบบการบริหารจัดการคุณภาพอย่างเป็นระบบ

3. ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการร่วมกำหนดวิสัยทัศน์

4. ส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์ วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย การจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง

5. พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารในการเป็นแบบอย่างที่ดี

6. พัฒนาผู้บริหารให้เป็นผู้บริหารแบบประชาธิปไตย กระจายอำนาจการตัดสินใจให้บุคลากรมีส่วนร่วม

7. พัฒนาให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี

8. พัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภารกิจของสถานศึกษาปฐมวัยตามแนวการบริหารจัดการศึกษาแนวใหม่และการบริหารการเปลี่ยนแปลง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SBM) การพัฒนาสมองเพื่อการเรียนรู้ (Brain Based Learning Development)

9. ส่งเสริมการจัดการความรู้ (KM) ในสถานศึกษา

เป้าหมายที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถบริหารงานวิชาการในระดับการศึกษาปฐมวัย

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. สร้างความตระหนักให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
2. เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้บริหารเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
3. พัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะในการบริหารจัดการ การประสานงานและการนิเทศ
4. พัฒนาผู้บริหารให้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์
5. พัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
6. พัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
7. พัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาด้านผลการจัดและสภาพปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ผ่านมา
8. พัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการศึกษาชาติ นโยบายกระทรวงศึกษาธิการด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยและการจัดการศึกษาในประชาคมอาเซียน
9. พัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการวิจัยในชั้นเรียน
10. เสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำเชิงวิชาการ และสมรรถนะในการบริหารจัดการศึกษาแก่ผู้บริหาร
11. ประสานความสอดคล้องสมดุลระหว่างแนวทางการพัฒนาตามหลักวิชาการและความต้องการของผู้ปกครอง
12. สนับสนุนส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
13. สร้างและประกันโอกาสให้เด็กกลุ่มเป้าหมายได้เข้าเรียนทุกคน
14. จัดการเรียนการสอนปฐมวัยรูปแบบพิเศษ(Mini English Program : MEP)
15. ส่งเสริมรูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่หลากหลายทั้งในระบบ นอก ระบบ และตามอัธยาศัย

เป้าหมายที่ 3 โรงเรียนจัดโครงสร้างและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการบริหารงาน

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. จัดโครงสร้างการบริหารงานองค์กรอย่างเป็นระบบ
2. จัดโครงสร้างการบริหารที่มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับขนาดและบริบทของสถานศึกษาเอื้อต่อการทำงานแบบเครือข่าย
3. จัดการระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการทุกด้าน

4. จัดทำข้อมูลแหล่งเรียนรู้ให้ผู้บริหารสามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับองค์กรภายนอกเพื่อการตัดสินใจ

5. ผู้บริหารใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ

เป้าหมายที่ 4 โรงเรียนวางแผนพัฒนาคุณภาพและดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. นำนโยบายนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดมาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนา

2. ปรับปรุงแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ

3. กำหนดแผนงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว

4. กำหนดเป้าหมายในแผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจน

5. สนับสนุนงบประมาณด้านการบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคลากรและบริหารทั่วไปอย่างเพียงพอ

6. ระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการยกระดับคุณภาพและพัฒนาเด็ก

7. วางแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่รัดกุมครอบคลุมพันธกิจ

8. บริหารงบประมาณ การเงิน การบัญชีอย่างเป็นระบบ โปร่งใสและตรวจสอบได้

9. บริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล

เป้าหมายที่ 5 โรงเรียนมีระบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลที่จำเป็นในกระบวนการนิเทศ กำกับ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

2. จัดระบบควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ

3. นำผลการประเมินมาสังเคราะห์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาการปฏิบัติงาน

4. พัฒนาองค์ความรู้ในการนิเทศ ติดตามและประเมินผลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยเพื่อแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ประสบการณ์ร่วมกัน

เป้าหมายที่ 6 โรงเรียนมีระบบประกันคุณภาพภายใน

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. ประกาศมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3. จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

4. จัดทำรายงานประจำปีเผยแพร่รายงานต่อสาธารณชน

5. จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี

2. ร้อยละของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถบริหารงานวิชาการในระดับการศึกษาปฐมวัย

3. ร้อยละของจำนวนโรงเรียนในเครือข่ายที่จัดโครงสร้างและข้อมูลสารสนเทศให้เอื้อต่อการบริหารงาน

4. ร้อยละของจำนวนโรงเรียนในเครือข่ายที่มีการวางแผนพัฒนาคุณภาพและดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ

5. ร้อยละของจำนวนโรงเรียนในเครือข่ายที่มีระบบนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

6. ร้อยละของจำนวนโรงเรียนในเครือข่ายที่มีระบบประกันคุณภาพภายใน

4.2 ด้านที่ 2 การใช้และพัฒนาหลักสูตร

วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นต้นแบบการใช้และพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ

เป้าหมายที่ 1 มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย บริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน

2. แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

3. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี

4. พัฒนาหลักสูตรที่มีแนวโน้มเข้าสู่ความเป็นสากลมากขึ้นทั้งด้านภาษาและเทคโนโลยีควบคู่กับความเป็นไทย

5. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการคิดเป็น ทำเป็น มีความคิดสร้างสรรค์

6. จัดหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติตนในการดูแลรักษาตนเองให้อยู่อย่างปลอดภัย การออกกำลังกาย การเลือกกีฬาที่ชอบ

7. จัดหลักสูตรและประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาตามธรรมชาติ

8. จัดหลักสูตรที่เน้นเรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก ชื่อพ่อแม่ ชื่อบุคคลในครอบครัว หมายเลขโทรศัพท์ สถานที่ทำงานของพ่อแม่

9. จัดหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ

10. จัดหลักสูตรที่สอดแทรกการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

11. จัดหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติตนต่อครอบครัว ชุมชน สังคม สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

12. จัดหลักสูตรที่เน้นเรื่องราวของธรรมชาติรอบตัว และการดูแลรักษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม

13. จัดหลักสูตรที่เน้นสิ่งต่างๆรอบตัวในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ การขนส่ง กมนาคมและสื่อสารระบบโลจิสติกส์ต่างๆ การเงินการธนาคาร เครื่องกวดเงินสด อัตโนมัติ (ATM) การปฏิบัติตนในการเดินทาง การปฏิบัติเกี่ยวกับการจราจร

14. จัดหลักสูตรส่งเสริมด้านภาษาอย่างน้อย 2 ภาษา

15. จัดหลักสูตรทางเลือก มีทั้งในส่วนหลักสูตรที่เรียนเต็มวัน หลักสูตรที่เรียนครึ่งวันและหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยตามอัชยาศัย (Home School)

16. เชื่อมโยงเครือข่ายการใช้และพัฒนาหลักสูตรทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

17. นำหลักสูตรไปทดลองใช้นำร่องโดยจัดระบบติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ และสะท้อนผลมาพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

18. มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง
เป้าหมายที่ 2 มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยบูรณาการผ่านการเล่น

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. ส่งเสริมการนำ หลักปรัชญา แนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้และหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยมาใช้ในการจัดประสบการณ์

2. ปรับปรุงมวลประสบการณ์โดยคำนึงถึงธรรมชาติของเด็กปฐมวัยตลอดจนลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมในบริบทที่เด็กอาศัยอยู่

3. จัดหน่วยการเรียนรู้ให้เด็กสามารถปฏิบัติได้จริงและเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

4. จัดกิจกรรมบูรณาการสอดแทรกความรู้ควบคู่คุณธรรมอย่างสมดุล
5. จัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างสมดุล
6. จัดประสบการณ์ที่ยึดศักยภาพในการคิดแก้ปัญหา คิดเป็นระบบ สามารถเชื่อมโยงความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ต่างๆ ไปใช้ในชีวิตจริงได้
7. ออกแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นเด็กเป็นสำคัญ
8. เลือกเนื้อหาและจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องเหตุการณ์ปัจจุบัน
9. จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษและภาษาประเทศเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน
10. จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เน้นคุณลักษณะด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ
11. จัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะกระบวนการคิด การคิดแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ตามวัย
12. จัดกิจกรรมส่งเสริมการใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ช่วย让孩子เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงอย่างมีประสิทธิภาพ
13. ดำเนินการจัดประสบการณ์ควบคู่กันทั้งความรู้และทักษะผ่านการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงให้เด็กได้ทำเอง คิดเอง และเรียนรู้เองให้มากที่สุด

เป้าหมายที่ 3 มีการประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัย

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์และจุดมุ่งหมายของการพัฒนาการเรียนรู้ โดยกำหนดเกณฑ์และตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน
2. ประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งการสังเกต พฤติกรรม การให้ลงมือปฏิบัติ การสอบถามผู้ปกครอง ตรวจแฟ้มสะสมงาน
3. ประเมินพัฒนาการเด็กครอบคลุมทุกด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และจิตใจ ด้านสังคมและด้านสติปัญญา
4. ประเมินพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังจากเด็กเรียนรู้
5. ประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนให้สะท้อนพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และแสดงความก้าวหน้าในพัฒนาการของผู้เรียนรายบุคคล

6. ประเมินผลพัฒนาการของผู้เรียนให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา
ในแต่ละชุมชนโดยผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม

7. ประเมินพัฒนาการเด็กพิเศษเป็นการเฉพาะแยกส่วนจากเด็กปกติ

8. นำเสนอผลการประเมินพัฒนาการเด็กแบบองค์รวมทั้งความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) ความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ความสามารถในการแก้ปัญหา (AQ) ความสามารถในการทำงานเป็นทีม (TQ) ทักษะทางสังคม (SQ) และคุณธรรมจริยธรรม (MQ) ของผู้เรียนรายบุคคล

9. นำผลการประเมินมาใช้ในการ ปรับปรุง พัฒนา แก้ไขในการจัดกิจกรรม ให้เด็กผ่านเกณฑ์การประเมินพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

1. จำนวนสถานศึกษาในเครือข่ายที่ได้ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับ
ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย บริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

2. ร้อยละของจำนวนกิจกรรมหรือโครงการที่มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
จากประสบการณ์ตรง โดยบูรณาการผ่านการเล่น

3. ร้อยละของจำนวนกิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมการนำแนวคิดหลักการจัด
การศึกษาปฐมวัยมาใช้ในการจัดประสบการณ์

4. ร้อยละของครูที่มีการประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริง
ด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัย

4.3 ด้านที่ 3 การให้บริการ

วัตถุประสงค์ : เพื่อเป็นต้นแบบการให้บริการในการจัดการศึกษาปฐมวัย
ที่มีคุณภาพ

เป้าหมายที่ 1 มีห้องเรียนและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์
ตามหลักสูตรปฐมวัยและบริบทของท้องถิ่น

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. กำหนดรูปแบบสถานที่ตั้งของอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม สนามเด็ก
เล่นและเครื่องเล่นสนามให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และมาตรฐาน

2. จัดห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สะอาด
ปลอดภัย เพียงพอ เป็นสัดส่วนไม่ปะปนกับชั้นเรียนอื่น

3. จัดให้มีมุมประสบการณ์ในห้องเรียนที่หลากหลายเอื้อต่อการเรียนรู้

4. จัดสนามเด็กเล่น ให้มีพื้นผิวที่แตกต่างกัน บริเวณกลางแจ้งมีเครื่องเล่นสนาม หิงช้า ไม้ลิ้น บาร์ บ่อน้ำ บ่อทราย

5. จัดบริเวณสำหรับเล่นและออกกำลังกาย ทางสำหรับรถเข็น ทางจักรยานสามล้อ และทางสำหรับเดิน โดยออกแบบทางเดินให้ลักษณะที่โค้งไปมาและผ่านจุดที่น่าสนใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

6. จัดให้มีมุมธรรมชาติ ไม้เลื้อยไม้ประดับ ต้นไม้ ต้นไม้พุ่มเตี้ยๆ แปลงดอกไม้ หรือพืชผักสวนครัว และสัตว์เลี้ยง

7. จัดระบบสาธารณสุขปกโลกให้ถูกสุขลักษณะอยู่ในสภาพใช้การได้ดีปลอดภัย

8. มีมาตรการรักษาความปลอดภัยและป้องกันภัยอันตรายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

เป้าหมายที่ 2 มีการส่งเสริมสุขอนามัยที่ดีแก่เด็กอย่างทั่วถึง

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. จัดให้มีการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

2. จัดระบบโภชนาการอย่างเป็นระบบ มีอาหารกลางวัน อาหารว่าง อาหารเสริม (นม) ที่ถูกหลักโภชนาการและเพียงพอทุกวัน

3. จัดระบบสุขอนามัยสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกให้ได้ตามมาตรฐาน

4. กำหนดมาตรการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในเด็กอย่างเป็นระบบ

5. ส่งเสริมให้เด็กได้รับการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการทั้งด้านทางร่างกายอารมณ์ สังคม สติปัญญาอย่างทั่วถึง

6. ให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างเหมาะสมและเต็มศักยภาพ

เป้าหมายที่ 3 ให้บริการเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคล หรือองค์กรต่างๆ

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ของการให้บริการอย่างชัดเจน

2. จัดทำแผนการให้บริการทางวิชาการปฐมวัยให้ชัดเจน

3. ประชาสัมพันธ์การให้บริการและประสานความร่วมมือให้ผู้ปกครอง ชุมชนเห็น ความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเด็กร่วมกันกับสถานศึกษา

4. เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับการใช้ ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้

5. ใช้ระบบการสื่อสารหลายรูปแบบ เน้นการสื่อสารสองทางให้รวดเร็ว และเข้าใจตรงกัน

6. สร้างเครือข่ายการบริการการเรียนรู้และจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

7. ให้ความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งศึกษาคูงาน ฝึกประสบการณ์ และบริการวิชาการด้านปฐมวัย

8. เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ใหม่ๆ ให้กับพ่อแม่ผู้ปกครองในลักษณะของเวทีเสวนา เครือข่ายอิเล็กทรอนิกส์ เอกสารประชาสัมพันธ์ การเยี่ยมบ้าน หรือการเปิดห้องเรียน ผู้สาธาณชน

9. จัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง โดยผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น กุมารแพทย์ พยาบาลแม่และเด็ก หน่วยงานปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก

10. สรุป รายงานและประเมินผลความสำเร็จของการให้บริการทางวิชาการ แก่ชุมชนและสะท้อนผลเพื่อปรับปรุงการให้บริการทางวิชาการ

11. นำความรู้จากการบริการวิชาการไปบูรณาการกับการเรียนการสอนและการวิจัย

12. วางแผนรองรับการกำกับ ตรวจสอบในการให้บริการจากครอบครัวและชุมชน

13. ให้ความร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรต่างๆ ในการเป็นแหล่ง ศึกษาค้นคว้า วิจัย ทดลองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กในรูปแบบต่างๆ

14. นำผลการศึกษาวิจัยมาพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

15. เผยแพร่ผลการศึกษาวิจัยให้กับโรงเรียนหรือหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัย

ตัวชี้วัด

1. จำนวนห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ทางสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดประสบการณ์ ตามหลักสูตรปฐมวัยและบริบทของท้องถิ่น

2. จำนวนกิจกรรม/โครงการที่ส่งเสริมสุขอนามัยที่ดีแก่เด็ก

3. จำนวนกิจกรรม/โครงการที่ให้บริการเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ

4.4 ด้านที่ 4 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

วัตถุประสงค์ : เด็กปฐมวัยทุกประเภทได้รับการพัฒนาโดยองค์รวม

เป้าหมายที่ 1 เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายสมวัย

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. จัดกิจกรรมให้เด็กเคลื่อนไหวอยู่กับที่ เคลื่อนไหวเคลื่อนที่ และเคลื่อนไหวพร้อมวัสดุอุปกรณ์

2. จัดกิจกรรมให้เด็กเล่นเครื่องเล่นสนามและเครื่องเล่นสัมผัส
3. จัดกิจกรรมให้เด็กเขียนภาพ เล่นกับสี ปั้นและประดิษฐ์สิ่งต่างๆ
4. จัดกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติตามสุขอนามัย รักษาความปลอดภัยของตนเองและ

ผู้อื่นในกิจวัตรประจำวัน

5. จัดกิจกรรมส่งเสริมการออกกำลังกาย ให้เด็กรักการออกกำลังกาย
6. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีน้ำหนักร่างกาย ส่วนสูงและมีสมรรถนะสมวัย
7. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าแสดงออก

เป้าหมายที่ 2 เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจสมวัย

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเสียงดนตรี เล่นเครื่องเล่นดนตรีง่ายๆ และร้องเพลง

2. จัดกิจกรรมให้เด็กได้ชื่นชมและสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม แสดงออกอย่างสนุกสนานกับเรื่องราวที่ตลกและเรื่องราว/เหตุการณ์ที่สนุกสนาน

3. จัดกิจกรรมให้เด็กเล่นเป็นรายบุคคลและเล่นเป็นกลุ่ม

4. จัดกิจกรรมให้เด็กได้ปฏิบัติตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ

5. ส่งเสริมให้เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมและชื่นชมในผลงานตนเอง

6. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กได้รับการเตรียมพร้อมให้มีสุขภาพจิตที่ดี เข้าใจสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่างๆ

7. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กสามารถปรับตัว ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง

8. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรู้จักอดทน รอคอยและรู้จักการเป็นผู้ให้

9. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่น

10. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีทักษะเชิงบวก ปรับตัวได้เป็นอย่างดีและมีความภูมิใจในตนเอง

เป้าหมายที่ 3 เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมสมวัย

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้เด็กเด็กสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเอง

2. จัดกิจกรรมให้เด็กเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น

3. จัดกิจกรรมให้เด็กอภิปรายเหตุการณ์ในนิทาน แสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

4. จัดกิจกรรมให้เด็กฝึกการแก้ปัญหา/ข้อขัดแย้งขณะเล่นเกมการศึกษาและขณะเล่นอิสระกับผู้อื่น

5. จัดกิจกรรมให้เด็กปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่นในวันสำคัญต่างๆ

เป้าหมายที่ 4 เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาสมวัย

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. จัดกิจกรรมให้เด็กรู้จักสิ่งต่างๆด้วยสัมผัสทั้ง 5

2. จัดกิจกรรมให้เด็กสามารถเลียนแบบการกระทำและเสียงต่างๆ ปั้นตัวสัตว์ต่างๆ

3. จัดกิจกรรมให้เด็กพูดแสดงความรู้สึก ความคิดเห็น ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ

4. จัดกิจกรรมให้เด็กเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตนเอง อธิบายสิ่งต่างๆ ที่ตนเองสนใจ

หรือสิ่งที่คิด

5. จัดกิจกรรมให้เด็กเขียนภาพ บัตรอวยพรในโอกาสต่างๆ

6. จัดกิจกรรมให้เด็กเขียนภาพนิทานและอ่านภาพหรือสัญลักษณ์จากหนังสือนิทาน

7. จัดกิจกรรมให้เด็กสำรวจและอธิบายความเหมือน ความต่างสิ่งต่างๆ จับคู่ จำแนก

และจัดกลุ่ม

8. จัดกิจกรรมให้เด็กคาดคะเน ตั้งสมมติฐาน ทดลอง สืบค้นข้อมูลจากการศึกษานอกสถานที่

9. จัดกิจกรรมให้เด็กสำรวจรูปทรงและนำมาสร้างเป็นสิ่งต่างๆ

10. จัดกิจกรรมให้เด็กเปรียบเทียบจำนวน มากกว่า น้อยกว่า เท่ากัน และนับ

สิ่งต่างๆ

11. จัดกิจกรรมให้เด็กมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์

12. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

13. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีองค์ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นเสมอ

14. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กพัฒนาทักษะทางการคิด การสังเกต

คิดเปรียบเทียบ คิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแบบบูรณาการ

15. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กสามารถใช้เทคโนโลยีเบื้องต้นได้

16. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถในการใช้ทักษะ

ภาษาอังกฤษ ภาษาคอมพิวเตอร์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย (Global Literacy)

17. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กพิเศษได้รับการพัฒนาตามศักยภาพ

โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

18. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมเด็กให้มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้
19. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่านและพัฒนา

ตนเอง

20. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิต

21. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีทักษะในการสื่อสาร สรุปลักษณะที่เกิดจากการทำกิจกรรมได้

22. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถทางพหุปัญญาทั้ง 9 ด้าน
เป้าหมายที่ 5 เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีค่านิยมภาคภูมิใจในความเป็นไทยและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

3. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความตรงต่อเวลา

4. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีมารยาทไทย รู้จักทักทายรู้จักขอบคุณและ

ขอโทษ

5. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความเมตตากรุณา

6. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความซื่อสัตย์ รักความถูกต้อง และความยุติธรรม

7. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบ

8. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีระเบียบวินัยสามารถควบคุมตนเองได้

9. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีความขยัน และทุ่มเททำงานด้วยความมุ่งมั่น

10. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีจิตสำนึกประชาธิปไตยเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง

11. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรู้จักประหยัดและอดออม

12. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

13. จัดโครงการ/กิจกรรมส่งเสริมให้เด็กมีจิตสาธารณะ

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของเด็กที่มีร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขนิสัยที่ดี

2. ร้อยละของเด็กที่มีความสนใจในกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว
3. ร้อยละของเด็กที่มีความรู้และทักษะพื้นฐานและทักษะชีวิตตามวัย
4. ร้อยละของเด็กที่สามารถเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้
5. ร้อยละของเด็กที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์

6. ร้อยละของเด็กที่มีความสนใจใฝ่รู้ รักการอ่านและพัฒนาตนเอง
7. ร้อยละของเด็กที่มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

4.5 ด้านที่ 5 การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้

วัตถุประสงค์ : เป็นต้นแบบในการจัดสภาพแวดล้อม ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็ก

เป้าหมายที่ 1 เป็นต้นแบบในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. กำหนดเป้าหมายในการจัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนให้ชัดเจน
2. จัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ปลอดภัย เพียงพอ และเหมาะสมกับวัย
3. พัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ
4. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายระบบสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้
5. จัดทำแหล่งข้อมูลชุมชนที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็ก
6. จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงในชีวิตประจำวัน
7. จัดห้องเรียนเป็นมุมประสบการณ์ต่างๆเพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน
8. จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เป็นสื่อของจริง สื่อธรรมชาติ และสื่อที่ใกล้ตัวเด็ก
9. จัดแหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน ให้เป็นส่วนของกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาการทางด้านร่างกายและการเข้าสังคมของเด็ก
10. จัดสื่อที่เอื้อให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 สะท้อนวัฒนธรรมและสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
11. ส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดทำสื่อ
12. จัดป้ายนิเทศเพื่อนำเสนอผลงานเด็กอย่างหลากหลาย
13. จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เสริมทักษะประสบการณ์ ทั้งทักษะภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และทักษะทางสังคม

14. จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้เสริมทักษะกระบวนการคิด แก้ปัญหาและความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก

15. ประสานความร่วมมือกับแหล่งเรียนรู้ที่มีในชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

16. เชื่อมโยงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้ อย่างคุ้มค่า

17. จัดสื่อที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตร และพัฒนาการของเด็ก

18. จัดสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่อำนวยความสะดวกให้เด็กได้เรียนรู้อย่างรอบด้าน

19. จัดให้มีบริเวณที่สะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัย มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเท มีสีโทนอ่อน

20. จัดมุมประสบการณ์ต่างๆ ของเล่น โต๊ะ เก้าอี้มีขนาดและจำนวนที่เหมาะสมกับเด็ก

21. จัดอาคารเรียนอาคารประกอบและบริเวณที่เป็นเอกเทศ

22. จัดให้มีห้องสมุด ห้องวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กโดยเฉพาะ

23. กำหนดข้อตกลงด้านการใช้เสียง การรักษาระเบียบข้อตกลงของห้อง

24. จัดสภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติสวยงาม รมรื่น ปลอดภัย สภาพอุปกรณ์และพื้นไม่ทำให้เกิดอันตรายแก่เด็ก

25. จัดให้มีที่เล่นน้ำและบ่อทรายพร้อมอุปกรณ์การเล่น

26. จัดบริเวณต่างๆ ให้มีทั้ง โชนเปียก แห้ง แข็ง และอ่อนนุ่ม

27. จัดห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องนอน โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องใช้ ที่เก็บของส่วนตัวของเด็กที่เพียงพอ สะอาด ปลอดภัย

28. จัดให้มีเครื่องเล่นสนาม บ้านตุ๊กตา บริเวณที่ปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ พืชผักสวนครัว บริเวณสัตว์เลี้ยง และแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตร

เป้าหมายที่ 2 มีการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กตามบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. ศึกษาลักษณะบริบท วัฒนธรรมของท้องถิ่น ทั้งด้านสื่อแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา เพื่อสอดแทรกในหน่วยการเรียนรู้

2. กำหนดแนวทางการใช้ สื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการ เวลา โอกาส สถานที่ สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้และความต้องการของเด็ก

3. จัดสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ที่มีความใหม่ ทันสมัย ทำทาย กระตุ้นการเรียนรู้ และสามารถปฏิบัติได้ทั้งรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
4. วิเคราะห์สาระตามหลักสูตรและพัฒนาการเด็ก เพื่อสร้างหรือพิจารณาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ที่จะใช้
5. จัดแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาให้เด็กได้เรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นและวิถีชีวิตของประเทศในประชาคมอาเซียน
6. จัดสื่อของจริงในบริบทและวัฒนธรรมท้องถิ่นผนวกกับสื่อเทคโนโลยี
7. ส่งเสริมให้เด็กใช้สื่อเทคโนโลยีให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์
8. จัดกิจกรรมให้เด็กใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อสร้างองค์ความรู้จากการศึกษาค้นคว้าและเล่นด้วยตนเอง
9. ใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาและชุมชน
10. พัฒนาสื่อที่สามารถตอบสนองความต้องการ กระตุ้นให้เด็ก อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น
11. จัดหาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ ที่มีคุณภาพ มีความหลากหลายทั้งรูปแบบ มิติและเพียงพอต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
12. ส่งเสริมให้ใช้สื่อเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่พาเด็กไปสู่การค้นพบองค์ความรู้ อย่างสร้างสรรค์
13. ติดตามประเมินผลการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด

1. จำนวนกิจกรรม/โครงการที่เป็นต้นแบบในการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย
2. ร้อยละของครูที่มีการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กตามบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

4.6 ด้านที่ 6 การพัฒนาบุคลากร

วัตถุประสงค์ : เพื่อให้ครูและบุคลากรเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัย ที่มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านคุณธรรม จริยธรรม

เป้าหมายที่ 1 ครูมีคุณวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยและมีจำนวนเพียงพอ

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. กำหนดคุณสมบัติครูด้านคุณวุฒิต้องจบการศึกษาสาขาปฐมวัย
2. จัดครูที่มีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ

3. จัดทำมาตรฐานและภาระงานสำหรับครูและบุคลากรให้ชัดเจน
4. ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนพัฒนาตนเอง (ID PLAN) อย่างชัดเจน
5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในด้าน

พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก

6. จัดเตรียมครูหรือนักการศึกษาพิเศษเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
7. จัดให้มีครูเพียงพอตามอัตราส่วนระหว่างครูกับเด็ก

เป้าหมายที่ 2 ครูมีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. พัฒนาบุคลากรให้มีพื้นฐานความรู้ด้านการศึกษาปฐมวัย
2. พัฒนาครูให้สามารถประยุกต์ใช้เทคนิค วิธีการ นวัตกรรม เทคโนโลยี มาใช้ใน

การจัดกิจกรรม

3. พัฒนาครูให้มีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาในกลุ่มประเทศ

อาเซียน

4. พัฒนาครูให้มีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
5. พัฒนาครูให้สามารถจัดประสบการณ์เชิงก้าวหน้า
6. พัฒนาครูให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก สามารถจัดการและควบคุมชั้นเรียนได้
7. ส่งเสริมให้ครูนำหลักการ ปรัชญาของการจัดการศึกษาปฐมวัยสู่การจัดทำแผน

ประสบการณ์และนำไปใช้จริงทุกคน

8. ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์ กำหนดตัวบ่งชี้และคุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ในการจัดประสบการณ์

9. ส่งเสริมให้ครูประเมินพัฒนาการของเด็กและนำมาปรับในการจัดประสบการณ์

เพื่อพัฒนาเด็กอย่างเต็มศักยภาพ

10. ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กตามศักยภาพ

11. ส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ที่เป็นเลิศ (Best Practice)

12. สนับสนุนส่งเสริมให้ครูความมุ่งมั่นสู่การเป็นนักบริการที่ดีและมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม

13. ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์กล้าแสดงความคิดเห็นกล้าตัดสินใจ

เป้าหมายที่ 3 ครูและพี่เลี้ยงเด็กมีบุคลิกภาพดี มีคุณธรรมจริยธรรมมีความรักและ
เข้าใจเด็กปฐมวัยทุกประเภท

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. พัฒนาให้ครูมีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ รักศรัทธาในวิชาชีพ
เป็นแบบอย่างที่ดี

2. พัฒนาให้ครูมีความรับผิดชอบ ขยันหมั่นเพียร

3. พัฒนาครูให้มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตดี

4. พัฒนาคูให้รักความสะอาดมีระเบียบวินัย

5. พัฒนาคูให้พูดจาไพเราะ สุภาพอ่อนหวาน ใช้ภาษาถูกต้อง ชัดเจน
เป็นแบบอย่างแก่เด็ก

6. พัฒนาคูให้แต่งกายดี สุภาพเรียบร้อย ถูกกาลเทศะ

7. พัฒนาคูให้มีความประพฤติดี เป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ประหยัด
ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา

8. พัฒนาคูให้เป็นผู้ทุ่มเท เสียสละ มีความมุ่งมั่นอุทิศตน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

9. พัฒนาคูให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง จิตใจมั่นคง
หนักแน่น อดทน

10. พัฒนาพี่เลี้ยงให้เข้าใจแนวทางการจัดการศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย

11. พัฒนาพี่เลี้ยงให้มีความรักและเมตตาเด็ก ใจเย็น สุขุม ยิ้มแย้มแจ่มใส

12. พัฒนาพี่เลี้ยงให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก

13. พัฒนาพี่เลี้ยงให้มีความรู้เรื่องสุขอนามัย และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

14. พัฒนาพี่เลี้ยงให้มีความสามารถในการกระตุ้นเร้าความสนใจของเด็ก

15. พัฒนาพี่เลี้ยงให้มีอารมณ์มั่นคง มีสติ มีเหตุผล สามารถแก้ไขปัญหา

เฉพาะหน้า

16. พัฒนาพี่เลี้ยงให้เป็นแบบอย่างที่ดีในการแต่งกาย สุภาพเรียบร้อย

17. พัฒนาให้พี่เลี้ยงเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก

18. จัดหาพี่เลี้ยงที่มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง ไม่มีโรคติดต่อได้รับการตรวจ

สุขภาพและมีใบรับรองแพทย์ประกอบเป็นหลักฐาน

19. จัดหาพี่เลี้ยงที่มีความประพฤติดี ไม่ทำผิดศีลธรรมอันดีของสังคมไม่ดื่มหรือ
เสพสารเสพติด

20. จัดหาพี่เลี้ยงที่มีความรับผิดชอบ รักเด็ก มีลักษณะนิสัยนุ่มนวลอ่อนโยน

ตัวชี้วัด

1. สัดส่วนจำนวนครูมีคุณวุฒิทางการศึกษาปฐมวัยต่อจำนวนเด็ก
2. ร้อยละของจำนวนครูมีความรู้ความสามารถในการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
3. จำนวนครูและพี่เลี้ยงเด็กที่มีบุคลิกภาพดี มีคุณธรรมจริยธรรมมีความรักและเข้าใจเด็กปฐมวัยทุกประเภท

4.7 ด้านที่ 7 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน

วัตถุประสงค์ : เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและชุมชนให้เข้าใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ

เป้าหมายที่ 1 ผู้ปกครองและชุมชนเข้าใจถึงลักษณะที่สำคัญของเด็กปฐมวัย แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. สร้างความตระหนักรู้และเข้าใจในหลักการศึกษาศึกษาปฐมวัยแก่ผู้ปกครองและชุมชน
2. สนับสนุนให้พ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กอย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

เป้าหมายที่ 2 มีการประสานงานการให้บริการ แนะนำ การขอรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้ปกครองและชุมชน

แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. จัดกิจกรรมส่งเสริมการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กกับหน่วยงานและองค์กรต่างๆ
2. สร้างความตระหนักให้ผู้ปกครอง ชุมชนเห็นความสำคัญในการดูแลเด็กตามหลักพัฒนาการ
3. จัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์ฝึกอบรมและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
4. ส่งเสริมให้บ้านและ โรงเรียนมีเป้าหมายการพัฒนาและการปฏิบัติต่อเด็กที่สอดคล้องกัน
5. กำหนดรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์กับ ครอบครัว ชุมชนที่ชัดเจน
6. กำหนดเป้าหมายของการประสานงานและการบริการแก่ชุมชนให้ชัดเจน
7. จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน
8. จัดทำแผนการขอรับความช่วยเหลือหรือการสนับสนุนจากชุมชนอย่างเป็นระบบ
9. ให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนและร่วมกิจกรรมกับชุมชน

10. ให้บริการชุมชนในการยืมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และใช้อาคารสถานที่
11. ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาโรงเรียน
12. จัดระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วนในการส่งเสริมการจัดการศึกษา
13. ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

14. จัดพิธีมอบโล่เกียรติคุณเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติผู้มีอุปการคุณ
15. กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงาน ในการช่วยเหลือ และสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชนอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายที่ 3 โรงเรียนประชาสัมพันธการดำเนินงานแก่ผู้เกี่ยวข้อง
แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. จัดทำแผนประชาสัมพันธการดำเนินงานของโรงเรียนที่ชัดเจน
2. สนับสนุนงบประมาณเพื่อการดำเนินงานประชาสัมพันธอย่างเพียงพอ
3. จัดทำคู่มือผู้ปกครองเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน
4. ประชาสัมพันธการดำเนินงานของโรงเรียนด้วยสื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย
5. ส่งเสริมให้ใช้การประชาสัมพันธเป็นเครื่องมือในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการดำเนินงาน

6. รายงานผลการดำเนินงานให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง

7. ประชาสัมพันธการให้บริการและให้ความร่วมมือทางวิชาการแก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง

8. ดำเนินการการประเมินผลการประชาสัมพันธการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายที่ 4 ผู้เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจในคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย
แนวทางสู่การปฏิบัติ

1. สสำรวจความต้องการของชุมชนเพื่อกำหนดเป้าหมาย และจัดทำโครงการเพื่อการพัฒนา

2. ให้โอกาสชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนอย่างทั่วถึง
3. จัดกิจกรรมให้เด็กเป็นสื่อกลางในการสร้างความเข้าใจที่ดีแก่พ่อแม่ผู้ปกครอง
4. จัดกิจกรรมเปิดห้องเรียนสู่สาธารณชน
5. จัดปายนิเทศแสดงความก้าวหน้าและผลงานทางวิชาการของเด็ก

6. สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการจัดการศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น

7. ส่งเสริมให้ครอบครัวและชุมชนร่วมชื่นชมและภาคภูมิใจในผลการดำเนินงาน

8. ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

9. จัดให้มีการประเมินความพึงพอใจการดำเนินงานจากผู้เกี่ยวข้องเป็นระยะ

ตัวชี้วัด

1. ร้อยละของจำนวนผู้ปกครองและผู้แทนชุมชนที่เข้าใจถึงลักษณะที่สำคัญของเด็กปฐมวัย

2. จำนวนโครงการ/กิจกรรมที่มีการประสานงานการให้บริการ แนะนำ การขอรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากผู้ปกครองและชุมชน

3. จำนวนกิจกรรม/โครงการที่โรงเรียนประชาสัมพันธ์การดำเนินงานแก่ผู้เกี่ยวข้อง

4. ร้อยละของจำนวนผู้เกี่ยวข้องที่มีความพึงพอใจในคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย

อภิปรายผล

1. ประเด็นองค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยที่พบว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ที่ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางสู่การปฏิบัติ และตัวชี้วัด ทั้งนี้อาจเนื่องจากแนวความคิดของไลน์เบอร์รี่และชาร์คันสกี (Lineburry & Sharkansky, 1971, p.190-191) และจุมพล นิมพานิช (2552, น.13-14) ซึ่งได้จำแนกองค์ประกอบของนโยบายที่สอดคล้องกันไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แน่นอน (2) เป็นแนวทางการปฏิบัติงานหรือเป็นแผนลำดับขั้นตอนที่จะนำสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (3) เป็นกิจกรรมหรือหน้าที่ที่ควรกระทำ และสามารถเลือกมาปฏิบัติได้ (4) เป็นกิจกรรมตัดสินใจที่มีลำดับขั้นตอนในการจะกระทำ หรือคว่นการกระทำ (5) เป็นเอกสารที่มีผลทางกฎหมาย จึงต้องประกาศให้ผู้เกี่ยวข้องทราบโดยทั่วถึง โดยจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบสำคัญแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของวัตถุประสงค์ของนโยบาย (Policy Objective) ซึ่งรวมถึงเป้าหมาย (Goals) และแนวทางของนโยบาย (Policy Means) รวมอยู่ในส่วนนี้ด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของประทุม รอดประเสริฐ (2543, น.23-27) ที่ระบุองค์ประกอบของนโยบาย คือ (1) ปัจจัยที่เป็น

องค์ประกอบพื้นฐาน (Fundamental Factors) และ (2) ปัจจัยที่เป็นสิ่งแวดล้อม (Environmental Factors)

สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แนวทางสู่การปฏิบัติ (Initiatives) และตัวชี้วัด (Indicators) ดังนั้นข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จึงจัดเป็นประเภทนโยบายทั่วไป (General Policy) เป็นระเบียบวิธีปฏิบัติงานต่างๆ สำหรับผู้ปฏิบัติงานเฉพาะด้านในหน่วยงานระดับล่างได้ถือปฏิบัติร่วมกันของผู้บริหารนโยบายในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้นโยบายในการดำเนินงานของโครงการ โรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ให้มีการพัฒนาในทิศทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหน้าที่และภารกิจตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยคำนึงถึงทรัพยากรและบริบทต่างๆ อันจะส่งผลให้การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติเป็นไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา และนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลวิจัยของคณิง สายแก้ว (2549, น.14-21) ในองค์ประกอบของนโยบายในส่วนของเป้าหมาย กลยุทธ์ (แนวทางสู่การปฏิบัติ) และตัวชี้วัดความสำเร็จของกลยุทธ์ เช่นเดียวกับผลการวิจัยของไชยา ภาวะบุตร (2549, น.9-10) ในองค์ประกอบของวัตถุประสงค์และนโยบาย (มาตรการ กลวิธี และวิธีการ) รวมทั้งผลการวิจัยของสมภาร ศิโล (2552, น.17-18) ที่วิเคราะห์ได้ว่า องค์ประกอบของข้อเสนอเชิงนโยบายประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของนโยบาย เป้าหมาย และแนวการดำเนินงานของนโยบาย

2. ประเด็นองค์ประกอบด้านขอบข่ายในการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ

จากผลการวิจัยที่ได้ ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการให้บริการ 4) ด้านคุณภาพผู้เรียน 5) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) ด้านบุคลากร และ 7) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการบริหารจัดการ มีขอบข่ายของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางสู่การปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นผู้นำ สามารถบริหารงานวิชาการตามหลักสูตรการจัดการปฐมวัย และเป็นแบบอย่างที่ดี 2) จัดครูมีวุฒิ มีคุณลักษณะความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ ได้รับการพัฒนาตนเอง และมีครูเพียงพอ 3) จัดโครงสร้างและข้อมูลสารสนเทศที่เอื้อต่อการบริหารงาน 4) วางแผนพัฒนาคุณภาพ และดำเนินงานตามแผนอย่างเป็นระบบ 5) นิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน 6) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และ 7) ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการจัด

ประสบการณ์ การเรียนรู้ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสังเคราะห์จากเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น.1-58) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 (2545, น.3-19) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.33-73) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.2-7) มาตรฐานการศึกษาของชาติ (2547, น.84-87) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) แนวทางการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น.3-31) แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น.28-104) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, น.18-30) เกณฑ์การจัดอันดับตัวชี้วัดด้านการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.40-70) ผลการตรวจราชการนโยบายเฉพาะด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการในปีงบประมาณ 2551 (สุจินต์ นิมอนงค์, 2552, น.ก-จ) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.ข-ค) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) (สำนักงานสภาการศึกษา, 2552, น.13-32) เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554, น.9-11) เกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ (2554, น.2-8) ยังสอดคล้องกับคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26-28) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.ฉ-ซ, 43-46)

2.2 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร มีขอบข่ายของวัตถุประสงค์เป้าหมาย และแนวทางสู่การปฏิบัติที่เกี่ยวกับ 1) พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เหมาะสมกับบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น 2) จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยบูรณาการผ่านการเล่นและเด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง 3) ประเมินผลพัฒนาการเด็กครบทุกด้านตามสภาพจริงด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับวัย และ 4) ใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม แหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับพัฒนาการและความสนใจของเด็กตามบริบทและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์

กับผลการศึกษาจากเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับ
ก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ(2550, น.1-58) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 (2545,
น.3-19) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวง ศึกษาธิการ พ.ศ.2546
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.33-73) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546
ของกระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.2-7) มาตรฐานการศึกษาของชาติ (2547, น.84-87) มาตรฐาน
การศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ของกระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) แนวทางการดำเนินงานของศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น.3-31) แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550,
น.28-104) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559
(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, น.18-30) เกณฑ์การจัดอันดับตัวชี้วัดด้านการศึกษา
(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.40-70) รายงานผลการตรวจราชการนโยบายเฉพาะ
ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการในปีงบประมาณ 2551
(สุจินต์ นิ่มอนงค์, 2552, น.ก-จ) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561)
(สำนักงานสภาการศึกษา, 2552, น.13-32) เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม พ.ศ.2554-
2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554,
น.9-11) เกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ (2554, น.2-8) และ
คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26-28)

2.3 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการให้บริการ มีขอบข่ายของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และ
แนวทางสู่การปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับ 1) จัดห้องเรียน ห้องน้ำห้องส้วม เครื่องเล่นสนาม อาหาร
กลางวัน อาหารเสริม การตรวจ สุขภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมกับวัยของเด็กและ
บริบทของท้องถิ่น 2) ให้บริการ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า วิจัย ประสานความร่วมมือกับบุคคล
หรือองค์กรต่างๆ ศึกษาจากเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับ
ก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น.1-58) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ
กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2546, น.33-73) หลักสูตรการศึกษา
ขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.2-7) มาตรฐานการศึกษา
ของชาติ (2547, น.84-87) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย
เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) แนวทาง
การดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น.3-31) แนวทางการกระจาย

อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น.28-104) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, น.18-30) เกณฑ์การจัดอันดับตัวชี้วัดด้านการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.40-70) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) (สำนักงานสภาการศึกษา, 2552, น.13-32) เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554, น.9-11) เกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ (2554, น.2-8) และคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26-28)

2.4 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านคุณภาพผู้เรียน มีขอบข่ายของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางสู่การปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับ 1) ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ 2) ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี 3) ผู้เรียนมีความสนใจในกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว 4) ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5) ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานตามพัฒนาการทุกด้าน 6) ผู้เรียนสนใจใฝ่รู้รักการอ่านและพัฒนาตนเอง และ 7) ผู้เรียนเล่น/ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้และชื่นชมในผลงานตนเอง ซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์กับผลการศึกษาสังเคราะห์เอกสารจากเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น.1-58) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 (2545, น.3-19) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.2-7) มาตรฐานการศึกษาของชาติ (2547, น.84-87) แนวทางการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น.3-31) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) เกณฑ์การจัดอันดับตัวชี้วัดด้านการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.40-70) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.ข-ค) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) (สำนักงานสภาการศึกษา, 2552, น.13-32) เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554, น.9-11) เกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ (2554, น.2-8) คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26-28) และ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.จ-ซ, 43-46)

2.5 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสื่อ และแหล่งเรียนรู้ มีขอบข่ายของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางสู่การปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเด็ก ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับผลการศึกษาเอกสารเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น.1-58) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.33-73) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.2-7) มาตรฐานการศึกษาของชาติ (2547, น.84-87) แนวทางการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น.3-31) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น.28-104) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, น.18-30) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.ข-ค) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) (สำนักงานสภาการศึกษา, 2552, น.13-32) เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554, น.9-11) รวมถึงสอดคล้องเกณฑ์การประเมินศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของกระทรวงศึกษาธิการ (2554, น.2-8) และยังสอดคล้องสัมพันธ์กับคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26-28)

2.6 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านบุคลากร มีขอบข่ายของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางสู่การปฏิบัติที่เกี่ยวกับครู ผู้บริหาร และพี่เลี้ยงเด็ก เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลดี มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับงาน เข้ามาทำงานให้ได้ผลดีที่สุด โดยหน่วยงานสามารถดึงดูด อนุรักษ์ และพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานสามารถทำภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านความรู้ความสามารถ และ 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งยังสอดคล้องสัมพันธ์กับผลการศึกษาเอกสารจากเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น.1-58) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่3) พ.ศ.2553 (2545, น.3-19) พระราชบัญญัติระเบียบบริหาร

ราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.33-73) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.2-7) มาตรฐานการศึกษาของชาติ (2547, น.84-87) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น.28-104) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, น.18-30) ผลการตรวจราชการนโยบายเฉพาะด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยของผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการในปีงบประมาณ 2551 (สุจินต์ นิ่มอนงค์, 2552, น.ก-จ) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552-2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.ข-ค) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) (สำนักงานสภาการศึกษา, 2552, น.13-32) คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26-28) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.ฉ-ซ, 43-46)

2.7 ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน มีขอบข่ายของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางสู่การปฏิบัติที่เกี่ยวกับ 1) ผู้ปกครองและชุมชน เข้าใจถึงลักษณะที่สำคัญของเด็กปฐมวัย 2) มีการประสานงาน การให้บริการ แนะนำ การขอรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากครอบครัวและชุมชน 3) ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนแก่ผู้เกี่ยวข้อง และ 4) ความพึงพอใจคุณภาพการดำเนินงานของโรงเรียนของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาเอกสารจากเกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับก่อนประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2550, น.1-58) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 (2545, น.3-19) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น.33-73) หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย พ.ศ.2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ (2548, น.2-7) รวมทั้งมาตรฐานการศึกษาของชาติ (2547, น.84-87) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ (2549, น.3-11) แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550, น.28-104) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550, น.18-30) เกณฑ์การจัดอันดับตัวชี้วัดด้านการศึกษา

(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.40-70) แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552, น.ข-ค) ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาใน ทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) (สำนักงานสภาการศึกษา, 2552, น.13-32) คำแถลงนโยบายของ คณะรัฐมนตรี (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554, น.26-28) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนัก นายกรัฐมนตรี, 2554, น.ฉ-ช, 43-46)

3. ประเด็นผลการประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ

ผลการประเมินข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัย ต้นแบบจังหวัดชัยภูมิในครั้งนี้ พบว่า มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความมีประโยชน์ และ ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยแต่ละด้านอภิปรายผล ได้ดังนี้

3.1 จากผลการประเมินด้านความสอดคล้องของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหาร จัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากมีความสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยระดับชาติ นโยบายการพัฒนา คุณภาพการศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการและสภาพปัญหาการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบัน รวมทั้งครอบคลุมความต้องการของผู้นำนโยบายสู่การปฏิบัติ และองค์ประกอบภายในของข้อเสนอ มีความสอดคล้องกันทั้งวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางการปฏิบัติและตัวชี้วัดความสำเร็จ สอดคล้องกับ ทวีป ศิริรัมย์ (2545, น.10-11) ที่ให้แนวคิดไว้ว่า นโยบายที่ดีต้องมีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ขององค์กรและสามารถช่วยให้การดำเนินงานบรรลุถึงเป้าประสงค์ได้จะต้อง ครอบคลุมไปถึงสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย โดยอาศัยข้อมูลผ่านการวิเคราะห์ อย่างละเอียดรอบคอบแล้ว ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและงานที่จะดำเนินการ ในอนาคตอันใกล้กับงานที่จะต้องดำเนินการในอนาคตมีความสอดคล้องและต่อเนื่องกัน และจะต้อง สอดคล้องกับปัจจัยภายนอกองค์กร กล่าวคือ ต้องสอดคล้องกับระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับ ต่างๆ ของสังคมโดยส่วนรวมตลอดจนความสนใจหรือความคิดเห็นของสาธารณชน

นอกจากนั้นวัตถุประสงค์ของข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้ยังสอดคล้องกับการที่กระทรวง ศึกษาธิการ (พ.ศ.2546) ได้จัดให้มีศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบขึ้น ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นต้นแบบ การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ ให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ มุ่งสนับสนุนเด็กทุกประเภทและเน้นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และ ศูนย์ประสานงานให้บริการทางวิชาการ เป็นแหล่งศึกษา วิจัย ทดลอง และพัฒนาการศึกษาปฐมวัย ให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม

เป้าหมายของข้อเสนอเชิงนโยบายที่ค้นพบมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบที่กำหนดไว้ กล่าวคือมีเป้าหมายเพื่อ 1) เด็กปฐมวัยทุกระดับ ประเภท ได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ 2) ครูผู้สอนมีความชำนาญในการจัดประสบการณ์พัฒนาเด็ก เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรักและเข้าใจเด็กทุกประเภท 3) ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นแหล่ง ความรู้และศูนย์ประสานงานด้านการศึกษาปฐมวัย จัดสิ่งแวดล้อมแหล่งเรียนรู้และสื่อที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก 4) ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการ เด็กปฐมวัยและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก และสอดคล้องกับการบริหารการศึกษาของกระทรวง ศึกษาธิการตาม โครงสร้างใหม่ทางการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น.3-31) ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ยังสอดคล้องกับทิศทาง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559) ที่ยึดหลัก “ปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง” และ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาคุณภาพ คนไทยทุกกลุ่มวัยให้มีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีระเบียบวินัย มีจิตสำนึกวัฒนธรรมที่ดีงาม และรู้คุณค่าความเป็นไทย มีโอกาสและสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิต มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นพลังทางสังคมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อม ทางครอบครัว ชุมชน และสังคมให้มั่นคงและเอื้อต่อการพัฒนาคนอย่างสอดคล้องกับบริบท การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต เป้าหมายการพัฒนาสถาบันทางสังคม โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา และสถาบันชุมชน มีบทบาท ในการบ่มเพาะและหล่อหลอมเด็ก เยาวชนและคนไทยให้เป็นคนดีมีคุณธรรมและจริยธรรม อย่างเข้มแข็งมากขึ้น สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็ง การเรียนรู้ของคนในชุมชนเพิ่มขึ้น คนในครัวเรือนมีส่วนร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้านและชุมชนเพิ่มขึ้น (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี, 2554, น.ฉ-ช, น.43-46) และมีความสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 (สคส., 2550, น.18-30) ที่ใช้เป็นกรอบสำหรับการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอันเป็นวัย เริ่มต้นของเด็กและเยาวชนของชาติ ซึ่งประเทศไทยได้มีการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์สำหรับ เด็กปฐมวัยโดยเฉพาะ กำหนดวิสัยทัศน์ว่าในปี 2559 เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับและมีการพัฒนาที่ดี และเหมาะสมอย่างรอบด้าน สมดุล เต็มศักยภาพ พร้อมทั้งเรียนรู้อย่างมีความสุข เติบโตตามวัย อย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กในระยะต่อ ๆ ไป และวัตถุประสงค์ ของข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้ยังมีความเหมาะสมที่จะตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของนโยบายและ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 ทั้ง 4 ข้อ คือ 1) เพื่อให้มีแนวคิด และแนวทางร่วมกันทั้งระดับชาติและทุกระดับในการส่งเสริมสนับสนุนเด็กปฐมวัยทุกคน

ให้มีพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพของตน 2) เพื่อให้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัยไปดำเนินการจัดทำเป็นยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการอย่างเป็นทางการเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ 3) เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูล ข้อเสนอแนะ การวิจัย การติดตามและประเมินผล และ 4) เพื่อให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นส่วนสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และมีนโยบายพัฒนาเด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 0-5 ปี ทุกคนอย่างมีคุณภาพ เต็มศักยภาพ มีครอบครัวเป็นแกนหลัก และผู้มีหน้าที่ดูแลเด็กและทุกภาคส่วนของสังคมได้มีส่วนร่วมในการจัดบริการและสิ่งแวดล้อมที่ดี เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและการพัฒนาเด็กตามวัย โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กอายุ 0-5 ปี ทุกคน พ่อแม่สมาชิกในครอบครัว ผู้เตรียมตัวเป็นพ่อแม่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรง ได้แก่ ผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ครู ผู้ดูแลเด็ก ผู้เลี้ยงดูเด็ก พี่เลี้ยงเด็ก ผู้สูงอายุที่ดูแลเด็ก แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ฯลฯ ชุมชนได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนต่างๆ ผู้นำทางศาสนา อาสาสมัครในรูปแบบต่างๆ กลุ่มอาชีพ นักเรียนและเยาวชน ฯลฯ สังคม ได้แก่ สถาบันทางสังคม สื่อมวลชน สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา นักวิชาชีพและองค์กรวิชาชีพต่างๆ องค์กรของรัฐ องค์กรเอกชน องค์กรธุรกิจ องค์กรระหว่างประเทศ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) ที่มีการพัฒนาตัวบ่งชี้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวบ่งชี้พื้นฐาน กลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ และกลุ่มตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริมให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ข้อ 38 ที่กำหนดให้สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาทำการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาแต่ละแห่งตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและครอบคลุมหลักเกณฑ์ในเรื่องต่อไปนี้ คือ ในการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) ฉบับสถานศึกษา พ.ศ.2554 คุณภาพภายนอกกรอบสาม ประเมินมาตรฐานนี้ด้วยตัวบ่งชี้พื้นฐาน 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (1) เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายสมวัย (2) เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจสมวัย (3) เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมสมวัย (4) เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาสมวัย (5) เด็กมีความพร้อมศึกษาต่อในขั้นต่อไป ตัวบ่งชี้อัตลักษณ์ 2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (1) ผลการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจและวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษาและ (2) ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลสะท้อนเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษาและตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม 1 ตัวบ่งชี้ คือ ผลการดำเนินการโครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554, น.9-11)

3.2 จากผลการประเมินด้านความเหมาะสมของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่ามีกระบวนการพัฒนาที่ถูกต้องตามขั้นตอนน่าเชื่อถือ มีความเป็นสากลและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีสำนวนภาษาที่เหมาะสม จัดลำดับการนำเสนออย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ ทวีป ศิริรัศมิ (2545, น.10-11) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของนโยบายที่ดีไว้ว่า จะต้องเป็นถ้อยคำหรือข้อความที่กะทัดรัด ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย แฉ่งไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สมาชิกทุกคน และทุกระดับชั้นในหน่วยงานสามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจน ครอบคลุมไปถึงสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย และน่าจะเป็นผลมาจากที่ผู้วิจัยมีกระบวนการร่างข้อเสนอเชิงนโยบายมาจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้อย่างครอบคลุมตามโครงสร้างของการบริหารจัดการโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป็นนโยบายไว้แล้ว ทั้งยังมีตัวแทนจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบทั้งระดับผู้บริหารนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการในเขตพื้นที่การศึกษา หัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ ครูผู้สอนและผู้ปกครองเด็กในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในจังหวัดชัยภูมิเข้าร่วมเสนอแนะแนวทางตามบทบาทหน้าที่ในแต่ละขั้นตอนตลอดกระบวนการวิจัยอย่างเหมาะสม จึงส่งผลให้ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 4 รายการ เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ รายการที่ 1 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีกระบวนการได้มาเหมาะสมถูกต้องตามขั้นตอนที่น่าเชื่อถือ รายการที่ 5 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นได้สะท้อนจุดเด่น มีความเป็นสากล และมีมาตรฐานสอดคล้องกับโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย รายการที่ 6 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ทางการศึกษาในปัจจุบัน และรายการที่ 4 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีการจัดกลุ่มจัดลำดับการนำเสนอแต่ละด้านอย่างเหมาะสม ตามลำดับ ส่วนรายการที่ 2 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีความเหมาะสมครอบคลุมที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และรายการที่ 3 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีถ้อยคำ ประโยค และสำนวนภาษาที่เหมาะสมไม่กำกวมนั้น อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ เพื่อเพิ่มจุดแข็งในเกณฑ์ความเหมาะสม ผู้วิจัยจึงได้นำข้อเสนอเชิงนโยบายมาปรับปรุงถ้อยคำ ประโยค และสำนวนภาษาที่เหมาะสมและให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงให้มากยิ่งขึ้น จึงมีความเหมาะสมกับที่กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบขึ้นเพื่อเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ ซึ่งศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ มุ่งสนับสนุนเด็กทุกประเภทและเน้นการพัฒนาเด็ก

โดยองค์รวม รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงานให้บริการทางวิชาการ เป็นแหล่งศึกษาวิจัย ทดลอง และพัฒนาการศึกษาปฐมวัยให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ 1) เด็กปฐมวัยทุกระดับประเภทได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ 2) ครูผู้สอนมีความชำนาญในการจัดประสบการณ์พัฒนาเด็กเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรักและเข้าใจเด็กทุกประเภท 3) ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นแหล่งความรู้และศูนย์ประสานงานด้านการศึกษาปฐมวัย จัดสิ่งแวดล้อมแหล่งเรียนรู้และสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก 4) ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก และเพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการตามโครงสร้างใหม่ทางการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่ได้จัดขอบข่ายการบริหารตามแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น.3-31) และเหมาะสมกับที่จะใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550-2559 (สทศ., 2550, น.18-30) ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายสำหรับกำหนดทิศทางของการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยอันเป็นวัยเริ่มต้นของเด็กและเยาวชนของชาติ ที่มีวิสัยทัศน์ว่าในปี 2559 เด็กปฐมวัยทุกคน ได้รับและมีการพัฒนาที่ดีและเหมาะสมอย่างรอบด้าน สมดุลเต็มศักยภาพ พร้อมทั้งเรียนรู้อย่างมีความสุข เติบโตตามวัยอย่างมีคุณภาพ เพื่อเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งในการพัฒนาเด็กในระยะต่อไป และมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อให้มีแนวคิดและแนวทางร่วมกันทั้งระดับชาติและทุกระดับในการส่งเสริมสนับสนุนเด็กปฐมวัยทุกคนให้มีพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพของตน 2) เพื่อให้กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนานาโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัยไปดำเนินการจัดทำเป็นยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างมีประสิทธิภาพ 3) เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บข้อมูล ข้อเสนอแนะ การวิจัย การติดตามและประเมินผล และ 4) เพื่อให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นส่วนสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และมีนโยบายพัฒนาเด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 0-5 ปี ทุกคนอย่างมีคุณภาพเต็มศักยภาพ มีครอบครัวเป็นแกนหลัก และผู้มีหน้าที่ดูแลเด็กและทุกภาคส่วนของสังคม ได้มีส่วนร่วมในการจัดบริการและสิ่งแวดล้อมที่ดี เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นและการพัฒนาเด็กตามวัย โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กอายุ 0-5 ปีทุกคน พ่อแม่สมาชิกในครอบครัว ผู้เตรียมตัวเป็นพ่อแม่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กโดยตรง ได้แก่ ผู้บริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้เลี้ยงดูเด็ก พี่เลี้ยงเด็ก ผู้สูงอายุที่ดูแลเด็ก แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ฯลฯ ชุมชนได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรชุมชนต่างๆ ผู้นำทางศาสนา อาสาสมัครในรูปแบบต่างๆ กลุ่มอาชีพ นักเรียนและเยาวชน ฯลฯ สังคม ได้แก่ สถาบันทางสังคม สื่อมวลชน สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา นักวิชาชีพและองค์กรวิชาชีพต่างๆ องค์กรของรัฐ

องค์กรเอกชน องค์กรธุรกิจ องค์กรระหว่างประเทศ ฯลฯ และข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้
 ยังมีความเหมาะสมตามยุทธศาสตร์หลักในการดำเนินงาน 3 ยุทธศาสตร์ คือ 1) ยุทธศาสตร์ส่งเสริม
 พัฒนาการเด็กปฐมวัย 2) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมพ่อแม่ และผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยและ
 3) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย

3.3 จากผลการประเมินด้านความมีประโยชน์ของข้อเสนอเชิงนโยบายในภาพรวมอยู่
 ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากข้อเสนอที่จัดทำขึ้นผู้บริหารสามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัด
 การศึกษาของโรงเรียนที่เปิดสอนระดับปฐมวัย มีการจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง จึงน่าเชื่อถือต่อ
 ผู้ปกครองและชุมชน มองเห็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย สอดคล้องกับทวิป
 ศิริรัศมี (2545, น.10-11) ที่กล่าวว่านโยบายที่ดีจะต้องมุ่งสนองประโยชน์ให้กับบุคคลโดยส่วนรวม
 จัดลำดับตามความสำคัญ และความจำเป็นก่อนหลังในการปฏิบัติ และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการ
 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการนั้น น่าจะเป็นผลมาจากที่ผู้วิจัยมีกระบวนการร่างข้อเสนอ
 เชิงนโยบายมาจากการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งจากเขตพื้นที่
 การศึกษา และโรงเรียนได้อย่างครอบคลุม มุ่งผลการพัฒนาที่มีต่อเด็กเป็นสำคัญ และผลทางด้าน
 การบริหารที่มีต่อประสิทธิผลโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด
 นโยบายไว้ ผลการประเมินตามเกณฑ์ความมีประโยชน์จึงสูงที่สุดทุกรายการ ประกอบกับ
 กลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนของการศึกษาคั้งนี้เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการบริหารจัดการศึกษา
 ของโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบอย่างแท้จริง ผลการประเมินความมีประโยชน์จึงสูงที่สุด ซึ่ง
 สอดคล้องกับเป้าหมายศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณภาพ มุ่งสนับสนุน
 เด็กทุกประเภทและเน้นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม มีประโยชน์ต่อเป้าหมาย คือ 1) เด็กปฐมวัยทุก
 ระดับประเภทได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ 2) ครูผู้สอนมีความชำนาญในการจัดประสบการณ์
 พัฒนาเด็กเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรักและเข้าใจเด็กทุกประเภท 3) ศูนย์เด็กปฐมวัย
 ต้นแบบเป็นแหล่งความรู้และศูนย์ประสานงานด้านการศึกษาปฐมวัย จัดสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้
 และสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก 4) ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ
 เกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัยและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก และเพื่อให้สอดคล้องกับการบริหาร
 การศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการตามโครงสร้างใหม่ทางการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ
 จึงจัดขอบข่ายการบริหารตามแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (กระทรวง
 ศึกษาธิการ, 2548, น.3-31) ข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อการ
 ดำเนินงานให้สามารถรองรับการประเมินคุณภาพทางการศึกษาตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพ
 ภายนอกกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาปฐมวัย (2-5 ปี) ซึ่งประเมินมาตรฐานนี้ด้วย
 ตัวบ่งชี้พื้นฐาน 5 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ (1) เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกายสมวัย (2) เด็กมีพัฒนาการด้าน

อารมณ์และจิตใจสมวัย (3) เด็กมีพัฒนาการด้านสังคมสมวัย (4) เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาสมวัย (5) เด็กมีความพร้อมศึกษาต่อในขั้นต่อไป ตัวบ่งชี้ข้อสังเกต 2 ตัวบ่งชี้ (1) ผลการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายตามปรัชญา ปณิธาน พันธกิจ และวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งสถานศึกษา และ (2) ผลการพัฒนาตามจุดเน้นและจุดเด่นที่ส่งผลกระทบต่อเป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษาและตัวบ่งชี้มาตรการส่งเสริม 1 ตัวบ่งชี้ คือ ผลการดำเนินการ โครงการพิเศษเพื่อส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษา (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2554, น.9-11)

3.4 จากผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเนื่องจาก ข้อเสนอที่จัดทำขึ้นมีรายละเอียดเพียงพอสามารถนำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อจัดการความเสี่ยงในโรงเรียน และเป็นแนวทางนำไปกำหนดระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ โดยไม่ขัดต่อระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ และนำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องกับทวีป ศิริธรรมิ (2545, น.10-11) ที่กล่าวไว้ว่านโยบายที่ดี ต้องกำหนดขึ้นจากฐานข้อมูลที่เป็นจริง มีขอบเขตและระยะเวลาการใช้ และควรมีความยืดหยุ่น แต่มั่นคงอยู่บนหลักการและสอดคล้องกับระเบียบที่ถูกต้องจะต้องสอดคล้องกับปัจจัยภายนอกองค์การ กล่าวคือ ต้องสอดคล้องกับระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับต่างๆ ของสังคมโดยส่วนรวม ตลอดจนความสนใจหรือความคิดเห็นของสาธารณชน

ผลการประเมินตามเกณฑ์ความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบายในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละรายการอยู่ในระดับมากที่สุด 3 รายการ เรียงตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยคือ รายการที่ 5 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติได้โดยไม่ขัดต่อระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ รายการที่ 3 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อจัดการความเสี่ยงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และรายการที่ 4 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นสามารถเป็นแนวทางนำไปกำหนดระเบียบข้อบังคับต่างๆ และนำไปปฏิบัติได้ตามลำดับ ส่วนรายการที่ 1 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นมีรายละเอียดเพียงพอที่จะให้โรงเรียนปฐมวัยต้นแบบสามารถนำไปปฏิบัติได้ และรายการที่ 2 ข้อเสนอเชิงนโยบายที่จัดทำขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและทรัพยากรที่มีอยู่ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ โดยมีความเป็นไปได้ในระดับที่สูงมากในการนำไปสู่การปฏิบัติจริงตามเจตนารมณ์ที่กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบขึ้น เพื่อเป็นต้นแบบสถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยได้อย่างมีคุณภาพ มุ่งสนับสนุนเด็กทุกประเภทและเน้นพัฒนาการเด็กโดยองค์รวม รวมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศูนย์ประสานงานให้บริการทางวิชาการ เป็นแหล่งศึกษาวิจัย ทดลองและพัฒนาการปฐมวัยให้เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม มีความเป็นไปได้

ในการบรรลุเป้าหมาย คือ 1) เด็กปฐมวัยทุกระดับประเภทได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ 2) ครูผู้สอนมีความชำนาญในการจัดประสบการณ์พัฒนาเด็กเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรักและเข้าใจเด็กทุกประเภท 3) ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเป็นแหล่งความรู้และศูนย์ประสานงานด้านการศึกษาปฐมวัย จัดสิ่งแวดล้อมแหล่งเรียนรู้และสื่อที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก 4) ผู้ปกครองและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการเด็กปฐมวัย และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก และเพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ตามโครงสร้างใหม่ทางการดำเนินงานศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ จึงจัดขอบข่ายการบริหารตามแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2548, น.3-31) สาเหตุสำคัญที่ผลการประเมินความเป็นไปได้อยู่ในระดับที่สูงมาก น่าจะเป็นเพราะข้อเสนอเชิงนโยบายที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้มาจากแหล่งปฐมภูมิละดับปฏิบัติโดยตรง คือ ผู้บริหารโรงเรียนศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ หัวหน้าศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ ครูผู้สอน ผู้บริหารระดับนโยบายในเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งถ้าเป็นผลการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาปฐมวัย หรือผู้ปกครองเด็กเพียงฝ่ายเดียว ผลการประเมินความเป็นไปได้อาจมีค่าต่ำ เนื่องจากไม่ใช่ผู้ปฏิบัติงานจริงในโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่ายจังหวัดชัยภูมิ

ทั้งนี้สาเหตุที่ผลการประเมินด้านความสอดคล้อง ด้านความเหมาะสม ด้านความมีประโยชน์ และด้านความเป็นไปได้ของข้อเสนอเชิงนโยบายในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดน่าจะเป็นเพราะการพัฒนานโยบายครั้งนี้มีกระบวนการที่ต่อเนื่อง ตั้งแต่การนำข้อมูล สภาพปัญหาและความต้องการเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบาย การร่างและการพัฒนานโยบาย การตรวจสอบประเมิน ให้ความเห็นชอบหรือการอนุมัตินโยบาย มีขั้นตอนดังที่ทวีป ศิริรัศมี (2544, น.13-19) ได้เรียบเรียงไว้ คือ ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการ บริบทต่างๆ ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ซึ่งมีผลต่อการกำหนดนโยบายของหน่วยงานและองค์การทั้งสิ้น ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดเค้าโครงนโยบายเบื้องต้นและการพัฒนานโยบาย และได้พัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายตามข้อควรคำนึงในการกำหนดนโยบายต่อไปนี้ 1) ความรอบคอบ ครบถ้วนสมบูรณ์ ความถูกต้อง และความเป็นปัจจุบันของข้อมูลสารสนเทศต่างๆ ที่นำมาใช้ในการกำหนดนโยบาย 2) วิสัยทัศน์ บทบาท หน้าที่ และภารกิจหรือพันธกิจขององค์การหรือหน่วยงาน 3) ผลประโยชน์ขององค์การหรือหน่วยงาน 4) ความต้องการของสังคมหรือคนส่วนใหญ่ที่จะได้รับผลกระทบจากการนำนโยบายนั้นไปใช้ และ 5) เหตุผลและความเป็นไปได้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาโรงเรียน ศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการใช้ และพัฒนาหลักสูตร ด้านการให้บริการ ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการใช้สื่อและแหล่ง เรียนรู้ ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและ ชุมชน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ควรนำนโยบายดังกล่าวไปปรับใช้กับการจัดการศึกษา ปฐมวัย และผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาควรนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปวางแผนในการบริหารจัดการ การศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบจังหวัดชัยภูมิ

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการบริหารจัดการ ผู้บริหารโรงเรียนควรนำ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผล ไม่ว่าจะเป็น การเป็นผู้นำ การจัด โครงสร้างการบริหารงาน การวางแผนการดำเนินงาน การนิเทศ ติดตามผล และการประกันคุณภาพ

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการใช้และพัฒนาหลักสูตร ครูผู้สอนระดับปฐมวัย ควรจะได้พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับเด็กปฐมวัย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยบูรณาการ กับการเล่นรวมทั้งการประเมิน

1.4 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการให้บริการ ผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับ ปฐมวัย ควรจะต้องมีการจัดห้องเรียน จัดสภาพแวดล้อม จัดการส่งเสริมอนามัยที่ดี ให้โรงเรียนเป็น แหล่งค้นคว้า วิจัย รวมทั้งประสานความร่วมมือกับบุคลากรและองค์กรภายนอกที่เกี่ยวข้อง

1.5 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และพี่เลี้ยงเด็ก จะต้องจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา รวมทั้งพัฒนาให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามวัย

1.6 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ เป็นข้อมูลให้ครูและ ผู้บริหาร โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย ได้พัฒนาสื่อนวัตกรรมให้เป็นต้นแบบ มีการใช้และ พัฒนาสื่อให้เหมาะสม เป็นต้น

1.7 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนที่จัดการศึกษา ระดับปฐมวัย ควรจัดให้มีครูที่มีความรู้ความสามารถ มีวุฒิการศึกษาตรงสาขาวิชา อย่างเพียงพอ และจัดหาพี่เลี้ยงเด็กที่มีคุณธรรม จริยธรรม สุภาพ อ่อนโยน ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

1.8 จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษา ครอบครัวและชุมชน ผู้บริหาร โรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัยควรเสริมสร้างความสัมพันธ์

ระหว่างผู้ปกครองและชุมชนให้เข้าใจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีคุณภาพ มีการประสานงาน การให้บริการ การขอรับการสนับสนุน รวมทั้งประชาสัมพันธ์การดำเนินงานแก่ผู้เกี่ยวข้อง

1.9 จากผลการวิจัย ผู้บริหาร โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำเอาผลการวิจัยไปสร้างแบบประเมินการบริหารงาน การจัดการศึกษา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและเครือข่ายในจังหวัดชัยภูมิ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งจากข้อเสนอเชิงนโยบายในการวิจัยครั้งนี้ โดยวิจัยในระดับโรงเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือทั้งจังหวัด

2.2 ควรวิจัยเพื่อประเมินประสิทธิผลการนำข้อเสนอเชิงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศไปปรับปรุงและพัฒนาภาคใดต่างๆ ให้สามารถขับเคลื่อนการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการวิจัยอนาคตในระยะสิบปีขึ้นไปเพื่อเป็นแนวทางในการบริหาร โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบที่ต่อเนื่อง

2.4 ควรมีการวิจัยกรณีศึกษา เพื่อนำข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบไปใช้ในโรงเรียนเพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

2.5 ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูหัวหน้าศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่ายควรวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ในการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบให้สูงยิ่งขึ้น

2.6 ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาหรือระดับสถานศึกษาควรจัดให้มีการวิจัยเชิงนโยบายในรายด้านขององค์ประกอบในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา

2.7 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือกระทรวงศึกษาธิการควรวิจัยเพื่อพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบในระดับประเทศ เพื่อใช้ในการประเมินมาตรฐานและคุณภาพวิชาการ โรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบ หรือใช้ในการจัดลำดับ แบ่งกลุ่มหรือกำหนดตำแหน่งทางยุทธศาสตร์

บรรณานุกรม

- กมล สุดประเสริฐ และสุนทร สุนนท์ชัย. (2541). **วิสัยทัศน์ทางการศึกษาทิศทางที่ไทยต้อง
ทบทวน**. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.
- กรมวิชาการ. (2546). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546**. กรุงเทพฯ : หลักสูตรภาควิชาครู.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ
พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ**. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและ
พัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- . (2549). **มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา**.
กรุงเทพฯ : หลักสูตรภาควิชาครู.
- . (2551). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546**. กรุงเทพฯ : หลักสูตรภาควิชาครู.
- กล้า ทองขาว. (2548). **การนำนโยบายและแผนการศึกษาไปปฏิบัติ แนวคิด ทฤษฎี และแนวทาง
การดำเนินงาน**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กัลย์จรียา โปธิสสัย. (2549). **การติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546
ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- กาญจนา สามเด็ย. (2551). **การพัฒนารูปแบบการสอน PRIPARE เพื่อพัฒนาความสามารถเมตา
คognitionของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
ปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กาญจน์ธิดา สมใจ. (2551). **บทบาทของครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะ
ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุบลราชธานี เขต 5**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุบลราชธานี.
- กุลยา ตันติผลชีวะ. (2545). **การพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครุศาสตร์ปฐมวัย**. วารสารการศึกษา
ปฐมวัย, 3(3), 17-24.
- . (2547). **การจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549) **พื้นฐาน : อนาคตศึกษา**. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย
ขอนแก่น, 1, 3-12.

ขั้นตอนการวางแผนกลยุทธ์. (ม.ป.ป.). ค้นเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2554 จาก <http://www.banprak-fe.com/webboard/index.php?topic=168.0>

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ.2545-2559)**. กรุงเทพฯ :
พริกหวานกราฟฟิค.

คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. (2555). **นโยบายพัฒนาเด็กปฐมวัย**. ค้นเมื่อวันที่ 10
กุมภาพันธ์ 2555 จาก <http://www.esanupdatekk.com>.

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). **การนำแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

----- . (2553). **การวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล. (2552). **ข้อเสนอแผนที่ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาฬสินธุ์ภายใต้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

คณิง สายแก้ว. (2549). **ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดสุรินทร์**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

คันทรส วงศ์ศักดิ์. (2552). **ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม
ศิลปะประดิษฐ์โดยใช้พืชผักผลไม้**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จริยา สันตานนท์. (2553). **การพัฒนาสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรม
การวาดภาพต่อเติมจากภาพปะติดเป็นกลุ่ม**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จักร ดิงศภัทัย. (2549). **กลยุทธ์: การสร้างและการนำไปปฏิบัติ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ :
ธรรมมล.

จันทร์ช คำเกิด. (2547). **การจัดบริการทางการศึกษาระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมือง
น่าน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัย
ราชภัฏอุตรดิตถ์.

จุมพล นิมพานิช. (2552). **การวิเคราะห์นโยบาย : ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง**.
พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- ชนาธิป บุษปามาศ. (2553). การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
 อีสปประกอบคำถาม. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชยดา พงษ์วงษ์. (2551). การศึกษาผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเด็กนักวิจัยที่มีต่อทักษะ
 กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2549). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณัฐยานี ยิ่งยงค์. (2553). ผลการเล่านิทานพื้นบ้านจังหวัดสุโขทัยประกอบภาพที่มีต่อพัฒนาการ
 ด้านการพูดของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
 การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดุสิต สมศรี. (2551). การพัฒนาตัวแบบการบริหารแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน
 บริบทการกระจายอำนาจทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดรุณี ทองสร้าง. (2547). การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546
 ตามทัศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน โรงเรียนเครือข่ายวิทยาเขตสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา
 พัทลุง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- ทวีป ศิริรัศมี. (2544). การวางแผนพัฒนาและประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน
 สนับสนุนการวิจัย.
- ทิสนา แยมณี. (2551). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
 ประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : ด่านสุทธา.
- ธัญญลักษณ์ ไชยวงศ์. (2551). รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้สำหรับผู้ปกครองและเด็ก
 ปฐมวัยด้านวัฒนธรรม. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
 ปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธัญนันท์ พึ่งวงศ์ญาติ. (2551). การจัดประสบการณ์แบบโครงการเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะตาม
 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
 การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- นงลักษณ์ งามขำ. (2551). ความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้ปริศนาคำทาย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นงลักษณ์ โกศรี. (2549). การวิเคราะห์ห้องค้ประกอบคุณภาพการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภค พลสวัสดิ์. (2551). ยุทธศาสตร์ กลไกสู่การปฏิบัติและการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นภาพย สิริกรกาญจนา. (2553). ผลของการจัดกิจกรรมนิทานคำกลอนที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นันทน์ภูษ น้อยเหลือ. (2549). การติดตามผลการใช้รูปแบบการนิเทศแบบร่วมมือประสานใจสำหรับครูปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลิขบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- นันทยา รัตประจิด. (2548). การศึกษาความต้องการในการจัดการศึกษาปฐมวัยในสถานศึกษาปฐมวัยของกองทัพอากาศ. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิตยา ศรีมกุฎพันธ์. (2548). การจัดและบริหารสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย. สุรินทร์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- . (2547). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญนีย์ สมญาประเสริฐ. (2551). ผลของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการเล่นเกมที่มีผลต่อการรักการอ่านของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประทุม รอดประเสริฐ. (2546). นโยบายและการวางแผน : หลักการและทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : เนติกุลการพิมพ์.

- ประภาภรณ์ จังพานิช. (2553). ผลของโครงการฝึกอบรมการเลี้ยงดูเด็กที่มีต่อความรู้ และการเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครอง. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- ปัฐมาภรณ์ เดชะไถศยะ. (2553). ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมการสร้างภาพ บนกระดานตะปู. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปานิตา กุดกรุง. (2553). ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ศิลปสร้างสรรค์จากวัสดุธรรมชาติ. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พงษ์ธร สิงห์พันธ์. (2551). ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พงษ์ศักดิ์ ภูคาบขาว. (2553). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพของโรงเรียนเรียนร่วม จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรรณธิดา สายตา. (2553). ทักษะการรับรู้ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกสมาธิก่อนกิจกรรม เสริมประสบการณ์. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรา อยู่สมบูรณ์. (2553). ผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เรื่อง แสง ที่มีต่อทักษะ การแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พัชรี คุ้มชาติ. (2553). การคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ฟังนิทานประกอบการปั้น. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิธาน พันทอง. (2548). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2554). CCPR กรอบคิดใหม่ทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภรภัทร นิยมชัย. (2553). การศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด
 ประสพการณ์จากแหล่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
 วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภัศลาภรณ์ มูลโพธิ์. (2551). ผลการจัดกิจกรรมวาดภาพอิสระที่มีต่อความสามารถด้าน
 การเขียนของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
 ปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มงคล กุลเกลี้ยง. (2548). สภาพและปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนประถมศึกษา
 ขนาดเล็ก สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2548). หลักการและแนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย หน่วยที่
 1 - 4. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มาตรฐานการศึกษาของชาติ. (2554). ค้นเมื่อวันที่ 3 เมษายน 2554 จาก [http://area.obec.go.th/
 petchaburi2/ed.standard.htm](http://area.obec.go.th/petchaburi2/ed.standard.htm)
- รัตนาภรณ์ ภูธรเลิศ. (2551). การศึกษาความสามารถทางพหุปัญญาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับ
 การจัดกิจกรรมการละครตามรูปแบบพหุปัญญาเพื่อการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์
 การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตติพร ภาธรชฎานนท์. (2552). การประเมินการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. เล่มที่ 119
 ตอนที่ 123 ก วันที่ 19 ธันวาคม 2545.
- . (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. เล่มที่ 124 ตอนที่ 47 ก
 วันที่ 24 สิงหาคม 2550.
- . (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.
 2553. ตอนที่ ๔๕ ก วันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ :
 นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.

- รินทร์ภัส เกษศรีรัตน์. (2552). การประเมินหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ. (2550). นโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วราภรณ์ อ้าอัน. (2551). ทักษะของผู้ปกครองที่มีต่อการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรารัตน์ ชูมาลา. (2553). ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัดไทยดอกลอม. (2555). จังหวัดชัยภูมิ. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2555 จาก http://www.watisan.com/wizContent.asp?wizConID=680&txtmMenu_ID=154.
- วาสนา ชัดดีวงษ์. (2548). การดำเนินการจัดตั้งและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาศักยภาพเด็กก่อนวัยอนุบาลอย่างมีส่วนร่วมและพึ่งตนเองของชุมชน : กรณีศึกษา ตำบลกกโก อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาโร เฟิงสวัสดิ์. (2544). การวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- . (2551). วิธีวิทยาการวิจัย. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิจิต กัมมันตะคุณ. (2552). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพการวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2543). กระบวนการนโยบายทางการศึกษา จากการเมืองสู่ระบบราชการ : ปัญหาอุปสรรคและแนวทางการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- . (2545). วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม กระบวนทัศน์ใหม่สำหรับการวิจัยทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- . (2546). การบริหารการศึกษา : นโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการบรรลุผล. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.

- วิโรจน์ สารรัตน์. (2548). **นโยบายและการวิจัยนโยบาย (Policy and Policy Research)**.
 ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- . (2550). การวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม. **วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 3(2), 26-44.
- ศศิพรรณ สำแดงเดช. (2553). **ทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการทดลองหลังการฟังนิทาน**. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริวรรณ ไบตระกูล วิลาวัลย์ ต่อปัญญา และนฤพร พงษ์คุณากร. (2550). **ศึกษารูปแบบการดำเนินงานด้านบริการที่เหมาะสมของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง**. ลำปาง : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครลำปาง.
- ศูนย์ปฐมวัยต้นแบบ. (2554). **รายงานการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบเครือข่าย ปีการศึกษา 2554**. ชัยภูมิ : โรงเรียนอนุบาลชัยภูมิ.
- สถาบันแห่งชาติเพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. (2544). **ตัวบ่งชี้สภาพมีพึงประสงค์และเกณฑ์การประเมินระดับก่อนประถมศึกษา ตามมาตรฐานการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- สนฉัตร จารุตามระ. (2551). **ประเพณีของชาวมอญปากลัดที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็กปฐมวัย**. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2546). **การบริหารเชิงกลยุทธ์**. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- สมนึก ภัททิยชนี. (2549). **การวัดผลการศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กทม. : ประสานการพิมพ์.
- สมภาร ศิโล. (2552). **ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมศรี ปาณะโตะยะ. (2551). **ความสามารถทางด้านการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการประดิษฐ์หุ่นร่วมกับผู้ปกครองอาสา**. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
สยามบรมราชกุมารี. สมรรถนะของเด็กปฐมวัยในการพัฒนาตามวัย (5-6 ปี).
บทความเกี่ยวกับอนุบาลศึกษา. ค้นเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2554 จาก [http://www.
preschool.or.th](http://www.preschool.or.th).
- สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **สรุปผล
การประชุมระดับโลกว่าด้วยการศึกษาและการดูแลเด็กปฐมวัย วันที่ 27-29 กันยายน 2553
ณ กรุงมอสโก สหพันธรัฐรัสเซีย**. ค้นเมื่อวันที่ 30 กุมภาพันธ์ 2555 จาก
<http://www.moe.go.th/websm/2010/nov/383.html>.
- สิริมา ภิญาญอนันต์พงษ์. (2545). การวัดและประเมินผลแนวใหม่ : เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สิริมา ภิญาญอนันต์พงษ์. (2545). ศักยภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุจินต์ นิ่มอนงค์. (2552). รายงานบทสรุปผลการตรวจราชการนโยบายเฉพาะด้าน
(Agenda Based) : การจัดการศึกษาปฐมวัย ในปี งบประมาณ 2551. ค้นเมื่อวันที่ 10
มิถุนายน 2554 จาก <http://www.moe.go.th/strategy4/>.
- สุปราณี รื่นพิทักษ์. (2545). การศึกษาความเห็นของครู ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครองที่มีต่อการจัด
การศึกษาสำหรับเด็กในสถานพัฒนาเด็ก. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพรรณิ วรรณเพ็ชร. (2551). การศึกษาสภาพความเป็นจริงและความคาดหวังในการจัดการศึกษา
ปฐมวัยตามความคิดเห็นของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย โรงเรียนในเครือมารีวิทย.
ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพล วุฒิสาน. (2550). บทความและข้อเขียนระดับนานาชาติ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บ้านสมเด็จเจ้าพระยา. มปท.
- สุภาพร ลีแอล. (2551). การศึกษาความสามารถทางมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัด
ประสบการณ์การเล่นน้ำ เล่นทราย. ปรินญาณิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
การศึกษาศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (มปป). กลยุทธ์การพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพฯ : อีเคบีค.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2554). **คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรี**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). **มาตรฐานการศึกษาและดั่งปั้งซี**
เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก : ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับปรับปรุง
พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ : จุดทอง.
- . (2554). **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษา**
ปฐมวัย (2-5 ปี) ฉบับสถานศึกษา พ.ศ. 2554. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : จุดทอง.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2554). **คู่มือการประเมินคุณภาพ**
ภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับสถานศึกษา พ.ศ.
2554. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : แมกซ์พอยท์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2548). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2548**
(สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- . (2550). **เกณฑ์การประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับ**
ก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- . (2550). **คู่มือการประเมินสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน.** กรุงเทพฯ :
 ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2550). **แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัด**
การศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวง
กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา พ.ศ.2550.
 กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- . (2553). **คู่มือดำเนินการประเมินโรงเรียนศูนย์เด็กปฐมวัยต้นแบบและโรงเรียนศูนย์เด็ก**
ปฐมวัยต้นแบบเครือข่ายปีการศึกษา 2554. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
 ประเทศไทย.
- . (2554). **นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ**
2554. ค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2554 จาก www.google.co.th/search?q
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2554).
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-2559. กรุงเทพฯ :
 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2553). **ร่างยุทธศาสตร์การวิจัย (พ.ศ. 2555-2559) : ภาค**
ตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ.**
 กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษา ในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค. ----- . (2552). **สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีโลก พ.ศ.2552**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค. ----- . (2553). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. 2552-2559)**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). **รายงานผลการติดตามและ ประเมินผลนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับปฐมวัย(0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ.2550- 2559 ช่วงครึ่งแผน พ.ศ.2550-2554**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2554). **คำแถลงนโยบายคณะรัฐมนตรี**. ค้นเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2554 จาก <http://www.thaireform.in.th>.
- อรุณี เขตนิมิต. (2548). **การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- อัญชลี นิมพลี. (2551). **ความมั่นใจในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการสอน แบบเดินเรื่อง**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อารีย์ บุญฤทธิ์. (2549). **ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เน้นทักษะ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์กับการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์หลักสูตร การศึกษาปฐมวัย 2546**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร และการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- อุไรวรรณ คุ้มวงษ์. (2551). **จิตสาธารณะของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมตามโครงการพระราชดำริ**. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อำรุง จันทวานิช และไพบุลย์ แจ่มพงษ์. (2542). **การศึกษา: แนวทางการพัฒนาคุณภาพ**. วารสาร **ทางวิชาการ** 9(8), 42-45.
- Anderson, J.E. (2000). **Public Policy Making**. New York : Houghton Mifflin Company.
- Barth, R.S. (1990). **Improving School From Within**. San Francisco, CA: Jossey –Bass.
- Batey, J.J. (2002). **Development of Peer Competence in Preschool : Preservice Early Childhood Teachers' Beliefs About Influence and Importance**. **Dissertation Abstracts International**. 63(06) : pp.2123–A ; December, 2002.

- Buysse, V., & Hollingsworth, H. L. (2009). Program quality and early childhood inclusion: Recommendations for professional development. **Topics in Early Childhood Special Education**, 29, pp.119-128.
- Carney, K.J. (2002). A Study of at Risk Children's Transition to Kindergarten : Three Issue. **Dissertation Abstracts International**, 63(02) : pp.555–A ; August, 2002.
- Chai, A.Y., Zhang, C., & Bisberg, M. (2006). Rethinking natural environment practice: Implications from examining various interpretations and approaches. **Early Childhood Education Journal**, 34(4), pp.203-208.
- Chinnery, A.H. (2004). Response and Responsibility : On Levinas and Moral Education. **Dissertation Abstracts International**, 64(08) : pp.2821–A; February, 2004.
- Chu, S.Y., Barker, L. E. & Smith, P.J. (2004). Racial/ethnic disparities in preschool immunizations: United States, 1996-2001. **American Journal of Public Health**, 94, pp.973-977.
- Ciofi degli Atti, M. L., Rota, M. C., Bella, A. & Salmaso, S. (2004). Do changes in policy affect vaccine coverage levels? Results of a national study to evaluate childhood vaccination coverage and reasons for missed vaccination in Italy. **Vaccine**, 22, pp.4351-4357.
- Copple, C., & Bredekamp, S. (2009). **Developmentally appropriate practice in early childhood programs serving children from birth through age 8**. 3rd ed. Washington D.C.: National Association for the Education of Young Children.
- Darling-Hammond, L. (2000). Teacher quality and student achievement: A review of state policy evidence. **Education Policy Analysis Archives**, 8(1), pp.203-216.
- DeHart, T. (2003). The Hidden Effects of Early Experiences : The Origins and Stability of Implicit Self-esteem. **Dissertation Abstracts International**, 63(12) : pp.6141–A; June.
- Doyle, O., Logue, C., & McNamara, K.A. (2011). Readiness to Implementational National Quality Framework : Evidence From Irish Early Childhood Care and Education Centre. **Child Care in Practice**, Vol.17 (No.2), pp.163-184. Retrieved from <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/>
- Dunst, C. J., & Dempsey, I. (2007). Family-professional partnerships and parenting competence, and enjoyment. **International Journal of Disability, Development & Education**, 54(3), 305-318.

- Filler, J., & Xu, Y. (2006-2007). Including children with disabilities in early childhood education programs individualizing developmentally appropriate practices. **Childhood Education**, 83(2), 92-98.
- Fink, L.A. (2008). "Teaching and Assessing Using Multiple Intelligences theory : A Classroom-Based Action Research Study," **Dissertation Abstracts International**. 69(3) : September, 2008.
- Fisher, E.A. (1991). **Early Childhood Care and Education Z ECCE Z : A World Survey**. Young Child and the Family Environment Project UNESSCO.
- Goddard, D.R., Hoy K. W., & Hoy W. A. (2000). Collective teacher efficacy: Its meaning, measure and impact on student achievement. **American Education Research Journal**, 37, 451-507.
- Gust, D. A., Kennedy, A., Shui, I., Smith, P.J., Nowak, G. & Pickering, L. K. (2005). Parents attitudes toward immunizations and healthcare providers: the role of information. **American Journal of Preventive Medicine**, 106, 1097-1102.
- Guskey, T.R. (2008). **Evaluation professional development**. California: A Sage Publication Company
- Gwyn, P.C. (2003). "Construction of Competency with Cooperative Learning by Pre-service Teachers as Observed in Supervisory Conversations," **Dissertation Abstracts International**. 63(11) : pp.3912–A; May, 2003.
- Harvey, M.F. (2002). The Impact of Children's Audio books on Preschoolers' Expressive and Receptive Vocabulary Acquisition. **Dissertation Abstracts International**. 63(4) ; pp.1252–A; October, 2002.
- Hemmeter, M. L., Ostrosky, M., & Fox, L. (2006). Social and emotional foundations for early learning: A conceptual model for intervention. **School Psychology Review**, 35, 583-601.
- Ho, D.C. (2010). Teacher Participation in Curriculum and Pedagogical Decisions: Insights into Curriculum Leadership. **Educational Management Administration & Leadership**. Vol.38(No.5), pp.613-624. Retrieved from <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/>.
- Hoge, P.T. (2003). The Integration of Brain – Based Learning and Literacy Acquisition. **Dissertation Abstracts International**. 63(11) : pp.3884 – A; May, 2003.

- Hogwood, B.W. & Gunn, L.A. (1991). **Policy Analysis for the Real World**. Oxford University Press.
- Ibeji, N.O. (2003). Improving Early Reading Skills of First-grade Students with Learning Disabilities Using Montessori Learning Strategies. **Dissertation Abstracts International**. 63(07) : pp.2504–A; January, 2003.
- Johansson, E. & Pramling Samuelsson, I. (2006). Play and learning- inseparable dimensions in preschool practice. **Early Childhood Development and Care**, 176(1), 47-65.
- Jolivette, K.& Steed, E.A. (2010). Classroom Management Strategies for Young Children with Challenging Behavior within Early Childhood Settings. **NHSA Dialog**. Vol.13(No.3), pp.198-213. Retrieved from <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/>.
- Keulen, A. (2010). The Early Childhood Educator in a Critical Learning Community : Towards Sustainable Change. **Contemporary Issues in Early Childhood**. Vol.11(No.1), pp.106-112. Retrieved from <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/>.
- Kotaman, H. (2010). Turkish early childhood educators' sense of teacher efficacy. **Electronic Journal of Research in Educational Psychology**. Vol. 8(No.2), pp.603-616. Retrieved from <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/>.
- Kuyk, J. J. (2011, March). Scaffolding--How to Increase Development? **European Early Childhood Education Research Journal**. Vol.19(No.1), pp.133-146. Retrieved from <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/>.
- Lanigan, J.D. (2011). Family Child Care Providers' Perspectives regarding Effective Professional Development and Their Role in the Child Care System: A Qualitative Study. **Early Childhood Education Journal**. Vol.38(No.6), pp.399-409. Retrieved from <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/>.
- Lim, C., & Able-Boone, H. (2005). Diversity competencies within early childhood teacher preparation: Innovative practices and future directions. **Journal of Early Childhood Teacher Education**. 26. pp.225-238.
- Lineburry, R. & Sharkansky, I. (1971). **Urban Politics and public Policy**. New York : Harper& Row.

- Lin, Q. (2003). Beginning School Ready to Learn ; Understanding Racial–ethnic and Income Differences in Parent Involvement and First–time Kindergartners’ Academic Performance. **Dissertation Abstracts International**. 64(02) : pp.391–A; August, 2003.
- Lowi, T. (1964). Public Policy Case Studies and Political Theories. **World Politics**. XVI, July 1964, pp.677-715.
- Luecke, R. & Collis, D.J. (2005). **Strategy: Creating and Implementing**. Boston : Harvard Business School Press.
- Majchrzak, A. (1984). **Methods for Policy Research(Applied Social Research Methods Series ; V.3)**. California : SAGE Publications, Inc.
- Miller, T.D. (2003). Literature Discussion Groups Respond to Culturally Relevant Children’s Literature in the Kindergarten Classroom. **Dissertation Abstracts International**. 64(03) : pp.834–A; September, 2003.
- Moloney, M. (2010, June). Unreasonable Expectations: The Dilemma for Pedagogues in Delivering Policy Objectives. **European Early Childhood Education Research Journal**. Vol.18(No.2), pp.181-198. Retrieved from <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/>.
- Oaks, M.M. (2003). Policy Research for Education Leader. **Paper for A Two-Week Intensive Workshop for the Second Cohort of Doctoral Students in Educational Administration**. Khon Kaen : Faculty of Education, Khon Kaen University.
- Payne, A.L. (2003). Measuring Preschool Children’s Perceptions of Teacher–child Relationship Quality : Developing and Testing ‘Feelings About My School and Teachers’ Instrument. **Dissertation Abstracts International**. 64(02) : pp.391–A; August, 2003.
- Pertersen, E.A. (1996). **A practical guide to early childhood planning, methods, and materials: The what, why, and how of lesson plans**. Toronto : Allyn and Bacon.
- Peyton, L. (2004). High/Scope Supporting the Child, the family, the Community. **A Report of the Proceedings of the High/Scope Ireland Third Annual Conference, 12th October 2004**.
- Ross, A. J. & Bruce, C. (2007). Professional development effects on teacher efficacy: Results of randomized flied trial. **The Journal of Education Research**, 101, 50-60.

- Samahito, C. (2003). Success for Life in Thailand : Educational and Cultural Implementation. **Dissertation Abstracts International**. 69(09) : pp.3105 – A; March, 2003.
- Schweinhart, L.J. and others. (2002). The High/Scope Preschool Curriculum: What is it? Why Use It ? **Journal of At-Risk Issues**. 8(1) : pp.13-16; Spring, 2002.
- Sergiovanni, T.J. (1991). **The Principal ship : A reflective practice perspective**. 2nd ed. Needham Heights: HA Allyn and Bacon.
- Shidler, L. (2009). The impact of time spent coaching for teacher efficacy on student Achievement. **Early Childhood Education Journal**, 36, 453-460.
- Swick, K.J. (2010). Responding to the Voices of Homeless Preschool Children and Their Families. **Early Childhood Education Journal**. Vol.38(No.4), pp.299-304. Retrieved from <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/>.
- Weber, R. (2011). Understanding Parents' Child Care Decision-Making: A Foundation for Child Care Policy Making. **Administration for Children and Families Journal**. Vol.38(No.5), pp.199-208. Retrieved from <http://www.eric.ed.gov/ERICWebPortal/search/>.
- Wilson, J.T. (2000). Moral Development of Japanese and America Kindergarten Aged Children : A Comparative Study. **Dissertation Abstracts International**. 62(06) : pp.2024-A; December, 2000.

ต้นฉบับ

ไม่มีภาคผนวก

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ สกุล	นางนวพร รักษ์นแสง
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 9 เดือน เมษายน พ.ศ. 2505
สถานที่เกิด	บ้านแห่เหนือ ตำบลหนองบอน อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2529 ปริญญาตรี (ศษ.บ.) สาขาวิชาการประถมศึกษา พ.ศ. 2549 ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา พ.ศ. 2551 ปริญญาโท (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา พ.ศ. 2558 ปริญญาเอก (ปร.ค.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนอนุบาลชัยภูมิ อำเภอเมืองชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ
ตำแหน่งงานปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
ผลงานทางวิชาการ	รายงานการประเมินโครงการแก้ปัญหาเด็กอ่านไม่ออก โรงเรียน ห้วยค้อนพิทยาคม การจัดการความรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสอนแก้ปัญหาเด็กอ่านไม่ออก
รางวัลที่ได้รับ	พ.ศ. 2556 ได้รับรางวัล “หนึ่งแสนครูดี” จากสำนักงานเลขาธิการ คุรุสภา